

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av hälsoskyddslagen och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att hälsoskyddslagen, lagen om vattentjänster, miljöskyddslagen och lagen om marknadskontrollen av vissa produkter ändras.

Syftet med propositionen är att genomföra Europeiska unionens nya dricksvattendirektiv. Genom propositionen stärks i hälsoskyddslagen den riskbaserade kontrollen av hushållsvattnets kvalitet genom att riskbedömningen och riskhanteringsmetoderna i fråga om det råvatten som produceras till hushållsvatten, i fråga om leveranskedjan vid de anläggningar som levererar hushållsvatten och i fråga om de faktorer som i byggnaders vatteninstallationer påverkar vattenkvaliteten preciseras. Det föreslås att bestämmelserna om den driftskontroll, det vill säga egenkontroll, som grundar sig på riskbedömning och som de anläggningar som levererar hushållsvatten genomför ska preciseras. Vid riskhanteringen av byggnaders vatteninstallationer beaktas i synnerhet riskerna i samband med de nya minimikrav på hygien som fastställs med stöd av hälsoskyddslagen för de material och produkter som kommer i kontakt med vatten. Enligt förslaget åläggs ägare av byggnader som används som så kallade prioriterade fastigheter skyldighet att göra en riskbedömning av sina vatteninstallationer. I bedömningen ska särskilt förekomsten av legionellabakterier och halten av bly i vattnet beaktas.

I lagen om vattentjänster tas det in en skyldighet för vattentjänstverken att se till att resultaten av vattentjänstverkets riskbaserade kontroll av råvatten sänds till datasystemet för miljövärdsinformation, varifrån uppgifterna kan göras tillgängliga för myndigheterna särskilt i syfte att säkerställa att uppgifterna kan sammanställas till dataset för Europeiska kommissionen för uppföljning av genomförandet av dricksvattendirektivet. Det föreslås att vattentjänstverken ska ha skyldighet att underrätta myndigheterna om ovanliga förändringar som de upptäckt i de parametrar som kontrolleras samt att utan begäran lämna uppgifter om vattenförbrukningen, vattenpriset och vattenkvaliteten till kunderna. Kunderna ska förmedla dessa uppgifter till slutförbrukarna av hushållsvatten. Eftersom definitionen av vattentjänstverk inte täcker alla aktörer som omfattas av tillämpningsområdet för dricksvattendirektivet, utvidgas de skyldigheter enligt lagen om vattentjänster som är centrala med tanke på genomförandet av dricksvattendirektivet till att också gälla de aktörer som omfattas av tillämpningsområdet för direktivet och som inte är sådana vattentjänstverk som avses i lagen om vattentjänster.

Användningsområdet för det datasystem för miljövärdsinformation som avses i miljöskyddslagen utvidgas med anledning av skapandet av de dataset som dricksvattendirektivet förutsätter till att också gälla införande i datasystemet av uppgifter som sammanställts med stöd av dels lagen om vattentjänster och lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, dels bestämmelser på lägre nivå som utfärdats med stöd av nämnda lagar.

Det föreslås att hälsoskyddslagen fogas till paragrafen om tillämpningsområde i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter. Säkerhets- och kemikalieverket blir sålunda i fortsättningen marknadskontrollmyndighet i fråga om minimikraven på hygien när det gäller produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	6
1 Bakgrund och beredning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.1.1 Dricksvattendirektivet.....	6
1.1.2 Riskbedömning avseende produktionskedjan för hushållsvatten.....	6
1.1.3 Material och produkter som kommer i kontakt med vatten.....	6
1.1.4 Legionellainfektioner.....	7
1.1.5 Målen för hållbar utveckling.....	7
1.2 Beredning.....	8
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten.....	8
1.2.2 Behandlingen i riksdagen.....	9
1.2.3 Beredningen av regeringens proposition.....	10
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll.....	11
2.1 Dricksvattendirektivet.....	11
2.1.1 Allmänna skyldigheter och undantag från dem.....	11
2.1.2 Riskbaserad metod för att säkerställa kvaliteten på hushållsvatten.....	12
2.1.3 Samordning av dricksvattenlagstiftningen och vattenvårdslagstiftningen.....	13
2.1.4 Övervakning av vattenkvaliteten.....	14
2.1.5 Nya parametrar som ska övervakas.....	15
2.1.6 Hygieniska krav för material, produkter, beredningskemikalier och filtermaterial och övergångsbestämmelser som gäller dem.....	15
2.1.7 Information till vattenanvändare.....	15
2.1.8 Rapportering och dataset.....	16
2.1.9 Förbättrad tillgång till vatten.....	16
2.1.10 Främjande av cirkulär ekonomi, minskning av energikonsumtionen.....	17
2.2 Andra centrala EU-rättsakter.....	17
2.2.1 Marknadskontrollförordningen.....	17
2.2.2 Ramdirektivet för vatten.....	18
2.2.3 Byggproduktförordningen.....	18
2.2.4 Inspiredirektivet.....	19
2.2.5 Direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation.....	19
2.2.6 Kommissionens delegerade befogenheter.....	20
2.3 Internationella överenskommelser.....	21
2.3.1 FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling och dess mål.....	21
2.3.2 Protokoll om vatten och hälsa.....	21
2.3.3 Århuskonventionen.....	22
3 Nuläge och bedömning av nuläget.....	22
3.1 Lagstiftning.....	22
3.1.1 Hälsoskyddslagstiftningen.....	22
3.1.1.1 Övervakning av hushållsvattnets kvalitet och myndighetsansvar.....	22
3.1.1.2 Riskbedömning och riskhantering.....	24
3.1.1.3 Information.....	25
3.1.1.4 Ämnen och material som används vid behandling och distribution av vatten.....	25

3.1.1.5	Temperaturen på vatten som fås ur byggnaders vatteninstallationer	26
3.1.1.6	Informationssystem som anknyter till hushållsvatten	26
3.1.2	Lagen om vattentjänster	27
3.1.2.1	Informationssystemet för vattentjänster	29
3.1.3	Miljöskyddslagstiftningen	29
3.1.4	Vattenförvaltningslagstiftningen	30
3.1.5	Markanvändnings- och bygglagstiftningen	33
3.1.6	Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	37
3.1.6.1	Säkerhets- och kemikalieverket	37
3.1.6.2	Tullen	37
4	Förslagen och deras konsekvenser	38
4.1	De viktigaste förslagen	38
4.1.1	Hälsoskyddslagen	38
4.1.2	Lagen om vattentjänster	39
4.1.3	Miljöskyddslagen	39
4.1.4	Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	45
4.2	De huvudsakliga konsekvenserna	45
4.2.1	Ekonomiska konsekvenser	45
4.2.1.1	Konsekvenser för statsfinanserna	45
4.2.1.2	Konsekvenser för kommunekonomin	51
4.2.1.3	Konsekvenser för företagens verksamhet	55
4.2.1.4	Konsekvenser för hushållen	58
4.2.2	Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	59
4.2.2.1	Myndighetssamarbete för tryggheten av hushållsvattnets kvalitet	59
4.2.2.2	Användning och utnyttjande av informationssystemen tvärsektorielt	59
4.2.3	Hälsa- och miljökonsekvenser	61
4.2.4	Samhälleliga konsekvenser	62
5	Övriga alternativ för genomförande	63
5.1	Alternativen och deras konsekvenser	63
5.1.1	Riskbedömning och riskhantering	63
5.1.2	Tillämpning på vattentjänstverk	63
5.1.3	Närings-, trafik- och miljöcentralens och Finlands miljöcentralers uppgifter	64
5.1.4	Information till vattenanvändare utan efterfrågan	64
5.1.5	Datasystemet för miljövårdsinformation	65
5.1.6	Produkter och material i kontakt med vatten	65
5.1.7	Riskbedömning av byggnaders vatteninstallationer	65
5.1.8	Ökning av tillgången till vatten	66
5.2	Planer eller genomförda metoder i andra medlemsstater	67
5.2.1	Sverige	67
6	Remissyttranden	68
6.1	Sammanfattning av utlåtanden	68
6.1.1	Remissinstanser	68
6.1.2	Allmänna anmärkningar angående regeringens proposition	68
6.1.3	Lagen om vattentjänster	71
6.1.4	Miljöskyddslagen	72

6.1.5 Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	73
6.2 Beaktande av remissyttrandena	73
6.2.1 Allmänt	73
6.2.2 Hälsoskyddslagen	73
6.2.3 Lagen om vattentjänster	74
6.2.4 Miljöskyddslagen	75
6.2.5 Marknadskontrollagen	75
7 Specialmotivering	76
7.1 Hälsoskyddslagen	76
7.2 Lagen om vattentjänster	97
7.3 Miljöskyddslagen	102
7.4 Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	104
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	105
8.1 Förordningar av statsrådet och social- och hälsovårdsministeriet som utfärdas med stöd av hälsoskyddslagen	105
8.2 Förordningar av statsrådet som utfärdas med stöd av lagen om vattentjänster	106
9 Ikraftträdande	106
9.1 Hälsoskyddslagens övergångsbestämmelser	106
9.2 Övergångsbestämmelser för lagen om vattentjänster	107
10 Verkställighet och uppföljning	107
11 Förhållande till andra propositioner	108
11.1 Samband med andra propositioner	108
11.2 Förhållande till budgetförslaget	108
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	108
12.1 Offentlighetsprincipen	108
12.2 Näringsfrihet	109
12.3 Rätt till socialskydd och främjande av befolkningens hälsa	110
12.4 Ansvar för miljön samt tillgången till miljöinformation	111
12.5 Rätt till kommunalt självstyre	111
12.6 Befogenheter att utfärda normer	112
LAGFÖRSLAG	114
om ändring av hälsoskyddslagen	114
BILAGA	123
SKYLDIGHET ATT ANMÅLA IBRUKTAGANDE AV ETT VERKSAMHETSSTÄLLE ELLER INLEDANDE AV EN VERKSAMHET SAMT SKYLDIGHET ATT BETALA GRUNDAVGIFT FÖR TILLSYN	123
om ändring av lagen om vattentjänster	123
om ändring av 222 § i miljöskyddslagen	126
om ändring av 1 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	127
PARALLELLEXTETER	128
om ändring av hälsoskyddslagen	128
om ändring av lagen om vattentjänster	145
om ändring av 222 § i miljöskyddslagen	149
om ändring av 1 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	150

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Dricksvattendirektivet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av hälsoskyddslagen och till lagar som har samband med den grundar sig på omarbetningen av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten, nedan *dricksvattendirektivet*¹. Dricksvattendirektivet antogs den 16 december 2020 med stöd av artikel 192.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF-fördraget) och trädde i kraft den 12 januari 2021. Direktivet är ett s.k. minimidirektiv, dvs. strängare bestämmelser än direktivet kan utfärdas nationellt. Direktivet ska införlivas med nationell rätt inom två år efter det att det har trätt i kraft, dvs. direktivet ska ha genomförts den 12 januari 2023.

1.1.2 Riskbedömning avseende produktionskedjan för hushållsvatten

Ett centralt syfte med direktivet är att säkerställa hushållsvattnets (dricksvattnets) hygieniska kvalitet genom kvalitetskrav på hushållsvattnet och riskhantering. Vid riskbedömningen och riskhanteringen ska hela vattenproduktions- och vattendistributionssystemet från tillrinningsområdet för råvatten till vattenanvändarens kran beaktas. Den riskbaserade metoden har allmänt konstaterats vara ett effektivt sätt att förebygga störningar i kvaliteten på hushållsvattnet. Förslaget är baserat på Världshälsoorganisationen WHO:s modell för en vattensäkerhetsplan (eng. Water Safety Plan, nedan *WSP*) från 2004, enligt vilken faror som hotar kvaliteten på hushållsvatten identifieras, risker med anknytning till dessa bedöms och metoder för hantering av riskerna fastställs för hela vattenproduktionskedjan. I vattenproduktionskedjan ingår kvaliteten på det råvatten som bereds till hushållsvatten och de faktorer som påverkar kvaliteten, vattenuttaget och behandlingen, lagringen och distributionen av vatten samt risker som orsakas av fastigheters vatteninstallationer.

1.1.3 Material och produkter som kommer i kontakt med vatten

Produkter som kommer i kontakt med vatten i vattenproduktionskedjan, såsom vattenledningar, kopplingar och andra rördelar och tätningar som används i dessa, samt material som används i produkterna kan försämra kvaliteten på hushållsvattnet och skada människors hälsa. Ett EU-omfattande harmoniserat förfarande för produktgodkännande av material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten (eng. European Acceptance Scheme; EAS) började beredas 1999 utgående från rådets direktiv 98/83/EG om kvaliteten på dricksvatten, nedan *det tidigare dricksvattendirektivet*, och rådets direktiv 89/106/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om byggprodukter, nedan *direktivet om byggprodukter*.

År 2006 konstaterade kommissionens generaldirektorat för näringsliv, som ansvarar för direktivet om byggprodukter (eng. Directorate General Enterprise), att direktivet om byggprodukter inte utgör en rättslig grund för en så omfattande harmonisering av förfarandet för produktgodkännande. Med stöd av dricksvattendirektivet vore det dock möjligt att genomföra ett omfattande godkännandeförfarande. Beredningen av förfarandet för produktgodkännande fortsatte

¹Länk till EU:s dricksvattendirektiv (EU) 2020/2184 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020L2184&from=FI>

inom det s.k. CPDW-projektet (byggprodukter i kontakt med dricksvatten; eng. Construction Products in Contact with Drinking Water) och beredningen av de europeiska harmoniserade standarder som krävs för detta fortsatte inom Europeiska standardiseringsorganisationen (CEN) med stöd av kommissionens mandat M136. Utöver standarderna skulle kommissionen under 2009 upprätta förteckningar över material som är godkända att använda vid tillverkning av produkter som kommer i kontakt med dricksvatten (s.k. positivlistor) och beskrivningar av godkännandeförfaranden. Arbetet blev dock aldrig klart, och kommissionen drog därför tillbaka det ovannämnda mandatet 2016. Innan dess hade man 2014 dock redan fattat beslut om att inleda förberedelser för att omarbete dricksvattendirektivet och ta in bestämmelser för material och produkter som kommer i kontakt med vatten som överensstämmer med EAS- och CPDW-projekten i direktivet.

1.1.4 Legionellainfektioner

Bakgrunden till den nya skyldighet som ingår i dricksvattendirektivet, riskbedömning avseende byggnaders vatteninstallationer, är framför allt att minska infektioner orsakade av *legionellabakterier* och mängden lösligt bly i material och produkter som kommer i kontakt med vatten. Bly har i och för sig inte varit ett problem i Finland, eftersom man i Finland inte har använt blyrör för ledning av vatten till skillnad från i många andra europeiska länder. *Legionellainfektioner*, det vill säga allvarlig legionärssjuka (lunginflammation), statistikförs däremot årligen i Finland. Mellan 2001 och 2021 har det rapporterats 5–47 fall per år av legionärssjuka till Institutet för hälsa och välfärds register över smittsamma sjukdomar, i genomsnitt nästan 25 per år, dvs. frekvensen av rapporterade fall av legionärssjuka har i genomsnitt varit 5,5 fall per en miljon invånare. Om man ser till perioden 2014–2021 har det genomsnittliga antalet fall varit cirka 25 per år. Mellan 2016 och 2020 dog 14 personer i legionärssjuka enligt registret över smittsamma sjukdomar. Dödligheten bland de drabbade var cirka 8–9 procent. Lindrigare fall av pontiacfeber orsakade av legionellabakterier registreras inte i Finland. Enligt den senaste årliga rapporten om legionärssjuka från Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (eng. European Centre for Disease Prevention and Control; ECDC) ökade incidensen av sjukdomen i Europa från 14 till 22 per en miljon invånare mellan 2015 och 2019. Sjukdomen anses vara underdiagnostiserad.

Legionellabakterier förekommer i små koncentrationer i jord och naturvatten. För människor kan de orsaka sanitära olägenheter om de får tillfälle att föröka sig t.ex. i byggnaders vattensystem. Smittkällorna till fallen av legionärssjuka har funnits både i hushållsvattensystem och stora vattensystem, såsom kall- och varmvattensystem i flervåningshus, hotell och sjukhus. Smittkällor kan vara t.ex. duschar, vattenkranar och bubbelpooler, där aerosoliserat vatten kan komma in vattenanvändarens andningsorgan. Vatteninstallationens egenskaper och förhållandena i den är avgörande för om legionellabakterier kan föröka sig till halter som är skadliga för hälsan. Att hålla varmvattnet tillräckligt varmt och kallvattnet tillräckligt kallt är av största vikt för att förhindra att legionellabakterier förökar sig i vattensystem.

1.1.5 Målen för hållbar utveckling

Bakgrunden till kommissionens förslag är allas rätt till säkert och rent dricksvatten som erkänns i Förenta nationernas (FN) generalförsamlings resolution 64/292. Ett av huvudmålen för hållbar utveckling i det globala strategidokumentet Agenda 2030, som antogs av världens stats- och regeringschefer 2015, är att säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla (eng. Sustainable Development Goal; SDG-6). En annan faktor bakom kommissionens förslag är det europeiska medborgarinitiativet Right2Water, enligt vilket vatten är en mänsklig rättighet och tillhör alla, och att tillgången till hushållsvatten därför bör förbättras, särskilt för de mest utsatta.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten

Europeiska kommissionen lade den 1 februari 2018 fram ett förslag till dricksvattendirektiv². Förslaget var en omarbetning av det rådets tidigare direktiv 98/83/EG med samma namn³. Förslaget om dricksvattendirektivet grundade sig på kommissionens konsekvensbedömning⁴ av det gällande dricksvattendirektivet, på kommissionens samråd⁵ med olika intressenter (vattenföreningar, medlemsstater, industrins intresseorganisationer, icke-statliga organisationer, EU-medborgare, experter på olika områden och andra EU-institutioner) samt på WHO:s rekommendationer⁶ om behovet av att ändra de parametrar som kontrolleras i hushållsvattnet.

I kommissionens utredning identifierades fem huvudsakliga områden där det behövs bättre reglering. För det första konstaterades det att förteckningen över parametrar som ska kontrolleras i hushållsvattnet delvis är föråldrad. Dessutom konstaterades det att det tidigare direktivets metoder var föråldrade eftersom det saknades en metod för att bedöma och förebygga risker som påverkar hushållsvattnets hygieniska kvalitet. För det andra skapade avsaknaden av en gemensam europeisk metod för godkännande av material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten hinder för unionens inre marknad. För det tredje konstaterades att det var svårt för vattenanvändarna att få aktuell information om hushållsvattnet. Det ansågs också vara komplicerat att rapportera uppgifter om hushållsvatten till kommissionen. För det fjärde hade man i medborgarinitiativet Right2Water uttryckt oro över att cirka två miljoner människor i unionen inte har tillgång till kranvatten, och kommissionen ville därför att bättre tillgång till kranvatten skulle vara ett av målen för direktivet. För det femte syftade reformen av bestämmelserna till att harmonisera direktivet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprätthållande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område⁷, nedan *ramdirektivet för vatten*, genom att i dricksvattendirektivet införa skyldigheter att utföra riskbedömningar avseende tillrinningsområden, som anknyter till råvattnets kvalitet, och att rapportera resultaten av dem.

Trepartsdialogen mellan Europeiska kommissionen, parlamentet och rådet om dricksvattendirektivet inföll under Finlands ordförandeskap i Europeiska unionens råd hösten 2019. En politisk kompromiss om direktivets innehåll nåddes den 18 december 2019 och ständiga representanternas kommitté och Europaparlamentets utskott för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet

²Länk till kommissionens förslag https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:8c5065b2-074f-11e8-b8f5-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_1&format=PDF

³Länk till rådets tidigare dricksvattendirektiv 98/83/EG: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998L0083&from=FI>

⁴Länk till kommissionens konsekvensbedömning: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017SC0449&from=EN> (endast tillgänglig på engelska), sammanfattning på svenska <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017SC0448&from=FI>

⁵Länk till kommissionens samråd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017SC0451&from=EN> (endast tillgängligt på engelska)

⁶Länk till WHO:s rekommendationer om behovet av att ändra de parametrar som kontrolleras i hushållsvattnet: https://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/pdf/20171215_EC_project_report_final_corrected.pdf

⁷ Länk till ramdirektivet för vatten 2000/60/EG: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:5c835afb-2ec6-4577-bdf8-756d3d694eeb.0011.02/DOC_1&format=PDF

(eng. Environment, public health and food safety (ENVI) antog ett kompromissförslag⁸ den 24 februari 2020. De svåraste punkterna i förhandlingarna gällde sanitära minimikrav för material och produkter som kommer i kontakt med vatten och bestämmelser om att förbättra tillgången till vatten. En kompromiss om innehållet i de delegerade akter och genomförandeakter som kommissionen gavs befogenhet att anta nåddes också först vid det sista trepartsmötet.

När EAS- och CPDW-projekten (se avsnitt 1.1.3) strandade började fyra medlemsstater (Tyskland, Frankrike Storbritannien och Nederländerna, den s.k. *4MS-gruppen*) utveckla ett gemensamt system för testning och godkännande av material och produkter som kommer i kontakt med vatten. Kommissionens förslag om reglering av material och produkter som kommer i kontakt med vatten byggde i hög grad på 4MS-gruppens metod, som flera andra medlemsstater ansåg vara besvärlig att genomföra, men i princip värd att stödja. I förhandlingarna höll 4MS-gruppen fast vid sina egna ståndpunkter och förhandlingslösningen följer principerna för den metod som de utvecklat.

Bestämmelserna om förbättrad tillgång till vatten delade medlemsstaternas åsikter. Att förbättra tillgången till vatten ingår i FN:s mål för hållbar utveckling som varje medlemsstat har ansvar för att genomföra. Dessutom ingår förbättrad tillgång till vatten i protokollet om vatten och hälsa till 1992 års konvention om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar. Protokollet har undertecknats av 26 EU-medlemsstater, varav 16 är parter i konventionen, dvs. de har ratificerat den. Enligt vissa medlemsstaters uppfattning bör dricksvattendirektivet endast innehålla bestämmelser som avser vattnets hygieniska kvalitet. Däremot bör åtgärder som gäller tillgången till vatten, målen för hållbar utveckling och mänskliga rättigheter enligt dessa medlemsstater få fastställas självständigt av varje enskild medlemsstat. Vissa andra medlemsstater samt kommissionen och Europaparlamentet ansåg att bestämmelser om tillgången till vatten var en förutsättning för att hela dricksvattendirektivet skulle kunna antas. I den godkända kompromissen mildrades bestämmelserna om tillgång till vatten i kommissionens ursprungliga förslag så att de var godtagbara för medlemsstaterna.

1.2.2 Behandlingen i riksdagen

Kommissionens förslag till dricksvattendirektiv presenterades den 26 februari 2018 för miljösektionen (EU 23), som lyder under kommittén för EU-ärenden. Ett utkast till statsrådets skrivelse behandlades i ett skriftligt förfarande i sektionen den 15–19 mars 2018. Statsrådet överlämnade en U-skrivelse (U 13/2018 rd⁹) om förslaget till riksdagen den 5 april 2018. Enligt U-skrivelsen stödde statsrådet direktivets mål att främja skyddet av människors hälsa, säkerställa hushållsvattnets kvalitet med en riskbaserad metod, harmonisera den inre marknaden med tanke på byggnadsmaterial och byggprodukter som kommer i kontakt med hushållsvatten samt att alla direktiv som hör till EU:s lagstiftning på vattenområdet (dricksvattendirektivet och ramdirektivet för vatten) skulle utgöra ett ömsesidigt stöd.

Ärendet inkom till riksdagen den 6 april 2018 och remitterades till social- och hälsovårdsutskottet och miljöutskottet för utlåtanden. Både miljöutskottet och social- och hälsovårdsutskottet

⁸Länk till förslaget till överenskommelse: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_6060_2020_REV_1&from=EN

⁹Länk till statsrådets U-skrivelse (U 13/2018 rd):

https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Kirjelma/Sidor/U_13+2018.aspx

omfattade i huvudsak statsrådets ståndpunkt i sina utlåtanden (MiUU 15/2018 rd¹⁰, ShUU 1/2019 rd¹¹). Den 20 september 2019 godkände stora utskottet riksdagens ståndpunkt (se SuVP 14/2019 vp¹²), där utskottet i enlighet med fackutskotten omfattade statsrådets ståndpunkt.

1.2.3 Beredningen av regeringens proposition

Regeringens proposition om genomförandet av dricksvattendirektivet har beretts i en styrgrupp som tillsatts av social- och hälsovårdsministeriet. I styrgruppen har utöver social- och hälsovårdsministeriet även miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, Finlands Kommunförbund rf och Finlands Vattenverksförening rf varit representerade. I styrgruppens sekretariat har utöver social- och hälsovårdsministeriet även Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt Institutet för hälsa och välfärd varit representerade.

Under styrgruppen utsågs fem underarbetsgrupper som hade till uppgift att beskriva den gällande lagstiftningen, nuläget och det nationella handlingsutrymmet vid genomförandet av direktivet inom sitt respektive ansvarsområde samt för sitt ansvarsområdes del lägga fram förslag till lagändringar med motiveringar för styrgruppen och bedöma kostnadseffekterna av lagändringarna. Underarbetsgruppernas ansvarsområden var följande: 1) Riskbedömning och riskhantering avseende tillrinningsområden och vattenförsörjningssystem samt tillhörande uppföljningsprogram, 2) Riskbedömning avseende fastigheters vatteninstallationer, 3) Information till vattenanvändarna och nationella dataset, 4) Material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten samt vattenberedningskemikalier och filtermaterial samt 5) Små anläggningar med låg risk som levererar hushållsvatten. I underarbetsgrupperna var centrala myndigheter, organisationer och verksamhetsutövare representerade.

Propositionen var på remiss i tjänsten utlåtande.fi 28.2.2022–8.4.2022. Enligt anvisningarna för hörande vid lagberedning (<http://kuulemisopas.finlex.fi/sv/>) ska minst sex veckor reserveras för skriftliga utlåtanden och minst åtta veckor vid omfattande projekt. Det finns skäl att förlänga remisstiden om den infaller under en allmän semesterperiod. Av grundad anledning kan remisstiden vara kortare än vad som anges ovan. Remisstiden var något kortare än i anvisningarna för hörande vid lagberedning, eftersom intressentgrupperna har hörts i bred omfattning under beredningsarbetet i styrgruppens underarbetsgrupper.

Propositionen har sänts på remiss till miljöministeriet, arbets- och näringsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, finansministeriet, justitieministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralerna (separat från vattentjänstenheten vid NTM-centralen i Södra Savolax), regionförvaltningsverken, dataombudsmannens byrå, alla kommuner i Fastlandsfinland, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Säkerhets- och kemikalieverket, Institutet för hälsa och välfärd, Finlands miljöcentral, Geologiska forskningscentralen, Lantmäteriverket, KT Kommunarbetsgivarna, Livsmedelsindustriförbundet rf, Elintarvikehygieenikkojen liitto ry, LVI-Tekniset Urakoitsijat ry, Metallindustrins Standardiseringsförening rf, Plastindustrin rf, Suomen Isännöintiliitto ry, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry, Byggnadsindustrin RT rf, Rakli ry, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands naturskyddsförbund rf,

¹⁰Länk till miljöutskottets utlåtande (MiUU 15/2018 rd): https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/YmVL_15+2018.pdf

¹¹Länk till social- och hälsovårdsutskottets utlåtande (ShUU 1/2019 rd): https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/StVL_1+2019.pdf

¹²Länk till protokollet från Stora utskottets möte den 20 september 2019 (SuVP 14/2019 vp) https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KokousPoytakirja/Sivut/SuVP_14+2019.aspx

Suomen LVI-yhdistysten liitto SuLVI ry, Finlands Sjömans-Union FSU rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Suomen Sairaalatekniikan yhdistys ry, Förbundet för Vattenskyddsföreningarna i Finland r.f., Finlands Vattenförsörjningandelslag rf, Finlands Vattenverksförening rf, Vattenföreningen i Finland rf, Suunnittelu- ja konsultointiyrietykset SKOL ry, Finlands fastighetstekniska industri och handel rf, Natur och Miljö rf, VVS Föreningen i Finland rf, Ympäristösuojeluviranhaltijat ry, Ympäristöterveyden asiantuntijat ry, Tutkimuskeskus WANDER, Senatfastigheter, Scandinavian Copper Development Association, European Drinking Water Alliance, AFRY Finland Oy, Eurofins Expert Services Oy, FCG Finnish Consulting Group Oy, Insinööri-toimisto Geo-Hydro Oy, Kiwa Inspecta, Inspecta Sertifiointi Oy och Ramboll Oy.

Försvarsministeriet ombads lämna ett separat yttrande om propositionen, som bearbetats på basis av andra remissvar, särskilt om de bestämmelser i propositionen som inte omfattas av tillämpningsområdet för försvarsmaktens uppgifter inom hälsoskyddet enligt 7 a § i hälsoskyddslagen och om 16 § 7 mom. i hälsoskyddslagen, där det föreslås bestämmelser om undantag från lagens tillämpningsområde i fråga om objekt som ska ges särskilt skydd och fastigheter som används av försvarsförvaltningen.

Propositionen har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och förvaltning den 8 juni 2022.

EU-medlemsstaterna ska begära ett yttrande från kommissionen innan de antar nationell lagstiftning om tekniska handelshinder. Kommissionen har tre månader på sig att yttra sig om de föreslagna rättsakterna. Social- och hälsovårdsministeriet översände den 13 april 2022, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster, propositionen till kommissionen för förhandsyttrande enligt det s.k. TRIS-förfarandet i syfte att säkerställa att produkter som kommer i kontakt med vatten kan släppas ut på marknaden. Syftet med anmälningsförfarandet för produktföreskrifter är att förebygga uppkomsten av hinder på den inre marknaden. Kommissionen yttrade sig i ärendet. Yttrandet gällde definitionen av källvatten och de mikrobiologiska kvalitetskraven på källvatten, vilka i del A i bilaga I till dricksvattendirektivet uttryckligen undantas från tillämpningsområdet för de mikrobiologiska minimikrav som fastställs i direktivet. Avsikten är att kommissionens yttrande ska beaktas i den förordning av social- och hälsovårdsministeriet som utfärdas med stöd av hälsoskyddslagen och genom vilken närmare bestämmelser utfärdas om de parametrar som kontrolleras i hushållsvattnet och om gränsvärdena för dem.

Beredningsunderlaget till propositionen finns offentligt tillgängligt på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt> (STM010:00/2021).

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Dricksvattendirektivet

2.1.1 Allmänna skyldigheter och undantag från dem

Dricksvattendirektivet innehåller bestämmelser om trygghet av kvaliteten på hushållsvatten som är avsett att användas av människor genom riskhantering i vattenproduktionskedjan, om hygieniska krav för material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten, om information till vattenanvändarna om vattnets kvalitet och om andra indikatorer som beskriver vattentjänstverkets verksamhet, om säkerställande av tillgången till vatten särskilt för utsatta och marginaliserade befolkningsgrupper samt om nya parametrar för hushållsvattnets kvalitet som ska övervakas.

De allmänna målen med dricksvattendirektivet är att skydda människors hälsa från de skadliga effekterna av alla slags föroreningar av dricksvatten genom att säkerställa att det är hälsosamt och rent samt att förbättra tillgången till dricksvatten. Genom direktivet uppdateras parametrarna för kvalitetskraven på hushållsvatten så att de i huvudsak motsvarar WHO:s rekommendationer.

Med dricksvatten avses i direktivet allt vatten som är avsett för dryck, för matlagning, för beredning av livsmedel eller för andra hushållsändamål eller som används i livsmedelsföretag. Medlemsstaterna får, liksom enligt det tidigare dricksvattendirektivet, göra undantag från direktivet för vatten från en enskild vattentäkt som tillhandahåller mindre än 10 kubikmeter per dygn i genomsnitt eller försörjer mindre än 50 personer, om inte vattnet tillhandahålls som en del av en kommersiell eller offentlig verksamhet. I fråga om småskalig offentlig och kommersiell verksamhet har kraven i det tidigare dricksvattendirektivet mildrats i det nya direktivet så att endast en del av bestämmelserna i direktivet tillämpas på dessa verksamheter. I finsk lagstiftning används termen "hushållsvatten" om kallt "vatten som är avsett att användas av människor". För "vatten som är avsett att användas av människor" som värms upp med fastighetens vatteninstallation används termen "varmt bruksvatten".

Dricksvattendirektivet ger möjlighet att inte tillämpa direktivet på vatten som används specifikt för ett livsmedelsföretag, om de behöriga nationella myndigheterna gör den bedömningen att kvaliteten på sådant vatten inte kan påverka de färdiga livsmedlens säkerhet och att livsmedelsföretagarens vattenförsörjning tillämpar en riskbaserad metod och vid behov vidtar avhjälpande åtgärder i enlighet med unionslagstiftning på livsmedelsområdet. Med vatten som används specifikt för ett livsmedelsföretag avses s.k. rent vatten som enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien är rent havsvatten och sötvatten av likartad kvalitet.

Nya aktörer som nämns i direktivet är fartyg som avsaltar vatten, transporterar passagerare och fungerar som vattenleverantörer. På sådana fartyg tillämpas endast en del av direktivets bestämmelser.

Enligt artikel 15 i dricksvattendirektivet får en medlemsstat ge en leverantör av hushållsvatten tillstånd att göra undantag från de kemiska kvalitetskraven för hushållsvatten, förutsatt att sådana undantag inte utgör en fara för människors hälsa och förutsatt att dricksvattenförsörjningen i det berörda området inte kan upprätthållas genom några andra rimliga medel. Undantagsmöjligheten har också ingått i det gamla dricksvattendirektivet, men i det nya direktivet har kriterierna för att bevilja undantag skärpts så att undantag kan beviljas endast om det är fråga om ett nytt tillrinningsområde, om en ny föroreningskälla eller en ny parameter som orsakar förorening har upptäckts vid tillrinningsområdet eller om det i ett befintligt tillrinningsområde som används för uttag av vatten har inträffat en oförutsedd och exceptionell situation som skulle kunna leda till tillfälliga och begränsade överskridanden av parametervärdena. Eftersom undantag tidigare har kunnat beviljas högst tre gånger för tre år i taget, kan undantag enligt det nya direktivet beviljas endast för ytterligare två treårsperioder.

2.1.2 Riskbaserad metod för att säkerställa kvaliteten på hushållsvatten

En central tanke med dricksvattendirektivet är att öka den riskbaserade metodens och riskhanteringsens betydelse för att säkerställa kvaliteten på hushållsvatten. Den riskbaserade metoden

för hushållsvatten fastställdes 2015 i kommissionens direktiv (EU) 2015/1787¹³ om ändring av bilaga II och III till rådets direktiv 98/83/EG om kvaliteten på dricksvatten så att medlemsstaterna får avvika från den övervakning av hushållsvattnets kvalitet som krävs enligt det tidigare dricksvattendirektivet, om övervakningen av hushållsvattnets kvalitet grundar sig på riskhantering avseende hushållsvattnets kvalitet enligt WHO:s så kallade WSP-princip. WSP-principerna anges också i den europeiska standarden SFS-EN 15975–2 om säker vattenförsörjning.

Genom dricksvattendirektivet fastställs en obligatorisk riskbaserad metod för att säkerställa kvaliteten vid leverans av hushållsvatten som är avsett att användas av människor och som omfattas av direktivets tillämpningsområde. Den riskbaserade metoden gäller hela produktionskedjan för hushållsvatten, inbegripet faror och tillbud som påverkar kvaliteten på det råvatten som bereds till hushållsvatten och risker i tillrinningsområdet samt uttag, behandling, lagring och distribution av vatten till fastigheter där vattenanvändarna tar vattnet för att användas som hushållsvatten eller varmt bruksvatten. Den riskbaserade metoden är indelad i tre olika delområden: 1) riskbedömning och riskhantering avseende kvaliteten på råvatten och verksamheterna i tillrinningsområdet, 2) riskbedömning och riskhantering avseende vattenförsörjningssystemet och 3) riskbedömning avseende fastighetsinstallationer.

På grundval av identifieringen av de faror och föroreningskällor som påverkar kvaliteten på råvatten och de verksamheter som bedrivs i tillrinningsområdet ska man i enlighet med dricksvattendirektivet identifiera de relevanta parametrar som påverkar hushållsvattnets hygieniska kvalitet och som ska övervakas vid vattenförekomsterna. På grundval av riskbedömningen ska det vidtas åtgärder som förebygger identifierade faror och tillbud och som minskar den risk för människors hälsa som de medför via hushållsvattnet.

Enligt dricksvattendirektivet är det vattenleverantören som ska tillämpa den riskbaserade metoden på hushållsvattenförsörjningssystemet. Metoden inbegriper identifiering av faror och tillbud, bedömning av de hälsorisker som de medför och fastställande och genomförande av åtgärder för att hantera riskerna. Den riskbaserade metoden ska tillämpas på hela det vattenförsörjningssystem som administreras av leverantören av hushållsvatten, dvs. uttag, behandling, lagring och distribution av vatten.

Riskbedömningen avseende fastighetsinstallationer bör vara inriktad på hälsofarliga parametrar som kan påverkas av fastighetsinstallationen. Dessa är i synnerhet legionellabakteriers förekomst och tillväxt i byggnaders vatteninstallationer samt halten av bly i vattnet. Medlemsstaterna ska identifiera s.k. prioriterade fastigheter, dvs. stora fastigheter som är särskilt avsedda att användas av allmänheten och inte är avsedda som bostäder och som har många användare som kan exponeras för vattenrelaterade risker. Riskbedömningen avseende fastighetsinstallationer bör särskilt inriktas på dessa fastigheter, men dessutom bör medlemsstaterna uppmuntra alla fastighetsägare att tillämpa en riskbaserad metod och överväga andra åtgärder för att hantera de risker som fastighetsinstallationer utgör och vidta lämpliga åtgärder.

2.1.3 Samordning av dricksvattenlagstiftningen och vattenvårdslagstiftningen

Dricksvattendirektivet syftar till att i stor utsträckning utnyttja det system för planering av vattenvården som grundar sig på ramdirektivet för vatten och den information som samlas in genom det. I dricksvattendirektivet hänvisas på flera ställen till artiklarna i ramdirektivet för vatten. Inom vattenvården identifieras vattenförekomster som används för uttag av hushållsvatten

¹³ Länk till kommissionens direktiv 2015/1787: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L1787&from=SV>

som särskilda områden och det ordnas övervakning av dessa. Inom vattenvården utarbetas dessutom åtgärdsprogram med åtgärder för vattenförekomster som används för uttag av hushållsvatten. För att skydda hushållsvattnet kan man vid behov också inrätta skyddsområden med stöd av vattenlagen. Dricksvattendirektivet förutsätter således inte att det skapas ett nytt överlappande planeringssystem, utan befintliga planeringssystem för vattenvården och regleringen om dessa kan utnyttjas vid det nationella genomförandet.

2.1.4 Övervakning av vattenkvaliteten

I dricksvattendirektivet fastställs minimifrekvenser för kontroll av de parametrar som gäller hushållsvatten. Både parametrarna för kvalitetskrav som påverkar vattnets hygieniska kvalitet och parametrarna för kvalitetsmål som beskriver hushållsvattnets användbarhet och produktionsprocessens funktion bör kontrolleras regelbundet, vilket också föreskrevs i det gamla dricksvattendirektivet.

Minimifrekvenserna för kontroll av hushållsvatten ändras inte nämnvärt. På grundval av resultaten av riskbedömningen bör den provtagningsfrekvens som anges för parametrarna i dricksvattendirektivet ökas. Frekvensen kan på motsvarande sätt minskas för specifika parametrar eller så kan någon av parametrarna i direktivets förteckning tas bort, med undantag av mikrobiologiska parametrar som betraktas som centrala parametrar. För medlemsstater som införde den riskbaserade metoden var detta redan tillåtet enligt kommissionens direktiv (EU) 2015/1787 om ändring av bilaga II och III till rådets direktiv 98/83/EG om kvaliteten på dricksvatten.

Dricksvattendirektivet förutsätter övervakning av parametrar också i fråga om råvatten som tas för beredning till hushållsvatten, vilket inte tidigare förutsattes. I råvatten ska sådana parametrar övervakas som utifrån en riskbedömning avseende råvattenskvaliteten och verksamheterna i tillrinningsområdet kan förekomma i vattnet och vara skadliga för människors hälsa.

I dricksvattendirektivet föreskrivs det också om en ny *bevakningslista* (eng. watch list) för föreningar vars hälsokonsekvenser inte har kunnat beläggas vetenskapligt, men som oroar allmänheten eller forskarsamhället i hälsohänseende, såsom läkemedel, hormonstörande föreningar och mikroplaster. Kommissionen ska, med stöd av de lagstiftningsbefogenheter som den tilldelats, anta genomförandeakter om de ämnen som ska tas upp på bevakningslistan. Beta-östradiol och nonylfenol ska föras upp på den första bevakningslistan. Föreningar kan läggas till eller tas bort från listan på förslag av kommissionen genom kommittéförfarandet.

En ny skyldighet enligt dricksvattendirektivet är den driftskontroll som vattenleverantörer ska utföra, vilket i Finland motsvarar verksamhetsutövarnas egenkontroll. Vid driftskontroll förutsätts att turbiditeten, beroende på volymen av hushållsvatten som levereras, kontrolleras varje vecka, varje dag eller kontinuerligt vid sådan vattenbehandling där filtrering används för att avlägsna ämnen i vattnet. Vid driftskontroll krävs också kontroll av somatiska kolifager i råvatten för att fastställa hur effektiva vattenbehandlingsmetoderna är när det gäller att avlägsna virus från vattnet. Prov med avseende på somatiska kolifager ska tas om resultaten av riskbedömningen motiverar det.

Enligt dricksvattendirektivet ska förekomsten av legionellabakterier och halten av bly i fastighetsinstallationer övervakas på grundval av resultaten av riskbedömningen avseende fastighetsinstallationer. Övervakningen ska koncentreras till åtminstone prioriterade fastigheter (se avsnitt 2.1.2) om resultaten av riskbedömningen motiverar detta.

2.1.5 Nya parametrar som ska övervakas

I dricksvattendirektivet uppdateras den tidigare mer än 20 år gamla förteckningen över parametrar som ska kontrolleras i hushållsvatten och gränsvärdena för dem, främst i enlighet med WHO:s förslag (se fotnot 6). De parametrar som enligt WHO:s rekommendationer bör tas bort från bevakningslistan och som WHO anser vara av ringa betydelse för skyddet av hälsan har dock bibehållits i dricksvattendirektivet och för vissa parametrar har det, med avvikelse från WHO:s förslag, fastställts andra eller strängare gränsvärden.

Nya parametrar som ska övervakas i hushållsvatten är desinfektionsbiprodukterna klorat, klorit och halogenerade ättiksyror samt cyanobakterietoxinet mikrocystin-LR, bisfenol A, poly- och perfluorerade föreningar (PFAS) och uran. Dessutom ska medlemsstaterna fastställa åtgärdsgränser för icke-relevanta metaboliter av pesticider. Legionellabakterier som ska kontrolleras i fastighetsinstallationer och somatiska kolifager som ska kontrolleras vid driftskontroll är också nya parametrar i direktivet.

2.1.6 Hygieniska krav för material, produkter, beredningskemikalier och filtermaterial och övergångsbestämmelser som gäller dem

I dricksvattendirektivet fastställs EU-omfattande minimihygienkrav för material som kommer i kontakt med vatten som är avsett att användas av människor. Harmoniseringen syftar till en enhetlig nivå för skyddet av alla EU-medborgares hälsa och att förbättra den inre marknadens funktion i unionen.

Alla utgångsämnen, sammansättningar och beståndsdelar som används vid tillverkningen av material som kommer i kontakt med hushållsvatten förs upp på de europeiska positivlistorna. Separata positivlistor upprättas för olika typer av material (organiska material, material som innehåller cement och metall, emalj, keramik och andra oorganiska material).

I enlighet med bestämmelserna i dricksvattendirektivet har Europeiska kemikaliemyndigheten (eng. European Chemicals Agency, nedan *ECHA*) till uppgift att utarbeta ett förslag till kommissionen om unionens första positivlistor och att utvärdera de riskbedömningar av utgångsämnen och sammansättningar som godkänts i medlemsstaterna och på grundval av vilka användning av ämnena och sammansättningarna är tillåten. Kommissionen offentliggör positivlistorna enligt ECHA:s förslag senast den 12 januari 2025. När positivlistorna har offentliggjorts kommer ECHA att hålla listorna uppdaterade, bedöma säkerheten hos alla produkter som tagits upp på listorna på grundval av de riskbedömningar som gjorts och lämnats till ECHA. ECHA kommer också att, på grundval av riskbedömningar av nya utgångsämnen och sammansättningar som föreslås, bedöma om de kan tas upp på positivlistorna.

2.1.7 Information till vattenanvändare

Det nya dricksvattendirektivet utvidgar avsevärt skyldigheten att informera vattenanvändarna. Enligt direktivet ska informationen vara transparent och användarvänlig, och den ska finnas på internet. Direktivet kräver att alla anläggningar som levererar hushållsvatten och som omfattas av direktivets tillämpningsområde, dvs. anläggningar som levererar minst 10 kubikmeter vatten per dygn till ett vattendistributionsområde eller försörjer minst 50 personer, informerar användarna via internet.

Enligt dricksvattendirektivet ska anläggningar som levererar hushållsvatten utan begäran av kunderna informera dem också om vattnets kvalitet, om priset per kubikmeter och liter, om

förbrukad vattenmängd minst en gång per år eller faktureringsperiod och om trenderna i vattenanvändningen i den mån det är möjligt samt meddela adressen till den webbplats där kunden hittar de övervakningsdata som anges i bilaga IV till direktivet.

2.1.8 Rapportering och dataset

Genomförandet av det nya dricksvattendirektivet förutsätter att information om hushållsvatten kopplas till geografisk information för alla vattendistributionsområden som får minst 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för minst 50 personers behov. Enligt bestämmelserna i direktivet ska det på nationell nivå upprättas dataset som är kopplade till geografisk information och som EU-kommissionen, Europeiska miljöbyrån och Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar ska ha tillgång till via gränssnitten i informationssystemen. Dataseten kan delas in i fyra större helheter: 1) dataset om främjande av tillgången till vatten, 2) dataset som är kopplade till vattendistributionsområdet, 3) dataset som är kopplade till uttagspunkten samt 4) dataset som är kopplade till riskbedömningen avseende fastighetsinstallationer.

I artikel 18.4 i dricksvattendirektivet ges kommissionen befogenhet att anta genomförandeakter som fastställer formatet för de dataset som ska sammanställas och närmare bestämmelser om på vilket sätt de ska presenteras. Eftersom kommissionen ännu inte har antagit dessa genomförandeakter kommer de tekniska detaljerna om datasetens format och gränssnitten mellan informationssystemen att fastställas senare.

2.1.9 Förbättrad tillgång till vatten

Dricksvattendirektivet innehåller en ny skyldighet för medlemsstaterna att vidta behövliga åtgärder för att förbättra tillgången till dricksvatten för alla, särskilt för utsatta och marginaliserade grupper som identifierats av medlemsstaterna själva. Kommissionen motiverar förbättringen av tillgången till vatten för utsatta och marginaliserade grupper med rätten till säkert dricksvatten och sanitet som erkänts som en mänsklig rättighet i internationell rätt. Med tanke på tillgången till vatten har EU förbundit sig till FN:s mål för hållbar utveckling och Europaparlamentet har krävt åtgärder på unionsnivå som svar på det europeiska medborgarinitiativet om vatten som en mänsklig rättighet.

Det nationella genomförandet av artikel 16 i dricksvattendirektivet kräver inga särskilda nationella lagstiftningsåtgärder, eftersom de åtgärder som krävs enligt artikel 16 redan tidigare har genomförts i Finlands gällande rättsordning genom följande lagstiftning om ikraftsättande av protokollet om vatten och hälsa:

1) lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet om vatten och hälsa till 1992 års konvention om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar (1302/2004),

2) Republikens presidents förordning om sättande i kraft av protokollet om vatten och hälsa till 1992 års konvention om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar samt om ikraftträdande av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet (FördrS 83/2005).

Statsrådet påpekade i sin U-skrivelse (U13/2018) att tillgången till rent hushållsvatten är en ytterst viktig faktor med tanke på människors hälsa. Statsrådet förhöll sig emellertid reserverat till de föreslagna bestämmelsernas utförlighet. De föreslagna åtgärderna var enligt statsrådet inte nödvändigtvis den mest effektiva metoden för att ingripa i problemet i alla medlemsstater,

och problemet är inte heller lika stort i alla medlemsstater. Statsrådet betonade också att dricksvattendirektivet och protokollet om vatten och hälsa delvis överlappar varandra.

2.1.10 Främjande av cirkulär ekonomi, minskning av energikonsumtionen

Dricksvattendirektivets syfte är också att förbättra öppenheten och tillgången till aktuell information om vattenförsörjningen för konsumenterna genom att reglera informationskyldigheten för leverantörer av vattenförsörjningstjänster. Enligt kommissionen skulle konsumenternas förtroende för hushållsvattnet förbättras om de hade mer uttömmande och aktuell information om kvaliteten på hushållsvattnet, olika faktorer som påverkar produktionseffektiviteten vid de anläggningar som levererar hushållsvatten och övriga vattenförsörjningstjänster. Det skulle också hjälpa konsumenterna att delta aktivt i beslutsprocessen som gäller vattenförsörjningen och kritiskt granska vattenverkens effektivitet och tjänsternas kvalitet. En ökning av förtroendet och möjligheterna att påverka skulle uppmuntra aktörerna inom vattenförsörjningen att investera i att trygga tjänsterna, leda till önskvärda slutresultat med tanke på miljöskyddet, såsom minskad konsumtion av buteljerat vatten, vilket skulle kunna bidra till mindre plastanvändning, plastavfall och växthusgasutsläpp, och även bidra till att begränsa klimatförändringen och främja miljöskyddet i stort. Av de faktorer som påverkar produktionseffektiviteten nämns i direktivet särskilt vattenläckagenivåerna i vattenledningsnätet, som medlemsstaterna enligt artikel 4.3 i direktivet ska göra en bedömning av senast den 12 januari 2026. På grundval av medlemsstaternas bedömningar och unionsgenomsnittet för läckage ska kommissionen senast den 12 januari 2028 anta en delegerad akt om det tröskelvärde vars överskridande innebär att medlemsstaterna måste lägga fram en handlingsplan för att minska vattenläckagen.

2.2 Andra centrala EU-rättsakter

2.2.1 Marknadskontrollförordningen

Enligt dricksvattendirektivet tillämpas på produkter som kommer i kontakt med dricksvatten Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 706/2008 och (EU) nr 305/2011 (nedan *marknadskontrollförordningen*). Genom genomförandet av marknadskontrollförordningen har lagstiftningen om marknadskontroll och myndigheternas kontrollförfaranden på nationell nivå harmoniserats och en allmän ram för marknadskontrollen i Europeiska unionens medlemsstater fastställts.

Marknadskontrollförordningen syftar till att endast produkter som överensstämmer med kraven tillhandahålls på unionsmarknaden och därigenom säkerställa en hög skyddsnivå för bl.a. hälsa och säkerhet, konsumentskydd och miljöskydd. För att uppnå dessa mål föreskrivs det i förordningen bl.a. om vissa skyldigheter för ekonomiska aktörer, om marknadskontrollmyndigheternas minimibefogenheter, om gränsöverskridande samarbete mellan tillsynsmyndigheterna samt om samarbete med tullmyndigheterna. För att förordningen ska kunna genomföras krävs bl.a. att medlemsstaterna på nationell nivå fastställer befogenheter för de myndigheter som ansvarar för marknadskontrollen. Syftet är att harmonisera den nationella lagstiftningen om marknadskontroll.

Marknadskontrollförordningen har i Finland kompletterats med lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), nedan *marknadskontrolllagen*. Den ska i fortsättningen tillämpas på marknadskontrollen av alla produkter och material som kommer i kontakt med hushålls-

vatten och varmt bruksvatten. I och med reformen ska marknadskontrollagen iakttas vid marknadskontrollen avseende de nya hygienkraven för produkter i vattenproduktionskedjan i anläggningar som levererar hushållsvatten.

2.2.2 Ramdirektivet för vatten

Syftet med ramdirektivet för vatten är att skapa en ram för vattenskyddet i EU:s medlemsstater. Syftet med ramdirektivet för vatten är att uppnå god vattenstatus i alla medlemsstater i Europeiska unionen och att förhindra en försämring av vattenstatusen. Direktivet krävde att god vattenstatus skulle ha uppnåtts senast 2015. Ramdirektivet för vatten har i fråga om grundvatten preciserats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/118/EG om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring, som ändrats genom kommissionens direktiv 2014/80/EU om ändring av bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/118/EG om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring. Dessutom har ramdirektivet för vatten preciserats med avseende på ytvattnets kemiska status genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/105/EG om miljökvalitetsnormer på vattenpolitikens område, och det har ändrats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/39/EU om ändring av direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG.

Ramdirektivet för vatten ändrades inte genom dricksvattendirektivet. I dricksvattendirektivet hänvisas dock på flera punkter till ramdirektivet för vatten, bl.a. när det gäller beaktande av riskbedömningar och övervakningsåtgärder. Vid genomförandet av dricksvattendirektivet kan man således utnyttja den centrala lagstiftningen om det nationella genomförandet av ramdirektivet för vatten utan att ändra den. Enligt artikel 7 i ramdirektivet för vatten ska medlemsstaterna identifiera alla vattenförekomster som används för uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 kubikmeter per dag i genomsnitt eller betjänar mer än femtio personer och vattenförekomster som är avsedda för sådan framtida användning. Dessa vattenförekomster ska tas upp i registret över skyddade områden enligt ramdirektivet för vatten. Dessutom ska vattenförekomster som används för uttag av mer än 100 kubikmeter dricksvatten per dag övervakas i enlighet med bilaga V till direktivet. Enligt artikel 5 och bilaga II i direktivet ska medlemsstaterna analysera vattenförekomsternas karaktäristika, inbegripet konsekvenserna av mänsklig verksamhet för ytvattnets och grundvattnets status. I fråga om sådana vattenförekomster som används för uttag av dricksvatten ska det säkerställas att vattnet efter adekvat behandling uppfyller kraven i dricksvattendirektivet. Medlemsstaterna ska säkerställa erforderligt skydd för de identifierade vattenförekomsterna i syfte att undvika försämring av deras kvalitet för att minska den nivå av vattenrening som krävs för framställning av dricksvatten. Medlemsstaterna får upprätta säkerhetszoner för dessa vattenförekomster.

De viktigaste bestämmelserna för genomförandet av ramdirektivet för vatten finns i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), nedan *vattenförvaltningslagen*, och de förordningar av statsrådet som utfärdats med stöd av den. Bestämmelserna i ramdirektivet för vatten har också genomförts genom vattenlagen och miljöskyddslagen samt hälsoskyddslagstiftningen och vattentjänstlagstiftningen.

2.2.3 Byggproduktförordningen

I dricksvattendirektivet finns bestämmelser om hygieniska krav för material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten. Eftersom det inte finns några europeiska harmoniserade produktstandarder för byggprodukter som kommer i kontakt med hushållsvatten, är det inte möjligt att kontrollera att de väsentliga tekniska kraven eller de hygieniska kraven uppfylls genom en CE-märkning i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om

upphävande av rådets direktiv 89/106/EG, nedan *byggproduktförordningen*, eller det föregående direktivet om byggprodukter. I och med revideringen av dricksvattendirektivet regleras de hygieniska kraven för material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten och varmt bruksvatten med stöd av dricksvattendirektivet, och utöver detta ska de också uppfylla de tekniska krav som följer av den nämnda lagstiftningen om byggprodukter. Nationellt utfärdas bestämmelser om dricksvattendirektivets hygieniska krav på produkter av social- och hälsovårdsministeriet och bestämmelser om tekniska krav av miljöministeriet.

2.2.4 Inspiredirektivet

Syftet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) (nedan *Inspiredirektivet*) är att skapa en gemensam europeisk infrastruktur för geografisk information för att underlätta delning av geografiska dataset. Infrastrukturen för geografisk information med gemensamma datamodeller gör det möjligt att dela och använda medlemsstaternas geografiska dataset inom den offentliga förvaltningen, t.ex. som stöd för beslutsfattandet både nationellt och på europeisk nivå. Inspiredirektivet möjliggör kompatibel geografisk information över organisations- och statsgränserna. Miljökonsekvenser som t.ex. påverkar luftkvaliteten eller vattenområden känner inga gränser, och därför måste informationen vara kompatibel, av hög kvalitet och lättillgänglig för att beslut ska kunna baseras på den.

Inspiredirektivet styr EU:s medlemsstater att bygga enhetliga och interoperabla infrastrukturer för geografisk information. Med andra ord ska varje medlemsstat bygga upp och förvalta en nationell infrastruktur för geografisk information, dvs. dataset och tjänster för geografisk information som produceras och finns tillgängliga på ett gemensamt överenskommet sätt, beskrivningar och tekniska utföranden av dessa samt principer och processer för tillgång till och användning av informationen. Inspiredirektivet trädde i kraft den 15 maj 2007 och dess genomförande har framskridit stegvis inom ramen för de övergångstider som anges i direktivet.

Inspiredirektivet påverkar genomförandet av bestämmelserna om dataset i dricksvattendirektivet, särskilt dem som gäller geografisk information. Enligt dricksvattendirektivet får medlemsstaterna avvika från de föreskrivna rapporteringsskyldigheterna i enlighet med artikel 13.1 i Inspiredirektivet av skäl som rör internationella förbindelser, allmän säkerhet eller nationellt försvar med stöd av sekretessbestämmelser i de nationella lagarna.

2.2.5 Direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG, nedan *direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation*, syftar till att genom ökad tillgång för allmänheten till miljöinformation och spridning av sådan information bidra till en ökad medvetenhet om miljöfrågor, ett fritt meningsutbyte, ett aktivare deltagande från allmänhetens sida i beslut som rör miljön och slutligen till en bättre miljö. Med hjälp av direktivet tryggas allmänhetens tillgång till miljöinformation som samlats in för myndighetsbruk. Medborgare i Europeiska unionen har i enlighet med direktivet rätt att få information om miljön i skriftlig form, bild- eller ljudform, elektronisk eller annan materiell form.

Hänvisningar till direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation finns i dricksvattendirektivets artikel 17 om information till allmänheten, där det föreskrivs om allmänhetens tillgång till adekvat och aktuell information om dricksvatten, och i artikel 18 om övervakning av

genomförandet, där punkt 1 gäller upprättandet av dataset om tillgången till dricksvatten. I synnerhet artikel 17 i dricksvattendirektivet bidrar till att uppfylla de krav på tillgång till miljöinformation som ställs i direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation.

2.2.6 Kommissionens delegerade befogenheter

Genom dricksvattendirektivet ges kommissionen delegerade befogenheter avseende följande:

Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter

- om de specifikationer för parameteranalys som anges i direktivet vid behov, med beaktande av den vetenskapliga och tekniska utvecklingen,
- för att ändra värdet för bisfenol A enligt kvalitetskraven för hushållsvatten i den mån som detta är nödvändigt för att anpassa det till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen, väsentligen på grundval av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhets (eng. European Food Safety Authority, Efsa) pågående översyn,
- för att fastställa ett infrastrukturläckageindex (ILI, Infrastructure Leakage Index) eller ett tröskelvärde baserat på någon annan lämplig metod för att uppskatta läckage i vattenledningsnätet,
- om en mätmetod för mikroplaster så att de ska kunna föras upp på den bevakningslista som avses i dricksvattendirektivet.

En delegerad akt ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period på två månader från den dag då akten delgavs dem, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända.

Kommissionen ges befogenhet att anta genomförandeakter om minimihygienkrav för material som kommer i kontakt med hushållsvatten, med avseende på

- metoder för testning och godkännande av utgångsämnen, sammansättningar och beståndsdelar som ska föras upp på europeiska positivlistor med utgångsämnen, sammansättningar eller beståndsdelar, inbegripet gränsvärden för specifik migration och vetenskapliga nödvändiga förutsättningar avseende ämnen eller material (senast den 12 januari 2024),
- europeiska positivlistor över utgångsämnen, sammansättningar eller beståndsdelar som får användas vid tillverkning av material eller produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten, inbegripet när så är lämpligt villkor för deras användning och migrationsgränsvärden (senast den 12 januari 2025),
- förfaranden och metoder för testning och godkännande av de slutmaterial som används i en produkt som tillverkats av material eller kombinationer av utgångsämnen, sammansättningar eller beståndsdelar på de europeiska positivlistorna (senast den 12 januari 2024), inbegripet
- identifiering av relevanta ämnen och andra parametrar, såsom turbiditet, smak, lukt, färg, totalt organiskt kol, utsläpp av oväntade ämnen och främjande av mikrobiell tillväxt, som ska testas i migrationsvatten,

- metoder för att testa effekterna på vattenkvaliteten, med beaktande av relevanta europeiska standarder,
- godkännande-/underkännandekriterier för testresultaten som tar hänsyn till bland annat omräkningsfaktorer för migration av ämnen till uppskattade nivåer i kranen, och villkor för användning eller bruk, där så är lämpligt.
- fastställande och uppdatering av en bevakningslista för ämnen eller föreningar som oroar allmänheten eller forskarsamhället i hälsöhänseende, såsom läkemedel, hormonstörande föreningar och mikroplaster.
- formatet för information om övervakningen av genomförandet av direktivet och på vilket sätt den ska presenteras.

Genomförandeakterna ska antas i enlighet med det förfarande som anges i artikel 22 i dricksvattendirektivet. Enligt direktivets artikel 22 ska kommissionen biträdas av en kommitté i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (*kommittéförfarandeförordningen*). Om kommittén inte avger något yttrande, ska kommissionen inte anta utkastet till genomförandeakt och artikel 5.4 tredje stycket i kommittéförfarandeförordningen ska tillämpas.

2.3 Internationella överenskommelser

2.3.1 FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling och dess mål

Propositionen anknyter till FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling och dess mål som styr arbetet för hållbar utveckling åren 2016–2030. FN:s medlemsstater avtalade om handlingsprogrammet och målen 2015. Målen syftar till att avskaffa extrem fattigdom i världen och trygga välfärden på ett sätt som är hållbart för miljön. Programmet omfattar totalt 17 mål, där det sjätte målet är att säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.

2.3.2 Protokoll om vatten och hälsa

Initiativet till protokollet om vatten och hälsa togs av den europeiska miljö- och hälsokommittén på rekommendation av WHO. Det förslag som bereddes av WHO:s Europakontor och FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE) utarbetades under mellanstatliga förhandlingar till en rättsligt bindande handling som anknyter till ECE:s konvention om skydd av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar. För närvarande har konventionen ratificerats av 27 stater av vilka 16 är medlemsstater i EU.

Protokollet om vatten och hälsa godkändes och lades fram för undertecknande 1999, då också Finland undertecknade det. Protokollet trädde i kraft i augusti 2005 efter att ha ratificerats av 16 länder. Protokollet sattes i kraft och införlivades i den finska rättsordningen genom lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet om vatten och hälsa till 1992 års konvention om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar (1302/2004) och republikens presidents förordning om sättande i kraft av dessa bestämmelser (FördrS 83/2005).

Protokollet om vatten och hälsa förutsätter att alla parter fastställer nationella mål för att förebygga vattenrelaterade sjukdomar. Finlands nationella mål stod klara 2008 och uppdaterades 2019. Protokollet förutsätter att måluppfyllelsen rapporteras till protokollets sekretariat vart

tredje år. I skäl 34 i ingressen till dricksvattendirektivet hänvisas till protokollet när det handlar om att förbättra tillgången till dricksvatten för alla.

2.3.3 Århuskonventionen

Finland har förbundit sig till konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor som ingicks i Århus 2004, nedan *Århuskonventionen*. Konventionen sattes i kraft och införlivades i den finska rättsordningen genom lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (767/2004) och republikens presidents förordning om sättande i kraft av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor och om ikraftträdande av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen (866/2004).

Syftet med Århuskonventionen är att bidra till att skydda den rätt som var och en i nuvarande och framtida generationer har att leva i en miljö som är förenlig med hans eller hennes hälsa och välbefinnande. Konventionen innehåller omfattande åligganden dels om att miljöinformation ska göras tillgänglig på begäran, dels att miljöinformation ska spridas aktivt. I enlighet med Århuskonventionen ska den berörda allmänheten ha tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor på det sätt som noggrannare anges i konventionen. Denna rätt som tillkommer allmänheten finns även inskriven i skäl 47 i dricksvattendirektivet.

I synnerhet kravet i artikel 17 i dricksvattendirektivet att informera allmänheten genomför Århuskonventionen och samtidigt även åtagandena att göra miljöinformationen tillgänglig enligt direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation. Det sistnämnda direktivet ingår i EU:s regelverk för genomförandet av Århuskonventionen. I skäl 42 i dricksvattendirektivet lyfts det fram att direktivets bestämmelser som i enlighet med Århuskonventionen gäller tillgången till information och informationsutbyte inte bör påverka tillämpningen av direktivet om information till allmänheten och Inspiredirektivet.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Lagstiftning

3.1.1 Hälsoskyddslagstiftningen

3.1.1.1 Övervakning av hushållsvattnets kvalitet och myndighetsansvar

Det är viktigt att säkra att hushållsvattnet håller en god hygienisk kvalitet eftersom kvaliteten kan ha betydande konsekvenser för människors hälsa. Hushållsvatten är vatten som används i hushåll som dricksvatten, i matlagning och för andra hushållsändamål. Hushållsvatten är även vatten som används i livsmedelslokaler för tillverkning, bearbetning, förvaring eller utsläppande av livsmedel eller används i en offentlig eller kommersiell verksamhetsutövers verksamhet för att användas av människor. Hushållsvatten kan tillhandahållas genom hushållsvattenlevererande anläggningars ledningsnät eller ur tankar eller det kan tas med vattenanvändarnas egna anordningar eller köpas i flaskor eller behållare.

Social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för lagstiftningen om hushållsvattnets kvalitet och övervakning och utvecklingen av den i Finland. Lagstiftningen om hushållsvattnet utgörs av 1)

hälsoskyddslagen (763/1994), 2) hälsoskyddsförordningen (1280/1994), 3) social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten (1352/2015), nedan *hushållsvattenförordningen* och 4) social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten i små enheter (401/2001), nedan *förordningen om hushållsvatten i små enheter*.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken styr de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna i frågor som gäller kvaliteten på och kontrollen av hushållsvatten. Andra myndigheter och sakkunniginrättningar som medverkar i styrningen är Institutet för hälsa och välfärd och i frågor som gäller radioaktivitet Strålsäkerhetscentralen. Livsmedelsverket godkänner laboratorier som får utföra undersökningar av prover som tagits vid myndighetskontroller i enlighet med hälsoskyddslagen och föra register över dem.

De gällande kvalitetskraven på hushållsvatten baserar sig på det gamla dricksvattendirektivet som genomfördes genom hälsoskyddslagen och förordningen om hushållsvatten. De kommunala hälsoskyddsmyndigheterna övervakar regelbundet kvaliteten på hushållsvatten som distribueras av anläggningar som levererar hushållsvatten och som används i livsmedelslokaler samt i offentlig och kommersiell verksamhet. Enligt 20 § i den gällande hälsoskyddslagen ska den egenkontroll av hushållsvattnets kvalitet som anläggningar som levererar hushållsvatten gör och myndighetskontrollen av hushållsvattnet grunda sig på en bedömning av de risker som påverkar vattnets hygieniska kvalitet. Verksamhetsutövarnas egenkontroll grundar sig på 2 § i hälsoskyddslagen. Syftet med myndighetskontrollen är att fastställa att hushållsvattnets kvalitet motsvarar bestämmelserna och inte orsakar sanitära olägenheter. Hushållsvatten får inte innehålla några som helst organismer som t.ex. bakterier, virus eller parasiter eller skadliga ämnen i sådana mängder att de kan vara till skada för människors hälsa. Ju mer vatten anläggningen levererar eller det används i vattendistributionsområdet, desto frekventare kontrolleras kvaliteten på hushållsvattnet.

Med stöd av 6 § i hälsoskyddslagen kontrollerar hälsoskyddsmyndigheterna även förhållandena hos verksamhetsutövarna. I fråga om anläggningar som levererar hushållsvatten innebär detta regelbundna kontroller där det säkerställs att anläggningarnas verksamhetsförhållanden och tillvägagångssätt inte riskerar kvaliteten på hushållsvattnet.

Om hushållsvattnet inte uppfyller kvalitetskraven och vattnet kan orsaka sanitära olägenheter, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten tillsammans med den anläggning som levererar vattnet eller den som använder vattnet reda ut vad kvalitetsstörningen beror på. Hälsoskyddsmyndigheten ska förelägga vattenleverantören att åtgärda situationen med det snaraste och ge vattenanvändarna anvisningar om hur de sanitära olägenheterna kan förebyggas. Om hushållsvattnet inte uppfyller kvalitetskraven ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ta reda på om detta kan vara till skada för människors hälsa.

I lagstiftningen är de anläggningar som levererar hushållsvatten indelade i stora och små anläggningar. Stora anläggningar är sådana som levererar minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller för minst 50 personers behov. Vart tredje år lämnas ett sammandrag över hushållsvattnets kvalitet vid de allra största hushållsvattenlevererande anläggningarna, dvs. anläggningar som levererar minst 1 000 kubikmeter vatten per dygn eller för minst 5 000 användares behov, till Europeiska kommissionen. Institutet för hälsa och välfärd upprättar årligen en rapport om dessa anläggningar, som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården publicerar på sin webbplats. Den årliga rapporten och sammandraget till kommissionen inkluderar resultaten från kontrollundersökningarna vid alla dessa anläggningar som levererar hushållsvatten.

3.1.1.2 Riskbedömning och riskhantering

Enligt 20 § i hälsoskyddslagen ska den egenkontroll och övervakning av hushållsvattnets kvalitet som anläggningar som levererar hushållsvatten gör grunda sig på bedömning och hantering av de risker som påverkar vattnets hygieniska kvalitet.

Riskbedömning och riskhantering är centrala principer i regleringen om hushållsvattnets kvalitet och dess övervakning enligt den gällande hälsoskyddslagen. Enligt 20 § i hälsoskyddslagen ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten godkänna den riskbedömning anläggningen som levererar hushållsvatten gör. Enligt 7 a § i hushållsvattenförordningen ska anläggningar för godkännande av riskbedömningen till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten lämna in åtminstone

- uppgifter om det förfarande som använts vid riskbedömningen och riskhanteringen,
- sammansättningen av den arbetsgrupp som deltagit i riskbedömningen och definieringen av riskhanteringsåtgärder,
- en förteckning över identifierade risker, som kan medföra förorening av det hushållsvatten som distribueras i vattendistributionsområdet,
- en förteckning över anläggningens riskhanteringsåtgärder för att undanröja eller minska riskerna,
- ett uppföljningsprogram för att säkerställa riskhanteringsåtgärdernas funktion,
- vid behov ett åtgärdsprogram för att införa nya riskhanteringsåtgärder,
- ett sammandrag av riskbedömningen och dess resultat för att informera vattenanvändarna.

I 10 § i hushållsvattenförordningen föreskrivs att riskbedömningen ska beaktas i den egenkontroll anläggningar som levererar hushållsvatten gör. Enligt den nämnda paragrafen är syftet med egenkontrollen att följa de faktorer i hela vattenproduktionskedjan som påverkar de risker som räknas upp i 7 a §. I egenkontrollen ingår det uppföljningsprogram som nämns i 7 a § för att säkerställa att riskhanteringsåtgärderna fungerar.

Enligt 7 § i hushållsvattenförordningen verifierar den kommunala hälsoskyddsmyndighetens övervakning att riskhanteringen hos den anläggning som levererar hushållsvatten täcker hela vattenproduktionskedjan och att riskhanteringsmetoderna är ändamålsenliga och effektiva. Enligt 8 § i hushållsvattenförordningen ska riskbedömningen beaktas i programmet för kontrollundersökningar av hushållsvattnets kvalitet så att frekvensen för analys av parametrarna ökas och att det i programmet för kontrollundersökningar inkluderas undersökning av ytterligare parametrar om man på grund av riskbedömningen misstänker att parametern kan orsaka sanitära olägenheter via hushållsvattnet. Utifrån riskbedömningen är det också möjligt med en glesare analysfrekvens för parametrarna, eller så kan parametrar uteslutas helt från den regelbundna övervakningen. Riskbedömningen ska även beaktas i den kommunala hälsoskyddsmyndighetens beredskap inför störningssituationer. I 13 § i hushållsvattenförordningen föreskrivs att en förteckning som på basis av en riskbedömning har utarbetats över de störningssituationer som kan medföra risk för förorening av hushållsvattnet inom vattendistributionsområdena för de anläggningar som levererar hushållsvatten ska inkluderas i planen för hantering av störningssituationer.

Bestämmelserna om riskbedömning lades till 2016 och 2017 genom ändringar i hälsoskyddslagen (ändring 942/2016) och hushållsvattenförordningen (ändring 683/2017). Ändringarna baserar sig på direktiv (EU) 2015/1787 om ändring av bilaga II och III till rådets direktiv 98/83/EG om kvaliteten på dricksvatten som kompletterar det gamla dricksvattendirektivet och som tillät medlemsstaterna att tillämpa en riskbaserad metod i övervakningen av hushållsvattnets kvalitet.

Grunden för riskbedömningen och riskhanteringen är den s.k. WSP-modell om identifiering, bedömning och hantering av risker i anslutning till hushållsvatten som WHO rekommenderar och som även beskrivs i standarden SFS-EN-15975-2 om riskhantering inom vattentjänster. I den här modellen är riskbedömningen och riskhanteringen för att eliminera faror och tillbud eller minska risker som äventyrar hushållsvattnets hygieniska kvalitet inriktade på anläggningens hela verksamhetsmiljö och vattenproduktionskedja allt från råvattnets tillrinningsområde till konsumentens kran via uttaget, behandlingen, lagringen och distributionen av vatten.

I Finland har det under ledning av social- och hälsovårdsministeriet utvecklats ett webbverktyg för lättare riskhantering som har sin grund i WSP-modellen. Social- och hälsovårdsministeriets WSP-webbverktyg står avgiftsfritt till förfogande för såväl anläggningar som levererar hushållsvatten som myndigheter. Med dess hjälp kan anläggningarna identifiera faror och tillbud som hotar hushållsvattnets kvalitet, bedöma riskernas storlek och identifiera hanteringssätt för att eliminera faror och tillbud eller minska riskerna, och på så sätt minska störningar i hushållsvattenkvaliteten.

3.1.1.3 Information

Enligt 6 § i hälsoskyddslagen ska kommunen inom sitt område främja och övervaka hälsoskyddet så att en hälsosam livsmiljö tryggas för invånarna. Kommunen ska informera om hälsoskyddet samt ordna handledning och rådgivning om hälsoskydd. Enligt 21 § 1 mom. i hushållsvattenförordningen ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten se till att den anläggning som levererar hushållsvatten ger tillräcklig information om kvaliteten på det vatten som levereras. Enligt 21 § 2 mom. i samma förordning ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten se till att de hushåll inom kommunens område som inte är anslutna till en vattenledning som tillhör en anläggning som levererar hushållsvatten får tillräcklig information om hushållsvattnets kvalitet inom sitt område, om de eventuella sanitära olägenheter som är förknippade med kvaliteten hos vattnet samt om vilka möjligheter det finns att undanröja de sanitära olägenheterna. Enligt 11 § i förordningen om hushållsvatten i små enheter ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten se till att de hushåll och företag inom livsmedelsbranschen som skaffar vatten för eget bruk får tillräcklig information om hushållsvattnets kvalitet inom sitt område, de eventuella sanitära olägenheter som ansluter sig till kvaliteten hos vattnet samt vilka möjligheter det finns att undanröja de sanitära olägenheterna.

3.1.1.4 Ämnen och material som används vid behandling och distribution av vatten

Enligt 17 § i hälsoskyddslagen får föroreningar från ämnen som används vid behandling eller distribution av vatten eller från material som används i anordningar inte finnas kvar i hushållsvattnet i högre koncentrationer än vad som är behövt för ändamålet med användningen av ämnena och materialen, och ämnena och materialen får inte heller äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven för hushållsvatten. Enligt 20 § 3 mom. i hushållsvattenförordningen ska anläggningar som levererar hushållsvatten beakta vattnets kvalitet, framför allt faktorer som påverkar dess aggressivitet, när material som används i vattendistributionsnätet väljs. För anläggningar som levererar hushållsvatten finns det inga andra bestämmelser om produkter som används vid uttag, behandling, lagring och distribution av vatten.

I 20 § 2 mom. i hushållsvattenförordningen föreskrivs att de ämnen som används för hanteringen av hushållsvatten ska uppfylla åtminstone kraven i SFS-EN-standarderna. Om det inte finns en fastställd standard för ett ämne, ska det uppfylla motsvarande krav som ämnen för vilka en standard är fastställd. När en vattenberedningskemikalies lämplighet för sitt användningsändamål bedöms, ska kvaliteten på det vatten som behandlas samt kemikaliens orenheter och den behövliga doseringen beaktas.

Enligt 18 a § i hushållsvattenförordningen ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten se till att vattenanvändaren, fastighetsinnehavaren eller fastighetsägaren vidtar behövliga åtgärder för att undanröja de sanitära olägenheter som beror på fastighetens vattenanordning och att alla som använder detta vatten meddelas behövliga anvisningar för undvikande av olägenheter, om kvaliteten på det levererade hushållsvattnet inte kan anses vara orsak till den avvikelse som konstaterats i hushållsvattnet. I 20 § 3 mom. i hushållsvattenförordningen föreskrivs att vattnets kvalitet ska beaktas vid planering och byggande av fastighetens vattenanordning och att den anläggning som levererar hushållsvatten kan ge rekommendationer om de material som ska användas i vattenanordningen för att förebygga sådana avvikelser som gäller kvaliteten på hushållsvatten.

3.1.1.5 Temperaturen på vatten som fås ur byggnaders vatteninstallationer

Med stöd av hälsoskyddslagen har det meddelats endast få bestämmelser för att förhindra tillväxt av legionellabakterien i byggnaders vatteninstallationer. Bestämmelserna gäller vattnets temperatur. I bilaga I tabell 4 till hushållsvattenförordningen anges kvalitetskraven för hushållsvatten enligt vilka hushållsvattnets temperatur ska vara under 20 grader Celsius en minut efter spolning. Temperaturen används för bedömning av hur byggnadens vatteninstallation påverkar vattentemperaturen. Enligt 7 § i social- och hälsovårdsministeriets förordning om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen samt om kompetenskrav för utomstående sakkunniga (545/2015) ska temperaturen på det varma vattenledningsvatten som fås från en varmvattenberedare vara minst + 50 grader Celsius. I avsnitt 3.1.5 i den här propositionen (planering och byggande av byggnaders vatteninstallationer) beskrivs regleringen om planeringen och byggandet av nya byggnader. Enligt bestämmelserna får vattentemperaturen i kallvatteninstallationer vara högst 20 celsiusgrader och i varmvatteninstallationer ska vattentemperaturen vara minst 55 celsiusgrader och vattnet ska vara tillgängligt från varmvattenarmaturen inom 20 sekunder.

3.1.1.6 Informationssystem som anknyter till hushållsvatten

Verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet, härefter *informationssystemet Vati* är ett centraliserat informationssystem som administreras av Livsmedelsverket och som används av de tillsynsmyndigheter som utövar tillsyn över att hälsoskyddslagen, tobakslagen och livsmedelslagen följs. Informationssystemet Vati togs i bruk 2019. Systemet behöver utvecklas vidare för att bättre tillgodose övervakningens behov. I informationssystemet Vati administreras bl.a. tillsynsobjekt, tillsynsåtgärder och tillsynsplaner och sköts den relaterade övervakningen och rapporteringen. Här finns alla hälsoskyddets tillsynsobjekt lagrade, vilka för hushållsvattnets del är vattendistributionsområdena. De kommunala hälsoskyddsmyndigheterna kan lagra uppgifter i informationssystemet och granska dem per vattendistributionsområde och verksamhetsutövare.

I systemet lagras myndigheternas inspektionsberättelser och beslut och undersökningens resultat från myndighetskontrollerna. Fastän många godkända laboratorier som utför undersökningar av

hushållsvatten enligt hälsoskyddslagen har beredskap att överföra undersökningsresultat till informationssystemet Vati via överföringstjänsten för analysuppgifter lagrar de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna fortfarande undersökningsresultaten manuellt i informationssystemet.

Anmälningar om misstanke och utredning om livsmedels- och vattenburna epidemier görs i Livsmedelsverkets och Institutet för hälsa och välfärds gemensamma datasystem för registrering av matförgiftningsepidemier, nedan *datasystemet RYMY*. Datasystemet RYMY är ett nationellt datasystem för myndigheternas informationsgång och rapportering.

3.1.2 Lagen om vattentjänster

Enligt 1 § i lagen om vattentjänster är syftet med lagen att trygga vattentjänster som, till skäligen kostnader, ger tillgång till tillräckligt med hygieniskt och även i övrigt oklanderligt hushållsvatten samt sådan avloppshantering som är ändamålsenlig med avseende på hälso- och miljöskyddet. Enligt 2 § i den lagen tillämpas lagen på vattentjänster i samband med bosättning samt, om inte något annat föreskrivs, på vattentjänster i samband med sådan närings- och fritidsverksamhet som ur vattentjänstsynpunkt kan jämföras med bosättning. Lagen tillämpas också på avloppshantering av regn- eller smältvatten (dagvatten) som ansamlas på markytan och på byggnadstak eller andra ytor i bebyggda områden, till den del vattentjänstverket sköter avloppshanteringen. Lagen om vattentjänster har bestämmelser bl.a. om utveckling och ordnande av vattentjänster, anslutning av fastigheter till vattentjänstverkets ledningsnät och skötsel av vattentjänsterna, ordnande och skötsel av avloppshantering av dagvatten, vattentjänstverkets ekonomiförvaltning, avtal om vattentjänster och om avloppshantering av dagvatten mellan vattentjänstverket och kunden samt om avbrott och fel i vattentjänsterna. Tillsynsmyndigheterna enligt lagen om vattentjänster är närings-, trafik- och miljöcentralen, nedan *NTM-centralen*, samt den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljöskyddsmyndigheten. Dessutom har konsumentombudsmannen en roll i tillsynen av lagenligheten i villkoren i vattentjänst-avtalen ur ett konsumentskyddsperspektiv.

NTM-centralens uppgifter i enlighet med lagen om vattentjänster har genom statsrådets förordning om närings-, trafik och miljöcentralerna (1373/2018) koncentrerats till NTM-centralen i Södra Savolax. Enligt 9 § i förordningen sköter NTM-centralen i Södra Savolax de uppgifter NTM-centralen har som avses i lagen om vattentjänster i alla NTM-centralernas verksamhetsområden

I 3 § 1 punkten i lagen om vattentjänster definieras vattentjänster som ledande, behandling och leverans av vatten för användning som hushållsvatten samt bortledande och behandling av spillvatten. Definitionen täcker förutom leverans av hushållsvatten även mottagning av avloppsvatten, dvs. perspektivet i lagen om vattentjänster är i detta avseende ett annat än i hälsoskyddslagen. I 3 § 3 mom. i lagen om vattentjänster definieras vattentjänstverk som en inrättning som sköter ett samhälles vattentjänster inom ett verksamhetsområde som kommunen har godkänt. Eftersom definitionen av vattentjänstverk är bunden till ett verksamhetsområde godkänt av kommunen och synsättet inte baserar sig på den mängd vatten som levereras till kunderna som i dricksvattendirektivet och hälsoskyddslagstiftningen är alla anläggningar som levererar hushållsvatten på vilka dricksvattendirektivets bestämmelser med stöd av hälsoskyddslagen och hushållsvattenförordningen tillämpas inte vattentjänstverk. Samtidigt omfattar tillämpningsområdet för definitionen av vattentjänstverk i lagen om vattentjänster även sådana små anläggningar som inte ingår i dricksvattendirektivets tillämpningsområde, på vilka hälsoskyddslagen och förordningen om hushållsvatten i små enheter tillämpas nationellt.

När lagen om vattentjänster trädde i kraft 2001 angavs att det med vattentjänstverk avses en inrättning som sköter ett samhälles vattentjänster. Definitionen är snarlik motsvarande definition i den upphävda lagen om allmänna vatten- och avloppsverk (982/1977) där allmänt vatten- och avloppsverk avsåg en inrättning som ägs av en kommun eller ett kommunalförbund eller har godkänts som en kommuns allmänna vatten- och avloppsverk och vars uppgift är att sköta ett samhälles vattenanskaffning och avloppsreglering. Även om definitionen av vattentjänstverk inte direkt är knuten till inrättningens storlek beskrivs saken i motiveringen till lagen om vattentjänster (RP 85/2000 rd) som följer: ”På lagnivå föreslås inte bli definierat hur många fastigheter som anses utgöra ett i paragrafen avsett samhälle, utan frågan avgörs från fall till fall utgående från de rådande omständigheterna. På grund av avgränsningen ingår ändå inte små inrättningar i lagens tillämpningsområde. Beträffande storleken kan som ett av bedömningskriterierna användas den avgränsning som ingår i rådets direktiv om kvaliteten på dricksvatten. Genom detta kan i lagens tillämpningsområde i regel anses ingå sådana vattentjänstverk som levererar mer än 10 m³ vatten eller tar emot mer än 10 m³ avloppsvatten per dag eller förser över 50 personer med vattentjänster, om de anslutna fastigheterna är fler än bara några få.” I praktiken blev den etablerade definitionen av vattentjänstverk anläggningar som levererar eller tar emot minst 10 kubikmeter vatten per dygn eller som betjänar minst 50 personer.

I den ursprungliga lagen om vattentjänster fanns inget separat förfarande för godkännande av vattentjänstverk. Ändringen av definitionen genom lagen från 2014 om ändring av lagen om vattentjänster (681/2014) syftade till att skapa klarhet i läget och då angavs att vattentjänstverk avser en inrättning som sköter ett samhälles vattentjänster inom ett verksamhetsområde som kommunen har godkänt. Godkännandet av verksamhetsområdet är ett beslutsärende, som för sin del tydliggjorde vilka organisationer som är i lagen avsedda vattentjänstverk. I samband med att definitionen ändrades beaktades emellertid inte att definitionens koppling till ett fastställt verksamhetsområde ledde till att definitionen av anläggningar i hälsoskyddslagen och lagen om vattentjänster skiljer sig från varandra. Utanför tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster lämnades sådana anläggningar som inte har något kommunalt godkänt verksamhetsområde, men som levererar hushållsvatten eller tar emot hushållsavloppsvatten mer än 10 kubikmeter per dygn eller som betjänar fler än 50 personer. Dessa anläggningar är av betydande storlek och står för närvarande utanför tillämpningen av lagen om vattentjänster.

Cirka 1 200 organisationer har ett fastställt verksamhetsområde. En betydande del av besluten är från början av 2000-talet och praxis för fastställandet har varierat: vissa kommuner har fastställt ett verksamhetsområde för alla organisationer verksamma i kommunen och vissa inte för någon alls. Cirka 230–280 mycket små organisationer som levererar hushållsvatten på vilka dricksvattendirektivet inte tillämpas har ett fastställt verksamhetsområde, dvs. organisationer som levererar mindre än 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för färre än 50 personers behov till ett vattendistributionsområde. Också 67 organisationer som saknar t.ex. FO-nummer har ett fastställt verksamhetsområde. Samtidigt har det inte fattats beslut om verksamhetsområden för cirka 150–200 organisationer som hör till dricksvattendirektivets tillämpningsområde. I den här gruppen finns det också verkligt stora andelslag som levererar hushållsvatten till flera tusen vattenanvändare. De här aktörerna hör således till dricksvattendirektivets tillämpningsområde, och därmed tillämpas hälsoskyddslagen och hushållsvattenförordningen på dem, men för närvarande hör de inte till tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster.

I 13 § i lagen om vattentjänster föreskrivs om planering, byggande, underhåll och drift av vatten- och avloppsanordningar. Enligt 13 § i den lagen svarar ägaren eller innehavaren av en fastighet som ansluts till ett vattentjänstverks ledningsnät för fastighetens vatten- och avloppsanordningar ända fram till förbindelsepunkten. Anordningarna ska passa ihop med vattentjänstverkets anordningar, och får inte orsaka fara eller olägenhet för användningen av vattentjänstverkets an-

ordning eller hälsan eller miljön. Dessutom föreskrivs det i 13 § om att en representant för vattentjänstverket har rätt att inspektera beskaffenheten, skicket och funktionen hos en fastighets anordningar som har anslutits eller ska anslutas till verkets anordningar. Enligt 13 § gäller dessutom för planeringen, byggandet, underhållet, driften och kontrollen av vatten- och avloppsanordningarna på en fastighet och av ett vattentjänstverks anordningar vad som bestäms om detta i någon annan lag och vad som har överenskommit i avtal om anslutning av fastigheten samt tillhandahållande och anlåtande av verkets tjänster. Vattentjänstverkets anordningar får inte anläggas så att utarbetandet av en plan eller genomförandet av en gällande plan i enlighet med markanvändnings- och bygglagen försvåras.

Enligt 14 § i lagen om vattentjänster ska vattentjänstverket se till att det hushållsvatten som verket levererar uppfyller kvalitetskraven i hälsoskyddslagen. Med stöd av 15 § i samma lag ska vattentjänstverk även hålla sig informerade om dels de risker som hänför sig till kvantiteten av eller kvaliteten på det råvatten som de använder, dels i vilket skick verkets anordningar är. I nuvarande form förutsätter 15 § i lagen inte att anläggningarna ska vidarebefordra de uppgifter de får via sina kontroller till myndigheterna.

Vattentjänstverken svarar med stöd av 15 a § i lagen om vattentjänster för att vattentjänsterna för de till verkets ledningsnät anslutna fastigheterna är tillgängliga även i störningssituationer, och verken är skyldiga att utarbeta en beredskapsplan för beredskap för störningssituationer. Bestämmelser om den kommunala hälsoskyddsmyndighetens skyldighet att ha beredskap för störningssituationer finns i 8 § i hälsoskyddslagen och i hushållsvattenförordningen som utfärdats med stöd av den.

I 16 § i lagen om vattentjänster föreskrivs om vattentjänstverkets upplysningsplikt enligt vilken vattentjänstverket ska ge tillräcklig information om kvaliteten på det hushållsvatten som det levererar och om nivån på avloppsvattenreningen samt om hur avgifterna för vattentjänsterna bildas. I dagsläget ställer lagen om vattentjänster inga krav på ett visst sätt att informera, och i lagen om vattentjänster eller med stöd av den ställs heller inga krav på innehållet i informationen eller på hur ofta information om kvalitets- och avgiftsuppgifter ska ges. I regel sköter vattentjänstverken sin upplysningsplikt i enlighet med 16 § i lagen om vattentjänster genom att lägga ut information på verkets egen webbplats. I hushållsvattenförordningen som är utfärdad med stöd av 20 § i hälsoskyddslagen ges bestämmelser om den kommunala hälsoskyddsmyndighetens skyldighet att se till att anläggningar som levererar hushållsvatten ger tillräcklig information om kvaliteten på det vatten som levereras.

3.1.2.1 Informationssystemet för vattentjänster

I 20 d § i lagen om vattentjänster föreskrivs om ett informationssystem för vattentjänster, nedan *informationssystemet VEETI*. Informationssystemet administreras av Finlands miljöcentral i samarbete med NTM-centralen, och vattentjänstverken är skyldiga att till det lämna uppgifter om priserna på vattentjänster och grunderna för fastställande av dem samt de uppgifter som behövs för uträkning av nyckeltal för vattentjänsternas effektivitet, kvalitet och lönsamhet. Paragrafen innehåller dock inte bestämmelser om hur ofta dessa uppgifter ska lämnas till informationssystemet.

3.1.3 Miljöskyddslagstiftningen

Miljöskyddslagen (527/2014) är en lag som syftar till att förebygga förorening av miljön, där det föreskrivs bl.a. om tillstånds- och anmälningsförfarandet, registrering av verksamhet, allmänhetens rätt att delta i beslutsfattande som gäller miljön och rättssäkerhet. Enligt 222 § 1

mom. i miljöskyddslagen finns datasystemet för miljövärdsinformation för information om miljön och de verksamheter som inverkar på den. Det används för hantering och behandling av uppgifter som gäller miljöskydd, för tillsynen över miljölagstiftningen, för uppföljning av miljöns tillstånd samt för forskning och planering som gäller miljön. Dessutom föreskrivs det i lagens 222 § om datasystemets struktur och vilka uppgifter som ska registreras i datasystemet, om personuppgiftsansvariga samt om datasystemadministratörernas och vissa myndigheters rätt att få uppgifter ur datasystemet för miljövärdsinformation. Paragrafen inkluderar även hänvisningar till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*, samt lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), nedan *informationshanteringslagen*. Paragrafen innehåller även en bestämmelse om utvecklingen av datasystemet för miljövärdsinformation och om samarbete.

Datasystemet för miljövärdsinformation innehåller uppgifter om yt- och grundvattnens kvalitet. I praktiken har vissa vattentjänstverk på frivillig basis skickat kontrolluppgifter om råvattnet till tillsynsmyndigheterna. Också dessa uppgifter har utnyttjats i den vattenvård som grundar sig på ramdirektivet för vatten som beskrivs senare i avsnitt 3.1.4, och även annars för att beskriva förändringar i miljöns tillstånd.

Det vore viktigt att det omfattande informationsinnehållet i datasystemet för miljövärdsinformation med koppling till olika miljöförfattningar skulle finnas samlat i en bestämmelse. Det omfattande innehållet i datasystemet för miljövärdsinformation stöder möjligheten att t.ex. ta fram så heltäckande sammandrag som möjligt som sedan kan användas vid uppföljningen av miljöns tillstånd och andra ändamål systemet används för, såsom tillsynen av att miljöskyddslagstiftningen följs. Av denna anledning är det ändamålsenligt att uppgifterna om naturliga vatten till stor del samlas i det här ena redan befintliga datasystemet för miljövärdsinformation. Uppgifterna i systemet kan utnyttjas brett.

Utifrån det som redovisas ovan motsvarar 222 § i miljöskyddslagen inte de krav som dricksvattendirektivet förutsätter för det nationella genomförandet i fråga om 2 mom. I 222 § 2 mom. ingår en förteckning över bestämmelser där det föreskrivs om uppgifter som ska registreras i systemet, utöver 223 §. Sådana bestämmelser finns t.ex. i vattenlagen.

I planeringssystemet enligt vattenförvaltningslagen samlas och produceras det rikligt med miljöinformation som redan nu registreras i datasystemet för miljövärdsinformation. I 10 d § i vattenförvaltningslagen finns bestämmelser om registrering av gränserna för och klassificeringen av grundvattenområden och grunderna för klassificeringen samt om grundvattenområdenas andra karaktäristika i datasystemet för miljövärdsinformation.

3.1.4 Vattenförvaltningslagstiftningen

Miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet styr och följer genomförandet av vattenförvaltningslagen inom sina respektive verksamhetsområden. Vattenvårdens planeringssystem är till sin karaktär allmän planering som grundar sig på ett brett regionalt samarbete. För vattenvården är Fastlandsfinland indelat i fem vattenförvaltningsområden och två internationella vattenförvaltningsområden. NTM-centralen sköter de uppgifter som anges i vattenförvaltningslagen i samtliga vattenförvaltningsområden. Statsrådet godkänner de granskade förvaltningsplanerna i enlighet med 11 § i vattenförvaltningslagen för varje förvaltningsplansperiod på sex år. Den nuvarande förvaltningsplansperioden gäller åren 2022–2027. Vattenvårdens mål om god status hos yt- och grundvattnen och förbudet att försämra statusen tryggar för sin del kvaliteten på råvatten som används för produktion av hushållsvatten.

I statsrådets förordning om vattenförvaltningsområden (1303/2004) finns bestämmelser om vattenförvaltningsområden och samarbete i planeringen av vattenvården. Statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006), nedan *vattenförvaltningsförordningen*, innehåller bestämmelser som preciserar lagen bl.a. om innehållet i förvaltningsplanerna och åtgärdsprogrammen och om de miljökvalitetsnormer som används för att bedöma god status hos grundvattnet. Med stöd av miljöskyddslagen, vattenförvaltningslagen och lagen om vattentjänster har statsrådet utfärdat en förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön (1022/2006) där det föreskrivs om klassificeringen av ytvattens kemiska status, frekvensen för den vattenkontroll som görs av anläggningar som använder ytvatten som råvatten och miljökvalitetsnormerna för ytvatten. Dessutom innehåller förordningen ett förbud mot utsläpp av farliga och skadliga ämnen i yt- och grundvattnen.

Vattenvårdsplaneringen baserar sig på insamling och utnyttjande av miljöinformation. Uppgifter för klassificering av ytvattens ekologiska och kemiska status samt grundvattnets kvantitativa och kemiska status fås bl.a. från tillståndspliktiga verksamhetsutövarers recipientkontroller och statsförvaltningens egen övervakning. För informationssystemet utarbetas dessutom bl.a. beskrivningar av vattenförekomsternas karaktäristiska som samtidigt är en bedömning av belastningen på vattnen samt en typindelning av ytvatten. I informationssystemen registreras även åtgärder för uppnående och bevarande av en god status hos vattnen. Informationen finns tillgänglig i öppna miljödatasystem. Uppgifter om vattnens status per vattenförekomst finns att få i tjänsten Vattenkarta¹⁴ som förvaltas av Finlands miljöcentral. I datasystemet för miljövärdinformation ingår redan nu bl.a. datasystem för grundvattnet och ytvatten.

Vid det nationella genomförandet av dricksvattendirektivet kan man i stor utsträckning utnyttja information som samlats in i det nationella planeringssystemet för vattenvård som grundar sig på ramdirektivet för vatten. Vattenförvaltningslagstiftningen har även flera beröringspunkter med säkerställandet av kvaliteten på det råvatten som tas för att användas som hushållsvatten och insamlingen av data om naturförhållanden och risker. I 27 § i vattenförvaltningslagen hänvisas det t.ex. till hälsoskyddslagen och hushållsvattenförordningen i vilka det föreskrivs om förebyggande, minskande och undanröjande av sanitära olägenheter orsakade av vatten. De utredningar som ska göras inom vattenförvaltningsområdena samt bedömningarna av yt- och grundvattnens status och övervakning ses till nödvändiga delar över två år innan de uppdaterade förslagen till förvaltningsplaner offentliggörs. De här uppgifterna samlas in och produceras i NTM-centralens vattenvårdsarbete.

Bestämmelser om avgränsningen och klassificeringen av grundvattenområden finns i kapitel 2 a i vattenförvaltningslagen och kapitel 2 a i vattenförvaltningsförordningen. NTM-centralen registrerar uppgifterna om grundvattenområdenas gränser och klassificering, grunderna för klassificeringen samt andra egenskaper i grundvattenområdet i grundvattendatasystemet, som ingår i datasystemet för miljövärdinformation. Det här arbetet är till stora delar klart. Den här miljöinformationen finns tillgänglig i tjänsten Öppen information¹⁵.

Vid planeringen av vattenvården utser NTM-centralen bl.a. områden där det tas eller avses tas ut mer än i snitt 10 kubikmeter vatten per dygn för användning som hushållsvatten eller för fler än 50 personers behov till särskilda områden. I fråga om dessa områden ska vattenvårdens mål

¹⁴ Länk till tjänsten Vattenkarta: https://paikkatieto.ymparisto.fi/vesikart-taviewers/Html5Viewer_2_11_2/Index.html?configBase=http://paikkatieto.ymparisto.fi/Geocortex/Essentials/REST/sites/VesikarttaKansa/viewers/VesikarttaHTML525/virtualdirectory/Resources/Config/Default&locale=fi-FI

¹⁵ Länk till Öppen information: <https://www.syke.fi/avointieto>

jämkas samman med de mål som härrör från den specifika lagstiftningen om särskilda områden, t.ex. kraven i regleringen som tillämpas på hushållsvatten. Därför ska NTM-centralerna när de granskar vattenvårdens statusmål även bedöma hur kvalitetskraven enligt hushållsvattenförordningen uppfylls i de yt- och grundvattenförekomster där vattnet används som råvatten för produktion av hushållsvatten.

NTM-centralen gör och uppdaterar i vattenvårdsarbetet en karaktärisering av vattnen vart sjätte år inom vilken bl.a. vattenförekomsternas avgränsning och benämning ses över. Som en del av karaktäriseringen granskar NTM-centralen den mänskliga verksamhetens konsekvenser för ytvattens och grundvattnets status samt utarbetar en ekonomisk analys av vattenanvändningen. Arbetet görs i enlighet med de tekniska specifikationerna i bilagorna II och III till ramdirektivet för vatten.

Avsnitt 1.4 i bilaga II till ramdirektivet för vatten (Fastställande av påverkan) gäller ytvatten och avsnitt 2.3 (Översyn av de konsekvenser som mänsklig verksamhet har för grundvattnet) grundvatten. Uppgifterna ses över vart sjätte år för godkännandet av förvaltningsplanerna. I vattenförvaltningsförordningen föreskrivs även om verksamhet med inverkan på yt- och grundvattnet samt om konsekvensbedömningar och tilläggsutredningar. NTM-centralerna utreder verksamhet med inverkan på yt- och grundvattnen och identifierar utifrån uppgifter om vattnets status de yt- och grundvattenförekomster där de miljömål som nämns i 21 § i vattenförvaltningslagen eventuellt inte kan nås.

NTM-centralen gör riskbedömningar i fråga om grundvattnen vart sjätte år. Riskbedömningarna registreras i grundvattendatasystemet i datasystemet för miljöårsinformation. För att verifiera riskbedömningen ser NTM-centralerna även över förekomsten och halterna av skadliga ämnen i grundvattnet. I samband med översynen av riskfaktorer i grundvattenområdena anger den behöriga NTM-centralen riskområdena. I grundvattenförekomster där statusen eventuellt inte är god ska det göras tilläggsutredningar om grundvattnets karaktäristika och konsekvenserna av mänsklig verksamhet. Utredningen kan gälla den kemiska eller kvantitativa statusen. I grundvattenområden som angetts som riskområden, dvs. där det har identifierats faktorer som i betydande mån försämrar statusen, görs noggrannare statusbedömningar. När statusen bedöms tillämpas miljökvalitetsnormerna för grundvatten, som har anpassats till gränsvärdena för de parametrar som angetts för hushållsvatten. Om grundvattenförekomsten inte är utsatt för betydande belastning av mänsklig verksamhet är dess status sannolikt god. Uppgifter om grundvattenförekomsternas status fås ur grundvattendatasystemet i datasystemet för miljöårsinformation.

Åtgärdsprogrammen enligt 12 § i vattenförvaltningslagen upprättas för uppnående av vattenvårdens miljömål genom att beakta karaktäriseringen av vattnen och konsekvenserna av mänsklig verksamhet på vattnen och ekonomisk vattenanvändning. Åtgärdsprogrammen kan bestå av program som gäller ett eller flera avrinningsområden och de behandlas som delar av förvaltningsplanerna. Enligt vattenförvaltningslagstiftningen ska de grundläggande åtgärderna inom vattenvården ingå i åtgärdsprogrammen för vattenvård. Sådana är bl.a. åtgärder för tryggheten av kvaliteten på det vatten som används för hushållsvattenuttag samt för förebyggande av förorening och minskande av fara vid störningar eller exceptionella situationer samt hindrande av betydande spill av förorenande ämnen från tekniska installationer (24 § i vattenförvaltningsförordningen). Dessutom ska här ingå åtgärder för främjande av effektiv och hållbar vattenanvändning och skydd av särskilda områden genom begränsningar och villkor som anges för användningen av områdena (24 § i vattenförvaltningsförordningen).

Ytvattnets status utgörs av deras ekologiska och kemiska status. Vid klassificeringen av ekologisk status gäller bedömningen i första hand de biologiska kvalitetsfaktorerna. Vid bedömningen beaktas även vattnets kvalitetsfaktorer och vattenförekomstens hydromorfologiska faktorer. För bedömningen av ytvattnets kemiska status finns det angivna miljökvalitetsnormer. Om dessa överskrids ska ytvattnets kemiska status bedömas vara dålig. En miljökvalitetsnorm kan ha angetts antingen för vattenhalten eller biotan.

3.1.5 Markanvändnings- och bygglagstiftningen

I markanvändnings- och bygglagen (132/1999) föreskrivs om kraven på planering, byggande och underhåll av byggnader. Med stöd av 119 § i lagen ska den som påbörjar ett byggprojekt se till att byggnaden planeras och byggs i enlighet med de bestämmelser och föreskrifter som gäller byggande samt i enlighet med det beviljade tillståndet. Den som påbörjar ett byggprojekt ska ha tillräckliga förutsättningar att genomföra projektet med hänsyn till dess svårighetsgrad. Den som påbörjar ett byggprojekt ska också se till att det för byggprojektets del finns projekterare och arbetsledare som uppfyller behörighetsvillkoren och att även andra aktörer inom byggprojektet har tillräcklig sakkunskap och yrkesskicklighet med hänsyn till uppgifternas svårighetsgrad. Projekterarna (120 a–c §) och arbetsledarna (122 §, 122 a §) är skyldiga att se till att byggnaden planeras och byggs enligt de bestämmelser som gäller byggande och god byggnads sed (117 §, 117 a–i §). I inspektionsprotokollet för bygget (150 f §) ska kvalitetssäkringsåtgärderna under byggarbetets gång dokumenteras. Sådana är t.ex. inspektion av byggarbetena och konstaterandet av byggprodukternas duglighet. Byggprojekterare och specialprojekterare ska för sina respektive projekteringsområden utarbeta innehållet i byggnadens bruks- och underhållsanvisningar. Bruks- och underhållsanvisningarna ska innehålla uppgifter som med beaktande av byggnadens användningsändamål och egenskaper samt byggnadens och dess byggedelars och anordningars planerade användningstid behövs för att byggnaden ska kunna användas på behörigt sätt och för fullgörande av underhållsskyldigheten. Den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten har till uppgift att övervaka byggnadsverksamheten och för sin del se till att det som bestäms i lagen och med stöd av den iakttas i samband med byggandet (21 §, 124 §).

Markanvändnings- och bygglagen reglerar de allmänna krav som ska ställas på byggandet och den tillämpas på byggnadsprodukter för byggnader. Markanvändnings- och bygglagen reglerar endast produkter som används i byggnaders vatteninstallationer, och innehåller därmed inte bestämmelser om produkter som anläggningar som levererar hushållsvatten använder vid uttag, behandling, lagring och distribution av vatten. Bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen har emellertid ett nära samband med dricksvattendirektivet eftersom det i direktivet föreskrivs om förebyggande och hantering av hälsorisker orsakade av byggnaders vatteninstallationer, minimikrav för hygien avseende byggnadsprodukter som används i byggnaders vatteninstallationer och marknadskontroll av produkter. Som ett led i denna reglering förpliktar markanvändnings- och bygglagen att den som påbörjar ett byggprojekt ska se till att byggnaden på det sätt som användningsändamålet och miljöförhållandena förutsätter projekteras och uppförs så att den är sund och säker (117 c §). Byggandet ska utföras med användning av produkter som inte under deras planerade livslängd orsakar oacceptabla utsläpp i luften inomhus, hushållsvattnet eller miljön och som således är trygga och inte orsakar skada för hälsan. Byggnadens system och anordningar ska vara anpassade till den avsedda användningen, och de ska upprätthålla sunda förhållanden. Enligt 166 § i markanvändnings- och bygglagen ska ägaren till en byggnad under dess livstid hålla byggnaden i sådant skick att den hela tiden uppfyller de sanitära kraven, kraven på säkerhet och användbarhet och inte medför miljöolägenheter eller förfular omgivningen.

Byggprodukter lämpar sig att användas vid byggande när de uppfyller de väsentliga tekniska krav som anges i markanvändnings- och bygglagen eller som föreskrivits med stöd av den.

Dessa tekniska krav avser konstruktionernas hållfasthet och stabilitet, brandsäkerhet, sundhet, användningssäkerhet, tillgänglighet, bullerskydd och ljudförhållanden samt energiprestanda. Byggprodukt och kraven på den definieras i 152 § i markanvändnings- och bygglagen. Enligt den ska en byggprodukt vara säker och sund och ha sådana egenskaper att byggnadsverket under en ekonomiskt motiverad livstid uppfyller de väsentliga tekniska krav som anges i lagen, om det är projekterat och byggt på behörigt sätt och ges sedvanligt underhåll.

Genomförandet av dricksvattendirektivet förutsätter inte ändringar i markanvändnings- och bygglagen, men miljöministeriets förordningar som utfärdats med stöd av den behöver ändras så att direktivets allmänna skyldigheter om minimikraven på hygien för material som kommer i kontakt med vatten inkluderas i de bestämmelser som gäller byggnadens planerings- och byggfas. För genomförandet av dricksvattendirektivet föreslås ändringar i miljöministeriets förordning om byggnaders vatten- och avloppsinstallationer (1047/2017), nedan *förordningen om vatten- och avloppsinstallationer*, samt i förordningarna om väsentliga tekniska krav per produktgrupp och motsvarande förordningar om typgodkännande.

Planering och byggande av byggnaders vatteninstallationer

Bestämmelser om byggnaders vatten- och avloppsinstallationer finns i förordningen om vatten- och avloppsinstallationer. Huvudprojekteraren, specialprojekteraren och byggprojekteraren ska vid projekteringen sörja för att byggnaden i enlighet med sitt användningsändamål uppfyller kraven på säkerhet, hälsosamhet, driftsäkerhet, hållbarhet och energieffektivitet för vatten- och avloppsinstallationerna. Av planerna ska det framgå vilka delar, material och produkter som ska användas i installationerna. Vatteninstallationerna ska vara utformade för att hindra återsugning av vatten och risk för förorening orsakad av intrång av vätskor och gaser. Temperaturen på vattnet i kallvatteninstallationer får vara högst 20 celsiusgrader. Vattentemperaturen i varmvatteninstallationer ska vara minst 55 celsiusgrader och varmt vatten ska vara tillgängligt från varmvattenarmaturen inom 20 sekunder. Vattenarmaturerna ska vara lämpliga för avsedd användning, och manöverdonen för reglering av vattenmängd och temperatur ska till funktioner och rörelseriktningar vara trygga. De material som används i vatteninstallationerna ska vara lämpliga för ledning av hushållsvatten. Materialen får inte avge ämnen som är skadliga för hälsan i vattnet i skadlig mängd och de får inte försämra vattnets kvalitet. Brandsläckningsinstallationer får inte medföra hälsorisk eller annan olägenhet för byggnadens vatteninstallationer eller deras funktion, och får inte heller orsaka återflöde till byggnadens vatteninstallationer. I specialvatteninstallationer får det för tekniska ändamål ledas annat vatten än hushållsvatten endast om installationerna avskiljs från hushållsvatteninstallationen med ett luftgap. Dessutom ska varje vattenuttag och nätkomponent i specialvatteninstallationer förses med en tydlig och permanent märkning av vilken vattnets kvalitet och användningsändamål framgår.

I miljöministeriets förordning om byggnaders vatten- och avloppsinstallationer ges bestämmelser om viktiga åtgärder som ska vidtas innan vatteninstallationen tas i bruk för att säkerställa dess funktion. Vatteninstallationen ska spolas med hushållsvatten för att eventuell smuts och eventuella lösa partiklar ska avlägsnas från rörsystemet. Om det finns orsak att misstänka att vatteninstallationen har blivit utsatt för effekter av patogena mikroorganismer eller andra ämnen som är farliga eller skadliga för hälsan ska installationen rengöras och desinficeras före ibruktage. Vatteninstallationens täthet ska säkerställas genom ett vattentrycksprov. Vatteninstallationens tryck och vattenarmaturernas flöde samt flödet i cirkulationsledningar för varmt bruksvatten ska mätas, regleras och konstateras vara planerliga före ibruktage. Arbetsledaren för ett specialområde ska se till att åtgärderna genomförs, och den person som ansvarar för respektive byggfas ska göra en anteckning om detta i inspektionsprotokollet för bygget.

Syftet med bestämmelserna är att styra planeringen och byggandet av byggnaders vatten- och avloppsinstallationer så att de inte orsakar sådana sanitära olägenheter som avses i hälsoskyddslagen och inte heller andra olägenheter under installationens hela livslängd. Utöver hälsosamhet och säkerhet bör planeringen beakta även driftsäkerhet, hållbarhet och energieffektivitet. Viktiga faktorer vid planeringen av en hälsosam och driftsäker vatten- och avloppsinstallation är framför allt valet av apparatur och material, utrymmes- och installationslösningarna samt möjligheten till service och underhåll. Trots att energieffektiviteten ska beaktas i t.ex. valet av produkter och system, installationsmetoder och isolering av installationer, ska föreskrivna krav på hushållsvattnets och det varma bruksvattnets temperatur uppfyllas när vatteninstallationen används. Byggprodukternas överensstämmelse och produkternas kompatibilitet har en viktig betydelse även för utrustningens hållbarhet och undvikande av korrosion.

Produktgodkännande för produkter som används i byggnaders vatteninstallationer

Lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012), nedan *produktgodkännandelagen*, gäller förfaranden för att konstatera om en byggprodukt uppfyller de väsentliga tekniska krav som föreskrivs i markanvändnings- och bygglagen eller med stöd av den när byggprodukten inte omfattas av en harmoniserad produktstandard eller har en europeisk teknisk bedömning. Lagen innehåller frivilliga nationella förfaranden för att påvisa byggprodukters duglighet. Enligt 4 § i produktgodkännandelagen avses med byggprodukt en sådan bestående byggnadsdel eller konstruktion eller en förnödenhet, produkt eller anordning som är fast ansluten till ett byggnadsverk och för vilken det i markanvändnings- och bygglagen eller med stöd av den har föreskrivits väsentliga tekniska krav. Byggprodukt kan även avse en del som behövs för monteringen av en produkt som avses ovan. Enligt 3 § i produktgodkännandelagen kan den nationella dugligheten hos en byggprodukt konstateras genom typgodkännande, kontrollintyg eller tillverkningskontroll. Enligt 6 § 1 mom. i produktgodkännandelagen konstateras en byggprodukts duglighet genom typgodkännande om byggprodukten till sina tekniska egenskaper är sådan att den inverkar betydligt på huruvida de väsentliga tekniska krav som ställs på ett byggnadsverk kan uppfyllas, byggprodukten är av en sådan typ som används allmänt, eller om byggnadstillsynsmyndighetens åtgärder kan förenklas eller förenhetligas genom typgodkännandet. Produktgodkännandelagen kompletteras av miljöministeriets förordning om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (555/2013). Förordningen innehåller närmare bestämmelser bl.a. om ansökan om nationella godkännandeförfaranden samt beslut, märkningar och tillsyn gällande dem.

Europeiska harmoniserade produktstandarder har inte utfärdats för byggprodukter som kommer i kontakt med hushållsvatten, varför det inte är möjligt att genom en CE-märkning i enlighet med byggproduktförordningen påvisa att produkterna uppfyller de väsentliga tekniska kraven. Förordningen om vatten- och avloppsinstallationer har inte detaljerade krav på byggprodukter i anslutning till vatteninstallationer, varför sådana till de viktigaste delarna har angetts i separata förordningar om väsentliga tekniska krav per produktgrupp. Eftersom det inte är möjligt med CE-märkning av byggprodukter som används i vatteninstallationer har de tekniska kraven och produktgodkännandet för dem angetts nationellt med stöd av produktgodkännandelagen. Det nationella produktgodkännandeförfarandet för byggprodukter i vatteninstallationer är typgodkännande. Den som påbörjar ett byggprojekt ska utreda om en byggprodukt uppfyller de väsentliga tekniska krav som ställs på produkten när den används på byggplatsen i fråga, om produktens duglighet inte har påvisats på något annat sätt. Byggnadstillsynsmyndigheten kan ålägga den som påbörjar byggprojektet att påvisa att byggprodukten uppfyller de väsentliga tekniska krav på produkten, om det finns skäl att misstänka att produkten inte uppfyller dessa krav. Den som påbörjar byggprojektet svarar för de kostnader som detta medför. Om en byggprodukt har

godkänts i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Turkiet för användning i byggande, anses godkännandet ge tillförlitlig information om produktens egenskaper. Den som inleder ett byggprojekt kan använda sådan information när den utreder om en byggprodukt uppfyller de väsentliga tekniska krav som anges i markanvändnings- och bygglagen eller med stöd av den.

Av de ämnen som löser sig i vatten från metalledar anses bly vara bland de farligaste för hälsan. Halten av upplöst bly från tillverkningsmaterialet i vattnet kan kontrolleras med ett 26 veckor långt upplösningstest (t.ex. enligt standarden SFS EN 15664), varvid halten upplöst bly får vara högst 5 µg/l. Alternativt kan halten upplöst bly i vattnet från den färdiga produkten kontrolleras med ett test under 10 dygn (t.ex. ett test enligt den nordiska produkthanvisningen NKB 4), varvid halten upplöst bly i vattnet får vara högst 5 µg.

Bedömningen av plaströrs och plastkopplingars lämplighet grundar sig på uppgifter om råmaterialammansättningen samt kemiska och organoleptiska provningar. Den totala halten av organiska föreningar som avges till vattnet (engelska Total organic carbon, TOC) får inte överskrida migrationsvärdet 2,5 mg/m²/d. En oberoende testpanel ska bedöma avvikande lukt eller smak orsakad av ämnen som eventuellt kan ha migrerat från produkten till vattnet utifrån kallt testvatten genom organoleptiska bedömningar. De allmänna hygieniska kraven på plaströr och plastkopplingar i hushållsvattenanvändning ingår i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel och om upphävande av direktiven 80/590/EEG och 89/109/EEG. Dessutom ska de råmaterial som används vid tillverkning av plaströr och plastkopplingar vara i överensstämmelse med bilaga I till kommissionens förordning (EG) nr 10/2011 om material och produkter av plast som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Enligt artikel 11.9 i dricksvattendirektivet har medlemsstaterna rätt att behålla eller anta nationella åtgärder om specifika minimikrav för hygien avseende material tills genomförandakterna om förfaranden och metoder för test och godkännande har antagits, förutsatt att dessa åtgärder är förenliga med reglerna i EUF-fördraget. Utifrån detta förblir de nationella kraven och godkännandeförfarandena tillsvidare i kraft i Finland tills kommissionen antar de delegerade akter eller genomförandebestämmelser som beskrivs i avsnitt 2.2.7.

Marknadskontroll av byggprodukter

Enligt 181 § i markanvändnings- och bygglagen är Säkerhets- och kemikalieverket marknadstillsynsmyndighet för byggprodukter som omfattas av tillämpningsområdet för byggproduktförordningen och produktgodkännandelagen. Säkerhets- och kemikalieverket svarar också för marknadstillsynen över andra byggprodukter som införlivas i byggnadsobjekt, om de kan påverka uppfyllandet av de väsentliga tekniska kraven eller om de medför allvarlig fara för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön. I 181 § i markanvändnings- och bygglagen föreskrivs också att Säkerhets- och kemikalieverket är marknadstillsynsmyndighet även i situationer där det finns grundad anledning att misstänka att en byggprodukt inte stämmer överens med en CE-märkning, ett tyvgodkännande, kontrollintyg, en tillverkningskontroll eller något annat frivilligt certifikat eller ett certifikat som grundar sig på ömsesidigt godkännande. Den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten ska följa användningen av byggprodukter och underätta Säkerhets- och kemikalieverket om missförhållanden som den upptäckt.

3.1.6 Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

I Finland har EU:s marknadskontrollförordning kompletterats med marknadskontrollagen. Marknadskontrollagen är horisontell till sin karaktär, varför den tillämpas som allmän lag för marknadskontrollen av vissa produktsektorer. Marknadskontrollagen baserar sig på förordningen om marknadskontroll och den föregående Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, dvs. den s.k. NLF-förordningen.

I 1 § 1 mom. i marknadskontrollagen föreskrivs om marknadskontrollen av vissa produktsektorvisa lagar. Marknadskontrollagen innehåller således de grundläggande bestämmelserna om marknadskontrollen av lagarna om dessa produktsektorer. I 2 kap. i lagen finns bestämmelser om ordnandet av tillsynen, i 3 kap. om tillsynsåtgärder och i 4 kap. om särskilda bestämmelser. Marknadskontrollagen är en sekundärt tillämplig lag. Det innehåll som bestämmelserna i marknadskontrollagen tillämpas på bestäms i den uppräknade sektorsregleringen i lagens tillämpningsparagraf.

I 4 § i marknadskontrollagen föreskrivs om marknadstillsynsmyndigheter. Säkerhets- och kemikalieverket, Strålsäkerhetscentralen, Transport- och kommunikationsverket, Finlands miljöcentral, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet (FIMEA) samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården är marknadskontrollmyndigheter avseende de sektorslagar som räknas upp i 1 § 1 mom. Tullen anges i marknadskontrollagen som den myndighet som svarar för kontroller vid de yttre gränserna.

3.1.6.1 Säkerhets- och kemikalieverket

Säkerhets- och kemikalieverket ansvarar för marknadstillsynen över andra byggprodukter som införlivas i byggnadsobjekt, om de kan påverka uppfyllandet av de väsentliga tekniska kraven eller utgör en allvarlig risk för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön. Marknadskontrollmyndighetens uppgifter avseende byggprodukter enligt markanvändnings- och bygglagen omfattande marknadskontrollen av byggprodukter som används i byggnaders vattentinstallationer har ålagts Säkerhets- och kemikalieverket. Marknadskontrollen täcker dock inte produkter som används i vattenproduktionskedjan hos anläggningar som levererar hushållsvatten.

3.1.6.2 Tullen

I marknadskontrollagens 4 § föreskrivs att Tullen är den myndighet som svarar för kontroller vid de yttre gränserna enligt artikel 25.1 i marknadskontrollförordningen och övervakar att exportförbudet enligt 23 § och föreläggandet om förstöring enligt 25 § iakttas vid den yttre gränsen.

Beträffande import förekommer det sällan situationer där vattenverken själva importerar produkter från EU-området eller områden utanför EU. Exakta uppgifter om produktförsäljarnas direktimport finns inte, men vanligtvis finns de produkter som används i Finland även allmänt tillgängliga på EU-marknaden. Vid beredningen av denna proposition identifierades åtminstone Schweiz, Storbritannien, Israel, Sydafrika och Kina som tillverkningsländer utanför EU.

Social- och hälsovårdsministeriet skickade den 10 november 2021 en förfrågan till tolv stora försäljare av byggprodukter om produktimporten från länder utanför EU. Fyra företag svarade att de inte importerar från länder utanför EU-området. Ett företag svarade att 99,5 procent av de

produkter det säljer är inhemska och att det per år importerar några montageboxar för rörledning från England, några avluftningsventiler från Israel och några gjutjärnskopplingar från Kina. Ett företag svarade att det importerar PE- och kompositrör och tillhöriga delar från Schweiz, och ett företag att det importerar tätningar från Sydafrika.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Hälsoskyddslagen

Genom propositionen fastställs att hushållsvattnet håller en för hälsan oskadlig kvalitet genom att det föreskrivs om riskbedömning och riskhanteringsmetoder i fråga om det råvatten som produceras till hushållsvatten och dess tillrinningsområde, vattenproduktionskedjan vid de anläggningar som levererar hushållsvatten och de faktorer som i byggnaders vatteninstallationer påverkar vattenkvaliteten. Dessutom föreskrivs det om den driftskontroll, dvs. egenkontroll, som grundar sig på riskbedömning hos anläggningar som levererar hushållsvatten. Vid riskbedömningen i fråga om byggnaders vatteninstallationer beaktas i synnerhet riskerna i samband med de material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten.

Genom propositionen ges mer exakta bestämmelser om riskhanteringen i fråga om hushållsvattnets produktionskedja och vatteninstallationer i s.k. prioriterade fastigheter. För ägare av byggnader som används som prioriterade fastigheter föreskrivs skyldighet att göra en riskbedömning i fråga om sina vatteninstallationer. I bedömningen ska särskilt förekomsten av legionellabakterien och halten av bly i vattnet beaktas. Prioriterade fastigheter är enligt definitionen i dricksvattendirektivet stora fastigheter som inte är avsedda som bostäder och som har många användare som kan exponeras för vattenrelaterade risker, särskilt stora fastigheter avsedda att användas av allmänheten. Prioriterade fastigheter som räknas upp i direktivet, men som medlemsstaterna själva får ta ställning till, är bl.a. sjukhus, hälso- och sjukvårdens verksamhetsenheter, äldreboenden, daghem, skolor, utbildningsanstalter, byggnader med inkvarteringsmöjlighet, restauranger, barer, idrottsanläggningar och köpcentrum, fritids- och rekreationsanläggningar, utställningslokaler, kriminalvårdsanstalter och campingplatser. Av dem definieras nationellt som prioriterade fastigheter sådana fastigheter där man vet att det har förekommit legionellainfektioner, där sannolikheten för legionellainfektioner är stor och där vattenanvändarna är de som är mest känsliga för de sanitära olägenheter som legionellainfektionerna föranleder.

Det föreslås att minimikrav på hygien för material som används vid framställning av produkter som kommer i kontakt med vatten får utfärdas med stöd av hälsoskyddslagen. Kraven gäller material av vilka det framställs produkter som används såväl i vattenproduktionskedjan vid anläggningar som levererar hushållsvatten som i byggnaders vatteninstallationer. Det föreskrivs också om allmänna krav på hygien för kemikalier och filtreringsmaterial som används i vattenbehandlingen.

Propositionen innehåller också bestämmelser som säkrar förutsättningarna för mer omfattande information om hushållsvattnets kvalitet till vattenanvändarna och upprättandet av dataset till EU:s institutioner för övervakningen av genomförandet av direktivet. Bestämmelserna gäller lämnande av resultaten från kontrollundersökningar av hushållsvatten till informationssystem, administration av uppgifter om vattendistributionsområdenas gränser i form av geografisk information samt upprättandet av de nämnda dataseten.

4.1.2 Lagen om vattentjänster

Det föreslås att de ändringar som dricksvattendirektivet förutsätter om information och lämnandet av uppgifter samt om råvattenkontroll som grundar sig på riskhantering i fråga om vattenproduktionskedjan görs i lagen om vattentjänster. Dessutom föreskrivs det i lagen om vattentjänster om Finlands miljöcentralers, NTM-centralens och den kommunala miljöskyddsmyndighetens uppgifter vid genomförandet av dricksvattendirektivet. De ändringar som genomförandet av dricksvattendirektivet kräver bör utsträckas till att omfatta även de anläggningar som levererar hushållsvatten som ingår i dricksvattendirektivets tillämpningsområde och som inte är sådana vattentjänstverk som avses i lagen om vattentjänster. Därför föreslås det att tillämpningen av de behövliga paragraferna i lagen om vattentjänster utvidgas så att de utöver vattentjänstverk även gäller dessa aktörer.

Det föreslås att vattentjänstverkens skyldighet att hålla sig informerade och kontrollskyldigheten som ingår i 15 § i lagen om vattentjänster utökas så att vattentjänstverken i framtiden är skyldiga att också sända resultaten från sin riskbaserade råvattenkontroll samt uppgifterna om placeringen av relaterade uttagpunkter och observationsplatser till datasystemet för miljövardsinformation för myndighetsbruk. Dessutom ska verken vara skyldiga att underrätta den kommunala miljömyndigheten, den kommunala hälsovårdsmyndigheten och NTM-centralen om upptäckta exceptionella förändringar i råvattnet.

Som ett led i genomförandet av dricksvattendirektivet föreslås det i 16 § i lagen om vattentjänster en skyldighet för vattentjänstverk att minst en gång om året ge sina kunder den information om kvalitet, förbrukning och priser som direktivet förutsätter. Eftersom direktivet förutsätter att dessa uppgifter sänds till slutförbrukarna av vatten, åläggs verkets kunder att förmedla uppgifterna från verket till slutförbrukarna av vatten, såsom aktieägare i bostadsaktiebolag, innehavare av boenderätt eller hyrestagare.

Eftersom definitionen av vattentjänstverk i den gällande lagstiftningen inte är förenlig med anläggning som levererar hushållsvatten i dricksvattendirektivet på det sätt som beskrivs i avsnitt 3.1.2, föreslås det att tillämpningsområdet för 15 och 16 § i lagen om vattentjänster utvidgas så att skyldigheterna i dem framöver gäller alla aktörer som omfattas av dricksvattendirektivets tillämpningsområde, dvs. utöver vattentjänstverken de anläggningar som levererar hushållsvatten som avses i hälsoskyddslagen och som levererar minst 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för minst 50 personers behov. Dessutom föreslås det att det läggs till en tidsbestämelse i 20 d § i lagen om vattentjänster om att uppgifterna ska lämnas till systemet minst en gång om året.

4.1.3 Miljöskyddslagen

Dricksvattendirektivet förutsätter att råvatten som används för beredning av hushållsvatten kontrolleras och att kontrolluppgifterna lämnas till myndigheterna för riskbedömning, planering av riskhantering och rapportering. Av denna anledning föreslås det i lagen om vattentjänster en bestämmelse om vattentjänstverkens skyldighet att utöver i hushållsvatten även i råvatten som tas för beredning till hushållsvatten framöver följa parametrar med inverkan på människors hälsa och som valts utifrån en riskbedömning (se avsnitt 2.1.4). Dessa uppgifter om vattnets kvalitet som fås som resultat från råvattenkontrollerna lagras enligt förslaget i datasystemet för miljövardsinformation. I den föreslagna 15 § i lagen om vattentjänster föreskrivs uttryckligen även om att vattentjänstverken ska se till att även uppgifterna om placeringen av och egenskaperna hos uttagspunkterna och platserna för observation av vattenkvaliteten sänds till datasystemet för miljövardsinformation.

Förslaget är att 222 § 2 mom. i miljöskyddslagen uppdateras och att i det för tydlighetens skull samlas alla de bestämmelser som utöver 223 § i samma lag innehåller detaljerade bestämmelser om uppgifter som ska lagras i datasystemet för miljövårdsinformation. Denna författningsförteckning i 222 § 2 mom. ska således kompletteras genom ett tillägg av lagen om vattentjänster i den som ett led i det nationella genomförandet av dricksvattendirektivet. I 2 mom. föreslås även ett tillägg av vattenförvaltningslagen, vilket klargör det gällande rättsläget även för vattenvårdens del. Ändringarna behövs eftersom det föreslås att det i 15 § i lagen om vattentjänster inkluderas en skyldighet för vattentjänstverken att sända uppgifter till datasystemet för miljövårdsinformation och eftersom anläggningar som levererar hushållsvatten behöver uppgifter om vattenvården för riskhanteringen.

Informationssystem

Propositionen syftar till att med hjälp av informationssystem minska den administrativa bördan hos de anläggningar som levererar hushållsvatten och de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna, som annars skulle öka på grund av att dricksvattendirektivet förutsätter att information till vattenanvändarna ska ges på en webbplats. Webbplatsinformationen föreslås genomföras med hjälp av den riksomfattande befintliga webbtjänsten vatten.fi där de uppgifter som dricksvattendirektivet förutsätter om alla anläggningar som levererar hushållsvatten sammanställs. En enda riksomfattande webbplats, där vattenanvändarna antingen genom en kartsökning eller en sökning på adress kan leta fram aktuella uppgifter om kvaliteten på hushållsvattnet och uppgifter som beskriver effektiviteten i vattentjänstverkets verksamhet, gagnar även vattenanvändarna och uppfyller direktivets krav på att presentera uppgifterna användarvänligt och så rättidigt som möjligt.

Skyldigheten i dricksvattendirektivet att presentera aktuella uppgifter om kvaliteten på hushållsvatten gäller alla anläggningar som omfattas av direktivets tillämpningsområde, även de allra minsta anläggningarna, som levererar minst 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för 50 personers behov. Många sådana små anläggningar har inga egna webbplatser, och att lägga upp en webbplats, underhålla och uppdatera den information direktivet förutsätter blir besvärligt för dem. Webbtjänsten vatten.fi som genomförs med hjälp av informationssystemens gränssnitt minskar även de större anläggningarnas arbetsmängd. Stora anläggningar informerar för närvarande om vattenkvaliteten på sina egna webbplatser, men att presentera de senaste undersökningsresultaten på nätet, som dricksvattendirektivet förutsätter, ökar behovet av att uppdatera webbplatsen.

En förutsättning för att kunna hämta information per vattendistributionsområde är att vattendistributionsområdenas gränser är angivna som geografisk information i vektorformat där vattendistributionsområdet har angetts som områdesobjekt. Vattendistributionsområdenas avgränsning kan dock enligt 24 § 7, 8 och 10 punkten i offentlighetslagen betraktas som sekretessbelagd information som inte ska läggas ut offentligt i webbtjänster och på vilken inte skyldigheterna enligt Inspiredirektivet ska tillämpas. Informationen är emellertid nödvändig för att kunna ge uppgifter per vattendistributionsområde, och för myndigheterna är den nyttig bakgrundsinformation, bl.a. för övervakningen. Med hjälp av informationssystemens gränssnittslösningar kopplas de senaste undersökningsresultaten från myndigheternas kontroll av hushållsvattnets kvalitet i informationssystemet Vati till den geografiska informationen, uppgifterna om vattendistributionsområdena i informationssystemet Vati till uppgifterna om verksamhetsutövare i informationssystemet för vattentjänster VEETI, och i webbtjänsten vatten.fi sammanförs uppgifterna per verksamhetsutövare och vattendistributionsområde för vattenanvändarnas behov.

I ett projekt av social- och hälsovårdsministeriet och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården 2021–2022 för genomförandet av dricksvattendirektivet har vattendistributionsområdena för anläggningar som levererar hushållsvatten angetts som geografisk information i vektorformat avgiftsfritt för de anläggningar och kommunala myndigheter som lämnade uppgifter i ärendet förpliktade av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens begäran om information med stöd av 47 § 2 och 3 mom. i hälsoskyddslagen. Enligt dessa moment är den kommunala hälsoskyddsmyndigheten skyldig att på begäran utan ersättning förse Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården med de övriga uppgifter om kontroller, kontrollåtgärder, kontrollpersonal, avgifter samt tillsyn som behövs för styrningen, uppföljningen, rapporteringen och statistiken i fråga om tillsynen av denna lag. Uppgifterna ska lämnas på det sätt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården bestämmer. Framöver ska de anläggningar som levererar hushållsvatten som inte har lämnat uppgifter om sina vattendistributionsområden i samband med det nämnda projektet digitalisera uppgifterna på egen bekostnad. Alla anläggningar som levererar hushållsvatten är framöver skyldiga att hålla den geografiska informationen om vattendistributionsområdenas gränser aktuella och lämna uppgifter om ändringar av gränserna till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och Finlands miljöcentral, som förvaltar materialet med geografisk information. För att genomföra dricksvattendirektivets bestämmelser om information till vattenanvändarna ska de senaste kvalitetsuppgifterna från myndighetsövervakningen av hushållsvattnet utan dröjsmål även registreras i informationssystemet Vati. Dessutom ska anläggningar som levererar hushållsvatten se till, och NTM-centralen övervaka, att de uppgifter som avses i 20 d § sänds till informationssystemet VEETI.

Dataset

Enligt artikel 18 i dricksvattendirektivet ska medlemsstaterna upprätta nationella dataset för övervakning av genomförandet av direktivet, som EU-kommissionen, Europeiska miljöbyrå och Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar ska ha tillgång till via informationssystemens gränssnitt. Det föreslås att gränssnitt byggs till de servrar som tillhör Livsmedelsverket, som förvaltar informationssystemet Vati, och från dessa servrar öppnas en anslutning till de nämnda EU-institutionerna.

Enligt förslaget har Institutet för hälsa och välfärd helhetsansvaret för att sammanställa dataseten enligt direktivet. Institutet för hälsa och välfärd sammanställer uppgifterna om social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde huvudsakligen ur databaserna i informationssystemet Vati. Enligt förslaget ska Finlands miljöcentral skapa ett gränssnitt mellan Finlands miljöcentral och Livsmedelsverkets servrar för att förmedla de uppgifter NTM-centralen lagrar i datasystemet för miljövarldsinformation och de uppgifter som vattentjänstverken lagrar i informationssystemet VEETI. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för sin del ska säkerställa att dataseten är tillgängliga för EU:s institutioner.

Detaljerna i dataseten preciseras senare när kommissionen med stöd av den delegerade befogenhet den ges i artikel 18.4 i dricksvattendirektivet antar genomförandeakter, som preciserar i vilken form uppgifterna ska lämnas och ger detaljerade bestämmelser om hur de ska presenteras. Eftersom dessa anvisningar från kommissionen kan förutsätta att informationssystemen behöver utvecklas och uppdateras är det ytterst viktigt att säkerställa behövliga resurser för detta.

Dataset kopplade till vattendistributionsområden

Artikel 18 i dricksvattendirektivet förutsätter användning av geografiska informationstjänster för att presentera dataseten, dvs. dataset som anknyter till hushållsvatten ska kopplas till den geografiska informationen i vektorformat om vattendistributionsområdena. Sammanlagt är tre

dataset kopplade till vattendistributionsområden. Det har inte angetts någon övergångstid för en del av dataseten i dricksvattendirektivet, varför informationen för dem ska börja samlas in den 12 januari 2023 och de ska uppdateras varje år.

För det första inkluderas inte alla resultat för vattenkvalitetsparametrarna längre i dataseten, utan endast uppgifter om att gränsvärdena för hushållsvattnets mikrobiologiska och kemiska parametrar för kvalitetskraven har överskridits till skillnad från rapporteringen enligt det gamla dricksvattendirektivet. Beträffande överskridningarna ska dataseten även innehålla vilka avhjälpande åtgärder som har vidtagits. De föreslagna ändringarna i 49 a § i hälsoskyddslagen syftar till att undersökningens resultat om hushållsvattnets kvalitet ska överföras direkt från laboratorier till informationssystemet Vati via den elektroniska överföringstjänsten, varvid de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna inte längre behöver registrera dem manuellt. Däremot är det den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppgift att registrera uppgifter om vidtagna avhjälpande åtgärder i informationssystemet Vati. Avsikten är att uppgifterna ska plockas automatiskt från informationssystemet Vati:s databastabeller till gränssnittsvyn för EU-rapportering.

Det andra datasetet som dricksvattendirektivet förutsätter anknyter till störningssituationer i hushållsvattnet som har orsakat en potentiell risk för människors hälsa oberoende av om parametervärdena har avvikit från kvalitetskraven eller inte. Datasetet ska inkludera uppgifter om sådana störningssituationer som har varat över 10 dagar i rad och drabbat minst 1 000 personer. Alla personer som omfattats av störningen, inte enbart personer som insjuknat, anses drabbade. Datasetet ska även innehålla uppgifter om orsakerna till störningarna i fråga och om de avhjälpande åtgärder som har vidtagits i enlighet med artikel 14 i dricksvattendirektivet. De kommunala hälsoskyddsmyndigheterna ska lämna uppgifter om hushållsvattenburna epidemier till Institutet för hälsa och välfärd via datasystemet RYMY. Uppgifter om andra störningssituationer ska de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna lagra i informationssystemet Vati varifrån det är meningen att uppgifterna plockas automatiskt till gränssnittet för EU-rapportering. Uppgifterna om epidemier plockas då manuellt ur datasystemet RYMY till datasetet. Under de senaste åren har det förekommit endast ett fåtal hushållsvattenburna epidemier per år i Finland, varför arbetet inte kan anses bli oskäligt.

Det tredje datasetet består av undantag som regionförvaltningsverket beviljar från de kemiska kvalitetskraven för vattenkvaliteten i ett vattendistributionsområde. I Finland har det beviljats 1–3 undantag per år och de har gällt från under ett år till högst tre år. Också i fråga om undantagen plockas uppgifterna till dataseten manuellt.

Dataset kopplade till vattenuttagspunkter

Enligt artikel 18 i dricksvattendirektivet ska dataset om tillrinningsområden och uttagspunkter för råvatten inkludera följande uppgifter:

- en beskrivning av tillrinningsområdena för uttagspunkter för råvatten,
- identifierade faror och tillbud i tillrinningsområdena samt en bedömning av den risk som de kan utgöra för vattenkvaliteten,
- information om vattenkvaliteten från den övervakning av råvattnets kvalitet som gjorts utifrån en riskbedömning samt

- vidtagna riskhanteringsåtgärder för att förebygga eller kontrollera identifierade risker för vattenkvaliteten i tillrinningsområdet, beroende på vilka som är relevanta, i första hand de förebyggande åtgärderna.

Enligt förslaget ska Finlands miljöcentral sammanställa uppgifterna om sitt eget verksamhetsområde till färdiga dataset i det gränssnitt som skapas mellan Finlands miljöcentral och Livsmedelsverkets servrar. Uppgifterna ska sammanställas av de uppgifter som NTM-centralen lagrar i olika miljödatasystem.

Detta dataset ska första gången upprättas senast den 12 juli 2027 och därefter uppdateras vart sjätte år. Enligt dricksvattendirektivet ska beskrivningen av tillrinningsområdet för uttagspunkter för råvatten inkludera bl.a. uttagspunkternas lokalisering som geografisk information (georeferenser). För grundvattenuttag finns det i Finland tusentals georeferenspunkter och för ytvatten är de för närvarande 46. Dessutom finns det 20 ytvattenuttagspunkter för konstgjort grundvatten.

Dagens informationssystem är en mycket komplicerad helhet, varför resurserna för att utveckla och harmonisera jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets informationssystem samt datasystemet för miljövärdsinformation som social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för bör tryggas. Alla lokaliseringsuppgifter för uttagspunkterna har ännu inte lagrats i datasystemet för miljövärdsinformation. Det föreslås att bestämmelser om sändande och lagring av lokaliseringsuppgifter tas in i 15 § i lagen om vattentjänster, som ska preciseras med en förordning av statsrådet. Vattentjänstverken ska se till att uppgifterna om grundvattenuttagspunkterna skickas till NTM-centralen som lagrar dem i miljöskyddets datasystem om grundvatten. I fråga om uttagspunkterna för ytvatten och konstgjort grundvatten lagrar vattentjänstverken för närvarande deras lokaliseringsuppgifter i informationssystemet VEETI. På grund av informationssystemens struktur ska Finlands miljöcentral lägga till de uppgifter om uttagspunkterna för ytvatten och konstgjort ytvatten som finns i informationssystemet VEETI i datasystemet för ytvattens status och skapa egna lagringspunkter för de poster dataseten behöver, där NTM-centralen registrerar uppgifter om platser för observation av ytvatten. Tillsammans med datasystemet för miljövärdsinformation bör man av dessa alla uppgifter kunna sammanställa uppgifter för att informera vattenanvändarna och dataset till EU:s institutioner för övervakningen av genomförandet av dricksvattendirektivet.

Det har ansetts att lokaliseringsuppgifterna om uttagspunkterna hör till säkerhetsklass IV med stöd av 18 § i informationshanteringslagen och 3 § i statsrådets förordning om säkerhetsklassificering av handlingar inom statsförvaltningen (1101/2019). Enligt informationshanteringslagen ska uppgifter som uppfyller förutsättningarna för säkerhetsklassificering hemlighållas. An-teckning om säkerhetsklass ska göras i en handling, om den eller informationen i den är sekretessbelagd enligt 24 § 1 mom. 2, 5 eller 7–11 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och om obehörigt avslöjande eller obehörig användning av handlingen kan orsaka skada för försvaret, för förberedelser inför undantagsförhållanden, för internationella relationer, för brottsbekämpningen, för den allmänna säkerheten eller för stats- och samhällsekonomin funktion, eller på något annat jämförbart sätt för Finlands säkerhet.

Dataset om riskbedömning i fråga om byggnaders vatteninstallationer

En ny uppgift som förutsätts i dricksvattendirektivet är upprättandet av ett dataset om uppgifter i anslutning till riskbedömningen i fråga om byggnaders vatteninstallationer. Datasetet ska första gången upprättas senast den 12 januari 2029 och uppdateras vart sjätte år.

För det första ska datasetet uppta resultatet från övervakningen av legionellabakterien och bly baserad på en riskbedömning i fråga om vatteninstallationer i prioriterade fastigheter samt åtgärder som vidtagits för att hantera riskerna för vattnets kvalitet. Dessutom ska datasetet inkludera uppgifter om åtgärder som medlemsstaterna har vidtagit i enlighet med artikel 10.3 f i dricksvattendirektivet för att byta ut komponenter gjorda av bly i fastigheternas nuvarande vattensystem.

De flesta av de prioriterade fastigheter som föreslås i 19 b § i hälsoskyddslagen är redan nu anmälningsskyldiga verksamheter enligt 13 § i hälsoskyddslagen, dvs. uppgifterna om verksamhetsställena är lagrade i informationssystemet Vati. Som nya prioriterade fastigheter vilkas verksamhet ska anmälas till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten enligt 13 § i hälsoskyddslagen föreslås sjukhus och hälsovårdscentraler med vårdavdelning. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska sända uppgifterna om verksamhetsställena till informationssystemet Vati. Resultaten från övervakning av vattenkvaliteten avseende legionella och bly, som ska göras utifrån en riskbedömning i fråga om vatteninstallationer i prioriterade fastigheter, ska också lagras i datasystemet Vati. Avsikten är att resultaten från vattenanalyserna av byggnaders vatteninstallationer via en överföringstjänst för analysresultat ska överföras direkt från de laboratorier som utför undersökningarna till informationssystemet Vati, liksom även resultaten från myndigheternas övervakning av hushållsvattnet. Dataseten om byggnaders vatteninstallationer ska bildas av uppgifter som lagrats i databaser i informationssystemet Vati. Någon sådan egenskap finns ännu inte i informationssystemet Vati, varför det förutsätter trygga resurser för utveckling av informationssystemet.

Dataset för att främja tillgången till vatten

Enligt artikel 18 i dricksvattendirektivet ska medlemsstaterna upprätta ett dataset om åtgärder som vidtagits för att förbättra tillgången till hushållsvatten och främja dess användning i enlighet med artikel 16, samt om hur stor andel av medlemsstaternas befolkning som har tillgång till hushållsvatten. Datasetet ska första gången upprättas senast den 12 januari 2029 och uppdateras vart sjätte år.

Datasetet är i praktiken detsamma som den rapport som upprättas vart tredje år i enlighet med protokollet om vatten och hälsa, där det konstateras att tillgången till vatten i Finland är 100 procent. Avsikten är att textuppgifterna ska lagras direkt i en post som skapas i Livsmedelsverkets databas, varifrån Institutet för hälsa och välfärd sammanställer texten och ser till eventuella uppdateringar.

Främjande av dataöverföringen av uppgifter om hushållsvattnets kvalitet

Resultat om hushållsvatten kan redan nu överföras från nästan alla undersökningslaboratorier som har godkänts med stöd av hälsoskyddslagen via överföringstjänsten för analysuppgifter. Enligt den ändring som föreslås i 49 a § i hälsoskyddslagen är det en förutsättning för att godkända laboratorier som utför undersökningar enligt hälsoskyddslagen att de framöver använder sig av överföringstjänsten för analysuppgifter för att sända resultaten av hushållsvattenproven. Förutsättningen är viktig för att underlätta den administrativa bördan för de anläggningar som levererar hushållsvatten och de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna, dvs. för att undersökningsresultat inte ska behöva överföras manuellt till informationssystemet Vati. För laboratorier innebär ändringen en anmälan till Livsmedelsverket om att de använder överföringstjänsten för analysuppgifter, och utifrån detta ska verket uppdatera sitt godkännandebeslut. För närvarande finns det 30 laboratorier godkända av Livsmedelsverket som utför hushållsvattenundersökningar med stöd av hälsoskyddslagen.

4.1.4 Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

Syftet med marknadskontrollagen är att förenhetliga regleringen om marknadskontrollen av olika produktsektorer. Det föreslås att de lagar som omfattas av tillämpningsområdet för marknadskontrollagen utökas med hälsoskyddslagen, varvid de nya kraven på hygien för produkter i kontakt med vatten enligt den framöver kontrolleras med stöd av marknadskontrollagen. Den föreslagna tillsynsmyndigheten är Säkerhets- och kemikalieverket.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för statsfinanserna

Institutet för hälsa och välfärd

Det föreslås nya uppgifter för Institutet för hälsa och välfärd. Dessa uppgifter är upprättandet av dataset för rapportering till EU:s institutioner samt expertuppgifter i anslutning till bedömning och hantering av risker som avser byggnaders vatteninstallationer, i synnerhet till förekomsten och bekämpningen av legionella.

Genom propositionen föreslås att Institutet för hälsa och välfärd åläggs att upprätta de dataset som föreskrivs i dricksvattendirektivet. Detta är en ny uppgift som ersätter Institutet för hälsa och välfärds nuvarande rapporteringsskyldighet. I fråga om uppgifterna som ska ingå i dataseten ökar antalet vattendistributionsområden från de nuvarande cirka 150 till cirka 1 400, dvs. nästan tiofaldigt. Institutet för hälsa och välfärds tillgängliga personresurs för rapportering om hushållsvatten har hittills varit cirka 0,3–0,4 årsverken (åv). Även om avsikten är att dataseten ska upprättas så automatiskt som möjligt via informationssystemens gränssnitt, ökar det datamaterial som ska behandlas avsevärt och arbetets karaktär förändras.

Enligt det gamla dricksvattendirektivet rapporterades resultaten i fråga om hushållsvatten från de allra största vattendistributionsområdena vart tredje år, dvs. de vattendistributionsområden till vilka det levereras minst 1 000 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för minst 5 000 personers behov. I och med det nya dricksvattendirektivet inkluderas alla resultat om hushållsvattnets kvalitet inte längre i dataseten. Dataseten ska dock som ny information omfatta åtgärder som ingår i riskbedömning och riskhantering, resultat från kontrollen av råvattnets kvalitet samt störningar som gäller hushållsvatten, vattenburna epidemier och uppgifter om riskhantering i fråga om byggnaders vatteninstallationer. Enligt de nya kraven ska vissa dataset upprättas varje år och vissa vart sjätte år. Arbetet utgörs främst av att samla, samordna och övervaka det omfattande datamaterial som dataseten innebär. Upprättandet av dataseten förutsätter samarbete med olika förvaltningsområden, eftersom den information som ska ingå i dataseten nationellt är fördelad på tre förvaltningsområdens olika informationssystem – miljöministeriets, jord- och skogsbruksministeriets och social- och hälsovårdsministeriets. När uppgifterna lämnas ska geografiska informationstjänster användas, vilket är en avsevärd ändring jämfört med den tidigare Excel-baserade rapporteringspraxisen.

Den nationella informationsresursen med uppgifter om hushållsvattnets kvalitet har hittills bestått av rapporter om vattenkvaliteten i de tidigare nämnda största vattendistributionsområdena. Eftersom sådana rapporter framöver inte upprättas, blir det viktigt att fortsätta upprätta nationella sammandrag om hushållsvattnets kvalitet för allmänhetens och myndigheternas bruk, t.ex. vart tredje år. Också sammanställningen av detta datamaterial är en ny uppgift för Institutet för

hälsa och välfärd. Eftersom kommissionens anvisningar som den antar vid en senare tidpunkt med stöd av en delegerad befogenhet dessutom kan förutsätta sådant utvecklings- och uppdateringsarbete i fråga om informationssystemen, där det exakta innehållet ännu inte är känt, är det av yttersta vikt att trygga tillräckliga resurser för det i förväg. Enligt förslaget ska det inte föreskrivas om Institutet för hälsa och välfärds skyldighet att upprätta nationella rapporter i lag, utan meningen är att föreskriva om dem i lagstiftning på lägre nivå.

En annan ny föreslagen uppgift för Institutet för hälsa och välfärd är handlednings- och expertuppgifter som avser riskbedömning och riskhantering i samband med byggnaders vatteninstallationer, i synnerhet när det gäller legionellabakterien. Riskbedömningen i fråga om byggnaders vatteninstallationer ska fokusera på sådana hälsoskadliga parametrar som det går att påverka med byggnadens vatteninstallation. Legionellabakterien kan medföra sanitära olägenheter om den kommer åt att föröka sig i byggnaders vatteninstallationer. Den orsakar legionärssjuka (lunginflammation), som har förekommit både i hushåll och stora vattensystem, såsom kall- och varmvatteninstallationer i flervåningshus, hotell och sjukhus.

Legionellainfektioner har bedömts vara den mest underdiagnostiserade sjukdomen i hela Europa, och så är också fallet i Finland. Enligt Institutet för hälsa och välfärds register över smittsamma sjukdomar har det under de senaste åren dött 14 människor i legionellainfektioner, dvs. cirka 8–9 procent av dem som rapporterats smittade. För närvarande har Institutet för hälsa och välfärd ingen ordinarie anställd med ansvar för forskning, rådgivning och handledning i samband med legionella, vilket dels förståelsen och hanteringen av orsakerna till sjukdomen, dels dricksvattendirektivets allt strängare krav på riskbedömning och övervakning i fråga om byggnaders vatteninstallationer förutsätter.

Förslagets konsekvenser för Institutet för hälsa och välfärds behov av permanenta tilläggsresurser bedöms vara ett årsverke (1 år) för hanteringen av dataseten om hushållsvatten och ett årsverke (1 år) för riskbedömningen och riskhanteringen i fråga om legionella och byggnaders vatteninstallationer, 160 000 euro från och med 2023. Behoven av tilläggsresurser ingår i budgetpropositionen för 2023.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens nuvarande personresurs för uppgifter i anslutning till genomförandet av dricksvattendirektivet har varit 1,5 årsverken, men när det fortsatta utvecklingsprojektet om informationssystemet Vati avslutades i juni 2022 minskade resursen till 0,5 årsverken. De nya uppgifter genomförandet av dricksvattendirektivet medför kräver för sin del en ökning av resurserna.

En central åtgärd är att utveckla informationssystemet Vati för att den information till vattenanvändarna och de dataset som dricksvattendirektivet förutsätter ska göras tillgängliga för Europeiska kommissionen, Europeiska miljöbyrån och Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar. Enligt gällande praxis har Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården publicerat de sammandragsrapporter som Institutet för hälsa och välfärd har gjort upp om kvaliteten på hushållsvatten på sin webbplats. Enligt den nya föreslagna 21 § i hälso- och sjukvårdslagen ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården säkerställa att informationssystemet Vati, som förvaltas av Livsmedelsverket, fungerar som det ska för administrationen av de nya dataset som Institutet för hälsa och välfärd upprättar och säkerställandet av informationssystemens gränssnitt för att EU:s institutioner ska ha tillgång till dessa dataset. Dessutom ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården säkerställa att gränssnitten i informationssystemet Vati är kompatibla med de dataset om miljöinformation som

upprättas utifrån information som lagras i Finlands miljöcentralers informationssystem. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska också se till att specificeringskoderna för de parametrar som undersöks i hushållsvattnet och som används i samband med att analysresultat lagras i olika förvaltningsområdets informationssystem är kompatibla. Både de tekniska ändringarna i informationssystemet Vati och ändringarna i lagstiftningen ökar behovet av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens handledning till de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna på bestående basis.

Genomförandet av direktivet förutsätter specificeringsarbete för att utveckla informationssystemet Vati, upprättande av rapporteringsblanketterna, säkerställande av att genomförandet motsvarar substansspecificeringen, reagerande på genomförandeteamets frågor och handledning av de myndigheter som använder informationssystemet Vati. Detta arbete utförs av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Utan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens substansexpertis kan informationssystemet Vati inte utvecklas så att de aspekter som genomförandet av dricksvattendirektivet förutsätter blir beaktade, insamlingen av kontrolluppgifter blir möjlig och Institutet för hälsa och välfärd kan upprätta de dataset som föreskrivs i dricksvattendirektivet. När arbetet går vidare får Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ansvaret för nya uppgifter som gäller ändringar i underhållet och utvecklingen av informationssystemet Vati. Sådana är t.ex. att hålla de uppgifter som förutsätts i direktivet aktuella, som t.ex. definitionen av prioriterade fastigheter, behandlingen av och anvisningar om vektordata för vattendistributionsområdena samt handledning om ändringar i samband med uppdateringar.

Förslagets effekter på Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens bestående resursbehov för vidare utveckling och administration av informationssystemet Vati bedöms vara 1,5 årsverken, (120 000 euro). Behoven av tilläggsresurser ingår i budgetpropositionen för 2023.

Social- och hälsovårdsministeriet

Social- och hälsovårdsministeriet förvaltar ett webbaserat verktyg (WSP-verktyg) som underlättar och försnabbar den riskhantering som förutsätts av anläggningar som levererar hushållsvatten enligt artikel 7–9 i dricksvattendirektivet. Dessutom ansvarar ministeriet för hushållsvattnets del för utvecklings- och underhållskostnaderna för informationssystemet Vati. Utvecklingen och förvaltningen av WSP-verktyget och informationssystemet Vati orsakar ett behov av tilläggsresurser på 160 000 euro i omkostnadsanslagen från och med 2023. Behoven av tilläggsresurser ingår i budgetpropositionen för 2023.

Närings-, trafik- och miljöcentralen

NTM-centralens uppgifter enligt lagen om vattentjänster ökar avsevärt till följd av förslaget. Den utvidgade tillämpningen av 15 och 16 § i lagen om vattentjänster till att gälla alla aktörer som avses i dricksvattendirektivet gör att cirka 200 nya verk kommer att omfattas av skyldigheten att hålla sig informerade, att kontrollera och att informera, och ökar tillsynsuppgifterna för NTM-centralen som är tillsynsmyndighet. Den myndighetstillsyn av kontrollen av råvattnets kvalitet som ska preciseras i lagen om vattentjänster innebär i praktiken uppföljning av egenkontrollen av råvattnet hos mer än 1 400 vattentjänstverk. För tillsynen finns det tills vidare inga automatiserade verktyg. Tillsynsåtgärderna, som att jämföra den lämnade informationen med planen för egenkontroll, information till anläggningarna, påminnelser och eventuella förvaltningstvång, ökar arbetsmängden. Dessutom lagrar NTM-centralen uppgifter om placeringen

och egenskaperna för uttagpunkterna och observationsplatserna i datasystemet för miljövårdsinformation på anläggningens begäran. För en adekvat skötsel av uppgiften uppskattas att det behövs en ny tilläggsresurs på fem årsverken (5 åv).

Genom den föreslagna ökningen av NTM-centralens resurser blir det möjligt för NTM-centralen att delta i riskhanteringen i fråga om råvattenkvaliteten och vattenproduktionskedjan i större utsträckning. I lagen om vattentjänstverk föreslås det bestämmelser om att NTM-centralerna, liksom också de kommunala miljöskyddsmyndigheterna, ska delta i riskhantering i enlighet med WSP-principen. När riskbedömning i enlighet med WSP-modellen infördes genom lagen om ändring av hälsoskyddslagen (942/2016) år 2016 fogades det till 20 § i hälsoskyddslagen en bestämmelse om att riskbedömningen ska göras i samarbete mellan verksamhetsutövare och myndigheter. Enligt motiveringen till lagen (RP 124/2016 rd, s. 21) betyder tillägget att anläggningar som levererar hushållsvatten ska samarbeta med de aktörer som samarbetet förutsätter (olika myndigheter, andra verksamhetsutövare som påverkar riskerna) när de identifierar risker som är förknippade med råvattnet och anordningarna och när de dimensionerar mängden kontroll. Enligt motiveringen ska riskbedömningen beakta resultaten från de kontrollprogram som görs med stöd av ramdirektivet för vatten och andra för riskbedömningen nödvändiga uppgifter som fås ur annan uppföljning av miljön, som t.ex. recipientkontrollen hos miljö-tillståndspliktiga verksamhetsutövare och andra uppföljningar enligt miljöskyddslagen. Enligt motiveringen ska anläggningar som levererar hushållsvatten och de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna därför också samarbeta med de behöriga myndigheterna enligt dessa författningar (den kommunala miljövårdsmyndigheten och NTM-centralen). NTM-centralens och de kommunala miljöskyddsmyndigheternas resurser har emellertid inte räckt till för att delta i riskbedömningen, varför det i denna proposition föreslås närmare bestämmelser om detta och om NTM-centralens och den kommunala miljöskyddsmyndighetens deltagande, vilket i sin tur förutsätter att tilldelningen av resurser till dessa uppgifter tryggas.

I den nämnda regeringspropositionen bedömdes att tidsåtgången för ibruktagandet av riskhanteringen för stora vattenverk blir ungefär en veckas arbetsinsats om arbetsgruppen består av 5–8 personer. För mindre vattenverk blir tidsåtgången sammanlagt några tiotal timmar. Utifrån erfarenheterna av riskbedömningen finns det ingen anledning att ändra uppskattningen från 2016, även om anläggningens karaktäristika påverkar arbetsmängden i högre grad än anläggningens storlek, dvs. de objekt i vattenförsörjningen och vattendistributionssystemet som riskbedömningen avser. I dricksvattendirektivet föreskrivs om riskhanteringen i fråga om vattenproduktionskedjan, till skillnad från den gällande lagstiftningen. Riskhanteringen i fråga om vattenproduktionskedjan ska framöver riskbaserat inriktas på råvattenkällor. De uttagpunkter i råvattenkällor där anläggningarna gör en riskhantering i fråga om vattenproduktionskedjan är cirka 2 000 (en del av de ca 1 400 anläggningarna har flera uttagpunkter). Dessutom bör riskhanteringen i fråga om vattenproduktionskedjan riskhanteringsbaserat inriktas även på andra observationsplatser i råvattnets tillrinningsområden. NTM-centralen ska dessutom vid behov sända den nya information som resultatet av riskhanteringen resulterar i till datasystemet för miljövårdsinformation. Riskhanteringen i fråga om vattenproduktionskedjan ska uppdateras vart sjätte år. Det bedöms att behovet av nya tilläggsresurser för NTM-centralen på grund av dessa nya uppgifter blir i snitt fem årsverken (5 åv).

Deltagandet i riskhanteringen hör även till NTM-centralens uppgift att övervaka den planering för beredskap för störningssituationer som vattentjänstverken åläggs i 15 a § i lagen om vattentjänster. Det vore ändamålsenligt att utveckla riskhanteringen och beredskapsplaneringen genom att beakta de risker klimatförändringen medför för råvattenkällorna, något som dricksvattendirektivet framhåller, och för vilket det inte för närvarande finns resurser. Samtidigt har riskhanteringen även ett nära samband med NTM-centralens befintliga vattenvårdande uppgifter på så sätt att uppgifterna enligt ramdirektivet för vatten och dricksvattendirektivet sömlöst samlas

i en helhet. Med hjälp av riskhanteringen i fråga om vattenproduktionskedjan som inriktas på råvattnet får man i och med den kontroll dricksvattendirektivet förutsätter ny information om råvattnets kvalitet, och NTM-centralens kompetens behövs för att nyttiggöra denna information i planeringen av vattenvården. Vid behov ska vattentjänstverken i riskhantering som har inverkan på råvattnets kvalitet göra närmare utredningar om tillrinningsområdet, såsom karaktärisering av de hydrogeologiska egenskaperna och mer exakta utredningar om strukturen i grundvattnets tillrinningsområde. Dessa nya uppgifter uppskattas behöva tilläggsresurser på tre årsverken (3 åv).

Andra identifierade tilläggsuppgifter för NTM-centralen är inspektioner hos vattentjänstverken i den omfattning som är ändamålsenligt med avseende på riskhanteringen och beredskapen för störningssituationer. Det föreslås också att det i lagen om vattentjänster föreskrivs om nya skyldigheter, såsom ny informationspraxis för anläggningarna, inbegripet information till kunderna utan att de begär den, för vilket det behövs tilläggsresurser för tillsynen. Det uppskattas att NTM-centralens tilläggsbehov för denna tillsyn är sammanlagt två årsverken (2 åv).

Totalt är NTM-centralens uppskattade årliga behov av nödvändiga tilläggsresurser cirka 15 årsverken i förslaget. Behovet av tilläggsresurser består av de ovan presenterade fyra delområdena, och resurserna föreslås i första hand anvisas till NTM-centralens uppgifter i enlighet med lagen om vattentjänster. Behoven av tilläggsresurser ingår i budgetpropositionen för 2023.

Finlands miljöcentral

Enligt förslaget ska Finlands miljöcentral säkerställa att de dataset som behövs för EU:s institutioner kan tillhandahållas via det gränssnitt som Livsmedelsverket upprätthåller ur de informationssystem som miljöcentralen förvaltar, där den miljöinformation som förutsätts i dricksvattendirektivet samlas. Utmaningen i uppgiften ökar eftersom informationssystemhelheten är splittrad. Behövlig information finns bl.a. i informationssystemet för vattentjänster och datasystemet för miljöförhållningsinformation, som båda består av flera operativsystem. Arbetet förutsätter att det skapas dataöverföringskapacitet mellan Finlands miljöcentralers olika informationssystem, bl.a. för vattentjänsterna, grundvattnet och ytvattnet. För att samla informationen behövs nya gränssnittslösningar och utveckling av befintliga informationssystem. När arbetet planeras bör det särskilt beaktas att vissa uppgifter hör till säkerhetsklass IV. För bättre utnyttjande av informationen inom de olika förvaltningsområdena är målet även att förbereda för att skapa en gemensam informationsresurs för uppgifter om råvatten och hushållsvatten.

Dessutom ansvarar Finlands miljöcentral för att förmedla aktuell information i enlighet med förslaget till vattenanvändarna, dvs. publiceringen av information som lagras i miljöministeriets, jord- och skogsbruksministeriets och social- och hälsovårdsministeriets informationssystem i webbtjänsten vatten.fi. Förmedlingen av uppgifter till tjänsten vatten.fi föreslås genomföras med hjälp av informationssystemens gränssnitt, vilket kräver en omfattande utveckling av systemen.

Det krävs resurser för definierings- och tillämpningsutvecklingen av informationssystem, gränssnitt och nättjänsten i initialskedet, och för detta ändamål har i budgetpropositionen för 2023 tagits in budgetfinansiering av engångsnatur på 2 miljoner euro. Framöver behövs det underhåll och uppdatering av datasystem, gränssnitt och geografisk information. Det förväntas även komma närmare bestämmelser och ändringar i fråga om datasystem, gränssnitt och geografisk information i genomförandeakter av kommissionen för vilkas genomförande det behövs beredskap. För att sköta uppgiften uppskattas behovet till 100 000 euro per år vilket inbegriper ett årsverke (1 åv).

Säkerhets- och kemikalieverket

Enligt förslaget blir marknadskontrollen av produkter som kommer i kontakt med vatten en ny uppgift för Säkerhets- och kemikalieverket. Enligt den gällande lagstiftningen övervakar Säkerhets- och kemikalieverket endast de tekniska kraven på produkter och produktgrupper som används i byggnaders vatteninstallationer med stöd av markanvändnings- och bygglagen och produktgodkännandelagen samt produktgruppsvis utfärdade bestämmelser om tekniska krav och typgodkännande. För närvarande har Säkerhets- och kemikalieverket en resurs på ett årsverke (1 år) för marknadskontrollen av alla VVS-produkter i vilket det även ingår elkablar samt produkter för ventilations- och avloppssystem. Säkerhets- och kemikalieverket har meddelat att enbart resurserna för tillsyn av byggprodukter som kommer i kontakt med hushållsvatten för närvarande är cirka 0,3–0,4 årsverken.

Framöver ska Säkerhets- och kemikalieverket kontrollera hygienkraven på produkter i byggnaders vatteninstallationer samt för verket nya produkter i anslutning till hushållsvattendistribuerande anläggningars uttag, behandling, lagring och distribution av vatten med stöd av hälsoskyddslagen. Kontrollen enligt dessa nya krav gäller produktgrupper som t.ex. vattenledningar, kopplingar och andra rördelar som används i vattendistributionsnät, tätningar som används i dem samt material som används i produkterna som kan försämra kvaliteten på hushållsvatten och skada människors hälsa. Antalet produkter att kontrollera ökar avsevärt och de hygieniska kraven på dem utvidgas avsevärt.

Stora anläggningar som levererar hushållsvatten köper sina produkter hos avtalsleverantörer och partiaffärer. Sammantaget finns det drygt 50 leverantörer av produkter i anslutning till produktionskedjan för hushållsvatten, av vilka en del säljer produkter även för vattensysteminstallationer, men små anläggningar som vattenandelslag kan köpa produkterna i en vanlig järnhandel och där anskaffade produkter används även i byggnaders vatteninstallationer.

Behovet för de anläggningar som levererar hushållsvatten att sanera ledningsnäten ökar betydligt inom en nära framtid. Därför är det viktigt att de nya material som används i ledningsnätet överensstämmer med kraven och att verksamhetsutövarna vet vilka kraven i den gällande lagstiftningen är. Dricksvattendirektivet ställer nya krav på produkterna, varför aktörerna kommer att behöva mycket rådgivning och handledning i synnerhet i början av reformen. Utifrån tidigare erfarenheter bör rådgivning och handledning ges under flera år innan frågorna om överensstämmelse med kraven och ansvar har förankrats i tillräcklig grad hos den breda kundkretsen. Exempelvis byggproduktförordningen började tillämpas den 1 juli 2013 och aktörerna hade ett stort behov av handledning och rådgivning under de första 3–4 åren.

Även konsumenternas intresse och de olika frågorna och anmälningarna från allmänheten och verksamhetsutövarna avseende nya produkter som omfattas av kontrollen kommer sannolikt att öka. Det är sannolikt att Säkerhets- och kemikalieverket i framtiden måste avgöra t.ex. frågor som gäller tolkningen av om någon viss produkt ingår i tillämpningsområdet för dricksvattendirektivet eller inte.

Det bedöms att skötseln av marknadskontrollen av produkter orsakar Säkerhets- och kemikalieverket ett behov av tilläggsresurser på två årsverken (2 år). Utvecklingen och underhållet av informationssystemen för marknadskontroll samt testnings- och produktanskaffningarna i fråga om de nya produkter som ska kontrolleras föranleder ett årligt tilläggsbehov på 95 000 euro i Säkerhets- och kemikalieverkets omkostnadsanslag. Det uppskattade behovet av tilläggsresurser täcker omvärldskartläggning, kontroll (fältkontroll, anskaffning av produkter och testning, kontroll av handlingar och märkningar), kommunikation, informationsgivning och rådgivning,

kundservice, handledande kontroll (anvisningar, handledning och rådgivning till företag), nationellt samarbete med intressentgrupper och myndigheter och samarbete med EU. År 2023 inriktas användningen av anslagen på uppdateringen och byggandet av informationssystem, var- efter användningen huvudsakligen inriktas på marknadskontrollen, som t.ex. anskaffning av produkter och testning av dem. Behoven av tilläggsresurser ingår i budgetpropositionen för 2023.

Tullen

Den föreslagna kontrollen av material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten vid de yttre gränserna föranleder egentligen inte några ytterligare uppgifter för Tullen med beaktande av den ringa mängd som importeras av dessa material och produkter (se avsnitt 3.1.6.2 samt avsnitt 4.2.2.1 om samarbetet mellan Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen).

Sammanfattning av konsekvenserna för statsfinanserna

De årliga kostnaderna för statsfinanserna för genomförandet av dricksvattendirektivet uppskattas till 3,1 miljoner euro (tabell 1). Dessutom behöver Finlands miljöcentral anvisas ett engångs- anslag på två miljoner euro.

De största kostnaderna orsakas av det nämnda engångsanslaget till Finlands miljöcentral (2 mil- joner euro), behovet av tilläggsarbete vid NTM-centralerna (15 årsverken) samt ersättningarna till kommunerna i form av statsandelar för att täcka deras behov av tilläggsarbete (1,28 miljoner euro).

Tabell 1. Statens kostnader för genomförandet av dricksvattendirektivet.

Konsekvenser för statsfinanserna*	Engångsutgift (euro)	Årlig utgift (euro)
Institutet för hälsa och välfärd		160 000
Tillstånds- och tillsynsverket för socia- och hälsovården		120 000
Social- och hälsovårdsministeriet		160 000
Närings-, trafik- och miljöcentralen		1 125 000
Finlands miljöcentral	2 000 000	
Säkerhets- och kemikalieverket		255 000
Belopp som ersätts till kommunerna i form av statsandelar*		1 280 000
Totalt	2 000 000	3 100 000
*Se avsnitt 4.2.1.2		

4.2.1.2 Konsekvenser för kommunekonomin

De kommunala hälsoskyddsmyndigheterna

Enligt propositionen ska det genom hälsoskyddslagen föreskrivas mer exakt om de kommunala hälsoskyddsmyndigheternas deltagande i riskhantering som har inverkan på hushållsvattnets hygieniska kvalitet. Även om de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna redan nu med stöd av

den gällande lagstiftningen deltar i riskbedömningen och riskhanteringen i fråga om hushållsvattnets kvalitet samt övervakar genomförandet av hithörande åtgärder, utvidgar den nya föreslagna riskbaserade metoden, som är mer omfattande än nuvarande praxis, de kommunala hälsoskyddsmyndigheternas skyldighet att delta i riskhanteringen och samarbetet mellan myndigheterna. De kommunala hälsoskyddsmyndigheterna måste ta hänsyn till allt mer detaljerade bestämmelser om riskhantering, kemikalier som används vid vattenbehandling och material och produkter som används i vattenproduktionskedjan när de upprättar program för kontrollundersökningar och provtagningsplaner. Det kan också antas att behovet av kontroll och rådgivning ökar, i synnerhet i fråga om små anläggningar som levererar hushållsvatten. Samtidigt underlättar en effektivare användning av informationssystem i den regelbundna tillsynen den kommunala hälsoskyddsmyndighetens administrativa börda, eftersom resultaten från kontrollundersökningarna framöver överförs direkt från laboratorierna till informationssystemet Vati, varvid den kommunala hälsoskyddsmyndigheten inte behöver mata in dem separat i informationssystemet.

Deltagandet i riskhanteringen bedöms orsaka de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna ett behov av tilläggsresurser på ytterligare en arbetsdag (1 dv) per tillsynsobjekt (vattendistributionsområde). Eftersom det finns cirka 1 400 vattendistributionsområden blir de kommunala hälsoskyddsmyndigheternas behov av tilläggsresurser för att delta i riskbedömningen uppskattningsvis sex årsverken (6 åv). Beaktandet av riskhanteringen i tillsynen och det ökade behovet av rådgivning bedöms orsaka de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna ett tilläggsresursbehov på två årsverken (2 åv). Bedömningen beaktar att en effektivare användning av informationssystem minskar den administrativa bördan.

Bestämmelser om övervakning av hushållsvattnets kvalitet som baserar sig på riskhantering utfärdades i lagen om ändring av hälsoskyddslagen (942/2016) och social- och hälsovårdsministeriets förordning om ändring av social- och hälsovårdsministeriets förordning om kvalitetskrav på och kontrollundersökning av hushållsvatten (683/2017). Med dessa ändringar föreskrevs att övervakningen av vattenkvaliteten ska basera sig på bedömning och hantering av risker som påverkar vattnets hygieniska kvalitet och att riskbedömningen ska göras i samarbete mellan verksamhetsutövarna och myndigheterna. Det föreskrevs särskilt att det är den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppgift att godkänna riskbedömningen och säkerställa att information om att en riskbedömning har gjorts tillsammans med en sammanfattning av resultaten finns tillgängliga för vattenanvändarna, och att utifrån tillsynsprogrammen verifiera att riskhanteringen vid anläggningar som levererar hushållsvatten täcker hela vattenproduktionskedjan, att åtgärder för att hantera riskerna för hälsan vidtas i hela vattenproduktionskedjan och att dessa åtgärder är ändamålsenliga och effektiva. Dessutom föreskrevs det om beaktandet av riskbedömningen vid den kommunala hälsoskyddsmyndighetens beredskap för störningssituationer att det i planen för störningssituationer ska inkluderas en förteckning som på basis av en riskbedömning har utarbetats över de störningssituationer som kan medföra risk för förorening av hushållsvattnet inom vattendistributionsområdena för de anläggningar som levererar hushållsvatten.

År 2021 saknades dock ännu det program för kontrollundersökningar eller den plan för provtagning som den nämnda lagstiftningen förutsätter hos 28 procent av de stora anläggningar som levererar hushållsvatten (41 anläggningar som levererar minst 1 000 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för 5 000 personers behov), hos 63 procent av de medelstora anläggningar som levererar hushållsvatten (718 anläggningar som levererar 10–1 000 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för 50–5 000 personers behov) och hos 64 procent av de små anläggningar som levererar hushållsvatten (550 anläggningar som levererar mindre än 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller för mindre än 50 personers behov).

Det föreslagna kravet att övervaka riskbedömningen i fråga om prioriterade fastigheter är en ny uppgift för de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna. De föreslagna prioriterade fastigheterna är cirka 6 500 (tabell 2).

Tabell 2. Prioriterade fastigheter i vilka det enligt förslaget ska göras en riskbedömning i enlighet med dricksvattendirektivet. Antalet objekt som regelbundet övervakas enligt hälsoskyddslagen baserar sig på uppgifter i informationssystemet för miljö- och hälsoskyddet Vati, och för de nya föreslagna prioriterade objektens del (sjukhus och hälsovårdscentraler med vårdavdelning) på uppgifter som social- och hälsovårdsministeriet sammanställt.

Verksamhet	Antal (uppskattning)
Hotell, gästhem, lägenhetshotell, motell och resandehem	1 500
Inkvarteringslokaler i semesteranläggningar och på campingplatser	550
Allmänna bastur	650
Badanläggningar, simhallar, utebassänger	700
Serviceboende med heldygnsomsorg och institutionsvård	2 850
Sjukhus*	105
Hälsovårdscentraler med vårdavdelning*	150
TOTALT	6 505
*Nytt anmälningspliktigt objekt med stöd av 13 § i hälsoskyddslagen	

De kommunala hälsoskyddsmyndigheterna övervakar de ovannämnda prioriterade fastigheterna genom regelbundna inspektioner som utförs med stöd av 6 § i hälsoskyddslagen med undantag av de nya tillsynsobjekt som föreslås i propositionen, dvs. sjukhus och hälsovårdscentraler med vårdavdelning. Dessa objekt är enligt förslaget nya anmälningspliktiga objekt med stöd av 13 § i hälsoskyddslagen. I samband med kontrollerna tar man redan nu delvis hänsyn till aspekter som anknyter till risker som vatteninstallationer är förknippade med, som t.ex. temperaturen på det vatten som fås från installationen. Propositionen utvidgar emellertid övervakningen av riskbedömningen i fråga om byggnaders vatteninstallationer, och de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna ska göra en engångsregistrering av de nya övervakningsobjekten i informationssystemet Vati. Enligt en uppskattning är det årliga behovet av tilläggsresurser för kommunernas regelbundna tillsyn av hälsoskyddet till följd av propositionen ett dagsverke per tillsynsobjekt, dvs. totalt 6 500 dagsverken (dv). Eftersom riskhanteringen i fråga om vatteninstallationer ska uppdateras minst vart sjätte år är det årliga behovet på nationell nivå fem årsverken (5 åv).

Det uppskattas att cirka 10 procent av de prioriterade fastigheter som övervakas regelbundet är sådana som behöver ytterligare övervakning, som t.ex. provtagning, i synnerhet för att kartlägga legionellarisken. Kartläggningen, övervakningen och elimineringen av legionellarisken har i praktiken visat sig vara svåra och tidskrävande. Det bedöms att en ytterligare övervakning av ett sådant objekt förutsätter en arbetsinsats på två veckor av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, dvs. nationellt sett tre årsverken (3 åv).

De kommunala miljöskyddsmyndigheterna

I propositionen föreslås att de kommunala miljöskyddsmyndigheterna framöver ska delta i riskbedömningen i fråga om anläggningar som levererar hushållsvatten. Det är viktigt att miljöskyddsmyndigheterna deltar i riskbedömningen för att den lokala miljökunskännen ska kunna utnyttjas vid riskbedömningen i fråga om anläggningar som levererar hushållsvatten. De kommunala miljöskyddsmyndigheterna kan även bidra till att åtgärder som identifierats för att kontrollera riskerna genomförs i tillrinningsområdet. Dricksvattendirektivet förutsätter också att de som eventuellt förorenar miljön deltar i riskhanteringsåtgärderna. I egenskap av lokal tillstånds- och tillsynsmyndighet kan de kommunala miljöskyddsmyndigheterna i förebyggande syfte påverka verksamheten hos de miljötillståndspliktiga aktörerna genom sin tillstånds- och tillsynspraxis.

De kommunala miljöskyddsmyndigheternas deltagande i riskbedömningen i enlighet med gällande lagstiftning beskrivs i samband med förslaget konsekvenser för NTM-centralens verksamhet. Som för NTM-centralen har de kommunala miljöskyddsmyndigheternas resurser inte räckt till för att delta i riskbedömningen på det sätt som avses i lagen om ändring av hälsoskyddslagen (942/2016) (RP 124/2016 rd, s. 21). På nationell nivå bedöms tilläggsbehovet för den kommunala miljöskyddsmyndighetens deltagande i riskbedömningen vara lika stort som NTM-centralernas (5 åv).

De kommunala byggnadstillsynsmyndigheterna

Enligt förslaget ska de kommunala byggnadstillsynsmyndigheterna med stöd av 21 § i markanvändnings- och bygglagen övervaka att de nya kraven på byggnaders vatteninstallationer vid ny- och reparationsbyggnad följs. Tillsynen säkerställer att det görs en riskbedömning av byggnadens vatteninstallation vid tillståndspliktigt byggande. Tillståndspliktigt byggande täcker uppförande av en byggnad, utbyggnad av en byggnad eller utökning av det utrymme som räknas med i våningsytan, reparations- och ändringsarbete samt ändring av användningsändamålet. Tillsynen utgör inget betydande tilläggsarbete för byggnadstillsynsmyndigheten vid sidan av genomgången av övriga planer och utredningar eftersom bygglovsförfarandet förblir oförändrat, och föranleder i sig inte tilläggskostnader.

Övriga kostnader för kommunerna

Den riskbedömning i fråga om råvatten som dricksvattendirektivet förutsätter kan som riskhanteringsåtgärd resultera i att det föreslås att det upprättas eller uppdateras en skyddsplan för ett grundvattenområde. Med stöd av vattenförvaltningslagen kan kommunen utarbeta en skyddsplan för grundvattenområden, vilket kan medföra tilläggskostnader för kommunen. Även om uppdateringen av skyddsplaner inte är en lagstadgad uppgift för kommunerna, rekommenderas att en skyddsplan utarbetas och uppdateras både av miljöskyddshänsyn och för genomförandet av målen i dricksvattendirektivet.

Fastighetens ägare och innehavare ansvarar för upprättandet av riskbedömningen i fråga om vatteninstallationer i byggnader som används som prioriterade fastigheter. Kommunerna äger en del sådana byggnader vilkas ägare enligt förslaget ska utföra en riskbedömning i fråga om vatteninstallationer i prioriterade fastigheter. Sådana byggnader är t.ex. simhallar och utebasängar samt verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården som föreslagits som prioriterade fastigheter. De byggnader inom hälso- och sjukvården som sjukvårds- och specialomsorgsdistrikten äger övergår från ingången av 2023 till välfärdsområdena, varvid skyldigheten att utföra

en riskbedömning i fråga om dessa byggnader övergår på sjukvårdsdistrikten. Sett till antalet ägs största delen av social- och hälsovårdens fastigheter fortfarande av kommunerna.

Tidsåtgången för riskbedömningen beror i hög grad på hur väl dokumentationen av vatteninstallationens planering, användning och underhåll har gjorts samt på den handledning om riskhanteringen som föreslagits som riksomfattande uppgift för Institutet för hälsa och välfärd. Hur mycket tid det går åt för riskbedömningen beror på objektet. Om dokumentationen av byggnadens vatteninstallation har gjorts väl, och om Institutet för hälsa och välfärd garanteras tillräckliga resurser för handledningen om riskhanteringen, uppskattas riskbedömningen, beroende på objekt, ta mellan några arbetstimmar till några dagsverken¹⁶. Arbetet ska enligt artikel 7.6 i dricksvattendirektivet utföras senast den 12 januari 2029, varefter riskbedömningen ska ses över minst vart sjätte år. Riskbedömningen orsakar således inte byggnadernas ägare, dvs. kommunerna eller från ingången av 2023 välfärdsområdena, några betydande tilläggskostnader. Tilläggskostnader orsakas däremot bl.a. av legionellakontrollen om riskbedömningen i fråga om byggnadens vatteninstallation kräver att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten fattar beslut om en uppföljning av legionellaförekomsten eller iståndsättning av vatteninstallationen.

En stor del av de anläggningar som levererar hushållsvatten är affärsverk eller balansenheter inom den kommunala organisationen eller aktiebolag som helt eller delvis ägs av kommunen. Förslagets konsekvenser för dem granskas i nästa avsnitt som beskriver konsekvenserna för företaget (4.2.1.3). Även om konsekvenserna för affärsverksamheten vid dessa anläggningar indirekt berör även kommunekonomin, tar anläggningarna i princip ut sina drifts- och investeringskostnader i form av kundavgifter. Samtidigt redovisar vissa anläggningar vinster till kommunägarna, varför ökade kostnader för anläggningarna kan minska kommunens inkomster.

Sammanfattning av kommunernas behov av tilläggsresurser

De ytterligare uppgifter som de kommunala hälso- och miljöskyddsmyndigheterna åläggs till följd av det nationella genomförandet av dricksvattendirektivet ska enligt förslaget från ingången av 2023 ersättas med ett belopp motsvarande 21 årsverken från statsandelarna, dvs. 1,28 miljoner euro.

4.2.1.3 Konsekvenser för företagets verksamhet

Anläggningar som levererar hushållsvatten

Stora anläggningar som levererar hushållsvatten som avses i hälsoskyddslagen ingår i regel i kommunorganisationen eller är aktiebolag som helt eller delvis ägs av kommunen. Sett till antalet är största delen av anläggningarna kundägda vattenandelslag, men till den levererade mängden hushållsvatten en liten del, av vilka en del även är vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster, dvs. verk för vilka kommunen har godkänt ett verksamhetsområde.

För närvarande har alla anläggningar som levererar hushållsvatten med stöd av hälsoskyddslagen en lagstadgad skyldighet att göra en WSP-riskbedömning. Propositionen preciserar dock WSP-riskbedömningen på det sätt dricksvattendirektivet förutsätter. Dricksvattendirektivet omfattar skyldigheter som kan leda till att anläggningarnas kostnader för riskhantering kan öka.

¹⁶ Länk till ett lärdomsprov om riskbedömning i fråga om vatteninstallationer i fastigheter. Paul Streng: Kiinteistöjen vesijärjestelmien riskinarviointi ja -hallinta: *Legionella*-bakteerin esiintyvyys. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/25792/urn_nbn_fi_uef-20211116.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sådana skyldigheter är i synnerhet ökade skyldigheter att kontrollera kvaliteten på råvatten, bestämmelser som preciserar anläggningarnas egenkontroll samt kontrollen av nya parametrar, såsom regelbunden kontroll av PFAS-föreningar, i hushållsvattnet. Utifrån den information vi har i dag antas hushållsvattnet i Finland uppfylla gränsvärdena för de nya parametrar som anges i dricksvattendirektivet. Om den regelbundna kontrollen ger vid handen att gränsvärdena har överskridits, kan det t.ex. i fråga om PFAS-föreningar kräva dyra investeringar och öka driftskostnaderna för anläggningar som levererar hushållsvatten.

Omställningen av överföringen av uppgifter från de hushållsvattenlevererande anläggningarnas egna laboratorier eller anläggningens egna informationssystem till de statsförvaltade informationssystem som avses i det här förslaget medför för anläggningarna en engångstilläggsutgift på några tusen euro för samtliga system som anläggningen för närvarande använder eftersom anläggningarnas och statsförvaltningens informationssystem inte nödvändigtvis har konstruerats så att de är kompatibla. Dessutom kan åtgärder som dataöverföringen förutsätter framöver orsaka anläggningen vissa tilläggskostnader. Data som ska överföras är t.ex. analysresultat baserade på riskbedömning i fråga om råvattenkontroll. Tilläggskostnader kan uppkomma även av att kommersiella laboratorier för över sina kostnader för dataöverföringen på kundpriserna.

Dricksvattendirektivet ökar skyldigheten för anläggningar som levererar hushållsvatten att informera vattenanvändarna. Enligt propositionen ska aktuell information ges via en riksomfattande myndighetstjänst på webbplatsen vatten.fi, varför alla anläggningar som levererar hushållsvatten inte behöver administrera en webbplats som ständigt behöver uppdateras för presentation av aktuell information. Det här minskar den administrativa bördan för i synnerhet små anläggningar. En förutsättning för att webbplatsen ska fungera är emellertid att anläggningar som levererar hushållsvatten upprätthåller aktuella gränser för vattendistributionsområdena i form av geografisk information i vektorformat. Detta kan orsaka anläggningarna vissa obetydliga kostnader. Vattendistributionsområdet kan ritas upp som geografisk information i vektorformat med hjälp av avgiftsfria program som finns tillgängliga på webben eller med befintliga program som kommunen har eller arbetet kan köpas av ett konsultföretag för några hundra euro. I synnerhet för små anläggningar är detta avsevärt mer kostnadseffektivt och enklare än att skapa en egen webbplats och ge vattenanvändarna uppdaterad information den vägen. Samtidigt har i synnerhet små anläggningar som levererar hushållsvatten endast ringa kompetens inom geografisk information.

Också den skyldighet anläggningar som levererar hushållsvatten har att informera sina kunder regelbundet, minst en gång om året om vattnets kvalitet, priser och förbrukning, samt anvisa kunderna att förmedla uppgifterna till slutförbrukarna medför tilläggskostnader för anläggningen. Det bedöms att kostnaderna blir små eftersom informationen kan skötas genom att sända den till kunden som bilaga till en faktura. För små anläggningar kan denna upplysningsplikt förutsätta att tillvägagångssätten uppdateras, vilket kan öka deras kostnader relativt sett mer än för stora anläggningar.

De tilläggskostnader vattentjänstverken orsakas förs slutligen över till kundavgifterna i enlighet med principen om kostnadstäckning inom vattentjänsterna.

Laboratorier som utför undersökningar med stöd av hälsoskyddslagen

För vissa laboratorier som utför undersökningar av hushållsvatten kan ibruktagandet av tjänsten för att överföra analysuppgifter om vattenkvaliteten till informationssystemet Vati medföra kostnader. Största delen av laboratorierna använder redan tjänsten. En del av de laboratorier som är godkända av Livsmedelsverket och som utför undersökningar enligt hälsoskyddslagen

(ca 30 st.) kan bli tvungna att göra en ändringsansökning om sin verksamhet då kriterierna ändras. Ändringen kan orsaka laboratorerna en tilläggskostnad på högst några hundra euro. Utöver detta kan systemutveckling för att överföra uppgifter till miljöförvaltningens datasystem föranleda kostnader för laboratorerna och denna kostnad kan indirekt föras över till anläggningar som levererar hushållsvatten.

Dessutom föreslås det nya parametrar som ska undersökas i hushållsvatten för vilket laboratorerna ska skaffa ett godkännande av Livsmedelsverket. Metoderna ska vara ackrediterade, vilket medför tilläggskostnader för laboratorerna, vilka de torde lägga till i sina kundavgifter. Ansökningar till Livsmedelsverket om ändring av verksamheten som gäller de nya parametrar som ska undersökas medför obetydliga tilläggskostnader för laboratorerna.

Privaträttsliga ägare till prioriterade fastigheter

Propositionen föranleder obetydliga kostnader för privatpersoner och privata företag som äger en byggnad som helt eller delvis används som en prioriterad fastighet. Riskbedömningen av byggnadens vatteninstallation är en ny uppgift för byggnadens ägare. Byggnader som ägs av privatpersoner eller privata företag som används som prioriterade fastigheter är enligt förslaget t.ex. lokaler som är avsedda för inkvarteringsverksamhet, som t.ex. hotell och gästhem, badanläggningar, simhallar och bastur samt enheter inom serviceboende eller institutionell vård som verkar som privata serviceproducenter.

Kostnaderna för riskbedömningen i fråga om vatteninstallationer i byggnader som ägs av kommunerna beskrivs i det föregående avsnittet (4.2.1.2). Kostnaderna för riskbedömningen i fråga om vatteninstallationer i privatägda byggnader kan bedömas bli små på samma sätt som det beskrivs ovan, om dokumentationen om byggnadens vatteninstallation är välskött och om Institutet för hälsa och välfärd garanteras tillräckliga resurser för handledning om riskbedömningen. Om däremot byggnadens vatteninstallation är i sådant skick att det krävs ytterligare kontroller av bl.a. legionellbakterier eller avhjälpande åtgärder i fråga om vatteninstallationen ökar tilläggskostnaderna.

Material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten

Förslaget kan antas ha positiva ekonomiska konsekvenser för tillverkare av material och produkter som kommer i kontakt med dricksvatten, inbegripet deras materialleverantörer. Bland dessa tillverkare finns många små och medelstora företag, och hela installationsbranschen domineras av små och medelstora företag. Kostnaderna för certifiering och godkännanden, som utgör upp till 1–2 procent av företagets omsättning, antas sjunka betydligt och produktgodkännandena harmoniseras. Förslaget kan anses ha en positiv inverkan även på EU:s interna handel eftersom de nuvarande handelshinder som de nationella godkännandesystemen medfört försvinner. Dessutom minskar förslaget hindren för innovation och snabbar upp marknadstillträdet eftersom de hittills långsamma och komplicerade godkännandena har varit till hinder för företag att utveckla nya produkter och närma sig nya marknader.

Man bör dock beakta även det att de nya hygieniska kraven på material som kommer i kontakt med vatten emellertid kan orsaka kostnader för en del produkttillverkare. Kostnaderna kan variera beroende på företagets storlek och det produktsortiment det tillverkar i förhållande till de nya EU-kraven eller på grund av behovet att förnya produkternas material eller produktionsmetoder om det utgångsämne som används vid tillverkningen inte inkluderas i den förteckning över godkända ämnen som kommissionen upprättar, den s.k. positivlistan. Att få med ett nytt utgångsämne på positivlistan förutsätter dyra och långvariga produkttest. I ECHA:s preliminära

förteckning över utgångsämnen som ska tas med i positivlistan finns för närvarande cirka 1 800 utgångsämnen av vilka det är tillåtet att tillverka organiska material, 500 beståndsdelar som man får tillverka cementbaserade material av, 70 sammansättningar som man får tillverka metalliska material av och 15 utgångsämnen av vilka man får tillverka emaljer och keramiska material. Oroväckande för Finlands del är att för oss nödvändiga avzinkningshårdiga metalliska material som finns på marknaden förefaller vara svåra att få med i positivlistan. Det vore ytterst viktigt att trygga tillgången på avzinkningshårdiga kopparrör för att förhindra att vattenledningar fräts sönder. Dessutom, om man inte lyckas inkludera avzinkningshårdiga material som för närvarande är i användning i positivlistan, orsakar det betydande kostnader för företag som tillverkar vattenledningar av koppar i och med att nya material måste tas i bruk och produktionsmetoderna förnyas.

Efter att den nya EU-omfattande märkningen för produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten tas i bruk går det inte längre att släppa ut sådana produkter som ska användas i vatteninstallationer som inte har märkningen i fråga. Tillverkarna kan dock sälja de produkter de har på lager innan EU-märkningen infördes vidare för annat ändamål, t.ex. för att användas i avloppsvatteninstallationer. Verksamhetsutövarna orsakas således inte nödvändigtvis förluster för produkter som fortfarande finns på lager efter att märkningen har införts.

De harmoniserade kraven på materialens hygien och de obligatoriska märkningarna på produkterna om produktens lämplighet för kontakt med hushållsvatten underlättar framöver valet av vilka produkter som kan användas vid ny- eller renoveringsbyggnad för både vattentjänstverket och den som avser att påbörja ett byggprojekt.

4.2.1.4 Konsekvenser för hushållen

De nya hygienkrav som gäller för de material som används i byggnaders vatteninstallationer bedöms inte orsaka tilläggskostnader vid ny- eller reparationsbyggnad eftersom utgifterna för dem i förhållande till byggprojektens totala kostnader i regel är mycket små. I fråga om de ekonomiska konsekvenserna finns det dock anledning att ägna uppmärksamhet åt att det i byggprojekt i hushåll skaffas och väljs korrekta material och produkter eftersom t.ex. försäkringsbolagen inte ersätter skador orsakade av att olämpliga material och produkter använts. Kraven på hygien gäller dock inte nödvändigtvis de tekniska kraven på produkter som installeras i byggnaders vatteninstallationer, som t.ex. avzinkningshårdigheten. Sådana produkters tillträde till marknaden bör också framöver förhindras med stöd av de väsentliga tekniska kraven på produkterna.

De nya skyldigheter som föreslås för anläggningar som levererar hushållsvatten kan föranleda ytterligare tryck på att höja priset på hushållsvatten eftersom vattenverkens kostnader enligt lagen om vattentjänster täcks med kundavgifter. Det bedöms dock vara litet jämfört med pris-höjningstrycket på vattentjänstverken på grund av behovet att investera i sanering av ledningsnäten. Saneringsbehovet i ledningsnäten bedöms årligen vara 1,1 procent av ledningsnätets totala längd fram till 2040. Dessutom utgör priset på hushållsvattnet endast en del av de kostnader som tas ut för vattentjänsterna totalt eftersom avloppsvattnets och avloppsvattenbehandlings andel av vattenräkningen är avsevärt mycket större än hushållsvattnets andel.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

4.2.2.1 Myndighetssamarbete för tryggheten av hushållsvattnets kvalitet

Det deltagande i riskhanteringen som föreslagits för att trygga kvaliteten på hushållsvatten förutsätter mer sektorsöverskridande samarbete mellan myndigheterna än för närvarande. De myndigheter som inom sina respektive verksamhetsområden deltar i riskhanteringen är den kommunala hälsoskyddsmyndigheten, den kommunala miljöskyddsmyndigheten, den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten och NTM-centralen. De kommunala hälsoskyddsmyndigheterna övervakar även framöver de risker som anknyter till hushållsvattnets hygieniska kvalitet, medan den kommunala miljöskyddsmyndigheten och NTM-centralen övervakar miljörisker som inverkar på råvattnets kvalitet och den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten övervakar iakttagandet av de nya kraven på byggnaders vatteninstallationer vid ny- och renoveringsbyggnad. Det övergripande myndighetssamarbetet inom en riskhantering som inriktas på hela vattenproduktionskedjan bidrar till synergifördelar för tryggheten av hushållsvattnets hygieniska kvalitet.

Säkerhets- och kemikalieverkets föreslagna utvidgade behörighet att utöva marknadskontroll är i fråga om import från länder utanför EU tänkt att skötas i tätt samarbete mellan Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen, t.ex. som intensifierade kontrollperioder som det avtalas om i Tullens och Säkerhets- och kemikalieverkets gemensamma årliga kontrollplaner. Produktkontrollen vid de yttre gränserna kan emellertid antas bli obetydlig, och genomförandet av dricksvattendirektivet har således ingen betydande inverkan på kontrollen vid de yttre gränserna.

4.2.2.2 Användning och utnyttjande av informationssystemen tvärsektorielt

I en utredning av social- och hälsovårdsministeriet och Livsmedelsverket utvärderas informationshanteringens nuläge och behov av ändringar i lagstiftning och teknik som påverkar det, intressentgruppernas utvecklingsönskemål, ekonomiska konsekvenser, konsekvenserna för handlingars offentlighet och sekretess samt ändringar i informationsresurser och datahantering. Dessutom har Finlands miljöcentral begärt ett utlåtande av finansministeriet med stöd av 9 § i informationshanteringslagen.

Genom propositionen effektiviseras sammanställningen av information som samlas in i de olika förvaltningsområdenas informationssystem och förbättras utnyttjandet av dem. Den rapportering och det upprättande av dataset som dricksvattendirektivet förutsätter kräver att de olika förvaltningsområdena – social- och hälsovårdsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet – anpassar sina informationssystem. Samanvändningen av de nuvarande separata informationssystemen via gränssnitten medför till en början kostnader. Framöver blir det dock möjligt att sammanföra information allt bättre och att upprätta olika dataset om råvatten och hushållsvatten och deras kvalitet.

Dricksvattendirektivet förutsätter framöver att aktuella kvalitetsuppgifter publiceras om hushållsvatten i alla Finlands cirka 1 500 vattendistributionsområden. Mängden undersökningsresultat som ska publiceras ökar avsevärt jämfört med den tidigare skyldigheten som gällde 147 vattendistributionsområden. Enligt förslaget ska resultaten från kontrollundersökningarna av hushållsvattnets kvalitet överföras direkt från de undersökande laboratorierna till informationssystemet Vati. De kommunala hälsoskyddsmyndigheterna behöver inte längre överföra resultaten från kontrollundersökningarna manuellt. Också datasystemet för miljövarsinformation möjliggör att ta emot resultat från råvattenkontrollen direkt från laboratorierna via överföringstjänsten.

Digitaliseringen av vattendistributionsområdena som geografisk information i vektorformat är ett stort engångsarbete för de anläggningar som levererar hushållsvatten. Arbetet inleddes 2021 under ledning och med finansiering av social- och hälsovårdsministeriet för att se till att arbetet medför så lite kostnader som möjligt för de anläggningar som levererar hushållsvatten och de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna. Material för digitalisering begärdes av alla hälsoskyddsmyndigheter med stöd av 47 § i hälsoskyddslagen. De anläggningar och hälsoskyddsmyndigheter som skickade uppgifter om vattendistributionsområdena i samband med ministeriets projekt fick digitaliseringen till geografisk information avgiftsfritt. Totalt digitaliserades cirka 960 vattendistributionsområden inom ramen för projektet, dvs. drygt två tredjedelar av alla nuvarande vattendistributionsområden. Framöver ska anläggningarna se till att uppgifterna är uppdaterade och underrätta den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och Finlands miljöcentral om ändringar i uppgifterna en gång om året.

Genom den föreslagna ändringen av 222 § 2 mom. i miljöskyddslagen samlas det omfattande informationsinnehållet, som samtidigt är kopplat till olika miljöbestämmelser, i datasystemet för miljöårsinformation i en enda bestämmelse. Det omfattande innehållet i datasystemet för miljöårsinformation stöder möjligheten att t.ex. få så heltäckande sammandrag av uppgifterna i systemet som möjligt som sedan kan användas vid övervakningen av miljöns tillstånd och andra ändamål systemet används för. Lagrad miljöinformation kan sålunda användas i olika sammanhang.

Mottagandet och lagringen av informationen i datasystemet för miljöårsinformation förutsätter emellertid expertarbete på NTM-centralen, eftersom mottagningen av överföringsfilerna ännu inte är helt automatiserad. Även om syftet med utvecklingen av datasystemet är att kunna ta emot uppgifter om vattenkvaliteten så att det minskar arbetet vid NTM-centralen, förutsätter den nya skyldighet som föreslås i lagen om vattentjänster att sända uppgifterna om råvattnets kvalitet och placeringen av uttagspunkterna och observationsplatserna till datasystemet för miljöårsinformation en ökad expertinsats av NTM-centralen, bl.a. för att kontrollera och korrigera uppgifterna. Den elektroniska överföringen av undersökningsresultat direkt till datasystemet för miljöårsinformation från de laboratorier som utför undersökningar kan genomföras genom att till undersökningslaboratorier utse sådana laboratorier som har förutsättningar och gällande avtal om att sända uppgifter till datasystemet för miljöårsinformation.

Sammanjämkningen av informationsinnehållet i de olika förvaltningsområdenas informationssystem med hjälp av gränssnitt förutsätter informationshantering, dvs. t.ex. harmonisering av uppgifterna om verksamhetsutövare som finns lagrade i olika system. Myndigheterna behöver samarbeta för att säkerställa att de uppgifter som registreras i de olika informationssystemen inriktas på rätta verksamhetsutövare. Till följd av det utvidgade tillämpningsområdet för 15 och 16 § i lagen om vattentjänster behöver de myndigheter som ansvarar för tillsynen aktuella listor över verken enligt tillämpningsområde. NTM-centralen och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten bör i samarbete granska de uppgifter om vattentjänstverken som finns i informationssystemen för att säkerställa en gemensam syn på tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster.

Riskhanteringen enligt dricksvattendirektivet med inverkan på råvattnets kvalitet har utvidgats från den tidigare riskbedömningen enligt WSP-principen till att gälla även uttagspunkter och observationsplatser för råvatten. Uppdateringen av riskhanteringen och informationshanteringsåtgärderna för granskning av uttagspunkterna medför tilläggsarbete vid NTM-centralen, i synnerhet vid den första granskningen, varefter uppgifterna förvaltas och ses över per riskbedömningsperiod.

Avsikten är att utnyttja informationssystem även vid den förmedling av aktuella uppgifter om hushållsvattnets kvalitet och effektiviteten i anläggningarnas verksamhet som dricksvattendirektivet förutsätter ska göras via internet till vattenanvändarna. De aktuella uppgifter till vattenanvändarna som förutsätts i dricksvattendirektivet överförs från informationssystemen automatiskt till webbtjänsten vatten.fi som förvaltas av Finlands miljöcentral. Denna riksomfattande centraliserade lösning minskar den administrativa bördan för anläggningarna som levererar hushållsvatten och kommunerna att fortlöpande uppdatera uppgifterna på sina egna webbplatser, och alla anläggningar som levererar hushållsvatten, i synnerhet inte de minsta enheterna, behöver då nödvändigtvis inte inrätta egna webbplatser.

Avsikten är att utnyttja informationssystemens gränssnitt även för att ersätta den nuvarande rapporteringen till EU-kommissionen med dataset som automatiskt skapas av uppgifterna i informationssystemen.

4.2.3 Hälsa- och miljökonsekvenser

Förslagets mål är att förbättra skyddet av människors hälsa mot sådana skadliga effekter som kan orsakas av förorening av hushållsvatten. Strävan är att minska förorening av hushållsvatten med hjälp av riskbedömning och genom ökad beredskap för faror och tillbud samt genom att för det ange ändamålsenliga hanteringsmetoder. Effekterna för hälsan tar sig uttryck i minskade epidemier och att färre människor insjuknar i dem.

Vattenburna epidemier kan t.o.m. orsaka kroniska sjukdomar hos människor, som t.ex. reaktiva ledinfektioner och andra ledsymtom. I och med de nya bestämmelserna ökar hushållsvattnets säkerhet och sjukfrekvensen minskar eftersom de lokala förhållanden som påverkar hushållsvattnets kvalitet och beredskapen inför störningssituationer allt bättre kan beaktas i tryggheten av hushållsvattnets kvalitet. Eftersom de skadliga effekter hushållsvattnet orsakar vanligtvis mest gäller barn, äldre och sjuka påverkar en ökad säkerhet i vattenkvaliteten kraftigt dessa befolkningsgruppers välfärd. Dessutom minskar riskhanteringen i fråga om byggnaders vatteninstallationer exponeringen för legionellabakterier. Enligt uppgifter i Institutet för hälsa och välfärds register över smittsamma sjukdomar har det under de senaste fem åren dött i genomsnitt tre personer om året (2016–2020 totalt 14 personer) i infektioner orsakade av legionella, som bedöms vara den mest underdiagnostiserade sjukdomen för närvarande. Äldre eller sjuka personer är de som är känsligast för legionellainfektioner.

Genom de förordningar som utfärdas med stöd av propositionen föreskrivs även om gränsvärden för nya från livsmiljön härstammande ämnen som är skadliga för människors hälsa. Sådana är t.ex. per- och polyfluorerade alkylföreningar (PFAS-föreningar), klorat, klorit och haloätiksyror som uppkommer som biprodukter av desinficering samt hepatoxinet mikrocystin-LR som produceras av cyanoobakterier. Genom beslut av kommissionen läggs det i den nya lista över ämnen som ska bevakas enligt dricksvattendirektivet till sådana parametrar som oroar allmänheten i hälsöhänseende. Sådana är t.ex. de hormonstörande föreningarna nonylfenol och beta-estradiol som i framtiden ska bevakas på adekvata ställen i leveranskedjan för vatten.

Med hjälp av riskbedömning i fråga om råvatten kan man identifiera även andra hälsofarliga föreningar än de parametrar som räknas upp i dricksvattendirektivet, och uppmärksamhet kan bättre än tidigare ägnas åt att eliminera dem ur vattnet. Riskhanteringsåtgärderna för att skydda människors hälsa och minska utsläppen inverkar gynnsamt även på vattenförekomsternas status, och de kan beaktas i planeringen av vattenvården och åtgärdsprogrammen. När verksamhetsutövare med verksamhet som kan förorena vattenkvaliteten enligt förslaget åläggs att delta i riskbedömning och riskhantering kan de få ökad kunskap om vilka miljökonsekvenser deras verksamhet har, vilket för sin del förbättrar miljöns tillstånd.

Klimatförändringen bedöms öka de kraftiga regnen, och den ytvattenavrinning de orsakar kan leda till mikrobiologisk förorening av råvatten som används för vattenförsörjningen. För närvarande fokuserar bedömningen inom vattenvården i fråga om punktbelastning, diffus belastning och vattenförekomsternas status på den belastning som påverkar grundvattnens kemiska och kvantitativa status samt ytvattens ekologiska och fysikalisk-kemiska status. I och med denna proposition ska mer uppmärksamhet ägnas även åt mikrobiologiska parametrar.

Minimikraven på hygien för material som används i byggnaders vatteninstallationer skulle förbättra säkerheten och hygien för de produkter som finns på marknaden ur konsumenternas synvinkel.

I skälen till direktivet hänvisas även till att hushållsvattenanvändarnas ökade förtroende för hushållsvattnets kvalitet har en gynnsam inverkan på ökad användning av kranvatten i stället för flaskvatten och således minskar även det plastskräp som hamnar i naturen. I Finland ses detta dock inte som ett betydande problem. I kommissionens skäl konstateras även att den ökande skyldigheten för de anläggningar som levererar hushållsvatten att informera om effektiviteten, som t.ex. mängden läckage, leder till ett ökat tryck från vattenanvändarnas sida på anläggningarna att förbättra energieffektiviteten.

4.2.4 Samhälleliga konsekvenser

Propositionen kan bedömas ha många olika samhälleliga konsekvenser. Genomförandet av dricksvattendirektivet påverkar allmänhetens tillgång till information och myndigheternas handlingssätt, ökar det sektorsövergripande utnyttjandet av informationssystem och information knuten till geografisk information och kan påverka allmänhetens attityder.

Hushållsvattnets kvalitet och miljöns tillstånd, inbegripet i synnerhet vattnets status, är föremål för allmänhetens ständiga intresse. Förslagets åtgärder i anslutning till upplysningsplikten underlättar informationsdelningen och förbättrar allmänhetens tillgång till information när uppgifterna om hushållsvatten samlas på en tillgänglig webbplats. Information om riskerna i anslutning till byggnaders vatteninstallationer och underhållet av dem kan öka fastighetsägarnas medvetenhet om och intresse för underhållet av vatteninstallationerna, vilket samtidigt bidrar till att byggnaden behåller sitt värde.

Användningen av geografisk information när information delas ger möjlighet att presentera mer information på ett åskådligare och bättre sätt än tidigare, vilket kan bidra till att öka allmänhetens intresse för vattnets kvalitet och miljöns tillstånd samt förbättra förtroendet för hushållsvattnets kvalitet. Upprättandet och förvaltningen av material med geografisk information medför till en början tilläggskostnader och förutsätter ny slags kompetens, men på lång sikt effektiviserar det tillsynsmyndigheternas arbete, arbetsplaneringen och samarbetet mellan myndigheterna. Kommunernas och de statliga myndigheternas olika och inkompatibla informationssystem och program för geografisk information kan medföra kostnader för att synkronisera systemen så att de blir kompatibla.

Genom det riskbaserade säkerställandet av hushållsvattnets kvalitet, som propositionen syftar till, eftersträvas att förebygga hushållsvattenburna epidemier och andra sanitära olägenheter. Under det senaste decenniet har hushållsvattnet varje år orsakat 2–10 epidemier i Finland med varierande antal insjuknade personer. Varje år har det inträffat flera tiotals störningssituationer med anknytning till hushållsvattnets kvalitet som inte har lett till epidemier. Utöver att epidemierna och störningssituationerna orsakar mänskligt lidande kan de medföra avsevärda kostnader för kommunerna, näringslivet och allmänheten, varför förebyggandet av en enda epidemi innebär betydande kostnadsbesparingar. Den största hushållsvattenrelaterade epidemin där 9

000 människor insjuknade inträffade i Nokia 2007. De direkta kostnaderna för Nokia stad för att hantera epidemin uppskattades till 1,5 miljoner euro. Mindre epidemier och störningssituationer inträffar årligen och också kostnaderna för att hantera dem stiger ofta till tiotusen eller flera tiotusen euro.

Riskbedömning och riskhantering är det centrala temat i dricksvattendirektivet. Riskhantering och beredskap har konstaterats vara de mest effektiva metoderna att öka informationen om hushållsvatten och vilka faktorer som påverkar det samt minska antalet störningar. En systematisk riskhantering förbättrar vattensäkerheten, hjälper att styra resurserna rätt och möjliggör samtidigt att även vattenundersökningarna inriktas på viktiga parametrar. Den systematiska riskhanteringen för även samman dem som levererar hushållsvatten, myndigheterna och sådana verksamhetsutövare vilkas verksamhet kan föranleda fara för vattnets kvalitet. Gemensamt deltagande ökar kunskapen och ansvarstagandet för den egna verksamheten. Kravet på riskhantering och ökad information om den kan även bidra till en attitydförändring så att man i stället för att reagera på hushållsvattnets kvalitet och miljös tillstånd mer inriktar sig på förebyggande och beredskap. Framsynthet och beredskap är ofta enklare och billigare än att avhjälpa följderna av en realiserad risk.

5 Övriga alternativ för genomförande

5.1 Alternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Riskbedömning och riskhantering

I inledningsskedet när genomförandet av dricksvattendirektivet förbereddes övervägde man alternativet att stifta en separat riskhanteringslag för att verksamheten i anläggningar som levererar hushållsvatten skulle underlättas genom att samla bestämmelserna som gällde dem i samma lag. När beredningen framskred konstaterades det att denna typ av struktur inte skulle fungera, eftersom en del av verkens skyldigheter trots allt skulle ha förblivit splittrade i de författningar som nu föreslås bli ändrade. Bestämmelser om verkens verksamhet beträffande hushållsvatten finns i lagen om vattentjänster och i hälsoskyddslagen samt i författningar på lägre nivå som utfärdats med stöd av dessa lagar. För att undvika överlappningar i lagstiftningen kom man fram till en lösning där de bestämmelser som förutsätts enligt dricksvattendirektivet inkluderas i sektorlagarna för respektive behöriga ministerium.

5.1.2 Tillämpning på vattentjänstverk

Eftersom definitionen på vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster inte är enhetlig med definitionen på de anläggningar som levererar hushållsvatten och omfattas av dricksvattendirektivets tillämpningsområde lades det i samband med genomförandet fram två alternativ till införlivande av regleringen av genomförandet av direktivet med lagen om vattentjänster. Det valda alternativet som lades fram är att utvidga tillämpningsområdet för lagen om vattentjänster beträffande vissa skyldigheter på så sätt att de även skulle gälla de aktörer som omfattas av dricksvattendirektivets tillämpningsområde men inte har ett verksamhetsområde som är godkänt av kommunen. Genom denna lösning skulle tillämpningen av de ändrade paragraferna (15 och 16 §) utökas på så sätt att de även omfattar sådana anläggningar som levererar hushållsvatten som avses i hälsoskyddslagen, som levererar minst 10 m³ hushållsvatten per dygn eller för minst 50 personers behov. Det andra alternativet som framfördes var en ändring av definitionen på vattentjänstverk genom att harmonisera definitionen på anläggning i hälsoskyddslagstiftningen och lagen om vattentjänster. Detta alternativ sändes på remiss, men på grundval av de remissyttranden som erhöles avstod man från ändringen av definitionen på vattentjänstverk i samband med genomförandet av dricksvattendirektivet, eftersom ändringen av definitionen

skulle ha varit en fundamental ändring som påverkar lagen om vattentjänster i sin helhet. Behovet av en ändring av definitionen har emellertid identifierats, men det skulle vara mest ändamålsenligt att ändra definitionen först i samband med den mer omfattande revideringen av lagen om vattentjänster som inleds som bäst, och som görs som en del av den nationella reformen av vattentjänster. Målet är att ändringarna i anknytning till den mer omfattande revideringen av lagen om vattentjänster ska kunna träda i kraft under nästa regeringsperiod.

5.1.3 Närings-, trafik- och miljöcentralens och Finlands miljöcentralers uppgifter

De nya uppgifter som enligt förslaget föreskrivs för NTM-centralen och Finlands miljöcentral skulle även ha kunnat föreskrivas i någon annan lagstiftning, såsom i hälsoskyddslagen. Eftersom det redan nu föreskrivs om skyldigheter för dessa aktörer i lagen om vattentjänster, konstaterades det vara en ändamålsenligare lösning att inkludera de nya bestämmelserna i lagen om vattentjänster.

5.1.4 Information till vattenanvändare utan efterfrågan

Skyldigheten att ge information om kvalitetskraven rörande hushållsvatten till slutförbrukarna av vattnet utan att de behöver efterfråga den skulle också ha kunnat genomföras med stöd av sektorlagarna inom justitieministeriets och miljöministeriets förvaltningsområden på så sätt att den nämnda informationsskyldigheten skulle ha föreskrivits i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009), lagen om bostadsrättsbostäder (393/2021) samt i lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995). Bestämmelser om skyldigheten att informera de boende i en fastighet angående vattenförbrukning och priset på vatten i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG, nedan *energieffektivitetsdirektivet*, finns i nämnda sektorlagar.

Ett vattentjänstverk kan inte anses vara en sådan energidetaljst som avses i energieffektivitetslagen (1429/2014) genom vilken energieffektivitetsdirektivet har verkställts, varför det har varit nödvändigt att utfärda bestämmelser i nämnda sektorlagar om ett vattentjänstverks skyldigheter att med stöd av energieffektivitetslagen informera om förbrukningen av bruksvatten och fördelningen av kostnaderna per lägenhet i flerbostadshus som används för många olika användningsändamål. Kraven enligt energieffektivitetsdirektivet gäller den mängd varmt och kallt vatten som levereras, om vilket uppgifter fås från den fastighetsspecifika vattenmätaren. Beträffande avgifter som uppbärs för vatten i flerbostadshus ska kunderna få information om vad vattenpriset blir då man räknar ihop priset på vattnet och de kostnader som uppkommer av uppvärmningen av vattnet. Det är alltså inte enbart fråga om priset på det hushållsvatten som en anläggning levererar.

Eftersom kundbegreppet föreskrivs i lagen om vattentjänster blev förslaget att bestämmelser om informationsskyldigheten som dricksvattendirektivet förutsätter utfärdas i lagen om vattentjänster. Enligt förslaget ska vattentjänstverket se till att dess kunder får information, och dessa ska i sin tur förmedla informationen till slutförbrukaren av vatten, dvs. till de boende eller hyrestagarna i bostadsaktiebolaget eller bostadsrättsbostaden. Beträffande flerbostadshus behövs det då inga bestämmelser om informationsskyldigheten för slutförbrukaren i justitieministeriets och miljöministeriets sektorlagar.

5.1.5 Datasystemet för miljövrdsinformation

I början av beredningen övervägdes det att registrera kvalitetsinformation om råvatten i informationssystemet Vati. Användningen av informationssystemet Vati ansågs ändå inte vara ändamålsenligt, eftersom systemet endast används av kommunens hälsoskyddsmyndighet och livsmedelstillsynsmyndigheten, men kvalitetsinformationen om råvatten ska användas i stor utsträckning särskilt inom vattenvården och miljöskyddet. Därför föreslås det bestämmelser om detta i 222 § 2 mom. i miljöskyddslagen som gäller datasystemet för miljövrdsinformation genom att foga lagen om vattentjänster till förteckningar över författningar.

5.1.6 Produkter och material i kontakt med vatten

Miljöministeriet har med stöd av 117 c § i markanvändnings- och bygglagen utfärdat ett flertal förordningar om väsentliga tekniska krav på produkter som används i byggnaders vatteninstallationer. De väsentliga tekniska kraven gäller bland annat olika plaströr (PE- och PEX-rör samt flexibla anslutningsrör), flerskiktsrör och kopparrör samt deras kopplingar, röranslutningar av mässing och koppar samt spärrventiler. De väsentliga tekniska kraven innehåller även hygieniska krav. Bestämmelser om hygienkraven på material som förutsätts i dricksvattendirektivet skulle således ha kunnat utfärdas med stöd av markanvändnings- och bygglagen genom att inkludera utökade krav på hygien i de väsentliga tekniska kraven rörande produkter.

Bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen tillämpas dock endast på byggnaders vatteninstallationer. De tillämpas inte på material som anläggningar som levererar hushållsvatten använder i vattenproduktionskedjan, på vilka bestämmelserna i dricksvattendirektivet också ska tillämpas. De så kallade positivlistorna som upprättas med stöd av dricksvattendirektivet är avsevärt mer omfattande än de hygienkrav som ingår i de nuvarande väsentliga tekniska kraven. Med stöd av dessa motiveringar kom man i beredningen till att det är mer ändamålsenligt att utfärda bestämmelser om hygienkrav för material med stöd av hälsoskyddslagen.

Bestämmelserna om hygienkrav för material inverkar även på kvalitetskontrollen och marknadskontrollen av de produkter som tillverkas av materialen. Säkerhets- och kemikalieverket fungerar med stöd av produktgodkännandelagen samt markanvändnings- och bygglagen som marknadstillsynsmyndighet för produkter som används i byggnaders kall- och varmvatteninstallationer. Det alternativ som togs upp i beredningen om att med stöd av dessa lagar utfärda bestämmelser om hygienkrav för alla material som används i vattenproduktionskedjan skulle således direkt ha medfört att dessa produkter skulle ha omfattats av marknadskontrollen med stöd av 181 § i markanvändnings- och bygglagen. Eftersom slutsatsen i beredningen blev att föreslå bestämmelser om hygienkrav med stöd av hälsoskyddslagen behöver marknadskontrollen av produkter regleras i marknadskontrollagen. Även med stöd av den är Säkerhets- och kemikalieverket marknadstillsynsmyndighet beträffande produkterna. Beträffande kvalitetskontrollen av produkter är avsikten att utfärda bestämmelser med stöd av den föreslagna 17 b § i hälsoskyddslagen i det skede då kommissionen utfärdar närmare bestämmelser om kvalitetskontroll med stöd av artikel 11 i dricksvattendirektivet.

5.1.7 Riskbedömning av byggnaders vatteninstallationer

Det skulle ha varit möjligt att föreskriva om riskbedömning av byggnaders vatteninstallationer med stöd av markanvändnings- och bygglagen. I 117 c § i lagen föreskrivs om projektering och uppförande av byggnader på så sätt att hälsan inte äventyras på grund av byggnaden bland annat med beaktande av vattenförsörjningen. Enligt 166 § ska en byggnad hållas i sådant skick att den hela tiden uppfyller de sanitära kraven, kraven på säkerhet och användbarhet. I vatten- och avloppsinstillationsförordningen som utfärdats med stöd av markanvändnings- och bygglagen har

även närmare bestämmelser utfärdats om kraven på planering och byggnad av vatten- och avloppsinstallationer i byggnader, genom vilka anläggningarnas hygien och säkerhet säkerställs. Eftersom riskbedömningen av byggnaders vatteninstallationer enligt dricksvattendirektivet fokuserar på hygieniska aspekter och prioriterade fastigheter som är anmälningsskyldiga med stöd av hälsoskyddslagen och således under regelbunden övervakning av kommunens hälsoskyddsmyndighet ansågs det i beredningen av förslaget vara ändamålsenligare att föreslå bestämmelser i hälsoskyddslagen om riskbedömning av befintliga vatteninstallationer i byggnader som används som prioriterade fastigheter. Den förebyggande betydelsen av bestämmelserna om tillståndspliktigt byggande framhövs då man beaktar skyldigheterna enligt dricksvattendirektivet att avhjälpa och minska riskerna för människors hälsa orsakade av vatteninstallationer (legionellbakterier, bly).

5.1.8 Ökning av tillgången till vatten

Den ökning av tillgången till hushållsvatten som dricksvattendirektivet förutsätter särskilt för dem som är i mest utsatt ställning och för marginaliserade grupper skulle ha kunnat föreskrivas noggrannare i lagen om vattentjänster. Syftet med lagen om vattentjänster är att trygga vattentjänster som, till skäligena kostnader, ger tillgång till tillräckligt med hygieniskt och även i övrigt oklanderligt hushållsvatten samt sådan avloppshantering som är ändamålsenlig med avseende på hälso- och miljöskyddet. I 5 § i lagen föreskrivs det om kommunens skyldighet att i samarbete med vattentjänstverken inom sitt område och med dem som levererar vatten till verken och behandlar verkens spillvatten och i samarbete med andra kommuner, utveckla vattentjänsterna inom sitt område i överensstämmelse med samhällsutvecklingen för att uppfylla denna lags syften. Med stöd av 6 § svarar ägaren eller innehavaren av en fastighet för vattenförsörjning och avloppshantering på sin fastighet, men om behovet hos en större grupp av invånare eller sanitära skäl eller miljöskyddsskäl förutsätter det, ska kommunen se till att åtgärder vidtas för inrättande av ett vattentjänstverk som motsvarar behovet, utvidgande av vattentjänstverkets verksamhetsområde eller tryggande av tillgången till andra behövliga tjänster i samband med vattenförsörjning och avloppshantering.

En tillräcklig tillgång till hushållsvatten har också koppling till skyddet av människors hälsa, varför bestämmelser om ökning av tillgången till vatten skulle ha kunnat utfärdas med stöd av hälsoskyddslagen. Enligt bestämmelserna i 6 § är det bland annat kommunens uppgift att främja och övervaka hälsoskyddet inom sitt område så att en hälsosam livsmiljö tryggas för invånarna, och kommunen ska informera om hälsoskyddet och ordna handledning och rådgivning om hälsoskydd.

Med stöd av artikel 51 i protokollet om vatten och hälsa har Finland förbundit sig att vidta i synnerhet alla nödvändiga åtgärder för att för hela befolkningen, särskilt för personer i utsatt ställning och socialt utslagna, säkerställa en likvärdig rätt till kvantitativt och kvalitativt tillräckliga vattenresurser, en tillräcklig mängd rent hushållsvatten och genom att fästa särskild uppmärksamhet vid skyddet av de befolkningsgrupper som är särskilt utsatta för vattenburna sjukdomar.

Under beredningen av förslaget konstaterades det att den ovan angivna gällande lagstiftningen täcker den nya skyldigheten enligt dricksvattendirektivet om ökning av tillgången till vatten för personer i mest utsatt ställning och för marginaliserade grupper. De detaljerade tekniska bestämmelser som direktivet förutsätter verkställs vid behov genom en precisering av de nationellt uppställda målen som förutsätts enligt protokollet om vatten och hälsa. Finlands nationella mål uppdaterades senast 2019.

5.2 Planer eller genomförda metoder i andra medlemsstater

5.2.1 Sverige

Sveriges regering beslutade 16.7.2020 tillsätta en separat arbetsgrupp för att utreda de åtgärder som krävs för genomförandet av dricksvattendirektivet. Arbetsgruppen utarbetade undersökningen *En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet* som blev färdig 15.10.2021. Sverige är indelat i fem vattendistrikt och i varje vattendistrikt finns en länsstyrelse som fungerar som vattenmyndighet. Vattenmyndigheterna, *Havs- och vattenmyndigheten* och *Sveriges geologiska undersökning* bildar Sveriges vattenförvaltning.

Den riskbaserade metoden är den mest betydelsefulla helheten i genomförandet av dricksvattendirektivet med avseende på Sveriges lagstiftning. Den riskbaserade metoden i enlighet med dricksvattendirektivet baserar sig på tre faktorer: 1) riskbedömning av tillrinningsområden för uttagspunkter för vatten, 2) riskbedömning av leveranssystem och 3) riskbedömning av byggnaders vatteninstallationer. Vattenmyndigheterna ombesörjer skyldigheterna enligt vattenramdirektivet liksom skyldigheterna enligt dricksvattendirektivet, som gäller riskbedömning av tillrinningsområden för uttagspunkter för vatten. Eftersom tillrinningsområdet för uttagspunkter för vatten inte är definierat i dricksvattendirektivet har man överlagt innehållet i begreppet i utredningen, dvs. om ett tillrinningsområde är hela det område varifrån regn eller annat vatten kan strömma eller rinna till en uttagspunkt för dricksvatten.

Bestämmelser om material och produkter som kommer i kontakt med vatten finns i Sverige i Livsmedelslagen 2006:805. Till skillnad från i Finland jämföras hushållsvatten med ett livsmedel i Sverige enligt 3 §. I 2 § i lagen preciseras det att material och produkter som kommer i kontakt med livsmedel omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel och om upphävande av direktiven 80/590/EEG och 89/109/EEG. Enligt artikel 1.3 c i förordningen tillämpas inte förordningen på fasta allmänna eller privata anläggningar för vattenförsörjning. Således tillämpas inte Sveriges livsmedelslag på material och produkter som kommer i kontakt med vatten enligt artikel 11 i dricksvattendirektivet. Bestämmelserna om material och produkter som kommer i kontakt med vatten inom Sveriges livsmedelslagstiftning omfattar endast dricksvatten som har tagits från en kran, dock inte det vatten som finns mellan uttagspunkten för vatten och kranen. Tillämpningsområdet för livsmedelslagstiftningen omfattar närmast flaskor eller förpackningar som för sin del skiljer sig från rör, kranar och andra motsvarande material eller produkter som kommer i kontakt med dricksvatten. Således skulle produkter som kommer i kontakt med dricksvatten omfattas av tillämpningsområdet för plan- och bygglagstiftningen i Sverige.

Beträffande marknadskontrollen av produkter konstateras det i utredningen att Europeiska kommissionen senare utfärdar närmare bestämmelser om testning och godkännande av slutmaterial i en separat genomförandeakt. Därefter kan nya bestämmelser utfärdas i Sverige om testning och godkännande av tillverkningsämnen samt om förbud mot att släppa ut produkter som innehåller icke godkända slutmaterial på marknaden.

I Sverige har det föreslagits att de anläggningar som producerar eller levererar hushållsvatten ska ha skyldighet att informera allmänheten om vattenkvaliteten, -priset och -förbrukningen samt om annat som följer av skyldigheterna enligt artikel 17 i dricksvattendirektivet, eftersom anläggningen är den aktör som innehar denna information och som har bäst möjlighet att vidarebefordra informationen. I utredningen som gjorts om information till allmänheten konstateras det att alla som enligt artikel 17.2 i dricksvattendirektivet är berättigade till information inte nödvändigtvis är kunder hos anläggningen som omfattas av informationsskyldigheten.

6 Remissyttranden

6.1 Sammanfattning av utlåtanden

6.1.1 Remissinstanser

Det kom sammanlagt in 59 utlåtanden. Utlåtanden gavs av justitieministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, arbets- och näringsministeriet, försvarsministeriet, Södra Finlands regionförvaltningsverk, Lapplands regionförvaltningsverk, Östra Finlands regionförvaltningsverk, Norra Finlands regionförvaltningsverk, NTM-centralen i Egentliga Finland, NTM-centralen i Norra Österbotten, NTM-centralen i Södra Savolax, NTM-centralen i Nyland, NTM-centralen i Birkaland, NTM-centralen i Sydöstra Finland, Helsingfors universitet / Veterinärmedicinska fakulteten, Helsingfors stad, Lieksa stad, Tavastehus stad/ myndighetstjänster, Kuopio stad / Miljöhälsovård och regionala miljövardstjänster, Kuopio stad / Stadsplanering, Björneborg stad / Stadsstyrelsen i Björneborg, Borgå stad, Tammerfors stad / Miljöhälsovård, Hälsoskydd, Tammerfors stad / Tammerfors vatten, Vasa Vatten, Sjundeå kommun/ Kommunstyrelsen, Teuva kommun, Päijänne-Tavastland Valfärdssamkommun, Finlands Vattenverksförening rf, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Byggnadsindustrin RT rf, Esboregionens miljöhälsovård, Livsmedelsverket, Livsmedelsindustriförbundet rf, Geologiska forskningscentralen, Finlands Kommunförbund rf, Dataskyddsombudsmannens byrå, Lantmäteriverket, Institutet för hälsa och välfärd, Säkerhets- och kemikalieverket, Finlands Vattenverksförening rf, Helsingforsregionens miljöjänster HRM, Finlands miljöcentral SYKE, Siun sote / Norra Karelen Miljösektor, Fjäll-Lapplands Miljöhälsovård, Siilinjärvi miljöjänster, Norra Mellersta Finlands miljösektor, Päijänne-Tavastlands Valfärdssamkommun, Förbundet för Vattenskyddsföreningarna i Finland r.f, Finlands Vattenförsörjningandelslag rf, Suomen Isännöintiliitto ry, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Senaatti-koncernen/ Senatfastigheter, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Utveckling av personalresurser, Veterinärhygienikernas förening rf, European Drinking Water, ALVA yhtiöt Oy, Uponor Oyj, Eurofins Expert Services samt en privatperson.

6.1.2 Allmänna anmärkningar angående regeringens proposition

Remissinstanserna understödde i princip förslaget. I utlåtandena betonades vikten av att göra kvalitetskontrollen av hushållsvatten mer riskbaserad. Eftersom det nationella genomförandet, framför allt tillsynen, fördelas mellan olika sektorer är det skäl att på författningsnivå förtydliga oklarheter i anknytning till uppgiftsfördelningen mellan myndigheter. Det ska reserveras tillräckligt med resurser för de tilläggsuppgifter som de kommunala miljöwärts- och hälsoskyddsmyndigheterna orsakas genom propositionen. I synnerhet hade tilläggsresurserna för hälsoskyddsmyndigheten uppskattas för lågt i propositionen. Även arbetsfördelningen mellan NTM-centralerna ska preciseras i förslaget.

I utlåtandena konstaterades det att Finlands miljöcentral bör bedöma om de föreslagna ändringarna avseende informationssystemen förutsätter ett utlåtande av finansministeriet i enlighet med informationshanteringslagen och den förordning som utfärdats med stöd av den. Eftersom begreppet ”dataset” föreslås i den nationella lagstiftningen, ska dess förhållande till begreppen ”informationsmaterial” och ”informationslager” som avses i informationshanteringslagen förtydligas. De ministerier som svarar för beredningen av propositionen ska se till att informationsresurserna och utlämnandet av information i anknytning till dessa samt ansvaret för informationshanteringen beskrivs på informationshanteringskartan. Kostnaden för årsverkerna inom kommunsektorn blir cirka 60 000 euro, i stället för 80 000 euro enligt förslaget, räknat enligt medellönen för de vanligaste tjänstebestämmningarna inom den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljöwärtsmyndigheten.

I genomförandet av förslaget ska särskild uppmärksamhet fästas vid säkerställande av en störningsfri verksamhet för informationssystemens gränssnitt så att medborgarnas tillgång till information och EU-rapporteringen kan säkerställas. Särskilt applikationsutvecklingen för informationssystemet Vati förutsätter enligt remissinstansernas uppfattning ytterligare resurser, och detta anknyter i synnerhet till den nya skyldigheten att registrera så kallade prioriterade fastigheter i systemet samt alla resultat från myndighetsundersökningar beträffande anläggningar som levererar hushållsvatten och faller inom tillämpningsområdet för dricksvattendirektivet. Även om merparten av laboratorierna redan nu registrerar informationen om undersökningsresultaten elektroniskt i analystjänsten, framförde remissinstanserna att Livsmedelsverket, när tillstånd beviljas för ett nytt laboratorium, ska säkerställa att den anmälda beredskapen att föra över information också fungerar i praktiken.

I utlåtandena framfördes det att den administrativa börda som orsakas företagen ska preciseras i propositionen. Arbetsmängden som gäller den föreslagna skyldigheten för anläggningar som levererar hushållsvatten att upprätthålla aktuell geografisk information om vattendistributionsområden ska bedömas närmare med beaktande av behovet av att digitalisera informationen. Hållbarheten vid avzinkning för material som kommer i kontakt med vatten kan i finländska förhållanden förutsätta tillräckligt långa övergångstider för tillverkarna av produkter som kommer i kontakt med vatten för att hinna utveckla, testa och ta i bruk eventuella nya material. Nuläget avseende regleringen av byggande ska beskrivas noggrannare i propositionen. Särskilt nuläget avseende regleringen av byggnadsprodukter som kommer i kontakt med hushållsvatten ska beskrivas mer detaljerat än det föreslagna, och uppskattningar om kostnaderna i eurobelopp som de nya hygienkraven medför för företagen ska presenteras.

Hälsoskyddslagen

Sammanlagt 54 utlåtanden inkom om förslagen till ändring av hälsoskyddslagen. I utlåtandena framfördes det att lagens tillämpningsområde ska utvidgas att utöver hushållsvatten även gälla varmt bruksvatten. Det föreslogs att definitionen på hushållsvatten ska preciseras så att när hushållsvatten används som en del av offentlig och kommersiell verksamhet ska inte vatten som enbart används av företaget eller dess anställda omfattas av regelbunden övervakning. I utlåtandena konstaterades det dessutom att lagstiftningen ska hålla fast vid etablerade riskhanterings-termer som är så entydiga som möjligt.

I utlåtandena föreslogs det att en tillräcklig övergångstid ska fastställas för bestämmelserna som gäller material som kommer i kontakt med vatten, så att tillverkarna av produkterna hinner ta i bruk material som kan godkännas och så att marknaden hinner anpassa sig till den nya praxisen. I propositionen ska det preciseras vilka uttryckliga EU-rättsliga bestämmelser som är förknippade med bemyndigandet att utfärda förordning om kemikalier, material och produkter som används i vattenproduktionskedjan. I beredningen av bestämmelser på lägre nivå ska hänsyn tas till de delegerade akter och genomförandeakter som kommissionen antagit samt till europeiska produkt- och testningsstandarder för att kunna säkerställa en harmoniserad europeisk produktmarknad.

I utlåtandena framfördes att det saknas en grundläggande bestämmelse om uppgifterna som ska fogas till ansökningsförfarandet i paragrafen om godkännande av verksamheten vid anläggningar som levererar hushållsvatten. En anläggning som levererar hushållsvatten ska ha en skyldighet att anmäla ett vattendistributionsområde som geografisk information direkt till Finlands miljöcentral för att säkerställa att informationen hålls uppdaterad.

I utlåtandena konstaterades att det förblir oklart i propositionen vilken aktör som är ansvarig för genomförandet av riskhanteringsåtgärderna som gäller råvatten. I utlåtandena frågades det angående riskhanteringen avseende leveranssystemet för hushållsvatten om utarbetandet av en åtgärdsplan enligt förslaget är en ny skyldighet eller om den anknyter till införandet av WSP-verktyget. Även de intressentgrupper som deltar i utarbetandet av planen ska specificeras i propositionen. I utlåtandena framfördes att den kommunala hälsoskyddsmyndighetens skyldighet att godkänna riskbedömningen av en anläggning som levererar hushållsvatten inte ska strykas ur lagen.

I utlåtandena föreslogs det att byggnadsägarens skyldigheter rörande prioriterade fastigheter ska preciseras i lagen, och inte på förordningsnivå. Även en verksamhetsutövare som använder en prioriterad fastighet eller en del av en sådan till ett prioriterat syfte ska enligt remissinstanserna vara skyldig att delta i riskbedömning av byggnadens vatteninstallationer. I utlåtandena konstaterades det att riskbedömningen av vatteninstallationer i byggnader som används som prioriterade fastigheter, i synnerhet beträffande legionellabakterier och bly, kräver betydande nationell styrning för att bli genomförd. Urvalskriterierna för prioriterade fastigheter ska preciseras i motiveringarna till propositionen och det ska bedömas om till exempel även andra badlokaler än de som tillhandahåller allmänna badturer ska fastställas som prioriterade fastigheter. Angående inkvarteringslokalerna ska det övervägas vilka lokaler som fastställs som prioriterade fastigheter. Detta avses gälla till exempel kaserninkvartering, eftersom beväringarna inte hör till riskgruppen för infektioner orsakade av legionellabakterier. Samtidigt framfördes det i utlåtandena att det bör övervägas att foga daghem, skolor och barnskyddsinsrättningar till de prioriterade fastigheter som avses i lagen. I genomförandet av förslaget ska det även säkerställas att hälsoskyddsmyndigheten får information om nya prioriterade fastigheter i rätt tid. I propositionen ska det även preciseras att tillsynen av sjukhus och hälsovårdscentraler som prioriterade fastigheter endast gäller kvaliteten och riskbedömning av vatteninstallationer, inte till exempel inomhusluften.

I utlåtandena framfördes det att den kommunala hälsoskyddsmyndighetens befogenhet att beträffande prioriterade fastigheter förbjuda användningen av vatteninstallationerna eller utfärda föreskrifter om riskhanteringsåtgärder ska granskas med avseende på begränsning av grundläggande rättigheter och näringsfrihet. Samma gällde även den kommunala hälsoskyddsmyndighetens befogenheter att utfärda föreskrifter och förbud angående övervakning av och information om kvaliteten på hushållsvatten.

I utlåtandena framfördes det att man i övervakningen av kvaliteten på hushållsvatten och i informationen om den utöver kommunmedlemmarna även ska beakta sommargästerna och andra som tillfälligt vistas i området. Det föreslogs att ordalydelsen angående säkerställandet av tillgången till dataseten ska göras lindrigare så att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården endast för sin del säkerställer tillgången till dataseten för europeiska myndigheter.

Regleringen om myndigheternas rätt att få och lämna ut information ska enligt utlåtandena preciseras så att utlämnandet av information kopplas till informationens nödvändighet. Rätten att lämna ut uppgifter till Europeiska unionens institutioner för uppföljning av genomförandet av Europeiska unionens lagstiftning ska begränsas så att den gäller Europeiska unionens lagstiftning som hör till sammanhanget.

I utlåtandena föreslogs det en skyldighet för undersökningslaboratorierna att lämna uppgifter till informationssystemet Vati. Dessutom föreslogs det i anknytning till godkännande av undersökningslaboratorier att giltighetstiden för nuvarande beslut om dessa ska beaktas i förslagets övergångsbestämmelse.

I utlåtandena konstaterades det dessutom att synpunkterna som gäller landets försvar och den nationella säkerheten ska beaktas i propositionen så att fastigheterna som används av försvarets förvaltning eller verksamheten i anknytning till dessa samt överföringen av kvalitativa eller kvantitativa uppgifter om hushållsvatten till informationsystemen och dataseten inte ska omfattas av lagens tillämpningsområde. Fastigheterna som används av försvarets förvaltning ska ändå enligt nuvarande praxis anses vara en del av distributionsområdet för en anläggning som levererar hushållsvatten, och inte avskiljas till ett separat distributionsområde. Dessa uppgifter registreras inte heller i fortsättningen i informationssystemet Vati.

6.1.3 Lagen om vattentjänster

Cirka tjugo aktörer uttalade sig om förslagen till ändring av lagen om vattentjänster. Dessutom framförde flera remissinstanser anmärkningar angående lagen om vattentjänster i de allmänna anmärkningarna om propositionen. De anmärkningar som framförts i utlåtandena gällde såväl paragraferna i lagen om vattentjänster som föreslås bli ändrade och motiveringarna till dem som mer allmänt den pågående nationella vattentjänstreformen och lagen om vattentjänster. Utlåtandena som gällde lagen om vattentjänster mer allmänt och den pågående nationella vattentjänstreformen rörde bland annat behoven av ändringar avseende vattentjänstverkens reparationskulder, tillsynsmyndigheternas parallella tillsynsbefogenheter enligt lagen om vattentjänster samt regleringen om beredskap i fråga om lagen om vattentjänster. Även koncentrationen av uppgifterna enligt lagen om vattentjänster till Södra Savolax NTM-central i början av 2022 och de oklarheter i arbetsfördelningen mellan NTM-centralerna som denna ändring medförde kom fram i många utlåtanden.

Beträffande ändringen av definitionen på vattentjänsteverk enligt 3 § i lagen om vattentjänster, som varit ute på remiss, understöddes en harmonisering och tillnärmning av begreppen vattentjänsteverk enligt lagen om vattentjänster och anläggning som levererar hushållsvatten enligt hälsoskyddslagen i merparten av utlåtandena. I många utlåtanden framfördes ändå en oro över att ändringen av definitionen så övergripande påverkar bestämmelserna i lagen om vattentjänster, varför det skulle vara skäl att göra den först som en del av reformen av lagen om vattentjänster som inleder den nationella vattentjänstreformen hösten 2022. I utlåtandena betonades det att ändringen av definitionen som en del av genomförandet av dricksvattendirektivet inte ger möjlighet att granska alla de synvinklar som ändringen av definitionen förutsätter, och därtill uttrycktes även oro om definitionsändringens konsekvenser för kommunernas självbestämmanderätt. I en del av utlåtandena uttrycktes även oro om det föreslagna utvidgandet av definitionen till att omfatta partivattenverk, och det ifrågasattes om definitionen behöver utvidgas. Dessutom väcktes en oro av att definitionen avses bli bunden till kvantitativa kännetecken, eftersom det då blir aktuellt med gränsfall.

I huvudsak förhöll man sig positivt till ändringsförslagen avseende 4 § i lagen om vattentjänster. Anmärkningarna som framfördes gällde arbetsfördelningen mellan de regionala NTM-centralerna och tillräckligheten rörande de resurser som föreslås för myndigheterna. Dessutom framfördes behov av preciseringar i motiveringarna i regeringspropositionen.

I flera utlåtanden framfördes anmärkningar om förslaget till ändring av 15 § i lagen om vattentjänster. I utlåtandena uttrycktes en oro angående kopplingarna mellan hälsoskyddslagen, lagen om vattentjänster och miljöskyddslagen samt oklarheten och överlappningarna i regleringen. Enligt utlåtandena ansågs det inte heller vara helt klart vilka uppgifter som i fortsättningen ska registreras i datasystemet för miljövärdsinformation. I utlåtandena önskades i detta avseende definitioner på uttagspunkt för vatten samt uttagspunktens tillrinningsområde för råvatten och behovet av en preciserande reglering på förordningsnivå samt av anvisningar underströks. I några utlåtanden framfördes även oro angående utvidgningen av vattentjänstverkens skyldighet

att hålla sig informerade och kontrollskyldighet i strid med principen förorenaren betalar. Samtidigt uttalades även att vattentjänstverkens kontrollskyldighet inte är tillräckligt omfattande bland annat för att arrangera vattenvården så att den blir ändamålsenlig.

Ändringsförslagen angående 16 § i lagen om vattentjänster understöddes nästan i alla utlåtanden. I ett utlåtande uttrycktes oro angående tydligheten i den valda regleringslösningen, och man önskade att regleringen ska kunna genomföras på motsvarande sätt som i samband med det nationella genomförandet av energieffektivitetsdirektivet. Dessutom föreslogs precisering av terminologin i paragrafen. I den version som var ute på remiss föreslogs det att offentlighetsbestämmelserna i 16 § 3 och 4 mom. i den nuvarande lagen om vattentjänster överförs till en separat 16 a §. Justitieministeriet lyfte under remissbehandlingen fram behov av utveckling av offentlighetsbestämmelserna i lagen om vattentjänster och påtalade oklarheter i den gällande regleringen.

6.1.4 Miljöskyddslagen

Förslaget till ändring av 222 § i miljöskyddslagen har tidigare varit ute på remiss år 2019 i samband med en annan regeringsproposition (YM014:00/2019¹⁷). Då inkluderades inte paragrafen i det slutgiltiga förslaget. De remissyttranden som erhöles angående denna paragraf år 2019 beaktades i beredningen av förslaget till ändring som varit ute på remiss och som ingår i detta förslag.

Dessutom har förslaget till ändring av 222 § i miljöskyddslagen varit ute på remiss år 2020 i samband med utkastet till regeringsproposition om behandling av personuppgifter (YM030:00/2018¹⁸). Lagberedningen ledde inte då till något förslag. De remissyttranden som då inkom utnyttjades också i beredningen av det ändringsförslag som ingår i propositionen och som varit ute på remiss.

Nästan tio aktörer uttalade sig om förslaget till ändring av 222 § i miljöskyddslagen. De anmärkningar som framfördes i utlåtandena gällde hela paragrafen. I utlåtandena framfördes det bland annat oklarheter i de föreslagna bestämmelserna vad gäller vissa skyldigheter för myndigheterna samt inexakthet och överflödighet beträffande de lag- och förordningshänvisningar som ingår i de föreslagna bestämmelserna. Dessutom fästes uppmärksamhet i synnerhet vid säkerställande av informationens konfidentialitet och informationssystemens funktion. I utlåtandena fästes uppmärksamhet i synnerhet vid 3 mom. i den föreslagna paragrafen och det personuppgiftsansvar som där föreskrivs. Uppmärksamhet fästes bland annat vid momentets oklarhet vad gäller om det är fråga om gemensamt personuppgiftsansvar, eller om varje personuppgiftsansvarig svarar för de uppgifter som de registrerar i systemet som separata personuppgiftsansvariga. I flera utlåtanden framfördes även rätten att få uppgifter om sekretessbelagt material enligt 4 mom. i den föreslagna paragrafen. I utlåtandena tog man upp omfattningen av rätten att få uppgifter som ingår i förslaget och fäste uppmärksamhet bland annat vid grundlagsutskottets tolkningslinje angående detta. I ljuset av utlåtandena ska terminologin och innehållet i paragrafen utvecklas på grund av både informationshanteringslagen och EU:s dataskyddsbestämmelser.

¹⁷ Länk till projektets webbplats: <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM014:00/2019>

¹⁸ Länk till projektets webbplats: <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM030:00/2018>

6.1.5 Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

Remissinstanserna ansåg att förhållandet mellan hälsoskyddslagen och marknadskontrollagen ska förtydligas genom att i en separat paragraf ta in enhetliga hänvisningar till marknadskontrollagen och EU:s marknadskontrollförordning. Social- och hälsovårdsministeriets styrande roll ska förtydligas i propositionen beträffande marknadskontrollen av produkter som faller inom tillämpningsområdet för hälsoskyddslagen.

6.2 Beaktande av remissyttrandena

6.2.1 Allmänt

Finlands miljöcentral har begärt ett utlåtande av finansministeriet angående propositionens förhållande till skyldigheterna enligt informationshanteringslagen. Det har preciserats i motiveringarna till förslaget att myndigheternas olika informationssystem är informationsmaterial, och tillsammans bildar de en informationsresurs över vilken Institutet för hälsa och välfärd sammanställer informationsmaterial, som motsvarar den tidigare rapporteringen, för den EU-rapportering som dricksvattendirektivet förutsätter. I konsekvensbedömningen av förslaget har de kostnader som förslaget medför för kommuner och företag preciserats.

6.2.2 Hälsoskyddslagen

Varmt bruksvatten har fogats till lagens tillämpningsområde. Till lagens tillämpningsområde har ett nytt moment fogats, enligt vilket upprätthållandet av vattendistributionsområdets gränser som geografisk information i vektorformat och registreringen av uppgifterna i det gemensamma informationssystemet inte tillämpas på försvarsmaktens objekt som ska ges särskilt skydd eller fastigheter som används av försvarsförvaltningen.

Till 17 § i lagen har återbördats den allmänna ombesörjningsskyldighet som hade tagits bort ur den proposition som var ute på remiss, enligt vilken installationer för uttag, behandling, lagring eller distribution av vatten ska planeras, förläggas, byggas och av innehavaren skötas så att hushållsvattnet och det varma bruksvattnet uppfyller de krav som anges i 1 mom.

Remissinstanserna ansåg att förhållandet mellan hälsoskyddslagen och marknadskontrollagen ska förtydligas genom att i en separat paragraf ta in enhetliga hänvisningar till marknadskontrollagen och EU:s marknadskontrollförordning. Social- och hälsovårdsministeriets styrande roll ska förtydligas i propositionen beträffande marknadskontrollen av produkter som faller inom tillämpningsområdet för hälsoskyddslagen.

Upprätthållandet av vattendistributionsområdets gränser som geografisk information har preciserats och ändrats så att en anläggning som levererar hushållsvatten ska lämna uppgifterna både till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och till Finlands miljöcentral. Paragrafen har också preciserats vad gäller att uppgifter om ändringar i gränserna ska lämnas årligen.

Terminologin angående riskhantering har förtydligats. I lagens definitioner anges riskhantering i stället för riskbaserad metod. Genomförande av riskhanteringsmetoder har fogats till definitionen av riskhantering. I 19 a och 19 b § har den föreslagna termen åtgärdsprogram för riskhantering ändrats till riskhanteringsplan. I paragrafen om allmänna riskhanteringsprinciper har man preciserat att riskhanteringen ska genomföras i enlighet med Världshälsoorganisationens principer och standarden SFS-EN 15975-2, och att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ger ytterligare information på finska och svenska om standarden.

19 a och 19 b § om riskhanteringsplanen har slagits ihop till en 19 a §, varvid bestämmelser om riskhantering avseende prioriterade fastigheter utfärdas i 19 b §. Enligt förslaget har förutom ägaren av en byggnad även den som använder byggnaden eller en del av den som en prioriterad fastighet en skyldighet att delta i riskbedömningen. Kompletteringar har gjorts i förslaget angående kostnadseffekterna för prioriterade fastigheter. Enligt förslaget medför riskbedömning av prioriterade fastigheter inga betydande kostnader för de verksamhetsutövare som avses i 19 b §, och denna bedömning har fogats till de ekonomiska konsekvenserna av förslaget.

I 20 § har man återinfört den kommunala hälsoskyddsmyndighetens skyldighet att godkänna riskhanteringsplanen för en anläggning som levererar hushållsvatten. I paragrafen har införts en rätt för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att meddela förelägganden om förebyggande eller undanröjande av en sanitär olägenhet även vad gäller varmt bruksvatten.

Återkallandet av ett permanent tillstånd i anknytning till förfarandet för godkännande av laboratorier som utför undersökningar av hushållsvatten har bedömts i avsnitten förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning ur perspektivet näringsfrihet. Dessutom har sekretessen rörande uppgifter om tillrinningsområden för vatten samt uttagspunkter för vatten som gäller anläggningarnas placering och landets försvar bedömts i avsnittet om offentlighetsprincipen.

I regeringens fortsatta beredning av förslaget konstaterades att 47 § i hälsoskyddslagen som gäller tillsynsmyndigheters anmälningsskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter, inte nödvändigtvis behöver ändras för att genomföra dricksvattendirektivet. Paragrafen gäller hälsoskyddslagen i sin helhet, så det är ändamålsenligt att låta beredningen av paragrafen utgöra en del av en planerad mer omfattande revision av hälsoskyddslagen.

6.2.3 Lagen om vattentjänster

I den fortsatta beredningen kom man till att definitionen av vattentjänstverk i 3 § i lagen om vattentjänster inte ska ändras som en del av det nationella genomförandet av dricksvattendirektivet, utan att ändringen av definitionen genomförs vid en senare tidpunkt. Genom att ändra definitionen som en del av den mer omfattande reformen av lagen om vattentjänster kan alla synvinklar som ändringen av definitionen kräver bättre beaktas. Anläggningar som levererar hushållsvatten och som inte är vattentjänstverk men som omfattas av dricksvattendirektivets tillämpningsområde avses börja omfattas av 15 och 16 § i lagen om vattentjänster genom att paragraferna i fråga börjar gälla dessa anläggningar. Eftersom definitionen av vattentjänstverk inte föreslås bli ändrad behövs inte längre de övergångsbestämmelser som varit ute på remiss. Däremot föreslås det att en övergångsbestämmelse utfärdas om det i remissyttrandena framförda behovet av att genom övergångsbestämmelser beakta att de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft ska tillämpas på ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter eller domstolar vid ikraftträdandet.

Med anledning av remissbehandlingen föreslås det inga ändringar i de ändringar som föreslås i 4 § i lagen om vattentjänster, men motiveringarna i regeringspropositionen har preciserats efter remissbehandlingen för att bättre beakta de omständigheter som framfördes i utlåtandena. I den fortsatta beredningen bedömdes även tillräckligheten i de föreslagna myndighetsresurserna.

I den fortsatta beredningen konstaterades det att anmärkningar som gäller den nationella vattentjänstreformen och reformen av lagen om vattentjänster som inleds som en del av den inte beaktas i samband med genomförandet av dricksvattendirektivet, utan till denna del återkommer man till utlåtandena inom det mer omfattande arbetet med reformen av lagen om vattentjänster som inleds på hösten 2022. Strävan var att klarlägga anmärkningarna som gällde lösningen att

koncentrera NTM-centralernas uppgifter enligt lagen om vattentjänster genom att precisera och förtydliga motiveringarna i regeringspropositionen.

Preciserande ändringar gjordes i 15 § i lagen om vattentjänster. Dessutom beslutade man att föreslå att definitionen av uttagspunkt fogas till 3 § i lagen om vattentjänster. Däremot föreslås det inte att definitionen av uttagspunktens tillrinningsområde för råvatten tas med i lagen om vattentjänster, eftersom begreppet inte förekommer i lagen om vattentjänster. Behovet av en definition bedöms när regleringen utarbetas på förordningsnivå. Behovet av en reglering på förordningsnivå och av anvisningar, som lyftes fram i utlåtandena, har identifierats och avsikten är att utarbeta både reglering på förordningsnivå och anvisningar.

I den fortsatta beredningen gjordes några redaktionella korrigeringar i de ändringar som föreslås i 16 § i lagen om vattentjänster. Dessutom preciserades de paragrafspecifika motiveringarna till 16 §. Det beslutades dock att föreslå framskridande med den regleringslösning som varit ute på remiss, dvs. det ansågs inte på grundval av remissbehandlingen finnas grunder för att göra de föreslagna ändringarna på motsvarande sätt som i samband med genomförandet av energieffektivitetsdirektivet. Denna lösning stöds även av alla utlåtanden med undantag av ett. Diskussioner fördes med justitieministeriet angående den nya 16 a §, och det konstaterades att en teknisk precisering kan göras i regleringen i detta sammanhang och att man återkommer till mer omfattande preciseringsbehov i samband med den mer omfattande reformen av lagen om vattentjänster. Då kan man även beakta de ändringar i offentlighetslagstiftningen som bearbetas som bäst.

6.2.4 Miljöskyddslagen

I den fortsatta beredningen konstaterades det att beredningen och genomförandet av de ändringar rörande terminologi, personuppgiftsansvar och rätten att få information som föreslås i utlåtandena i praktiken förutsätter en ändring av flera andra paragrafer i miljöskyddslagen och av paragrafer som ingår i vattenlagstiftningen. Ändringarna i fråga är sådana att det i samband med beredningen av dem är ändamålsenligt att granska motsvarande ändringsbehov i alla sådana bestämmelser inom miljöministeriets förvaltningsområde där det ingår reglering om informationssystem. Det nationella genomförandet av dricksvattendirektivet förutsätter dock endast att författningsförteckningen i 222 § 2 mom. i miljöskyddslagen avseende uppgifter som ska registreras i datasystemet för miljövarldsinformation kompletteras med två författningar. Tidtabellen för genomförandet av direktivet ger inte möjlighet till någon mer omfattande granskning av 222 § i miljöskyddslagen och andra bestämmelser som anknyter till den i detta sammanhang. Av denna anledning föreslås det att ändringen av 222 § i miljöskyddslagen endast ska gälla 2 mom. i detta förslag. Avsikten är att de andra, mer omfattande ändringarna ska beredas senare vid miljöministeriet i ett annat sammanhang.

6.2.5 Marknadskontrollagen

I den fortsatta beredningen flyttades den informativa hänvisningsbestämmelsen om EU:s marknadskontrollförordning från paragrafen om lagens tillämpningsområde (16 §) till den materiella bestämmelsen om kemikalier, material och produkter som används i vattenproduktionskedjan (17 b §). I avsnitt 10 ”Verkställighet och uppföljning” förtydligades social- och hälsovårdsministeriets, som styr Säkerhets- och kemikalieverket ur perspektivet hälsorisker med kemikalier, roll att tillsammans med arbets- och näringsministeriet, som svarar för den allmänna styrningen av Säkerhets- och kemikalieverket, följa upp huruvida resurserna för tillsynen av produkter och material som kommer i kontakt med vatten är tillräckliga.

7 Specialmotivering

7.1 Hälsoskyddslagen

5 kap. Den nuvarande rubriken ”hushållsvatten” för kapitlet ska ändras enligt förslaget så att där nämns både hushållsvatten och varmt bruksvatten. Ändringen behövs eftersom dricksvattendirektivet även innehåller bestämmelser om omständigheter som gäller varmt bruksvatten. Det är dock skäl att även i fortsättningen hålla hushållsvatten och varmt bruksvatten separata som begrepp, eftersom alla bestämmelser som gäller hushållsvatten inte kan tillämpas på varmt bruksvatten. Varmt bruksvatten levereras exempelvis inte, utan det värms upp genom byggnadens vatteninstallationer, och alla gränsvärden för parametrarna angående kvalitetskraven på hushållsvatten lämpar sig inte för varmt bruksvatten, eftersom dessa gränsvärden är fastställda på basis av oral exponering för vatten. Varmt bruksvatten använder man i huvudsak för att tvätta sig.

16 §. Tillämpningsområde. Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet genom att till 5 kap. foga en ny paragraf om tillämpningsområdet, varvid 16 § i den gällande lagen blir en ny 16 a §. Enligt förslaget ska till paragrafen flyttas en del av de kännetecken som har en central koppling till definitionen av hushållsvatten i den gällande lagen. Dessutom ska från paragrafens tillämpningsområde avgränsas sådana vatten som inte omfattas av bestämmelserna i dricksvattendirektivet, antingen enligt en avgränsning av hela direktivets tillämpningsområde eller per artikel för sådana funktioner där dricksvattendirektivet ger ett nationellt spelrum att besluta om avgränsning av tillämpningsområdet.

Anskaffning av hushållsvatten kan genomföras antingen genom att fastigheten ansluter sig till vattenledningsnätet hos en anläggning som levererar hushållsvatten eller genom att hushållsvattnet tas med vattenanvändarens egna anordningar. Hushållsvatten kan även levereras med tankar.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om att detta kapitel ska tillämpas på hushållsvatten som är avsett att användas av människor och som antingen tillhandahålls på ovan nämnda sätt eller tappas på flaska eller i behållare. Det föreslås att till momentet flyttas preciseringen om vattnets leveranssätt från den gällande lagens definition av hushållsvatten. Förflyttningen av vattnets leveranssätt från definitionen av hushållsvatten till tillämpningsområdet avses förtydliga definitionen av hushållsvatten samt tolkningen av vad bestämmelserna om hushållsvatten tillämpas på.

Enligt förslaget ska det föreskrivas i 2 mom. om de bestämmelser som kan tillämpas på varmt bruksvatten och produkter som kommer i kontakt med det. På varmt bruksvatten och produkter som kommer i kontakt med det tillämpas 17 och 17 b §, 19 § 1 och 3–5 mom., 19 b §, 20 § 3 mom. och 6 mom. samt 21 §.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om att vad som i denna lag föreskrivs om anläggningar som levererar hushållsvatten tillämpas också på verksamhetsutövare som levererar vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten. Bestämmelsen föreslås bli överförd till momentet från 16 § 3 mom. i den gällande lagen. I Finland är det allmänt att ett så kallat partivattenverk levererar vatten till verksamhetsutövare som fungerar som anläggning som levererar hushållsvatten. Enligt den etablerade tolkningen anses dock ett partivattenverk inte vara en anläggning som levererar hushållsvatten, eftersom det inte har slutförbrukare av vatten som sina kunder, utan endast en verksamhetsutövare som levererar hushållsvatten till slutförbrukare av vatten anses vara en anläggning som levererar hushållsvatten.

I 4 mom. föreslås det bestämmelser om att detta kapitel inte ska tillämpas på

- 1) vatten som används uteslutande för klädtvätt eller städning, för sanitetsändamål eller för andra motsvarande ändamål där människors exponering för vattnet är ringa,
- 2) naturligt mineralvatten som Livsmedelsverket erkänt i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten,
- 3) vatten som är sådant i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel avsett vatten som används i medicinskt syfte.

Enligt förslaget ska till momentet överföras 16 § 2 mom. i den gällande lagen, genom vilket definitionen av hushållsvatten preciseras i den gällande lagen genom att även exkludera vatten som används för vissa ändamål från lagens tillämpningsområde. Överföringen av momentet från definitionen av hushållsvatten till tillämpningsområdet avses förtydliga definitionen av hushållsvatten. Vatten som uteslutande används för att tvätta sig med föreslås dock tas bort från funktionerna på vilket kapitlet inte tillämpas enligt det överförda momentet, eftersom vissa artiklar i dricksvattendirektivet även innehåller bestämmelser om varmt bruksvatten som i första hand används för att tvätta sig med. Bruksvatten, dvs. vatten som används för andra användningsändamål än som hushållsvatten, inklusive varmt bruksvatten, avses dock inte heller framöver ingå i definitionen av hushållsvatten.

Bruksvatten får dock inte orsaka skada för människors hälsa. På kallt bruksvatten avses de allmänna skyldigheterna angående att vatten inte får orsaka skada för hälsan tillämpas i enlighet med hälsoskyddslagen. Kallt bruksvatten är till exempel vatten som leds in i en byggnads specialvatteninstallation som fastställts i vatten- och avloppsinstallationsförordningen. Specialvatteninstallationer kan finnas i industrianläggningar eller andra motsvarande anläggningar. Det är också fråga om en specialvatteninstallation om till exempel dagvatten eller ytvatten eventuellt används på en fastighet för bevattning av trädgården, som tvättvatten, sköljvatten i toalettstol eller i sprinkleranordningar, springbrunnar, simbassänganordningar, bubbelpoolar, badtunnor, utomhusduschar vid badstränder och motsvarande objekt.

Beträffande naturliga mineralvatten innehåller förslaget preciseringar om att man med dessa avser vatten som Livsmedelsverket erkänt i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten. Definitionen av vatten som används i medicinskt syfte, som direktivet inte tillämpas på enligt dricksvattendirektivet, föreslås bli preciserat på sätt att med det avses vatten i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel.

Enligt förslaget ska i det nya 5 mom. föreskrivas att på hushållsvatten som de anläggningar som levererar i snitt mindre än 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn levererar till vattendistributionsområdet tillämpas inte 19 a §. De detaljerade bestämmelserna angående riskhanteringsplanen i hälsoskyddslagen ska därmed inte tillämpas på små anläggningar som levererar hushållsvatten. Sådana anläggningar ska dock inte helt befrias från riskbedömning och riskhantering, utan de allmänna principerna om riskhantering ska även tillämpas på dem. Merparten av de störningssituationer som gäller hushållsvatten och orsakar en potentiell sanitär olägenhet för vattenanvändarna i Finland sker uttryckligen i små anläggningar som levererar hushållsvatten. Beredskap och riskhantering har allmänt konstaterats vara de mest ändamålsenliga metoderna för förebyggande av störningssituationer. Av denna anledning skulle det vara ändamålsenligt att utfärda bestämmelser om tillämpning av de allmänna principerna om riskhantering även för små anläggningar som levererar hushållsvatten. Eftersom dricksvattendirektivet inte tillämpas på sådana anläggningar skulle det vara lämpligt att för dem utfärda nationella bestämmelser om

en lättare riskbedömning och riskhantering som påverkar kvaliteten på hushållsvatten än direktivet förutsätter och med beaktande av deras resurser, och på så sätt främja folkhälsan och minska antalet störningssituationer i anknypning till hushållsvatten. Små anläggningar som levererar hushållsvatten ska inte heller åläggas att upprätthålla en avgränsning av vattendistributionsområdet som geografisk information i enlighet med 18 a § 3 mom.

Riskhantering i enlighet med dricksvattendirektivet enligt 19 a § avses inte heller tillämpas på småskalig kommersiell eller offentlig verksamhet där hushållsvattnet tas från en egen vattenkälla, såsom en brunn. Med sådana verksamhetsutövare avses exempelvis små byskolor inom den offentliga verksamheten samt inom kommersiell verksamhet småskalig uthyrning av semesterfastigheter eller kommersiell användning av livsmedelslokaler, såsom kiosker eller små kaféer. Det kan anses vara oskäligt att kräva en riskhantering av den omfattning som anges i dricksvattendirektivet av sådana små aktörer. Eftersom riskhantering dock även är viktig för dessa aktörer föreslås det att de allmänna principerna för riskhantering i 19 § ska gälla dem. Avsikten är att utfärda bestämmelser om dessa aktörers riskhantering i lagstiftningen på lägre nivå, men inte i så stor omfattning som dricksvattendirektivet förutsätter. Beviljandet av detta undantag baserar sig på artikel 3.6 i dricksvattendirektivet.

I 6 mom. föreslås det bestämmelser om att på sjögående fartyg som uteslutande trafikerar inom Finlands territorialvatten och som transporterar passagerare och behandlar vatten genom att avsalta det och leda det till hushållsvatten tillämpas inte 19 § 2 mom. 1 punkten eller 19 a §. Genom det nya 6 mom. verkställs artikel 3.2 i direktivet, där det föreskrivs att fartyg som tar råvatten från havsvatten, avsaltar vattnet så att det blir användbart som hushållsvatten och transporterar passagerare inte ska behöva göra någon riskbedömning som påverkar kvaliteten på havsvattnet. Bestämmelsen avses enbart gälla fartyg som trafikerar inom Finlands territorialvatten, eftersom de internationella bestämmelser som avses i 6 § 4 mom. i hälsoskyddslagen tillämpas på fartyg som trafikerar på internationella vatten. Sådana fartyg som uteslutande trafikerar inom Finlands territorialvatten är få till antalet.

I 7 mom. föreslås bestämmelser om att på de fastigheter som stadigvarande eller tillfälligt används av försvarsförvaltningen och på de med stöd av 15 § 8 mom. i lagen om försvarsmakten (551/2007) föreskrivna objekt som ska ges särskilt skydd tillämpas inte 18 § 3 mom., 18 a § 3 mom., 20 § 2, 4 och 5 mom., 21 § eller 49 a § 3 mom. I 7 a § föreskrivs det om försvarsmaktens uppgifter inom hälsoskydd. Försvarsmakten sköter själv tillsynen gällande sitt hälsoskydd, varför det uttryckligen behöver regleras separat vilka bestämmelser i 5 kap. som inte tillämpas på försvarsmaktens tillsyn av hälsoskyddet i sin egen verksamhet.

16 a §. Definitioner. Enligt förslaget ska till lagen fogas en ny 16 a § dit definitionerna avseende hushållsvatten som föreskrivs i 16 § ska överföras. Enligt förslaget ska fyra nya definitioner fogas till paragrafen och en definition ska tas bort (vattentäkt). Dessutom föreslås det att två definitioner överförs från hushållsvattenförordningen till lagen.

Som första punkt i 1 mom. föreslås en definition av hushållsvatten, enligt vilken hushållsvatten är allt vatten som används som dricksvatten, för matlagning eller för andra hushållsändamål eller som förpackas i flaskor eller behållare, för vilka definitionen inte ändras. I enlighet med den tidigare definitionen avses med hushållsvatten även vatten som används av en livsmedelsföretagare för tillverkning, bearbetning eller förvaring av livsmedel eller för utsläppande av livsmedel på marknaden i en livsmedelslokal enligt 5 § 2 mom. i livsmedelslagen (297/2021). Med livsmedelslokal avses varje byggnad, lokal och del av sådan enligt artikel 2.1 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien, nedan *livsmedelsförordningen*, samt vilket annat utrymme som helst där livsmedel som är avsedda för försäljning

eller annars att överlåtas tillverkas, förvaras, transporteras, saluförs, serveras eller annars behandlas. En livsmedelslokal kan vara registrerad eller godkänd. En plats för primärproduktion anses inte vara en livsmedelslokal.

Som tillägg till den tidigare definitionen preciseras det enligt dricksvattendirektivet att med hushållsvatten avses dock inte vatten som används för särskilda ändamål i en livsmedelslokal. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung möjliggörs användning av så kallat rent havsvatten och rent vatten för vissa ändamål. Finland har dessutom fått nationella anpassningar angående kraven på vatten i Europeiska unionens lagstiftning om livsmedelshygien, om vilka det finns bestämmelser i jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygien (318/2021) som utfärdats med stöd av livsmedelslagen. Enligt artikel 3.5 i dricksvattendirektivet kan medlemsstaterna bevilja befrielse från tillämpning av dricksvattendirektivet för sådant vatten om de behöriga nationella myndigheterna är övertygade om att vattenkvaliteten inte kan påverka de färdiga livsmedlens säkerhet. I de syften som anges i lagstiftningen om livsmedelshygien ska man således även i fortsättningen få använda rent havsvatten eller rent vatten. Livsmedelstillsynsmyndigheten svarar för tillsynen av livsmedelssäkerheten och avses vara den behöriga myndigheten enligt dricksvattendirektivet för dessa undantag. I dricksvattendirektivet förutsätts det dessutom att vattenförsörjningen i livsmedelslokalerna i fråga uppfyller relevanta skyldigheter, särskilt i fråga om förfarandena för principerna för faroanalys och kritiska styrpunkter samt avhjälpande åtgärder i enlighet med relevant unionslagstiftning på livsmedelsområdet. Således ska en aktör inom livsmedelsbranschen beakta användning av rent vatten eller rent havsvatten i egenkontrollen enligt 15 § i livsmedelslagen. Rent vatten eller rent havsvatten är således inte sådant dricksvatten som avses i dricksvattendirektivet, och inte heller sådant hushållsvatten som avses i hälsoskyddslagen.

Enligt förslaget ska definitionen av vattentäkt tas bort i 1 mom. 2 punkten. Bestämmelser om vattentäkt, dess ägare och ägande av vatten i en brunn eller någon annan vattentäkt samt om skyddsområde för vattentäkt och bestämmelser angående det finns i vattenlagen (587/2011). Efter de föreslagna ändringar hänvisas det i hälsoskyddslagen till uttag av vatten som ett mer allmänt begrepp. Avsikten är dock att definitionen på vattentäkt ska ingå i den förordning av statsrådet som ska utfärdas med stöd av 19 a § 5 mom.

I 2 punkten föreslås en ny definition av varmt bruksvatten. Varmt bruksvatten är inte hushållsvatten och bestämmelser om det har inte tidigare ingått i hälsoskyddslagen. Hälsoskyddslagen som nu föreslås bli ändrad på grundval av dricksvattendirektivet innehåller dock bestämmelser som ska tillämpas på varmt bruksvatten, varför det är nödvändigt att foga definitionen till lagen. I förordningen om vatten- och avloppsinstallationer avses med varmt bruksvatten vatten som framställs genom uppvärmning av hushållsvatten. I denna lag avses med varmt bruksvatten även vatten som framställs genom uppvärmning av annat vatten. Sådant vatten kan till exempel vara uppvärmt råvatten som leds till tvättutrymmen på campingområden.

Enligt förslaget ska definitionen av anläggning som levererar hushållsvatten föreskrivas som 1 mom. 3 punkten. Definitionen ändras inte innehållsmässigt från definitionen i den gällande lagen. Anläggningar som levererar hushållsvatten är främst vattentjänstverk som levererar hushållsvatten enligt lagen om vattentjänster. I lagen om vattentjänster definieras vattentjänstverk som en inrättning som sköter ett samhälles vattentjänster inom ett verksamhetsområde som kommunen har godkänt. Någon egentlig storleksgräns har inte föreskrivits för ett vattentjänstverk i lagen om vattentjänster. Anläggningar som levererar hushållsvatten är också andra verksamhetsutövare, som till exempel andelslag eller andra sammanslutningar som levererar hushållsvatten via ett vattenledningsnät. Sådana anläggningar är oftast mindre än vattentjänstverk till sin storlek. Sådana sammanslutningar av fastigheter där var och en tar vatten med sina egna

anordningar från samma vattenkälla anses däremot inte utgöra anläggningar som levererar hushållsvatten.

På en verksamhetsutövare som regelbundet levererar vatten ur tankar till exempel till ett sådant område där det inte är möjligt att ansluta sig till ett vattenledningsnät hos en anläggning som levererar hushållsvatten tillämpas bestämmelserna som gäller anläggningar som levererar hushållsvatten. I allmänhet är hushållsvattenleverans ur tankar dock tillfälligt och anknyter antingen till publikevenemang eller störningssituationer som till exempel gäller en tillfällig minskning av råvatten, till leveransstörningar hos en anläggning som levererar hushållsvatten, förorening eller risk för förorening av vatten. I dessa fall är det inte fråga om en anläggning som levererar hushållsvatten. Den som levererar hushållsvatten ur en tank tillfälligt ska dock se till att det vatten som läggs i tanken uppfyller kvalitetskraven på hushållsvatten och att tanken eller de material som används vid distributionen inte sänker vattenkvaliteten på så sätt att uppfyllandet av kvalitetskraven på hushållsvattnet äventyras. Detsamma tillämpas även om vatten tillhandahålls eller distribueras ur en tank för användning som hushållsvatten i mobila enheter såsom tåg eller fartyg, dvs. sådana mobila enheter tolkas inte som anläggningar som levererar hushållsvatten. Hushållsvatten kan även skaffas ur flaskor eller behållare, och på det vatten som förpackas i dessa tillämpas bestämmelserna om hushållsvatten. Efter att vattnet har förpackats på flaska eller i behållare tillämpas inte bestämmelserna om hushållsvatten på vattnet, utan livsmedelslagstiftningen, och verksamhetsutövaren tolkas då inte heller som en anläggning som levererar hushållsvatten, utan som en aktör inom livsmedelsbranschen.

Inga ändringar föreslås i definitionen av vattendistributionsområde i 4 punkten. Bestämmelser om vattendistributionsområden och anmälan om dessa finns i 18 a §, varför det är motiverat att hålla kvar definitionen i lagen.

Enligt förslaget ska 5 punkten innehålla definitionen av vattenanvändare som överförs från hushållsvattenförordningen till lagen. Till definitionen av vattenanvändare fogas även användning av varmt bruksvatten.

Enligt förslaget ska definitionen av vattenproduktionskedja överföras med mindre ändringar från hushållsvattenförordningen till 6 punkten.

Enligt förslaget ska 7 punkten innehålla en definition av en byggnads vatteninstallation, vilken ska ersätta definitionen fastighetens vattenanordningar i hushållsvattenförordningen. Med en byggnads vatteninstallation avses dricksvattendirektivets definition ”fastighetsinstallation”. ”Byggnaders vatteninstallationer” är en etablerad term i Finland. I lagstiftningen används termen till exempel i förordningen om vatten- och avloppsinstallationer som utfärdats med stöd av markanvändnings- och bygglagen.

Enligt förslaget ska det göras några preciseringar i definitionen som avses överföras från hushållsvattenförordningen. För det första avses definitionen hänvisa till både privata och offentliga byggnader, som den nationella lagstiftningen ska hänvisa till enligt de anvisningar som kommissionen gett om genomförandet av dricksvattendirektivet. För det andra avses definitionen hänvisa till förutom vattenledningar och anordningar även till vattenarmaturer, särskilda vatteninstallationer och uttagspunkten som definierats i ovan nämnda förordning om byggnaders vatten- och avloppsinstallationer. Det är motiverat att foga definitionen till lagen, eftersom riskhantering avseende byggnaders vatteninstallationer föreskrivs som en nyhet i lagen. De preciseringar som föreslås i definitionen knyter bestämmelserna i hälsoskyddslagen till regleringen av byggnaders hälsa och säkerhet i markanvändnings- och bygglagen samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Enligt förslaget ska 8 punkten innehålla en definition av riskhantering, med vilket avses den riskbaserade metod som föreskrivs i dricksvattendirektivet. Enligt dricksvattendirektivet ska den riskbaserade metoden i anknytning till hushållsvatten basera sig på internationellt erkända principer, som framför allt är WSP-principen och den europeiska standarden EN 15975–2 som utarbetats om hantering av risker och störningssituationer som påverkar säkerheten i produktionskedjan för hushållsvatten, där WSP-principen beskrivs som en standard. Enligt WSP-principen identifieras faror och tillbud som påverkar kvaliteten på hushållsvatten, de hälsorisker de orsakar bedöms och hanteringsåtgärder identifieras och genomförs för att avhjälpa faran eller minska riskerna. Alla delområden i WSP-principen ska gälla hela vattenproduktionskedjan. Den föreslagna definitionen av riskhantering omfattar verksamhets sättet enligt WSP-modellen och standarden SFS-EN 15975–2.

I 9 punkten föreslås en ny definition av prioriterade fastigheter. Enligt artikel 10 i dricksvattendirektivet ska man i riskhanteringen avseende byggnaders vatteninstallationer fokusera särskilt på riskhantering av vatteninstallationer i prioriterade fastigheter. Enligt direktivets definition avses med prioriterade fastigheter ”stora fastigheter som inte är avsedda som bostäder och som har många användare som kan exponeras för vattenrelaterade risker, särskilt stora fastigheter avsedda att användas av allmänheten, i enlighet med vad som identifieras av medlemsstaterna”. Den föreslagna definitionen motsvarar definitionen i direktivet. En detaljerad förteckning över de prioriterade fastigheter, av vilka krävs riskhantering avseende vatteninstallationer, föreskrivs i 19 b §.

17 §. Allmänna kvalitetskrav. Enligt förslaget ska rubriken på paragrafen ändras. I den gällande lagen är rubriken på paragrafen ”allmänna krav och undantag från dem”. I den nuvarande paragrafen föreskrivs det förutom om allmänna kvalitetskrav på hushållsvatten även om undantag från dem. För att förtydliga lagstiftningen föreslås det att bestämmelserna om undantag överförs till en ny 17 a §.

I 1 mom. bibehålls det allmänna och ovillkorliga kvalitetskravet angående hushållsvatten om att hushållsvatten ska vara oskadligt för hälsan och användbar för sina ändamål. Utöver hushållsvatten föreslås det att till bestämmelsen fogas motsvarande kvalitetskrav även för varmt bruksvatten. Det föreslås att till momentet fogas en bestämmelse om att det vatten som avses för hushållsvatten vid behov behandlas och desinficeras på ett sådant sätt att det inte medför sanitär olägenhet. Det föreslås att från momentet överförs bestämmelserna om ämnen, anordningar och material som används vid behandling och distribution av vatten till en ny 17 b §, eftersom det ska utfärdas närmare bestämmelser om dessa än tidigare för genomförandet av dricksvattendirektivet.

Enligt förslaget ska i 2 mom. bibehållas den allmänna skyldigheten om att installationer för uttag, behandling, lagring eller distribution av vatten ska planeras, förläggas, byggas och av innehavaren skötas så att hushållsvattnet och det varma bruksvattnet uppfyller de krav som föreskrivs i 1 mom. Det föreslås att i momentet upphävs bestämmelsen om att i samband med dessa åtgärder ska hänsyn dessutom tas till de bestämmelser om skyddsområden för vattentäkter som meddelats med stöd av 4 kap. 12 § i vattenlagen och de skyddsplaner för grundvattenområden som utarbetats med stöd av 10 e § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004). Avsikten är att den nämnda bestämmelse som ska strykas ska ingå i den förordning av statsrådet som ska utfärdas med stöd av 19 a § 5 mom.

Det föreslås att 3 mom. ändras i sin helhet. Enligt förslaget ska bestämmelserna om vem som har ansvar för uppfyllandet av kvalitetskraven angående hushållsvatten i 20 § 1 mom. i den gällande lagen överföras ändrade till momentet. I den nämnda paragrafen föreskrivs det att anläggningar som levererar hushållsvatten och vattenanvändare som tar hushållsvatten med egna

anordningar ska se till att hushållsvattnet uppfyller de krav som avses i 17 § 1 mom. Det föreslås att momentet preciseras på så sätt att beträffande hushållsvatten som levereras till en fastighet svarar den anläggning som levererar hushållsvatten för att det levererade vattnet uppfyller kraven enligt 1 mom. vid det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till anläggningens vattenledningsnät. Även i förordningen om vatten- och avloppsinstallationer föreskrivs det om att endast vatten som uppfyller kvalitetskraven för hushållsvatten får ledas till en byggnads vatteninstallation.

Till momentet avses en bestämmelse bli fogad om att fastighetens ägare eller innehavaren av byggnaden ska se till att vatteninstallationen i en byggnad inte i sådan utsträckning försämrar kvaliteten på det levererade vattnet att det kan medföra sanitära olägenheter. Preciseringsarna motsvarar den gällande rättspraxisen. Bestämmelser om en fastighets anslutning till vattentjänstverkets ledningsnät finns i 3 kap. i lagen om vattentjänster. Enligt 14 § i lagen om vattentjänster ska vattentjänstverket se till att det hushållsvatten som verket levererar uppfyller kvalitetskraven i hälsoskyddslagen. Enligt 13 § i lagen om vattentjänster ska vatten- och avloppsanordningarna på fastigheten hållas i ett sådant skick och användas så att fara eller men inte åsamkas hälsan.

Om fastigheten inte är ansluten till ett ledningsnät hos en anläggning som levererar hushållsvatten genomförs vattentjänsterna för fastigheten och de byggnader som finns på dess område med hjälp av vattenanvändarens egna anordningar. I momentet föreslås en precisering om att den som tar vatten svarar för kvaliteten på hushållsvattnet i sådana fall. Enskilda hushåll och verksamhetsutövare svarar således själva för kvaliteten på det hushållsvatten som de skaffar och på de vatteninstallationer som används för vattenförsörjningen. Om den som tar vatten samtidigt äger fastigheten eller byggnaden ska denne tillämpa bestämmelserna i 117 c och 166 § i markanvändnings- och bygglagen om projektering och uppförande av byggnader med beaktande av hygieniska och säkra vattentjänster så att hälsan inte äventyras på grund av vattnet i byggnaden ens under dess användningstid. En vattenanvändare som har hyrt en fastighet eller en byggnad eller en del av den för privat användning, offentlig eller kommersiell verksamhet eller att användas som livsmedelslokal anses inte vara en sådan som tar vatten. Därvid är fastighetens eller byggnadens ägare ansvarig för uppfyllandet av kvalitetskraven på vatten och för att vatten som tas ur en brunn eller ur någon annan vattenuttagpunkt eller ur byggnadens vatteninstallation inte orsakar någon sanitär olägenhet. Vattenanvändaren har dock för sin del ansvar för att användningen av vatten ur byggnadens vatteninstallationer inte orsakar någon sanitär olägenhet. Med detta avses till exempel att vattnet är kvar länge i byggnadens vatteninstallationer på grund av en liten vattenförbrukning eller vattenanvändarens ansvar för att temperaturen på det varma bruksvattnet är tillräckligt hög. Verksamhetsutövaren ska också till exempel genom egenkontroll ombesörja att det vatten avsett för kunderna som används i verksamheten uppfyller kvalitetskraven på hushållsvatten.

Även annat vatten än vatten som uppfyller kvalitetskraven på hushållsvatten kan ledas in i en byggnad. Därvid är det fråga om en specialvatteninstallation enligt definitionen i förordningen om vatten- och avloppsinstallationer som enligt nämnda förordning inte får vara i direkt kontakt med en byggnads vatteninstallationer, dvs. till anordningar med vilka hushållsvatten leds till byggnaden. Vatten som leds till specialvatteninstallationer får inte användas som hushållsvatten. Med stöd av 12 § 2 mom. i vatten- och avloppsinstallationsförordningen ska det på varje specialvatteninstallations tappställe och del av ledningsnätet finns en tydlig och permanent märkning, varav vattenkvaliteten och användningsändamålet framgår. Om vatten som leds till en specialvatteninstallation används som varmt bruksvatten i offentlig eller kommersiell verksamhet ska verksamhetsutövaren genom egenkontroll säkerställa att det varma bruksvattnet inte orsakar någon sanitär olägenhet för vattenanvändaren.

Som ett nytt 4 mom. föreslås en bestämmelse om på vilka ställen kvalitetskraven på vatten ska uppfyllas. Bestämmelsen om stället där kvalitetskraven ska uppfyllas har inte ändrats i det nya dricksvattendirektivet. I den gällande nationella lagstiftningen finns det bestämmelser om stället där kvalitetskraven ska uppfyllas i hushållsvattenförordningen, varifrån bestämmelserna föreslås bli överförda som sådana till lagen. Utöver hushållsvatten föreslås det att uttag av varmt bruksvatten fogas till uttag av vatten. Överföringen är motiverad i ljuset av 80 § i grundlagen.

Paragrafens 3 mom. överförs till ett nytt 5 mom. och avses kvarstå oförändrat beträffande bemyndigandet enligt den gällande lagen att genom en förordning av social- och hälsovårdsministeriet, för att förebygga sanitär olägenhet, utfärda närmare bestämmelser om kvalitetskrav på hushållsvatten som gäller hälsan, desinficering och tillräckligt behandling av vatten som avses för hushållsvatten. Befogenheten avses dock bli utvidgad till att även omfatta kvalitetsmål för hushållsvattens användbarhet, såsom det redan är enligt gällande rättspraxis, samt varmt bruksvatten. Bemyndigandet enligt detta moment i den gällande lagen att utfärda närmare bestämmelser om de hälsorelaterade egenskaperna hos kemikalierna och materialen som används vid behandling och ledning av vatten föreslås bli överförd till en ny 17 b §, eftersom det föreslås att mer detaljerade bestämmelser om dessa omständigheter utfärdas för genomförandet av dricksvattendirektivet.

17 a §. Undantag från kvalitetskraven. Enligt förslaget ska till lagen fogas en ny 17 a § dit motsvarande bestämmelser som finns i den gällande 17 § ska överföras. Bestämmelser om kvalitetskrav avses ingå i 17 § och undantag från dem i den nya 17 a §. Ändringen avses inte ha någon inverkan på innehållet, men genom ändringen förtydligas bestämmelserna i lagen om detta.

Det föreslås att den inledande delen i 17 § 4 mom. i den gällande lagen, där det föreskrivs om att regionförvaltningsverket kan bevilja undantag från uppfyllandet av kvalitetskraven på hushållsvatten, överförs till 1 mom. I bestämmelsen ska det enligt förslaget preciseras att undantag endast kan beviljas för uppfyllandet av det kemiska kvalitetskravet, vilket dricksvattendirektivet ger befogenheter för och som det i nuläget finns bestämmelser om i hushållsvattenförordningen. Undantag kan inte beviljas för uppfyllandet av övriga kvalitetskrav eller kvalitetsmål för vatten än kemiska kvalitetsmål.

Det föreslås att den sista meningen om de allmänna förutsättningarna för beviljande av undantag i 17 § 4 mom. i den gällande lagen överförs till 2 mom. En allmän förutsättning för beviljande av undantag är att undantag endast kan beviljas om anskaffningen av hushållsvatten inte kan skötas på något annat skäligt sätt och undantaget inte medför sanitär olägenhet.

Det föreslås att till 3 mom. överförs bestämmelsen från 21 § i hushållsvattenförordningen om att en anläggning eller vattenägare som har beviljats ett undantag enligt 1 mom. ska informera vattenanvändarna om detta samt om orsakerna till undantaget, dess innehåll och vilka korrigerande åtgärder som planeras.

Enligt förslaget föreskrivs det i 4 mom. att närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av undantag, innehållet i ansökan om undantag och förfarandet för ansökan om och beviljande av undantag utfärdas genom förordning av statsrådet. Det föreslås att närmare bestämmelser ska utfärdas om förfarandet för ansökan och beviljande av undantag enligt nuvarande 17 § 3 mom. genom en förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

17 b §. Kemikalier, material och produkter som används i vattenproduktionskedjan. Det föreslås att en ny 17 b § fogas till lagen, där det föreskrivs om hygienkrav med avseende på kemikalier, filtreringsmaterial, material och produkter som kommer i kontakt med vatten samt om

deras godtagbarhet för användning i produktionskedjan för hushållsvatten och i byggnaders vatteninstallationer. De gällande bestämmelserna med allmän räckvidd i lagen avses bli preciserade genom nya bestämmelser för genomförandet av dricksvattendirektivet.

Enligt förslaget ska till 1 mom. fogas en allmän bestämmelse om att de kemikalier eller filtreringsmaterial som är avsedda att användas vid behandling av hushållsvatten och material eller produkter som används vid uttag, behandling, lagring eller leverans av vatten eller i en byggnads vatteninstallationer inte får försämra vattenkvaliteten på hushållsvatten eller varmt bruksvatten avsett att användas av människor så att det allmänna kvalitetskravet enligt 17 § äventyras. Momentet avses ersätta den andra meningen i 17 § 1 mom. i den gällande lagen.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om kravet enligt artiklarna 11.1 och 12.1 i dricksvattendirektivet att material som används i produkter som kommer i kontakt med vatten och kemikalier och filtreringsmaterial som används vid behandling av vatten inte får inverka skadligt på vattnets färg, lukt eller smak eller öka tillväxten av mikrober i vattnet, och de får inte heller avge ämnen som är skadliga för hälsan eller några andra ämnen som upplöses i vattnet i högre grad än vad som är nödvändigt med avseende på användningen av dem. Förebyggandet av upplösningen av nämnda ämnen som är skadliga för hälsan hör till uppfyllandet av kvalitetskraven enligt 17 §. Vattnets färg, lukt och smak däremot är kvalitetskrav, med vilka avses att vattnet ska lämpligt för sitt ändamål och godtagbart för vattenanvändarna.

Genom 3 mom. avses 2 mom. preciseras. I behandlingen av vatten kan det även behövas sådana ämnen som ökar tillväxten av mikrober vid behandlingen av vatten. I artikel 12 i dricksvattendirektivet om beredningskemikalier och filtermaterial som kommer i kontakt med dricksvatten föreskrivs det att ämnen som används vid behandling av vatten inte oavsiktligt får öka tillväxten av mikrober. Genom momentet avses nämnda artikel i direktivet verkställas.

Genom 4 mom. förtydligas förhållandet mellan hälsoskyddslagen och marknadskontrollagen genom en precisering av vilka aktörer som vid tillämpningen av hälsoskyddslagen ska betraktas som sådana ekonomiska aktörer som avses i marknadskontrollagen. Med ekonomisk aktör enligt 2 § 9 punkten i marknadskontrollagen avses vid tillämpningen av hälsoskyddslagen en sådan tillverkare, importör, försäljare eller annan aktör som tillhandahåller produkter avsedda för kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten på marknaden. Dessa aktörer ska se till att produkterna uppfyller kraven i 17 b §. Dessutom föreslås det till 4 mom. en informativ hänvisningsbestämmelse om att vid marknadskontroll av de produkter som avses i paragrafen, vid yttre gränskontroll samt vid sökande av ändring i marknadskontrollmyndighetens beslut iaktas marknadskontrollagen.

I 5 mom. föreslås det en informativ hänvisningsbestämmelse om att ramarna för marknadskontrollen, samarbetet med ekonomiska aktörer och kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden anges i marknadskontrollförordningen. I dricksvattendirektivet föreskrivs det att EU:s marknadskontrollförordning tillämpas på produkter som kommer i kontakt med vatten. EU-förordningen gäller som sådan i alla unionens medlemsstater, och i Finland har den kompletterats nationellt med marknadskontrollagen.

Enligt förslaget överförs till 6 mom. den informativa hänvisningsbestämmelsen i 21 § i den gällande lagen, enligt vilken bestämmelser om godkännande av desinfektionsmedel för vatten finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, samt i kemikalielagen (599/2013).

Enligt förslaget ska bestämmelser utfärdas i 7 mom. om att genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om de bestämmelser som kompletterar

dricksvattendirektivet, som kommissionen kan utfärda med stöd av de befogenheter som delegerats till den genom dricksvattendirektivet (se avsnitt 2.2.7). Det behövs bestämmelser om ett bemyndigande för att nationellt genomföra de bestämmelser som kommissionen antar i enlighet med de föreskrivna övergångstiderna.

18 §. Godkännande av verksamheten vid anläggningar som levererar hushållsvatten.

Det föreslås att 1 och 2 mom. förblir oförändrade.

Enligt förslaget ska till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., där det föreskrivs om nödvändiga uppgifter som ska fogas till ansökan om godkännande av verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten, varvid 3 mom. i den gällande lagen överförs till 4 mom. och 4 mom. till 5 mom.

Det föreslås att 4 och 5 mom. förblir oförändrade till sitt innehåll.

I det föreslagna nya 6 mom. föreskrivs det att närmare bestämmelser om de uppgifter som avses i 3 mom., dvs. ansökningsförfarandet och de uppgifter som ska bifogas till ansökan, utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 a §. Anmälningsskyldighet om vattendistributionsområde.

Enligt förslaget ska 1 mom. ändras så att anmälan om ett nytt vattendistributionsområde ska gälla alla anläggningar som levererar hushållsvatten, även de anläggningar som avses i 18 §, vars verksamhet är godkänd. Det föreslås inte att anmälningssättet ändras, utan anmälan ska göras i enlighet med den gällande regleringen på det sätt som avses i 13 § i hälsoskyddslagen. Syftet med ändringen är att förtydliga det tolkningsproblem som framkommit i tillsynen av praxis om huruvida en anläggning enligt 18 § ska göra en ansökan enligt 18 § eller en anmälan enligt 18 a § om ett nytt vattendistributionsområde. Införandet av en anmälningsskyldighet för anläggningar som levererar hushållsvatten enligt 18 § innebär dock inte att en anläggning som inleder sin verksamhet, och som 18 § tillämpas på, ska göra både en ansökan enligt 18 § och en anmälan enligt 18 a §. Anmälan ska endast göras om ett nytt vattendistributionsområde, eftersom avsikten är att med stöd av 18 § 6 mom. utfärda bestämmelser om att en anläggning som inleder sin verksamhet till ansökan ska foga uppgifter om de dåvarande vattendistributionsområdena. Däremot om ett nytt vattendistributionsområde omfattar uttag av vatten eller behandling av vatten som är nya, ska en ansökan enligt 18 § alltid göras, eftersom det därvid är fråga om en väsentlig ändring av uttag eller behandling av vatten i enlighet med 18 §.

Även en verksamhetsutövare som tar hushållsvatten med egna anläggningar för att använda det i offentlig eller kommersiell verksamhetsutövare ska göra en anmälan om vattendistributionsområde. Med användning av hushållsvatten i offentlig eller kommersiell verksamhet avses användning eller leverans av hushållsvatten för användning av de kunder som verksamheten riktar sig till eller för användning i tillverkningen av livsmedel avsedda för kunderna.

Enligt förslaget ska till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. där det föreskrivs att de aktörer som avses i 1 mom. ska uppdatera uppgifterna om vattendistributionsområdet och utan dröjsmål anmäla väsentliga ändringar i uppgifterna till kommunens hälsoskyddsmyndighet. En väsentlig ändring kan till exempel vara att antalet vattenanvändare ändras på så sätt att ändringen påverkar undersökningsfrekvensen rörande tillsynen av kvaliteten på hushållsvattnet.

Enligt förslaget ska till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., där det för det första föreslås bestämmelser om att en anläggning som levererar hushållsvatten ska upprätthålla informationen om en

avgränsning av vattendistributionsområdet på så sätt att vattendistributionsområdet finns registrerat som geografisk information som ett platsobjekt i vektorformat. Enligt artikel 16.5 som gäller kapitlets tillämpningsområde ska detta krav endast tillämpas på anläggningar som tillhandahåller minst 10 m³ vatten per dygn eller försörjer behovet för minst 50 personer.

Gränsen för ett vattendistributionsområde som presenteras som geografisk information kan anses vara sådan sekretessbelagd information som avses i 24 § 7, 8 och 10 punkten i offentlighetslagen. Det är dock viktigt att upprätthålla vattendistributionsområdena som geoinformation i polygont format för att underlätta den administrativa bördan för de anläggningar som levererar hushållsvatten och de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna. Dricksvattendirektivet förutsätter att de senaste uppdaterade uppgifterna om kvaliteten på hushållsvatten ska finnas tillgängliga för vattenanvändarna i datanätet. Det föreslås att bestämmelser om kravet på att förete uppgifter i datanätet utfärdas i 20 § 2 mom. Avsikten är att genomföra detta genom en nationell webbplats, webbtjänsten vesi.fi som upprätthålls av Finlands miljöcentral, så att varje anläggning och kommunal hälsoskyddsmyndighet inte ska behöva grunda egna webbplatser och se till att de kontinuerligt uppdateras. Avsikten är att uppgifterna om hushållsvatten automatiskt ska överföras från informationssystemet Vati till webbplatsen vesi.fi, där vattenanvändarna får riksomfattande information från ett ställe. För att informationen om kvaliteten på hushållsvatten ska riktas till rätt vattendistributionsområde behövs vattendistributionsområdets gränser som geografisk information i vektorformat i tjänsten vesi.fi som bakgrundsinformation. Vattendistributionsområdets gränser avses dock inte vara öppen information som tillhandahålls på webbplatsen vesi.fi.

Som andra moment föreskrivs det att en anläggning som levererar hushållsvatten ska lämna uppgifter om vattendistributionsområdets gränser till kommunens hälsoskyddsmyndighet och Finlands miljöcentral. Det är viktigt att informationen lämnas till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten med avseende på tillsynen av kvaliteten på hushållsvattnet och beredskapen inför störningssituationer. Informationen behöver lämnas till Finlands miljöcentral för att det ska vara möjligt att informera vattenanvändarna på webbplatsen vesi.fi. Det föreslås att information om ändringar i vattendistributionsområdets gränser lämnas årligen. Detta underlättar den administrativa bördan för verksamhetsutövarna, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och Finlands miljöcentral, eftersom alla små ändringar i gränserna inte genast behöver anmälas. Väsentliga ändringar ska dock anmälas utan dröjsmål med stöd av 2 mom.

Det föreslås att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården föreskrivs rätt att fastställa i vilket format den geografiska informationen ska lämnas. Geografisk information kan företes i många olika format, men alla är inte kompatibla. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska med stöd av den styrningsskyldighet som föreskrivs i 4 § i hälsoskyddslagen för det första ta kontakt med Finlands miljöcentral för att utreda i hurdant format Finlands miljöcentral kan ta emot den geografiska informationen och för det andra utarbeta en anvisning om det korrekta sättet att lämna informationen.

19 §. Allmänna riskhanteringsprinciper för vattenproduktionskedjan. Den tidigare genom lagen om ändring av hälsoskyddslagen (120/2001) upphävda 19 § föreslås bli ersatt med en ny paragraf där det föreskrivs om allmänna principer för riskhantering av vattenproduktionskedjan.

Enligt förslaget ska bestämmelser utfärdas i 1 mom. om att trygghandlet av kvaliteten på hushållsvatten och varmt bruksvatten ska grunda sig på förebyggande beredskap och riskhantering.

Bestämmelser om riskhantering av vattenproduktionskedjan som baserar sig på WHO:s WSP-princip och som även beskrivs i standarden SFS-EN 15975-2 enligt WSP-principen finns redan nu genom de ändringar som gjorts i hälsoskyddslagen och hushållsvattenförordningen 2016 och

2017. Ändringarna baserade sig på kommissionens direktiv (EU) 2015/1787 om ändring av bilaga II och III till rådets direktiv 98/83/EG om kvaliteten på dricksvatten, genom vilket det gamla dricksvattendirektivet kompletterades. Kommissionens direktiv i fråga tillät medlemsstaterna att beakta riskhanteringen i tillsynen av kvaliteten på hushållsvatten. Huvudprinciperna enligt WSP har alltså redan tillämpats i flera år i Finland, men det nya dricksvattendirektivet innehåller närmare bestämmelser om riskhantering än tidigare, varför även den nationella lagstiftningen bör kompletteras till denna del.

Enligt förslaget ska bestämmelser utfärdas i 2 mom. om två delområden av vattenproduktionskedjan på vilka en sådan verksamhetsutövare som anges i 18 och 18 a § ska fokusera riskhantering, det vill säga faktorer som påverkar råvattnets kvalitet och försörjning av hushållsvattnet.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om verksamhetsutövaren ska sammanställa information som behövs med avseende på fokuseringen av riskhantering samt hålla denna information uppdaterad. Med verksamhetsutövare avses beträffande 2 mom. 1 punkten (riskhantering avseende råvatten) och 2 punkten (riskhantering avseende leverans av hushållsvatten) alla anläggningar som levererar hushållsvatten enligt 18 § och anmälningsskyldiga aktörer enligt 18 a §. Uppgifter som är nödvändiga med avseende på tillämpningen av riskhantering är de faror och tillbud som identifierats enligt definitionen på riskhantering i 16 a § 8 punkten, den risk de orsakar kvaliteten på hushållsvattnet, samt de ändamålsenliga hanteringsåtgärder som är avsedda att avhjälpa eller minska riskerna, för vilka de ansvariga aktörerna har fastställts.

Enligt förslaget ska som 4 mom. överföras 20 § i den gällande lagen om skyldigheten att beakta nödvändiga uppgifter med avseende på fokuseringen av riskhantering enligt 3 mom. och i verksamhetsutövarens egenkontroll samt i myndighetstillsynen angående kvaliteten på hushållsvatten och tillsynen av förhållanden i den verksamhet som bedrivs som utförs av kommunens hälsoskyddsmyndighet. I momentet avses endast den egenkontroll som görs med stöd av hälsoskyddslagen och myndighetstillsynen som utförs av kommunens hälsoskyddsmyndighet. Anläggningens egenkontroll och den kommunala hälsoskyddsmyndighetens myndighetstillsyn omfattar dock inte nödvändigtvis alla de aktörer som har identifierats vara ansvariga för genomförandet av riskhanteringsåtgärder. Åtgärder för hantering av identifierade risker kan till exempel gälla minskning av utsläpp från verksamheter som finns i tillrinningsområdet, uppdatering av skyddsplanen för grundvattenområde, samordnad kontroll av kvaliteten på råvatten eller placering av nya verksamheter som styrs genom planläggning. Av denna anledning är det viktigt med samarbete mellan verksamhetsutövare, myndigheter och intressentgrupper för genomförandet av riskhanteringsåtgärder.

I 5 mom. föreslås ett bemyndigande med stöd av vilket närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet om nödvändig information avseende fokusering av riskhantering, om självkontrollen och kommunala hälsoskyddsmyndighets myndighetstillsyn. Dessa bestämmelser tillämpas på vattenförsörjningsområden till vilka en anläggning som levererar hushållsvatten levererar mindre än 10 kubikmeter om dygnet eller mindre än behovet för 50 personer, liksom på det vatten som en användare av vatten tar med egna anordningar.

19 a §. Riskhanteringsplan avseende vattenproduktionskedjan. Enligt förslaget ska till lagen fogas en ny 19 a § om riskhanteringsplan och utarbetande av en plan avseende vattenproduktionskedjan.

Enligt förslaget ska 1 mom. innehålla bestämmelser om att en anläggning som levererar hushållsvatten ska se till att det för hela vattenproduktionskedjan utarbetas och kontinuerligt uppdateras en plan för riskhanteringsåtgärder som gäller förebyggande och hantering av risker som

kan orsaka en hushållsvattenburen sanitär olägenhet. Planen för riskhanteringsåtgärder avses motsvara nuvarande 7 a § 4–7 punkten i hushållsvattenförordningen, dvs. planen ska innehålla en förteckning över identifierade risker, som kan medföra förorening av hushållsvatten, en förteckning över anläggningens riskhanteringsåtgärder i anknytning till detta som redan är i bruk, information om hur dessa riskhanteringsåtgärders funktion säkerställa samt vid behov en plan för att införa nya riskhanteringsåtgärder.

Enligt förslaget ska 2 mom. innehålla bestämmelser om att de som deltar i utarbetandet av planen för riskhanteringsåtgärder ska ha tillgång till de uppgifter som behövs vid riskbedömningen och tillräcklig sakkunskap för att fastställa de tillvägagångssätt för riskhantering som avses i 1 mom. Den information som behövs vid riskbedömning finns samlad i olika informationssystem, och en stor del av informationen är tillgänglig i tjänsten Öppen information inom datasystemet för miljövardsinformation enligt 222 § i miljöskyddslagen. Sådan information är till exempel information om hydrologi för grundvattenområden och deras tillrinningsområden, hydrogeologiska egenskaper, vattnets kemiska kvalitet och kvantitet samt inverkan som beror på mänsklig verksamhet och som kan medföra en risk för kvaliteten på hushållsvattnet. All information som behövs i riskhanteringen är dock inte nödvändigtvis öppen information.

I enlighet med WSP-principen bildar verksamhetsutövaren en samarbetsgrupp som svarar för utarbetandet av en plan för riskhanteringsåtgärder. Det föreslås dock inga bestämmelser om någon egentlig skyldighet att tillsätta eller bilda en arbetsgrupp, för att åtgärderna angående riskhanteringen ska kunna genomföras så flexibelt som möjligt, med beaktande av särdragen hos varje anläggning som levererar hushållsvatten och med en så liten administrativ börda som möjligt. Däremot föreslås det en bestämmelse i 3 mom., enligt vilken planen ska utarbetas i samarbete med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och andra myndigheter och intressentgrupper som är centrala med avseende på riskhantering. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar det sätt på vilket riskbedömning och riskhantering enligt den gällande lagstiftningen ska göras enligt anvisningarna. De centrala aktörerna räknas inte upp separat i bestämmelsen, utan verksamhetsutövaren ska kunna ges prövningsrätt angående vilka intressentgrupper som uppenbarligen behöver vara delaktiga i utarbetandet av planen.

Kommunens hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet enligt hälsoskyddslagen beträffande den regelbundna tillsynen av kvaliteten på hushållsvatten och tillsynen av verksamhetsutövarens förhållanden. I 6 § i lagen föreskrivs det att tillsynen ska vara av hög kvalitet, riskbaserad och förebygga sanitära olägenheter, och enligt 20 § (som enligt detta förslag överförs till 19 § 3 mom.) ska resultaten från riskhanteringen beaktas i tillsynen av kvaliteten på hushållsvatten och i tillsynen av förhållanden. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten har även den information som behövs för att bedöma hälsoriskerna som orsakas av identifierade faror och tillbud. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten har således en central roll framför allt vid riskhantering, och i princip ska den delta i utarbetandet av en riskhanteringsplan.

Genom ändringen av 4 § i lagen om vattentjänster som ingår i propositionen föreslås det att NTM-centralen deltar i identifieringen av riskhanteringsåtgärder och insamlandet av den miljöinformation som behövs för sådan riskhantering med avseende på råvatten som avses i hälsoskyddslagen. Enligt artikel 8.2 i dricksvattendirektivet kan man i karakteriseringen av tillrinningsområden för uttagpunkter som hör till riskbedömningen utnyttja information som samlats in för vattenvård och som gäller identifiering och kartläggning av tillrinningsområden för uttagpunkter, kartläggning av säkerhetszonerna, om sådana zoner har upprättats i enlighet med artikel 3 i vattenramdirektivet, georeferenser för samtliga uttagpunkter i tillrinningsområdena och beskrivning av markanvändning, avrinning och infiltrationsprocesser i tillrinningsområdena för uttagpunkter i enlighet med vattenramdirektivet. Vid identifiering av faror och tillbud i tillrinningsområdena för uttagpunkter enligt dricksvattendirektivet och bedömning av den risk

som de kan utgöra för kvaliteten på hushållsvatten kan man enligt nämnda punkt i direktivet använda den granskning som gjorts för vattenvården om konsekvenserna av mänsklig verksamhet och informationen om tryck som riktas mot betydande vattenförekomster. I nämnda artikel i dricksvattendirektivet föreskrivs det även att de åtgärder som fastställts på basis av riskhanteringen för att förebygga och minska riskerna ska inkluderas i åtgärdsprogrammen för vattenförvaltning om det är ändamålsenligt. Bestämmelserna om åtgärdsprogram för vattenförvaltning ingår i vattenvårdslagstiftningen. Eftersom NTM-centralen enligt vattenvårdslagen har en central ställning i planeringen av vattenvård, och eftersom NTM-centralen är tillsynsmyndighet enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, är det av yttersta vikt att NTM-centralen deltar i riskbedömningsarbetet angående kvaliteten på råvatten.

I likhet med vad som gäller NTM-centralen avses bestämmelser utfärdas om den kommunala miljöförvaltningsmyndighetens deltagande i riskhanteringsarbetet genom en ändring av 4 § i lagen om vattentjänster som ingår i denna proposition. Enligt 22 § i miljöskyddslagen sköter kommunens miljöförvaltningsmyndighet de tillstånds- och tillsynsuppgifter enligt miljöskyddslagen som hör till kommunen samt anmälningsförfarandena. Kommunens miljöförvaltningsmyndighet har således betydande information med avseende på riskhantering och identifiering av faror, varför det också är viktigt att den deltar i riskhanteringsarbetet.

Andra centrala myndigheter som avses i momentet kan till exempel vara den myndighet som svarar för kommunens planläggning, eftersom markanvändningen till exempel kan påverka kvaliteten på grundvatten och avloppslösningarna för bosättningen, och räddningsmyndigheten som är en aktör vid miljöolyckor och som det ska avtalas med om skötseln av störningssituationer i anknytning till förorening av hushållsvatten. Beredskapen inför störningssituationer och riskhanteringen är sammankopplade. Om man inte genom riskhanteringsåtgärder kan avhjälpa faror och tillbud eller når en tillräcklig nivå på riskhanteringen ska den kvarstående risken beaktas i planeringen inför störningssituationer.

De andra intressentgrupper som avses i momentet är till exempel miljötillståndspliktiga verksamhetsutövare, vars verksamhet eventuellt kan innebära en risk för förorening av råvatten. Enligt artikel 8.4 i dricksvattendirektivet åläggs medlemsstaterna att vid behov säkerställa att de som orsakar en förorening genomför åtgärder som är förebyggande och inriktade på att avhjälpa eller minska riskerna i samarbete med vattenleverantörerna och andra relevanta intressentgrupper. Enligt 52 och 62 § i miljöskyddslagen ska ett miljötillstånd förenas med behövliga villkor för den tillståndspliktige om förebyggande av förorening av miljön, kontroll av utsläpp och verksamheten samt kontroll av miljöpåverkan och tillståndet i miljön efter avslutad verksamhet. Det är nyttigt att beakta sådan information i riskbedömningen och riskhanteringen, och det avses främja eventuella förstörars deltagande i riskhanteringsåtgärder på det sätt som dricksvattendirektivet avser. Samarbetsformen för anläggningar som levererar hushållsvatten och miljötillståndspliktiga verksamhetsutövare kan också till exempel vara samordnad kontroll av vattenkvaliteten. Enligt 63 § i miljöskyddslagen och 3 kap. 11 § i vattenlagen kan tillståndspliktigheten vid behov i miljötillståndet ålägga flera tillståndshavare att gemensamt kontrollera sina verksamheters miljöpåverkan (samordnad recipientkontroll) eller för kontrollen av verksamheten godkänna deltagande i övervakningen inom området. Den samordnade recipientkontrollen kan enligt nämnda bestämmelser gälla skyldighetskontroll på grundval av miljöskyddslagen och vattenlagen. I praktiken har till exempel samordnad recipientkontroll av grundvatten konstaterats vara en fungerande lösning, där en anläggning som levererar hushållsvatten genomför samordnad recipientkontroll i samarbete med de andra aktörerna som har ålagts kontroll av grundvatten i det ifrågasvarande tillrinningsområdet för grundvatten. Genom samordnad recipientkontroll av grundvatten kan flera verksamhetsutövarers kontrollskyldigheter skötas kostnadseffektivt genom enhetliga provtagnings- och analysmetoder. På basis av resultaten fås en hel-

hetsbild av grundvattnets status och eventuella förändringar i grundvattenkvaliteten som begränsar användningen av hushållsvattnet. Genom samarbetet effektiviseras även alla aktörers engagemang till de riskhanteringsåtgärder som konstateras vara nödvändiga i området. Enligt artikel 8.2 i dricksvattendirektivet kan uppföljning av statusen för vatten avsedda för uttag av hushållsvatten och för yt- och grundvatten samt uppföljning av skyddsområdena, som genomförs för vattenvården eller i enlighet med annan unionslagstiftning, användas i uppföljningen av råvatten som ingår i riskbedömningen av tillrinningsområden.

Enligt 10 e § i vattenvårdslagen kan kommunen utarbeta en skyddsplan för grundvattenområde. Utarbetandet av en skyddsplan är inte obligatoriskt, och den utarbetade skyddsplanen har ingen rättsverkan. Skyddsplanen är dock en betydelsefull del av riskhanteringen avseende råvatten, eftersom viktig information och åtgärdsrekommendationer med avseende på riskhantering ofta presenteras där. För en del grundvattenområden har ingen skyddsplan utarbetats eller planen är inte uppdaterad eller tillräckligt omfattande. Utarbetandet och uppdateringen av skyddsplaner är redan nu en av åtgärderna i åtgärdsprogrammen för vattenförvaltning, och behovet av att utarbeta en skyddsplan som ett eventuellt åtgärdsförslag inom riskhanteringen avseende råvatten kan främja utarbetandet av planer.

Andra intressentgrupper som avses i momentet kan till exempel vara sådana utövare av verksamheter, för vilka vattenkvaliteten och leveranssäkerheten har en särskilt stor betydelse, såsom sjukhus eller betydande aktörer inom livsmedelsbranschen.

Enligt förslaget ska bestämmelser utfärdas i 4 mom. om att en anläggning som levererar hushållsvattnet ska beakta riskhanteringsplanen i sin egenkontroll och ge in den till NTM-centralen, den kommunala miljövårdsmyndigheten och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Dessutom ska det enligt förslaget utfärdas bestämmelser om att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska beakta riskhanteringsplanen i samband med utövandet av sin tillsyn i enlighet med hälsoskyddslagen.

Enligt förslaget föreskrivs det i 5 mom. att närmare bestämmelser om utarbetande, innehåll och uppdateringen samt om egenkontrollen hos en anläggning som levererar hushållsvatten utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 b §. *Riskhantering i fråga om vatteninstallationer i prioriterade fastigheter.* Enligt förslaget ska till lagen fogas en ny 19 b § om riskhantering i fråga om vatteninstallationer i så kallade prioriterade fastigheter. Enligt artikel 10 i dricksvattendirektivet ska riskbedömningen avseende fastighetsinstallationer i första hand vara inriktad på de prioriterade fastigheter som medlemsstaterna fastställt.

I 1 mom. föreslås det bestämmelser om en förteckning över nationella prioriterade fastigheter som riskhanteringen enligt paragrafen avses gälla. Den allmänna definitionen av en prioriterad fastighet föreskrivs i 16 a § 9 punkten. Enligt bestämmelserna i artikel 2.4 i dricksvattendirektivet kan medlemsstaterna dock själva besluta om vilka objekt som räknas som prioriterade fastigheter. I valet av prioriterade fastigheter har man fäst särskild uppmärksamhet vid möjliga förekomster av legionellabakterier enligt direktivet och vid hur utsatta användarna av fastigheten är för olägenheterna som kommer av legionellainfektioner.

Som prioriterade fastigheter föreslås för det första anmälningsskyldiga hotell, vandrarhem, lägenhetshotell, motell och resandehem enligt 13 § samt inkvarteringsrum på semesteranläggningar och campingområden. Användningen av sådana byggnaders vatteninstallationer kan vara oregelbunden, varvid vattnet blir kvar en längre tid i vatteninstallationen. Sådana förhållanden gynnar legionellabakteriernas förökning i vatteninstallationerna. Legionellainfektioner har till

exempel förekommit i hotell. Legionellabakterier förökar sig också i fuktiga utrymmen, varför det föreslås att badinrättningar, simhallar, utebassänger och bastur som är öppna för allmänheten fastställs som prioriterade fastigheter. I dessa utrymmen kan vattenanvändaren få en legionellainfektion genom att andas in den aerosol som bildats i vattnet som innehåller legionella. Barn är inte särskilt utsatta för legionellainfektioner, medan återigen äldre människor hör till den mest känsliga gruppen, varför det föreslås att socialvårdsenheter som tillhandahåller intensifierat serviceboende eller anstaltsvård ska ingå i de prioriterade fastigheterna. I Finland har legionellainfektioner förekommit på sjukhus, och de som vårdas på hälsovårdscentralernas vårdavdelningar är utsatta för legionellainfektioner på grund av sin sjukdom. Av denna anledning föreslås även dessa objekt bli definierade som prioriterade fastigheter. Beträffande andra fastigheter avses kommunen kunna besluta vilka fastigheter de definierar som prioriterade på grundval av den allmänna definitionen av en prioriterad fastighet.

Med undantag av sjukhus och hälsovårdscentraler omfattas alla fastigheter som föreslagits som prioriterade av kommunens planenliga tillsyn av hälsoskyddet med stöd av 13 § i hälsoskyddslagen. Sjukhus och hälsovårdscentraler med vårdavdelning ska enligt förslaget fogas till hälsoskyddslagen som nya anmälningsskyldiga objekt i lagens bilaga, där det räknas upp de verksamheter som är anmälningsskyldiga med stöd av 13 §, för att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska kunna övervaka riskbedömningen avseende dessa byggnaders vatteninstallationer. I bilagan avses det preciseras att för dessa verksamhetsutövare ska den regelbundna tillsynen enligt hälsoskyddslagen avgränsas till endast riskhantering avseende byggnadernas vatteninstallationer.

För att trygga kvaliteten på det hushållsvatten och det varma bruksvatten som tas ur byggnadens vatteninstallationer, ska enligt förslaget bestämmelser utfärdas i 2 mom. om att ägaren av en byggnad som används som en prioriterad fastighet, ska sammanställa och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen samt fokusera riskhanteringen på byggnadens vatteninstallationer. Eftersom byggnadens ägare inte nödvändigtvis själv är den verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som en prioriterad fastighet, och således inte är föremål för hälsoskyddstillsyn, ska även verksamhetsutövaren som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet i sin verksamhetsutövning åläggas att för sin del delta i riskhanteringen avseende byggnadens vatteninstallationer.

Enligt förslaget ska i 3 mom. utfärdas bestämmelser om en skyldighet för byggnadens ägare att ge sådana i 2 mom. nämnda uppgifter som avseende riskhanteringen är nödvändiga till den verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet. Det föreslås att en skyldighet föreskrivs för verksamhetsutövaren att förete uppgifter angående riskhanteringen avseende byggnadens vatteninstallationer till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om myndigheten begär dem.

Enligt förslaget ska 51 § i lagen preciseras i 4 mom. till den del att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för att förebygga sanitär olägenhet ska kunna meddela byggnadens ägare eller verksamhetsutövaren förelägganden som gäller underhållet av byggnadens vatteninstallationer och uppföljning av en sanitär olägenhet eller vattenkvaliteten i byggnadens vatteninstallation. Bemyndigandet att utfärda bestämmelser avses inte vara uteslutande, utan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan med stöd av 51 § även utfärda andra föreskrifter eller genom beslut med stöd av 53 § förplikta en part att inom en tidsfrist korrigera vad denne orättmätigt har gjort eller försummat. Nämnda beslut enligt 53 § kan komma i fråga till exempel när en byggnadsägare försummar sina skyldigheter enligt 2 eller 3 mom.

Genom bestämmelsen i 4 mom. genomförs artikel 10 i dricksvattendirektivet, enligt vilket riskbedömningen av fastighetsinstallationer ska omfatta uppföljning av bly och legionellabakterier

i fastigheter där det på grundval av riskbedömningen har bedömts finnas risker i anknytning till vattenkvaliteten och människors hälsa som beror på byggnadens vatteninstallationer. Enligt dricksvattendirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att adekvata tillsyns- och hanteringsåtgärder har vidtagits för att förebygga och undvika hälsorisker orsakade av byggnaders vatteninstallationer på så sätt att människors hälsa inte äventyras. Enligt artikel 10 i dricksvattendirektivet ska åtgärderna, inklusive uppföljningen, riktas åtminstone till att avhjälpa eller minska den risk som orsakas av legionellabakterier. Åtgärderna ska även riktas till att kontrollera hälsoriskerna som bly orsakar via vatten. Bly i hushållsvattnet är ändå ingen betydande riskfaktor i Finland, eftersom blyrör inte har använts i Finland för ledning av hushållsvatten. Däremot bedöms legionellainfektioner vara en underdiagnostiserad smittsam sjukdom i Finland.

Enligt förslaget ska i 5 mom. utfärdas bestämmelser om att sådana resultat av uppföljningen av vattenkvaliteten som avses i 4 mom ska lagras i det datasystem som avses i 20 § 2 mom. För uppföljningen av genomförandet av dricksvattendirektivet ska riskhanteringsåtgärderna avseende byggnaders vatteninstallationer samt uppföljningsresultaten rörande legionellabakterier och bly ingå i de dataset som upprättas med stöd av 21 § för att kunna användas av Europeiska kommissionen, Europeiska miljöbyrån och Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar. Av denna anledning ska de prov rörande dessa parametrar som den kommunala hälsoskyddsmyndigheten eventuellt beordrat för undersökning, undersökas i ett sådant laboratorium som avses i 49 a §, och undersökningens resultat ska registreras i informationssystemet Vati.

Enligt förslaget ska till 6 mom. fogas informativa hänvisningar till 117 c och 166 § i markanvändnings- och bygglagen.

Som 7 mom. föreslås ett bemyndigande för social- och hälsovårdsministeriet att utfärda närmare bestämmelser om uppgifter som behövs för riskhanteringen när det gäller vatteninstallationer i en byggnad som används som prioriterad fastighet, uppdateringen av av dessa uppgifter och uppföljning av en sanitär olägenhet och av kvaliteten på hushållsvattnet och det varma bruksvattnet i byggnadens vatteninstallationer.

20 §. Övervakning, bestämmelser och information i fråga om vattenkvaliteten. Enligt förslaget ska rubriken på paragrafen ändras. Paragrafen avses bli ändrad så att den även gäller varmt bruksvatten genom att ordet hushållsvatten byts ut till vatten, eftersom tillsynen och bestämmelserna i fortsättningen även gäller legionellabakterier som undersöks i varmt bruksvatten och byggnaders varmvatteninstallationer. Enligt förslaget ska till 2, 4 och 5 mom. fogas skyldigheter rörande information, varvid det är motiverat att även nämna information i rubriken.

Det föreslås att 1 mom. ändras i sin helhet. Bestämmelsen i den gällande lagen om skyldigheten för anläggningar som levererar hushållsvatten och vattenanvändare som tar hushållsvatten med egna anordningar att se till att hushållsvattnet uppfyller de kvalitetskrav som avses i 17 § föreslås bli överförd med ändringar till 17 § i samband med bestämmelserna om de allmänna kvalitetskraven för hushållsvatten.

Det föreslås att det moment som avses bli flyttat ersätts med ett nytt 1 mom. om den kommunala hälsoskyddsmyndighetens skyldighet att godkänna riskhanteringsplanen för en anläggning som levererar hushållsvatten. Dessutom föreslås det att till momentet flyttas 3 mom. 3 punkten, dvs. den kommunala hälsoskyddsmyndighetens skyldighet att regelbundet övervaka kvaliteten på det hushållsvatten som anläggningarna som levererar hushållsvatten levererar samt kvaliteten på det hushållsvatten som används i vattendistributionsområdena och i livsmedelslokaler. Enligt förslaget ska till momentet fogas en skyldighet för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att övervaka att de uppgifter som behövs för tillämpningen av riskhanteringen enligt 19 § 3

mom. är uppdaterade, att anläggningens egenkontroll är tillräcklig och att anläggningen som levererar hushållsvatten genomför riskhanteringsplanen enligt 19 a §. Bestämmelsen motsvarar 3 mom. 1 punkten i den gällande lagen, enligt vilken den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska godkänna riskbedömningen avseende anläggningar som levererar hushållsvatten.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om en ny skyldighet för kommunen hälsoskyddsmyndighet att registrera resultaten från myndighetstillsynen till det adekvata informationssystemet. Åt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården föreslås rätt att anvisa till vilket informationssystem resultaten ska lämnas. Det är viktigt att lämna uppgifterna till rätt informationssystem för att säkerställa att informationen till vattenanvändarna kan genomföras genom tjänsten vesi.fi i enlighet med beskrivningen i motiveringarna till 18 a §, och att de dataset som föreskrivs i 21 § kan upprättas. I momentet föreslås även bestämmelser om skyldigheten att informera i datanätet enligt dricksvattendirektivet. Enligt förslaget ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten säkerställa att de undersökningsresultat som erhållits med stöd av 49 a § 3 mom. registreras i informationssystemet Vati, varifrån de överförs till webbplatsen vesi.fi.

Det föreslås att 3 mom. ändras i sin helhet, samt att från momentet överförs den 3 punkten, om den kommunala hälsoskyddsmyndighetens skyldighet att övervaka kvaliteten på hushållsvattnet, till 1 mom. Det föreslås även att 1 punkten om godkännande av riskbedömning överförs ändrad till 1 mom. Från den kommunala hälsoskyddsmyndighetens skyldigheter avlägsnas punkterna 2) säkerställa att information om att en riskbedömning har gjorts tillsammans med en sammanfattning av resultaten finns tillgänglig för vattenanvändarna, 4) utifrån tillsynsprogrammen verifiera att åtgärder för att hantera riskerna för hälsan vidtas i hela vattenproduktionskedjan från tillrinningsområde via uttag, beredning och lagring till vattendistribution och att dessa åtgärder är ändamålsenliga och effektiva.

Orsaken till att 2 punkten stryks är att dricksvattendirektivet inte längre förutsätter något säkerställande av att uppgiften om att riskbedömning har utförts och sammanfattningen av resultaten från den finns tillgängliga för vattenanvändarna, utan endast att informationen om riskbedömning av leveranssystemet finns tillgänglig på webbplatsen. Den föreslagna ändringen i 1 mom. om en skyldighet för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten att övervaka att de uppgifter som behövs för tillämpningen av riskhanteringen enligt 19 § 3 mom. är uppdaterade, och att anläggningen som levererar hushållsvatten genomför riskhanteringsplanen enligt 19 a § avses ersätta skyldigheten enligt 3 mom. att med hjälp av tillsynsprogram verifiera att riskhanteringsåtgärderna genomförs.

Däremot avses 4 mom. i den gällande paragrafen överföras till 3 mom. med ändringar. Med stöd av det ändrade momentet kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten vid behov

- 1) utfärda föreskrifter om användning av hushållsvatten eller varmt bruksvatten för förebyggande eller undanröjande av en sanitär olägenhet,
- 2) förplikta verksamhetsutövaren att kontrollera vattenkvaliteten, bestämma om åtgärder för riskhantering eller att hushållsvatten ska desinficeras eller behandlas på något annat sätt, om detta ska anses behövligt med hänsyn till vattnets kvalitet,

Den kommunala hälsoskyddsmyndighetens administrativa åtgärder som nämns i momentet utesluter inte andra administrativa åtgärder eller tvångsmedel enligt hälsoskyddslagen. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan även utfärda andra bestämmelser med stöd av 51 § eller med stöd av 53 § ålägga vederbörande att korrigera en försummelse av sina skyldigheter enligt hälsoskyddslagen eller enligt bestämmelser eller ålägganden som utfärdats med stöd av den. Andra bestämmelser eller förbud enligt 51 § kan till exempel vara förbud mot ledning av vatten

till en specialvatteninstallation om det kan antas att användningen av vatteninstallationen kan orsaka en sanitär olägenhet. Med specialvatteninstallation avses en byggnads vatteninstallation för ledning av annat vatten än hushållsvatten enligt vatten- och avloppsinstallationsförordningen. En sanitär olägenhet som orsakas av en specialvatteninstallation kan vara möjlig till exempel om den inte är installerad eller märkt på det sätt som avses i 12 § i vatten- och avloppsinstallationsförordningen.

Enligt förslaget ska till 4 mom. överföras med ändringar bestämmelsen i 21 § i hushållsvattenförordningen om att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska se till att det för vattenanvändarna inom de vattendistributionsområden som finns inom kommunens område finns tillräcklig information i datanätet om de eventuella sanitära olägenheter som är förknippade med kvaliteten hos hushållsvattnet samt om vilka möjligheter det finns att undanröja olägenheterna. Den föreslagna bestämmelsen baserar sig på artikel 3.4 i dricksvattendirektivet. Enligt förslaget ska i 2 mom. likaså ingå bestämmelser om skyldigheten enligt artikel 3.4 i dricksvattendirektivet att se till att ägare eller innehavare av sådana fastigheter som inte är anslutna till en vattenledning som tillhör en anläggning som levererar hushållsvatten vid behov får tillräcklig information om möjligheterna att undanröja faktorer som eventuellt försämrar kvaliteten på vattnet.

I 5 mom. föreslås bestämmelser om att resultaten rörande kvaliteten på hushållsvattnet samt annan information som publiceras i datanätet även ska kunna lämnas på något annat sätt på begäran av vattenanvändaren. Bestämmelser om konsumenternas rätt att få information på annat sätt än via datanätet finns i första underpunkten i bilaga IV till dricksvattendirektivet.

Som 6 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om regelbunden övervakning av hushållsvattnets kvalitet, behövliga undersökningar, information, rapportering om resultat och den information som ska tillhandahållas i datanätet samt tillsynen rörande varmt bruksvatten. Bemyndigandet beträffande varmt bruksvatten är nytt. Delvis motsvarande bemyndigande angående hushållsvatten ingår i 5 mom. i den gällande paragrafen. Bemyndigandet avses bli preciserat på ovan angivna sätt.

21 §. Dataset. Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet. Den informativa hänvisningsbestämmelsen i den gällande lagen, enligt vilken bestämmelser om godkännande av desinfektionsmedel för hushållsvatten finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter samt i kemikalielagen, föreslås bli överförd som 6 mom. till den nya 17 b § enligt förslaget. Däremot föreslås det att till lagen fogas en ny paragraf om dataset, som avses innehålla bestämmelser om upprättandet av de dataset som förutsätts enligt dricksvattendirektivet för uppföljningen av genomförandet av direktivet. Myndigheternas olika informationssystem är informationsmaterial, och tillsammans bildar de en informationsresurs om vilken Institutet för hälsa och välfärd sammanställerdataset, som motsvarar den tidigare rapporteringen, för den EU-rapportering som dricksvattendirektivet förutsätter. Dataseten avses ersätta den gamla rapporteringspraxisen till kommissionen enligt dricksvattendirektivet.

I 1 mom. föreslås det att Institutet för hälsa och välfärd upprättar de dataset som förutsätts i dricksvattendirektivet. I enlighet med det som föreslås i 4 § i lagen om vattentjänster ska Finlands miljöcentral svara för upprättandet av dataset inom sin sektor och den tekniska produktionen av informationstjänster i anknytning till dem. Institutet för hälsa och välfärd har sedan år 2000 svarat för rapporteringen till kommissionen i enlighet med det gamla dricksvattendirektivet. Enligt bestämmelserna i det nya dricksvattendirektivet ändras uppföljningen av genomförandet av direktivet från rapportering vart tredje år till upprättande av dataset. En del av dataseten ska upprättas årligen och en del vart sjätte år enligt artikel 18 i dricksvattendirektivet.

De uppgifter som ska ingå i dataseten indelas nationellt i uppgifter som ska sammanställas i tre förvaltningsområden – miljöministeriets, jord- och skogsbruksministeriets och social- och hälsovårdsministeriets – olika informationssystem. Finlands miljöcentral svarar för förvaltningen av datasystemet för miljöårsinformation enligt 222 § i miljöskyddslagen och jord- och skogsbruksministeriets informationssystem för vattentjänster VEETI. Livsmedelsverket svarar för förvaltningen av miljöhälsovårdens informationssystem Vati. Momentet avses innehålla bestämmelser också om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgift att för sin del säkerställa att Europeiska kommissionen, Europeiska miljöbyrå och Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar har tillgång till dessa dataset genom en dataanslutning. Informationssystemen förvaltas således av Livsmedelsverket och Finlands miljöcentral, och för upprättandet av dataset svarar Institutet för hälsa och välfärd och Finlands miljöcentral. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården säkerställer den tekniska anslutningen till nämnda behöriga myndigheter inom Europeiska unionen.

Även de helheter som gäller uppföljningen av genomförandet av direktivet ändras, och för dataseten behövs all information som registreras i ovan nämnda informationssystem. Med stöd av det nya dricksvattendirektivet ska dataset upprättas

1) årligen genast efter att direktivet har verkställts, dvs. på grundval av uppgifterna för 2023 som innehåller information om överskridanden av parametervärden rörande kvalitetskrav samt de avhjäljande åtgärder som vidtagits, sådana störningar avseende hushållsvatten, och deras orsaker samt avhjäljande åtgärder, som har orsakat en potentiell risk för människors hälsa och som har varat oavbrutet över 10 dagar och har påverkat över 1 000 människor samt om undantag som beviljats för uppfyllandet av kvaliteten på hushållsvatten med stöd av 17 a §,

2) senast 12.7.2027, och vart sjätte år därefter uppdatera, som innehåller information om den riskhantering avseende råvatten som gäller tillrinningsområdena för råvatten och som genomförts med stöd av 19 a §, resultaten av den övervakning som utförts angående vattenkvaliteten och de åtgärder som vidtagits för att kontrollera riskerna och de uppnådda framstegen,

3) senast 12.1.2029 upprätta, och vart sjätte år därefter uppdatera, som innehåller information om riskhantering avseende byggnaders vatteninstallationer enligt 19 b § samt de åtgärder som vidtagits för att förbättra tillgången till dricksvatten och främja dess användning, och om hur stor andel av medlemsstatens befolkning som har tillgång till dricksvatten.

Enligt förslaget ska bestämmelser om ett bemyndigande utfärdas i 2 mom., enligt vilket närmare bestämmelser om innehållet i dataseten utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är också att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om de ovan nämnda övergångstider enligt dricksvattendirektivet som gäller upprättandet av dataseten.

I 5 mom. föreslås bestämmelser om att information om verksamhetsutövare ska kunna lämnas ut oberoende av sekretessbestämmelserna till polis- och räddningsmyndigheterna samt till ministerierna för de uppgifter som föreskrivs i lagen.

49 a §. Undersökningslaboratorier. Enligt förslaget ska det gamla organisationsnamnet Livsmedelssäkerhetsverket uppdateras till det nya organisationsnamnet Livsmedelsverket i de nuvarande 1, 3 och 4 mom. Livsmedelssäkerhetsverkets uppgifter har överförts till Livsmedelsverket genom lagen om Livsmedelsverket (371/2018).

I 2 mom. föreslås inga ändringar i innehållet.

Till paragrafen ska enligt förslaget fogas ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom. Enligt det nya 3 mom. ska laboratoriet till det datasystem som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anvisat elektroniskt sända de för myndigheterna avsedda undersökningsresultat av hushållsvatten, varmt bruksvatten och badvatten som tas fram med stöd av denna lag. Den föreslagna ändringen innebär att laboratoriet lämnar undersökningsresultaten via en elektronisk överföringstjänst för analysresultat till informationssystemet Vati. Därvid blir användningen av informationsöverföringstjänsten en förutsättning för att godkänna laboratorier. Nästan alla laboratorier enligt 49 a § som Livsmedelsverket har godkänt (totalt 30 laboratorier) har redan en sådan beredskap.

Enligt förslaget fogas till 4 mom. (3 mom. i den gällande lagen) en bestämmelse enligt vilken verksamhets sättet för informationsöverföring enligt det nya 3 mom. även är en förutsättning för godkännande av laboratorier. Innan ett laboratorium godkänns ska Livsmedelsverket fortsättningsvis begära ett utlåtande av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Institutet för hälsa och välfärd eller Strålsäkerhetscentralen. Enligt etablerad praxis begär Livsmedelsverket ett utlåtande av Institutet för hälsa och välfärd angående de mikrobiologiska metoder som laboratoriet använder, av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården angående de kemiska metoder som laboratoriet använder och av Strålsäkerhetscentralen angående de undersökningar av radioaktivitet i vatten som laboratoriet gör.

I 5 mom. föreslås inga ändringar i innehållet.

Enligt förslaget ska till paragrafen fogas ett nytt 6 mom., dit bemyndigandet att utfärda förordning överförs från 3 mom. i den gällande lagen, enligt vilket närmare bestämmelser om villkoren för godkännande av undersökningslaboratorier utfärdas genom förordning av statsrådet. Bemyndigandet avses utvidgas till att även omfatta lämnande av undersökningsresultat enligt hälsoskyddslagen. Med nämnda förordning av statsrådet avses statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen (152/2015).

49 b §. Tillsyn över undersökningslaboratorier. Enligt förslaget ska det gamla organisationsnamnet Livsmedelssäkerhetsverket uppdateras till det nya organisationsnamnet ”Livsmedelsverket” i nuvarande 1 och 2 mom. Livsmedelssäkerhetsverkets uppgifter har överförts till Livsmedelsverket genom lagen om Livsmedelsverket (371/2018).

I 1 mom. föreslås inga ändringar än uppdateringen av Livsmedelssäkerhetsverkets organisationsnamn till Livsmedelsverket.

Som ett nytt 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken Livsmedelsverket ska ha rätt att återkalla godkännandet av ett laboratorium även permanent, om missförhållandet som observeras i laboratoriets verksamhet är väsentligt och laboratoriet inte har avhjälpt bristerna trots Livsmedelsverkets förelägganden. Det nuvarande 2 mom. avses bli 3 mom.

På grund av att ovanstående 2 mom. fogas till paragrafen föreslås inga andra ändringar i innehållet i det moment som blir 3 mom. än uppdateringen av Livsmedelssäkerhetsverkets organisationsnamn till Livsmedelsverket.

Det föreslås att 3 mom. i den gällande paragrafen stryks, eftersom i momentet hänvisas till personuppgiftslagen (523/1999) som har upphävts genom dataskyddslagen (1050/2018) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Nämnda gällande lagar tillämpas på Livsmedelsverkets verksamhet också utan någon särskild hänvisningsbestämmelse.

Bilaga. Skyldighet att anmäla ibruktage av ett verksamhetsställe eller inledande av en verksamhet samt skyldighet att betala grundavgift för tillsyn.

Det föreslås att till lagens bilaga fogas en ny punkt 7) verksamhetsenheter för hälso- och sjukvården. Med sådana enheter avses sjukhus och hälsovårdscentraler med vårdavdelning. De nya verksamhetsställen som föreslås bli fogade till bilagan avses i fortsättningen vara anmälnings-skyldiga för tillsynen av riskhanteringen avseende vatteninstallationer med stöd av 13 § i hälsoskyddslagen. I övrigt avses inte nämnda verksamhetsställen ha några skyldigheter med stöd av hälsoskyddslagen. Verksamhetsställena avses inte heller vara skyldiga att betala någon grundavgift för tillsynen.

7.2 Lagen om vattentjänster

3 §. Definitioner. Enligt förslaget ska till paragrafen fogas en ny 3 a punkt med definitionen av uttagpunkt för vatten. Uttagpunkt för vatten framgår som begrepp i den ändrade 15 § i lagen om vattentjänster, och därför behöver begreppet definieras. Definitionen behövs även av den anledningen att uttagpunkt för vatten i vissa sammanhang avser en kran, dvs. något annat än i lagen om vattentjänster. Med uttagpunkt för vatten avses i lagen om vattentjänster en brunn, källa eller ytvattenplats avsedd för uttag av vatten att används som hushållsvatten eller för tillverkning av hushållsvatten. Definitionen omfattar enskilda brunnar för grundvatten eller konstgjort vatten, vilka det kan finnas flera av vid en vattentäkt. Beträffande ytvatten avses med uttagpunkt för vatten den punkt där sugröret är i vattendraget eller havet.

4 §. Myndigheter. Till paragrafen ska enligt förslaget fogas ett nytt 4 och 5 mom.

Enligt det nya 4 mom. ska Närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten vid behov inom sina verksamhetsområden delta i den sammanställning som vattentjänstverket gör om de miljöuppgifter som behövs för sådan riskhantering i fråga om råvatten som avses i hälsoskyddslagen samt i identifiering av riskhanteringsåtgärder.

Bestämmelser om riskhanteringen avseende vattenproduktionskedjan finns i 19 a § hälsoskyddslagen. Även om huvudansvaret för riskhanteringen ligger hos vattenleverantören, dvs. vattentjänstverket, förutsätter dricksvattendirektivet beaktande av sådan information i riskhanteringen som påverkar kvaliteten på råvatten som inte nödvändigtvis är tillgänglig eller känd för vattentjänstverket. Av denna anledning anses det vara nödvändigt att både NTM-centralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten vid behov inom sina sektorer deltar i sammanställningen av uppgifter som behövs för riskhanteringen avseende vattenproduktionskedjan till den del uppgifterna inte är tillgängliga för vattentjänstverket. Skyldigheten att delta enligt momentet innebär dock inte att ansvaret för riskhanteringen ska övergå från vattentjänstverket till myndigheterna, eller att myndigheterna ska sköta insamlingen av information för verkens räkning, utan endast att NTM-centralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten ska delta i och vid behov bistå med insamling av de uppgifter som behövs för riskhantering samt i identifieringen av riskhanteringsåtgärder.

I det nya 5 mom. föreslås det bestämmelser om Finlands miljöcentralers uppgifter i uppföljningen av genomförandet och genomförandet av dricksvattendirektivet. Enligt momentet avses Finlands miljöcentral svara för sammanställningen av de dataset som förutsätts enligt dricksvattendirektivet inom sin sektor och för det tekniska genomförandet av informationstjänsterna för information på nätet åt vattenanvändare. I 21 § i hälsoskyddslagen föreslås bestämmelser om Institutet för hälsa och välfärds helhetsansvar för den rapportering till Europeiska unionens kommission som förutsätts enligt dricksvattendirektivet, dvs. samordningsansvaret för rapporteringen. Till Finlands miljöcentralers uppgifter ska enligt förslaget höra upprättandet av de dataset

som förutsätts enligt dricksvattendirektivet inom sin sektor, dvs. Finlands miljöcentral avses svara för upprättandet av dataset till de delar uppgifterna finns i de informationssystem som Finlands miljöcentral upprätthåller. Eftersom de miljöuppgifter som direktivet förutsätter registreras i de informationssystem som upprätthålls av Finlands miljöcentral behöver Finlands miljöcentral se till utvecklingen av informationssystemen på så sätt att de dataset som förutsätts i direktivet finns tillgängliga och kan levereras vidare via gränssnittet. Dessutom avses Finlands miljöcentral svara för den tekniska produktionen av de informationstjänster som behövs för information till vattenanvändare via nätet, dvs. upprätthålla webbplatsen vesi.fi där kvalitets-, pris- och förbrukningsuppgifter om vatten samt annan information som ska förmedlas till vattenanvändarna enligt direktivet ska publiceras. Den information som publiceras på webbplatsen fås från myndighetssystemen. Eftersom Finlands miljöcentral i regel inte själv registrerar uppgifter i de informationssystem som den upprätthåller avses den inte heller svara för kvaliteten och korrektheten i den information som behövs för genomförandet och uppföljningen av genomförandet av direktivet.

15 §. *Vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och kontrollskyldighet.* Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet. 1 mom. kvarstår oförändrat. Till paragrafen ska enligt förslaget fogas ett nytt 2 och 3 mom. Enligt förslaget ska det nuvarande 2 mom. ändras och bli ett nytt 4 mom. På grund av att nya moment fogas till paragrafen ändras det nuvarande 3 mom. till 5 mom., men bemyndigandet som ingår i det förblir oförändrat.

I paragrafens 1 mom. föreslås inga ändringar. Motiveringarna till momentet sammanfaller således med motiveringarna i RP 218/2013 rd.

Genom det nya 2 mom. föreslås det att artikel 8.2 c i dricksvattendirektivet genomförs, enligt vilken lämplig övervakning av riskbedömningen avseende tillrinningsområden för uttagspunkter ska ske i ytvatten eller grundvatten, eller både och, i tillrinningsområdena för uttagspunkter, eller i råvatten, av relevanta parametrar, ämnen eller förorenande ämnen som valts med stöd av riskhanteringen.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att vattentjänstverket väljer de parametrar som i fråga om råvatten ska kontrolleras utifrån den riskbaserade metod och den riskhantering i fråga om vattenproduktionskedjan som avses i hälsoskyddslagen. Enligt förslaget ska bestämmelser om riskhantering av vattenproduktionskedjan utfärdas i 19 a § i hälsoskyddslagen, och kontrollen av råvatten avses vara en del av anläggningens egenkontroll enligt 2 § i hälsoskyddslagen. Med råvatten avses ytvatten, grundvatten, konstgjort vatten, bankinfiltrerat vatten eller havsvatten som används för tillverkning av hushållsvatten, men inte ännu har behandlats. Vattentjänstverket har redan med stöd av 15 § i lagen om vattentjänster skyldighet att hålla sig informerat om de risker som hänför sig till kvantiteten av eller kvaliteten på det råvatten som det använder. Även i ett tillstånd att ta vatten enligt vattenlagen kan det finnas kontrollskyldigheter angående vattenkvantiteten, och i vissa tillstånd enligt vattenlagen finns det även kontrollskyldigheter angående kvaliteten på råvatten, men i allmänhet har tillstånd att ta vatten inga tillståndsbestämmelser om lämnande av kontrolluppgifter till myndighetens informationssystem. Alla vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster har inte tillstånd att ta vatten enligt vattenlagen, men trots det är de med stöd av lagen om vattentjänster skyldiga att kontrollera kvantiteten och kvaliteten på det råvatten de använder.

Enligt 2 mom. ska vattentjänstverket även se till att resultaten av den riskbaserade råvattenkontrollen sänds till det datasystem för miljövardsinformation som avses i miljöskyddslagen. Med lämnandet av resultaten från de parametrar som kontrolleras till datasystemet för miljövardsinformation avses inte att alla parametrar som verket har undersökt ska lämnas, utan endast de parametrar som med stöd av 19 a § i hälsoskyddslagen har identifierats som betydelsefulla med

avseende på hushållsvattnets hygieniska kvalitet, och som verket har inkluderat i sin plan för egenkontroll. Vattentjänstverken kontrollerar redan nu kvantiteten och kvaliteten på det råvatten de använder och känner till riskerna som gäller råvatten, men resultaten från råvattenkontrollen lämnas inte systematiskt till myndigheterna. Det är fråga om en ombesörjningsskyldighet för vattentjänstverket, men i praktiken görs analyserna av råvattenkvaliteten i laboratorier, varifrån uppgifterna kan överföras direkt till datasystemet för miljövårdsinformation. Till den del kontrollen är fortgående mätning (online) lämnas informationen baserad på genomsnitt i den mån det mottagande informationssystemet möjliggör detta. Med lämnande av information avses informationsöverföring via ett gränssnitt eller under övergångstiden även genom överförda filer, och det är inte fråga om någon skyldighet att manuellt registrera information om enskilda parametrar i datasystemet för miljövårdsinformation. Det informationslämnande som här beskrivs gäller sådan uppföljning som görs vid uttagpunkter eller observationsplatser för råvatten. Det gäller inte kvalitetsuppföljning, övervakning eller annan processhantering som sker i ledningsnätet, vid en behandlingsanläggning eller i vattenbehållare. Angående valet av de parametrar som ska kontrolleras och lämnandet av information avses närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet med stöd av bemyndigandena i 15 § 5 mom. och 36 § 1 punkten i lagen om vattentjänster och 19 a § i hälsoskyddslagen.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om lämnande av uppgifter om placeringen av och egenskaperna hos de uttagpunkter för vatten och de observationsplatser, för vilka kontrolluppgifter om råvatten lämnas, till datasystemet för miljövårdsinformation. Uttagpunkt för vatten definieras i 3 § i lagen om vattentjänster. Uttagpunkt för grundvatten är en brunn eller flera brunnar för en grundvattentäkt eller en vattentäkt för konstgjort vatten. Beträffande ytvatten avses med uttagpunkt för vatten den placering som intagsröret har i ytvattenförekomsten. Med informationen om egenskaper avses bland annat information om huruvida uttagpunkten för grundvatten finns inom ett skyddsområde enligt vattenlagen. Vattentjänstverken registrerar redan nu själva placeringsinformation om uttagpunkter för ytvatten och havsvatten i informationssystemet för vattentjänster enligt 20 d § i lagen om vattentjänster, men skyldigheten enligt momentet att se till att denna information lämnas till datasystemet för miljövårdsinformation avses trots detta även utvidgas till att även omfatta uttagpunkter för ytvatten. I praktiken är avsikten dock inte att vattentjänstverket ska registrera placeringsinformationen om uttagpunkter för vatten i flera myndighetssystem, utan det räcker att informationen har lämnats eller anmälts till ett ställe. Skyldigheten att lämna information om placering och egenskaper avses inte gälla uttagpunkter för vatten eller observationsplatser som inte omfattas av råvattenkontroll på grundval av riskhantering i fråga om vattenproduktionskedjan.

Genom det nya 3 mom. avses artikel 8.3 i dricksvattendirektivet genomföras, enligt vilken de vattenleverantörer som utför övervakning i tillrinningsområdena för uttagpunkter eller i råvatten ska vara skyldiga att informera de behöriga myndigheterna om trender avseende, och om ovanliga antal eller koncentrationer av, övervakade parametrar, ämnen eller förorenande ämnen. Momentet avses innehålla bestämmelser om vattentjänstverkets skyldighet att underrätta de behöriga tillsynsmyndigheterna enligt lagen om vattentjänster, dvs. den kommunala miljövårdsmyndigheten, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och närings-, trafik- och miljöcentralen om sådana exceptionella förändringar som upptäckts i de parametrar som kontrolleras i fråga om råvatten och som avses i 2 mom. Anmälningsskyldigheten avses alltså enbart gälla de parametrar som vattentjänstverket har inkluderat i sin plan för egenkontroll till den del uppföljningen av parametrarna har konstaterats vara behövlig som en del av riskbedömningen. Således avses vattentjänstverket inte vara skyldigt att till myndigheterna anmäla alla sådana förändringar som det observerar, men som inte anknyter till den hygieniska kvaliteten på det vatten som produceras till hushållsvatten, utan anmälningsskyldigheten avses gälla de parametrar, vars uppföljning har beslutats inom riskhanteringen avseende vattenproduktionskedjan. Med exceptionell

förändring avses närmast en ökning i koncentrationen eller någon annan sådan förändring som indikerar ett ökat tryck eller en ökad risk avseende miljön eller människors hälsa.

Det nuvarande 2 mom. avses bli ett nytt 4 mom., enligt vilket skyldigheten att hålla sig informerad och kontrollskyldigheten enligt 15 § utvidgas till att även omfatta anläggningar som levererar vatten till vattentjänstverk eller behandlar avloppsvatten för ett vattentjänstverk. Momentet ska ändras så att det beaktar behovet av att utvidga skyldigheterna för en anläggning enligt paragrafen till att även omfatta anläggningar som levererar hushållsvatten, och som inte är vattentjänstverk, men omfattas av tillämpningsområdet för dricksvattendirektivet. Enligt det ändrade momentet ska bestämmelserna i paragrafen alltså gälla både anläggningar som levererar vatten till vattentjänstverk eller behandlar avloppsvatten för ett vattentjänstverk och anläggningar enligt hälsoskyddslagen som levererar minst 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller förser minst 50 personer med hushållsvatten.

På grund av de nya momenten avses nuvarande 15 § 3 mom. i lagen om vattentjänster bli 5 mom., men innehållet i det förblir oförändrat. Momentet innehåller ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om skyldigheten att hålla sig informerad och kontrollskyldigheten. Motiveringarna till momentet sammanfaller således med motiveringarna i RP 218/2013 rd. När bestämmelser om kontroll och lämnande av råvattenuppgifter utfärdas på förordningsnivå, utfärdas de med stöd av detta bemyndigande samt bemyndigandet i 36 § i lagen om vattentjänster samt med stöd av 19 a § i hälsoskyddslagen.

16 §. Upplysningsplikt. Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet. Enligt förslaget ska paragrafen delas i två separata paragrafer, varför rubriken på paragrafen föreslås bli ändrad. Enligt förslaget ska 1 och 2 mom. förbli oförändrade och till paragrafen fogas nya 3–6 mom. Nuvarande 3 och 4 mom. överförs till en ny 16 a §.

Enligt förslaget ska rubriken på paragrafen ändras. Den tidigare rubriken ”upplysningsplikt och offentlighet i fråga om handlingar” beskriver inte längre innehållet i paragrafen, eftersom bestämmelserna om offentlighet i fråga om handlingar föreslås bli överförda till en separat 16 a §. I och med överföringen kommer innehållet i 16 § enbart att avgränsas till frågor som gäller informationsskyldigheten.

Det nya 3 mom. avses innehålla bestämmelser om skyldigheten för ett vattentjänstverk som levererar hushållsvatten att till sina kunder minst en gång per år i samband med faktureringen eller på något annat lättillgängligt sätt lämna information om kvaliteten, priset och förbrukningen för hushållsvattnet som anläggningen levererar. Uppgiften är ny för vattentjänstverket, för trots att verken redan nu har en skyldighet enligt 16 § 2 mom. att ge tillräcklig information om kvaliteten på det hushållsvatten som levereras och nivån på reningen av avloppsvattnet samt om hur avgifterna för vattentjänsterna uppkommer, omfattar denna allmänna informationsskyldighet inte skyldigheten att till kunden lämna uppgifter utan att denne begär dem och minst en gång per år. Bestämmelserna om skyldigheten att lämna information utan separat begäran baserar sig på artikel 17.2 i dricksvattendirektivet.

I det nya 4 mom. föreslås bestämmelser om att vattentjänstverkets kunder ska förmedla den information som avses i 3 mom. till slutförbrukarna av hushållsvatten på det sätt de finner lämpligt. I praktiken innebär ändringen att kunden ska förmedla denna information vidare till slutförbrukarna av vatten då ett vattentjänstverk har lämnat den information som avses i 3 mom. till sina kunder, om inte kunden själv är slutförbrukare av vatten. Med slutförbrukare av vatten avses sådana hushåll eller andra slutförbrukare av vatten, till exempel företagare som verkar i en hyreslokal, som inte nödvändigtvis har en kundrelation med vattentjänstverket, men som använder det vatten som verket levererar till sina kunder. En slutförbrukare av vatten kan till

exempel vara en aktieägare enligt lagen om bostadsaktiebolag som bor i ett bostadsaktiebolags aktielägenhet, en hyrestagare enligt lagen om hyra av bostadslägenhet som bor i en hyreslägenhet, eller bostadsrättsinnehavare enligt lagen om bostadsrättsbostäder eller någon annan slutförbrukare av vatten som bor i ett flerbostadshus eller en fastighet som används för flera olika användningsändamål, som inte är en sådan kund till vattentjänstverket som avses i lagen om vattentjänster. Vattentjänstverkets kund kan förmedla den information som vattentjänstverket lämnar enligt 3 mom. till slutförbrukaren av vatten på valfritt sätt, till exempel i samband med att bolagsvederlaget uppbärs, genom en digital smartapplikation, i samband med handlingarna rörande bolagsstämman eller på bostadsbolagets anslagstavla. Eftersom kunden inte nödvändigtvis är medveten om lagändringen skulle det vara en god praxis att vattentjänstverket informerar sina kunder om skyldigheten att förmedla informationen vidare.

I det nya 5 mom. beaktas behovet av att utvidga skyldigheterna för en anläggning enligt paragrafen till att även omfatta anläggningar som levererar hushållsvatten, och som inte är vattentjänstverk, men omfattas av tillämpningsområdet för dricksvattendirektivet, samt dessa verks kunder. Enligt det ändrade momentet ska bestämmelserna i paragrafen alltså gälla förutom vattentjänstverket och vattentjänstverkets kunder även anläggningar enligt hälsoskyddslagen som levererar minst 10 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller förser minst 50 personer med hushållsvatten samt en sådan anläggnings kunder.

I det nya 6 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om kvalitets-, pris-, och förbrukningsinformation avseende hushållsvattnet enligt 2 mom. samt om lämnandet av denna information. I dricksvattendirektivet definieras den kvalitets-, pris- och förbrukningsinformation i detalj som ska lämnas till vattenanvändarna årligen utan att de begär den. Bestämmelser om det närmare innehållet i informationen samt om sättet att lämna informationen behöver inte utfärdas på lagstiftningsnivå, utan preciserande bestämmelser kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 a §. Offentlighet i fråga om handlingar. Enligt förslaget ska till lagen om vattentjänster fogas ett nytt 16 a §, där det föreskrivs om offentlighet i fråga om handlingar. Paragrafens 1 och 2 mom. är till sitt innehåll motsvarande som 16 § 3 och 4 mom. i den gällande lagen, men de föreslås bli överförda till en separat paragraf så att 16 § inte blir för lång. Dessutom föreslås en lagteknisk precisering i det nya 16 a § 1 mom., genom vilken det preciseras att lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas på tillgången till information ur ett vattentjänstverks alla handlingar som innehåller miljöinformation om kvaliteten på och mängden av råvatten eller hushållsvatten eller om behandling och avledande av avloppsvatten samt på skyldigheten att främja tillgången till sådan miljöinformation, även om verket inte enligt den lagen omfattas av dess tillämpningsområde. Genom ändringen framhävs det att momentet gäller en utvidgning av offentlighetsbestämmelserna till vattentjänstverks, som inte är myndigheter enligt offentlighetslagen, handlingar som innehåller miljöinformation. Detta framgår inte tydligt av den nuvarande ordalydelsen i momentet, fastän avsikten med momentet inte är att avgränsa tillämpningen av offentlighetsprincipen, utan endast att utvidga det rörande miljöinformationen till att även omfatta de verk som inte är myndigheter. Det är alltså fråga om en lagteknisk ändring.

Offentlighetslagens tillämpningsområde och utvecklingsbehoven angående den är som bäst under bedömning i en arbetsgrupp för uppdatering av offentlighetslagen som tillsatts av justitiedepartementet. Arbetsgruppen fortsätter sitt arbete till slutet av juni 2023. Som en del i den mer omfattande revideringen av lagen om vattentjänster finns det skäl att granska riktlinjerna hos arbetsgruppen för offentlighetslagen och i fortsättningen bedöma behovet av en revidering av 16 a § i lagen om vattentjänster.

Motiveringarna till 1 mom. finns i regeringens proposition 228/2004 rd och motiveringarna till 2 mom. som förblir oförändrat finns i regeringens proposition 29/2018 rd.

20 d §. *Informationssystem för vattentjänster.* Det föreslås att 1 och 2 mom. ändras.

I 1 mom. föreskrivs det om förvaltningen av informationssystemet för vattentjänster. I momentet föreslås en teknisk korrigerings genom att ändra hänvisningen till NTM-centralerna i pluralform till singularis (NTM-centralen). Detta harmoniserar hänvisningen till NTM-centralen med den övriga lagen om vattentjänster, eftersom det inte föreskrivs om NTM-centralen i pluralis någon annanstans i lagen. Eftersom det endast är fråga om en teknisk precisering överensstämmer motiveringarna med motiveringarna i RP 218/2013 rd.

Enligt förslaget ska 2 mom. ändras så att vattentjänstverkets skyldighet att lämna information till informationssystemet för vattentjänster ska vara årlig. I nuläget innehåller lagen om vattentjänster inga bestämmelser om hur ofta informationen ska lämnas. Eftersom informationen som ska lämnas i informationssystemet delvis anknyter till vattentjänstverkets årliga processer, såsom bokslutet, är det dock motiverat att verken åläggs att lämna denna information till informationssystemet minst en gång per år. Genom förordning av statsrådet preciseras tidpunkten eller tidpunkterna för inlämnandet av informationen. Avsikten är att utnyttja informationssystemet för vattentjänster i informationen till vattenanvändarna som förutsätts i artikel 17 i dricksvattendirektivet.

I dricksvattendirektivet föreskrivs särskilda informationsskyldigheter för vattentjänstverk som levererar minst 10 000 kubikmeter hushållsvatten per dygn eller vars hushållsvattenleveranser omfattar minst 50 000 personer. Enligt bestämmelserna i bilaga IV till dricksvattendirektivet gäller informationsskyldigheten vatteninstallationernas allmänna prestationsnivå som effektivitet och mängden läckage, vattentjänstverkets ägandestruktur, kostnadsstrukturen rörande hur vattenpriset uppkommer, såsom fasta och rörliga kostnader, kostnader som gäller förbättring av tillgången till vatten samt en sammanfattning och statistik över de klagomål som konsumenterna anfört till vattentjänstverket inom tillämpningsområdet för dricksvattendirektivet. Avsikten är att utfärda bestämmelser om dessa skyldigheter genom förordning av statsrådet med stöd av bemyndigandet i 20 d § 4 mom. i lagen om vattentjänster. För närvarande finns det 22 sådana stora anläggningar i Finland. Tidsangivelsen för regelbundenheten i lämnandet av informationen behövs även för genomförandet av direktivet, eftersom de uppgifter som beskriver effektiviteten, kvaliteten och lönsamheten avseende vattentjänsterna, som ska preciseras genom en förordning, ska publiceras i datanätet årligen.

7.3 Miljöskyddslagen

222 §. Datasystemet för miljövärdsinformation. Det föreslås att 2 mom. ändras genom att till författningsförteckningen i momentet foga två författningar för genomförandet av dricksvattendirektivet.

Det omfattande informationsinnehållet i datasystemet för miljövärdsinformation ger stöd för att ur informationen som ingår i systemet få till exempel så heltäckande sammanställningar som möjligt i uppföljningen av miljöns tillstånd för utnyttjande i systemets andra användningsändamål. Av denna anledning är det ändamålsenligt att informationen om råvatten i stor utsträckning sammanställs i det befintliga datasystemet för miljövärdsinformation. Informationen som är införd i systemet kan utnyttjas i stor utsträckning. Paragrafen innehåller fortfarande endast de bestämmelser som behövs utöver eller i stället för bestämmelserna i de allmänna lagarna om offentlighet i myndigheternas handlingar och skydd av personuppgifter.

Till författningsförteckningen i 2 mom. fogas två nya författningar. I momentet föreskrivs vidare om strukturen i datasystemet för miljöårsinformation. I enlighet med vad som konstateras i regeringens proposition till riksdagen med förslag till miljöskyddslag och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 214/2013 rd) avses informationsinnehållet i datasystemet för miljöårsinformation bildas av den information som registreras i olika informationssystem, register och filer som förvaltas av myndigheter samt sakkunnig- och forskningsinstitut. Dessa uppgifter kan fortfarande även finnas på papper förutom som digitalt material.

Den information som omfattas av datasystemet för miljöårsinformation enligt 2 mom. ingår bland annat i följande informationssystem, register och filer:

- miljöförvaltningens ärendehanteringssystem
- tillsyns- och belastningsinformationssystemet
- informationssystemet för markens tillstånd
- informationssystemet för bullerbekämpning
- luftkvalitetsdelen
- informationssystemet för luftutsläpp
- producentansvarsregistret
- registret över internationella avfallstransporter
- avfallshanteringsregistret
- filen över avförda avfallsområden för utvinningsavfall
- vattenbeslutsregistret
- vatten- ja miljötillståndssystemet
- informationssystemet för grundvatten.

Till författningsförteckningen i 2 mom. avses två tillägg göras. Momentet avses även i fortsättningen innehålla en hänvisningsbestämmelse till de författningar och bestämmelser där det i detalj föreskrivs om de uppgifter som ska registreras i informationssystemet, såsom läget även är nu. För tydlighetens skull föreslås det att i 2 mom. sammanställa alla de bestämmelser som utöver 223 § i miljöskyddslagen innehåller detaljerade bestämmelser om den information som ska registreras i datasystemet enligt miljöskyddslagen. Till författningsförteckningen i momentet fogas lagen om vattentjänster och vattenvårdslagen.

Lagen om vattentjänster behöver fogas till författningsförteckningen på grund av det sätt för det nationella genomförandet av dricksvattendirektivet som valts, för att vattentjänstverkens kontrolluppgifter om råvatten ska fås in i samma system som den övriga kvalitetsinformationen om ytvatten och grundvatten. Enligt förslaget ska till 15 § i lagen om vattentjänster fogas en skyldighet för vattentjänstverken att se till att resultaten från råvattenkontrollen samt placeringsinformationen om uttagspunkter för grundvatten registreras i datasystemet för miljöårsinformation.

Datasystemet för miljöårsinformation innehåller redan nu information om yt- och grundvattens kvalitet. I praktiken har en del av vattentjänstverken på frivillig basis lämnat uppföljningsinformation om råvatten till NTM-centralerna. Även denna information om kvaliteten på ytvatten och grundvatten har utnyttjats i vattenvården som baserar sig på vattenramdirektivet och även annars för att illustrera förändringarna i miljöns tillstånd. Av denna anledning har man som genomförandealternativ för insamlandet av kvalitetsinformation om råvatten valt en ändamålsenlig lösning där informationen om råvatten i stor utsträckning sammanställs i det befintliga datasystemet för miljöårsinformation. Det är viktigt att det omfattande informationsinnehållet med koppling till olika miljöbestämmelser i datasystemet för miljöårsinformation

framgår på ett samlat sätt ur en bestämmelse. Bestämmelserna om den detaljerade information som registreras i systemet finns fortfarande i olika författningar.

Att enligt förslaget foga vattenvårdslagen till författningsförteckningen avser förtydliga det nuvarande rättsläget. I 10 d och 10 f § i vattenvårdslagen (ändring 1263/2014) föreskrivs det om registrering av information i detta system. I nämnda 10 d § föreskrivs det att NTM-centralen registrerar uppgifter om gränserna för och klassificeringen av grundvattenområden och grunderna för klassificeringen samt om grundvattenområdenas andra karakteristika i datasystemet för miljövärdsinformation. Enligt 10 f § ska kommunen dessutom överlämna skyddsplanen till NTM-centralen för registrering i datasystemet för miljövärdsinformation.

Redan nu utnyttjas den information som har registrerats i datasystemet för miljövärdsinformation på grundval av miljöskyddslagen och vattenlagen i vatten- och havsvården. Den information som samlas och uppkommer i vatten- och havsvården avses även i fortsättningen vara en del i datasystemet för miljövärdsinformation.

7.4 Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

1 §. Tillämpningsområde. Enligt förslaget ska tillämpningsområdet för paragrafen fogas hälsoskyddslagen, och marknadskontrollagen ska tillämpas på tillsynen av hygien för de produkter som används i produktionskedjan för hushållsvatten som omfattas av tillämpningsområdet för hälsoskyddslagen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

Säkerhets- och kemikalieverket avses vara den marknadstillsynsmyndighet som avses i marknadskontrollagen beträffande hygienkraven avseende byggnaders vatteninstallationer, de produkter som används i produktionskedjan och kommer i kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten i enlighet med hälsoskyddslagen och de handlingar som levereras tillsammans med produkterna. Tillsynen avses gälla minimikraven avseende produkternas hygien och iakttagandet av de märkningar som påvisar detta. Bestämmelser om minimikraven avseende hygien och de permanenta märkningar som ska fästas på produkterna, genom vilka det påvisas att produkten är tillverkad av material som uppfyller minimikraven avseende hygien, utfärdas med stöd av hälsoskyddslagen.

Hittills har marknadskontrollen inte gällt tillsynen av produkter i anknytning till uttag, behandling, ledning och lagring av vatten i anläggningar som levererar hushållsvatten, med undantag för de eventuella samma produkter som redan nu används i byggnaders vatteninstallationer. Tillsynen av produkter i distributionsnätet för anläggningar som levererar hushållsvatten avses således vara en ny uppgift för Säkerhets- och kemikalieverket. Tillsynen riktas således delvis till samma produkter som i nuläget, fastän till ett nytt tillsynsobjekt (anläggningar som levererar hushållsvatten och distributionsnät). Säkerhets- och kemikalieverket verkar redan nu som marknadstillsynsmyndighet för väsentliga tekniska krav på produkter som används i byggnaders vatteninstallationer med stöd av markanvändnings- och bygglagen och lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter. De väsentliga tekniska kraven innehåller redan nu vissa bestämmelser om produkternas hygien, men i fortsättningen tillämpas även de väsentligt mer omfattande bestämmelserna om hygienkrav i enlighet med det nya dricksvattendirektivet på produkter som används i byggnaders vatteninstallationer.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

8.1 Förordningar av statsrådet och social- och hälsovårdsministeriet som utfärdas med stöd av hälsoskyddslagen

Statsrådets förordningar

Genom förordning av statsrådet avses bestämmelser utfärdas med stöd av 17 a § 4 mom., 18 § 6 mom., 19 § 5 mom., 21 § 2 mom. och 49 a § 6 mom.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av undantag från kvalitetskraven på vatten, innehållet i ansökan om undantag och om förfarandet vid ansökan om och beviljande av undantag utfärdas med stöd av 17 a § 4 mom.

Närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet för godkännande av verksamheten i en anläggning som levererar hushållsvatten och om de uppgifter som ska bifogas till ansökan utfärdas med stöd av 18 § 6 mom.

Närmare bestämmelser om riskhanteringsplanens innehåll, de uppgifter som ska ingå i det och uppdateringen av uppgifterna samt om förfarandena när det gäller riskhantering utfärdas med stöd av 19 a § 5 mom.

Närmare bestämmelser om innehållet i dataseten utfärdas med stöd av 21 § 2 mom.

Dessutom avses närmare bestämmelser utfärdas om förutsättningarna för godkännande av undersökningslaboratorier och lämnande av undersökningsresultat med stöd av 49 a § 6 mom.

Social- och hälsovårdsministeriets förordningar

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet avses bestämmelser utfärdas med stöd av 17 § 5 mom., 17 b § 7 mom., 19 § 5 mom., 19 b § 7 mom. och 20 § 6 mom.

I förordningen avses närmare bestämmelser utfärdas i en förordning med stöd av 17 § 5 mom. om kvalitetskrav och -mål avseende hushållsvatten och varmt bruksvatten samt om behandling och desinficering av hushållsvatten.

Med stöd av 17 b § 7 mom. för genomförande av bestämmelserna som utfärdats med stöd av dricksvattendirektivet kan i författningen närmare bestämmelser utfärdas om de kemikalier och filtreringsmaterial som används för behandlingen av vatten, om de utgångsämnena, sammansättningar eller beståndsdelar som används vid tillverkning av material eller produkter som kommer i kontakt med vatten i vattenproduktionskedjan eller i byggnaders vatteninstallationer, om villkoren för användningen av dessa samt om testnings- och godkännandemetoder samt principer för godkännande och avslag rörande testresultat. På motsvarande kan närmare bestämmelser utfärdas med stöd av 17 b § 7 mom. om förfarandet för bedömning av överensstämmelse med kraven i fråga om de produkter som kommer i kontakt med vatten, om utnämningen av organ för bedömning av överensstämmelsen och om de märkningar som visar att produkten lämpar sig för användning tillsammans med hushållsvatten, samt om förfarandet för inkludering av de utgångsämnena, sammansättningar eller beståndsdelar som används vid tillverkningen av de produkter som kommer i kontakt med vatten i den förteckning som förs av Europeiska unionen över de ämnen som kan användas vid tillverkning av produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten.

Närmare bestämmelser kan med stöd av 19 § 6 mom. utfärdas om uppgifter som behövs med tanke på fokuseringen av riskhanteringen, om egenkontrollen och om den kommunala hälsoskyddsmyndighetens myndighetstillsyn i sådana små anläggningar som levererar hushållsvatten samt i småskalig kommersiell och offentlig verksamhet som dricksvattendirektivet inte tillämpas på. Sådana verksamhetsutövare är de som levererar eller använder mindre än 10 m³ hushållsvatten per dygn eller försörjer behovet för mindre än 50 personer eller de som tar hushållsvatten med egna anordningar. Dessutom gäller bemyndigandet att utfärda förordning information och tillvägagångssätt avseende riskhantering av byggnaders vatteninstallationer.

Med stöd av 19 b § 7 mom. för genomförande av dricksvattendirektivet kan närmare bestämmelser i författningen utfärdas om uppgifter som behövs för riskhantering av vatteninstallationer i en byggnad som används som prioriterad fastighet, uppdatering av dessa uppgifter och uppföljning av sanitär olägenhet och av kvaliteten på hushållsvatten och det varma bruksvattnet i byggnadens vatteninstallationer.

Med stöd av 20 § 6 mom. kan bestämmelser utfärdas om regelbunden övervakning av hushållsvattnet, behövliga undersökningar, information, rapportering om resultat och de uppgifter som läggs fram i datanätet samt om övervakning som gäller varmt bruksvatten.

8.2 Förordningar av statsrådet som utfärdas med stöd av lagen om vattentjänster

I förordning som utfärdas med stöd av lagen om vattentjänster kan för genomförandet av dricksvattendirektivet närmare bestämmelser utfärdas om skyldigheten enligt 16 § i lagen om vattentjänster att utan någon särskild begäran informera kunden om priset och kvaliteten på vattnet samt vattenförbrukningen och om kundens skyldighet att förmedla denna information till slutförbrukaren av vatten samt om de uppgifter som ska lämnas till informationssystemet för vattentjänster enligt 20 d § i lagen om vattentjänster.

Genom förordning med stöd av lagen om vattentjänster och hälsoskyddslagen kan dessutom närmare bestämmelser utfärdas om den råvattenkontroll som vattentjänstverket utför med stöd av 15 §, om valet av parametrar som ska kontrolleras i råvattnet och registrering i informationssystemet.

9 Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft 1.1.2023.

9.1 Hälsoskyddslagens övergångsbestämmelser

De anmälningar som gjorts och de beslut som fattats med stöd av den lag som gällde före ikraftträdandet av denna lag förblir ikraft vid ikraftträdandet av denna lag, om inte något annat föreskrivs.

På ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter eller domstolar när den föreslagna lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska se till riskhanteringsplanen avseende råvatten är utarbetad i enlighet med den föreslagna 19 a § i hälsoskyddslagen senast den 12 juli 2027. Dessutom ska en anläggning som levererar hushållsvatten ska se till riskhanteringsplanen avseende systemet för leverans av hushållsvatten är utarbetad i enlighet med den föreslagna 19 a § i hälsoskyddslagen senast den 12 januari 2029.

En anläggning som levererar hushållsvatten kan iakttä riskhanteringsåtgärder enligt den 20 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen under de ovan nämnda övergångsperioder för utarbetande av riskhanteringsplaner för råvatten eller för systemet för leverans av hushållsvatten, dock högst till dess att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten i samarbete med verksamhetsutövaren minst vart sjätte år granskar sitt program för kontrollundersökningar som gäller regelbunden tillsyn.

Ägaren av en byggnad som används som prioriterad fastighet ska se till att de riskhanteringsåtgärder som gäller vatteninstallationer i prioriterade fastigheter har vidtagits i enlighet med 19 b § 2 mom. senast den 12 januari 2029. Verksamhetsutövaren ska ha beredskap att senast nämnda datum för tillsynsmyndigheten lägga fram de riskhanteringsuppgifter som avses i 19 b § 3 mom.

Ett i 49 a § avsett av Livsmedelsverket godkänt laboratorium som utför undersökningar av hushållsvatten ska senast den 12 januari 2023 anmäla till Livsmedelsverket om det uppfyller det krav på elektronisk sändning av undersökningsresultat som avses i 2 mom. i den paragrafen. Livsmedelsverket ska på grundval av anmälan utan dröjsmål uppdatera sitt beslut om godkännande av laboratoriet.

9.2 Övergångsbestämmelser för lagen om vattentjänster

På ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter eller domstolar när den föreslagna lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

10 Verkställighet och uppföljning

Social- och hälsovårdsministeriet följer upp genomförandet av verkställigheten av den föreslagna regleringen i samarbete med andra ministerier, ämbetsverk, sakkunniginrättningar samt regionala och lokala myndigheter. Finlands Kommunförbund rf kan bistå nämnda myndigheter i uppföljningen av genomförandet av regleringen.

För att minska på den administrativa börda som orsakas av det nya dricksvattendirektivet är det av yttersta vikt att säkerställa tillräckliga resurser för upprättande av dataset och upprätthållande av dataanslutningar inom social- och hälsovårdsministeriets, jord- och skogsbruksministeriets samt miljöministeriets förvaltningsområden samt utveckling av informationssystem inom olika förvaltningsområden. Det ska följas upp att resursallokeringen är tillräcklig för de dataset som Institutet för hälsa och välfärd upprättar och för utvecklingen av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens informationssystem Vati. Ministerierna följer var och en inom sina egna förvaltningsområden upp utvecklingen av informationssystemen och deras funktion.

Social- och hälsovårdsministeriet samt jord- och skogsbruksministeriet följer tillsammans med Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och Livsmedelsverket upp utvecklingen av informationssystemet Vati för att säkerställa att de dataset som förutsätts i dricksvattendirektivet kan upprättas inom den tidtabell som direktivet förutsätter och att Europeiska unionens organ har tillgång till dataseten. Social- och hälsovårdsministeriet samt jord- och skogsbruksministeriet följer även upp utvecklingen av webbtjänsten vesi.fi samt dess funktion beträffande informationen till vattenanvändarna. Jord- och skogsbruksministeriet följer upp utvecklingen av informationssystemet för vattentjänster (VEETI) och tillsynen av de uppgifter som registreras i informationssystemet. Social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet följer upp arbetet med utvecklingen av datasystemet för miljövärdsinformation och hur informationssystemens gränssnitt fungerar.

Från och med 2025 följer Social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet tillsammans upp tillräckligheten i Säkerhets- och kemikalieverkets resursallokering för tillsynen av material och produkter som kommer i kontakt med vatten då Europeiska kommissionen utfärdar en positivlista över tillverkningsämnena i de produkter som ska övervakas.

Jord- och skogsbruksministeriet följer upp tillräckligheten i resursallokeringen för NTM-centralen beträffande tillsynen av lagen om vattentjänster och deltagandet i riskbedömningen. Social- och hälsovårdsministeriet upprätthåller ett webbaserat program för riskhantering avseende hushållsvatten som underlättar den riskbedömning och riskhantering som anläggningarna och myndigheterna utför. Finlands Vattenverksförning rf kan vid behov bistå i bedömningen av tillräckligheten beträffande de resurser som behövs för att uppfylla skyldigheterna som framställs för vattentjänstverken.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt regionförvaltningsverken följer upp tillräckligheten i resursallokeringen för de kommunala hälsoskyddsmyndigheterna beträffande deltagande i riskbedömning och riskhantering avseende hushållsvatten, riskbaserad övervakning och riskhantering avseende byggnaders vatteninstallationer. Finlands Kommunförbund rf kan bistå nämnda myndigheter i uppföljningen av genomförandet av regleringen.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Propositionen innehåller ett förslag till ändring av 222 § 2 mom. i miljöskyddslagen. Även den av miljöministeriet beredda regeringspropositionen med förslag till lag om en miljöskadefond och till lagar som har samband med den innehåller ett förslag om att ändra samma bestämmelse. Båda propositionerna kommer samtidigt till riksdagen för behandling. Propositionen innehåller dessutom ett förslag till ändring av 1 § 1 mom. i marknadskontrollagen. I riksdagen behandlas som bäst regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av direktivet om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (RP 41/2022 rd) samt regeringens proposition till totalreform av TFÄ-lagen (RP 220/2021 rd), i vilka också 1 § 1 mom. i marknadskontrollagen föreslås bli ändrat. Vid arbets- och näringsministeriet bereds dessutom en regeringsproposition med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s marknadskontrollförordning inom vissa produktsektorer. Avsikten är att propositionen ska överlämnas till riksdagen vecka 39 och att 1 § 1 mom. i marknadskontrollagen också ska ändras.

11.2 Förhållande till budgetförslaget

Propositionen är kopplad till budgetförslaget 2023 och är avsedd att behandlas i samband med budgeten.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Offentlighetsprincipen

Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar eller upptagningar.

Den nationella offentlighets- och sekretessregleringen baserar sig på utgångspunkten för handlingars offentlighet av de orsaker som följer av 12 § 2 mom. i grundlagen. Handlingars offentlighet kan endast begränsas av tvingande skäl särskilt genom lag. Bestämmelser om grunderna

för sekretess har enligt huvudregeln koncentrerats till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Enligt offentlighetslagen bedöms begränsningarna av offentligheten och beslut fattas om sekretessen för handlingen eller de uppgifter som ingår i den i det skede då sådana uppgifter eller handlingar begärs av myndigheten. Något annat skulle ofta även vara omöjligt i praktiken, i synnerhet om sekretessen är beroende av skaderekvisit som kräver bedömning från fall till fall för att kunna konstateras. Grundlagsutskottet har framhållit att det finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (se t.ex. GrUU 1/2018 rd, s. 3, GrUU 26/2017 rd, s. 42). Grundlagsutskottet har understrukt att det i den mån EU-lagstiftningen kräver eller möjliggör reglering på det nationella planet ska tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (se t.ex. GrUU 12/2019 rd, GrUU 9/2019 rd, GrUU 6/2019 rd och GrUU 25/2005 rd).

Med stöd av den föreslagna 18 a § i hälsoskyddslagen ska en anläggning som levererar hushållsvatten ha skyldighet att ge information vattendistributionsområdet som geografisk information till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och Finlands miljöcentral. Avgränsningen av ett vattendistributionsområde fastställs med stöd av bland annat 24 § 7 och 10 punkten i offentlighetslagen som sekretessbelagd information av orsaker som anknyter till skyddsarrangemang för inrättningar eller landets försvar, vilket innebär att informationen inte presenteras offentligt i webbtjänsten vesi.fi som är avsedd för medborgarna och där allmänheten får information om kvaliteten på dricksvattnet. Informationen om vattendistributionsområden ska dock finnas som bakgrundsinformation för myndigheterna. Vad som ovan konstateras om sekretess i fråga om information om vattendistributionsområden avses även gälla sekretess i fråga om information om uttagspunkter för vatten med stöd av 16 a § i lagen om vattentjänster. De föreslagna bestämmelserna ska således bedömas i ljuset av 12 § 2 mom. i grundlagen både vad gäller att få och lämna ut uppgifter.

12.2 Näringsfrihet

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt.

Med stöd av den föreslagna 19 b § i hälsoskyddslagen ska vissa privata verksamhetsutövare enligt hälsoskyddslagen, såsom hotell, badanläggningar, simhallar, bastur och enheter för serviceboende med heldøgnsomsorg eller enheter inom socialvården som tillhandahåller institutionsvård, sammanställa och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen samt fokusera riskhanteringen på byggnadens vatteninstallationer, dvs. vidta åtgärder för att förebygga, eliminera eller minska riskerna. Den verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet ska delta i hanteringen av de risker som byggnadens vatteninstallationer medför. Regleringen innehåller inga begränsningar i näringsfriheten, även om den i mindre utsträckning ökar uppgifterna för ägarna till de nämnda riskbyggnaderna och verksamhetsutövarna.

Med stöd av den föreslagna 49 b § i hälsoskyddslagen ska Livsmedelsverket kunna återkalla ett godkännande av ett laboratorium för en viss tid efter att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har hörts, om laboratoriet inte rättar till bristerna trots myndighetens förelägganden. Godkännandet av ett laboratorium kan återkallas även permanent, om missförhållandet är väsentligt och laboratoriet inte har avhjälpt bristerna trots Livsmedelsverkets förelägganden. Ovan nämnda åtgärder innebär begränsningar i rätten att idka näringsverksamhet. När det gäller bestämmelser om näringsverksamhet har grundlagsutskottet brukat anse att återkallande av tillstånd får mer kännbara följder än avslag på tillståndsansökan. Därför har utskottet ansett att det

för att lagstiftningen ska vara proportionerlig är nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd kopplas till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelse och till att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till korrigerande åtgärder. Eftersom laboratoriet också har möjlighet att korrigera sin verksamhet med anledning av tillsynsmyndighetens föreläggande eller förbud innan myndigheten kan återkalla godkännandet eller förbjuda verksamheten kan förslagen anses uppfylla kraven enligt proportionalitetsprincipen.

På grundval av ovanstående strider förslagen inte mot det som föreskrivs i 18 § i grundlagen om vars och ens rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt.

12.3 Rätt till socialskydd och främjande av befolkningens hälsa

Den centrala grundläggande rättigheten i anknytning till de föreslagna bestämmelserna i hälso- skyddslagen och lagen om vattentjänster är rätten till social trygghet enligt 19 § i grundlagen inklusive det allmännas skyldighet att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen.

Enligt den föreslagna 19 b § i hälsoskyddslagen har man i valet av prioriterade fastigheter fäst särskild uppmärksamhet vid möjliga förekomster av legionellabakterier enligt dricksvattendirektivet och vid hur utsatta användarna av fastigheten är för olägenheterna som kommer av legionellainfektioner. I Finland har det förekommit legionellainfektioner bland annat i sjukhus och hotell, varför de har fastställts som så kallade prioriterade fastigheter. Den riskbedömning av byggnaders vatteninstallationer som krävs för prioriterade fastigheter är motiverad för att främja befolkningens hälsa med stöd av 19 § 3 mom. i grundlagen.

Enligt den föreslagna 49 a § i hälsoskyddslagen utser Livsmedelsverket de officiella laboratorier som utför för myndigheterna avsedda undersökningar. Bestämmelser om kompetensvillkoren och skyldigheterna för laboratorier finns i statsrådets förordning om laboratorier som utför undersökningar enligt livsmedelslagen, foderlagen och hälsoskyddslagen (152/2015). Kraven gäller särskilt sakkunskap, utrustning och infrastruktur, personalmängden och personalens behörighet samt ackreditering. Laboratorieundersökningarna har en central betydelse när kvaliteten och säkerheten avseende dricksvattnet bedöms. På grund av detta kan kraven på laboratorier och systemet för godkännande enligt förslaget anses vara motiverade med avseende på 19 § 3 mom. och 20 § i grundlagen.

Även genom de andra ändringsförslagen angående hälsoskyddslagen eftersträvas åtminstone indirekt säkerställande av kvaliteten på dricksvatten. De skyddsintressen som är förknippade med genomförandet av detta mål är i synnerhet det allmännas skyldighet att främja befolkningens hälsa. Genom förslaget eftersträvar man att förbättra skyddet av befolkningen och miljön från skadliga effekter av förorenat dricksvatten genom att stärka riskbedömningen och riskhanteringen i hela vattenproduktionskedjan från uttag av vatten till kranen.

Alla ändringar som föreslås i lagen om vattentjänster anknyter indirekt till säkerställande av tillgången till vatten som särskilt är förknippad med den grundläggande rättigheten till social trygghet, på grundval av vilken var och en exempelvis garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad genom vanlig lag. Fungerande och säkra vattentjänster kan anses vara en del av den grundläggande försörjningen.

12.4 Ansvar för miljön samt tillgången till miljöinformation

Den centrala grundläggande rättigheten i anknytning till de föreslagna bestämmelserna i hälsoskyddslagen och lagen om vattentjänster är ansvaret för miljön enligt 20 § i grundlagen samt det allmännas skyldighet att verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

Genom alla förslag till ändring av hälsoskyddslagen eftersträvas åtminstone indirekt säkerställande av kvaliteten på dricksvatten, och genomförandet av detta mål säkerställer för sin del var och ens rätt till en sund miljö. Rätten till en sund miljö innebär i fråga om lagen om vattentjänster att vattenresurserna skyddas på så sätt att de är lämpliga för sedvanlig vattenanvändning. För vattentjänstverken föreslås det en skyldighet i 15 § att se till att resultaten från den råvattenkontroll som vattentjänstverket utför lämnas till datasystemet för miljövarldsinformation i enlighet med miljöskyddslagen, vilket uppfyller skyddsmålet angående vattenresurserna.

20 § 2 mom. i grundlagen har ansetts innebära ett i grundlag givet uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna levnadsmiljön (RP 309/1993 rd, s. 71/I, GrUU 38/1998 rd, s. 2/I).

I de förslag som ingår i 16 § i lagen om vattentjänster, som gäller den information om vattenkvaliteten som ska ges till vattentjänstverkets kunder och slutförbrukarna av vatten utan att de begär det samt till vattenanvändarna bland annat via det allmänna datanätet, handlar det om att göra miljöinformation tillgänglig för allmänheten. Därmed tillgodoser förslagen den grundlagsenliga grundläggande rättigheten avseende miljön samt offentlighetsprincipen, och främjar den enskildes rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling som hör till demokratin enligt 20 § 2 mom. i grundlagen.

Datasystemet för miljövarldsinformation är ett redskap för insamling och registrering av information om miljön och de verksamheter som inverkar på den. Det används för hantering och behandling av uppgifter som gäller miljöskydd, för tillsynen över miljölagstiftningen, för uppföljning av miljöns tillstånd samt för forskning och planering som gäller miljön. De kommunala och statliga myndigheterna behöver information för skötseln av sina lagstadgade uppgifter, till exempel för tillståndshantering, vattenvård och uppföljning av tillståndet i miljön enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Största delen av informationen är offentlig miljöinformation och tillgänglig för alla via det allmänna datanätet. Utvecklingen och uppdateringen av 222 § 2 mom. i miljöskyddslagen som gäller systemet, är ett led i genomförandet av 20 § i grundlagen samt särskilt artikel 5 i Århuskonventionen.

12.5 Rätt till kommunalt självstyre

Genomförandet av bestämmelserna i den föreslagna nya 19 b § i hälsoskyddslagen anknyter till bestämmelserna i 121 § i grundlagen om kommunal och annan regional självstyrelse.

Den föreslagna 19 b § ("riskhantering i fråga om vatteninstallationer i prioriterade fastigheter") medför en ny skyldighet för fastighetsägare att sammanställa och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen samt fokusera riskhanteringen på byggnadens vatteninstallationer avseende en sådan byggnads vatteninstallation där ett stort antal människor kan exponeras för skadliga effekter av hushållsvatten, såsom *Legionella*-bakterie eller blyhalten i vattnet. I många fall ägs dessa byggnader av kommunen. Sådana byggnader är bland annat sjukhus, hälsovårdscentraler samt socialvårdsenheter med intensifierat serviceboende eller anstaltsvård. Kommunens uppgifter ska föreskrivas i lag. I en bilaga till hälsoskyddslagen preciseras de fastighetsä-

gare som har skyldighet att utföra riskhantering avseende vatteninstallationer i prioriterade fastigheter. Eftersom en del av byggnaderna som omfattas av skyldigheten ägs av kommunerna ska kommunerna se till att riskbedömningen utarbetas i enlighet med de föreslagna bestämmelserna.

12.6 Befogenheter att utfärda normer

Propositionen innehåller flera förslag till bemyndiganden att utfärda förordning. Förordningar kan enligt förslaget utfärdas av statsrådet och social- och hälsovårdsministeriet.

Delegeringen av lagstiftningsmakten anknyter till 80 § i grundlagen. Enligt bestämmelserna i paragrafen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska det dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Även andra myndigheter kan genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Ett sådant bemyndigande ska vara noga avgränsat till sitt tillämpningsområde. Jämfört med bemyndigande att utfärda förordning ställs i allmänhet strängare krav på ett sådant bemyndigande bland annat när det gäller klar avgränsning av de frågor bemyndigande kan gälla. (t.ex. GrUU 34/2012 rd, s. 3).

Genom förordning utfärdas enligt förslaget närmare bestämmelser om det som föreskrivs i lag. Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om mer vittsyftande ärenden och om de principiellt viktigaste ärendena. Sådana är till exempel bestämmelserna i 17 a § 4 mom., 18 § 6 mom. och 19 a § 5 mom. i hälsoskyddslagen. Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av undantag från kraven på vattenkvaliteten och förfarandet för ansökan om undantag utfärdas enligt förslaget genom förordning av statsrådet med stöd av 17 a § 4 mom. i hälsoskyddslagen. Närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet för godkännande av verksamheten vid anläggningar som levererar hushållsvatten och om de uppgifter som ska fogas till ansökan utfärdas enligt förslaget med stöd av 18 § 6 mom. Närmare bestämmelser om de uppgifter som behövs vid riskhantering som gäller råvatten och om tillvägagångssätten utfärdas med stöd av 19 a § 5 mom. Genom förordning av statsrådet utfärdas med stöd av 16 § i lagen om vattentjänster närmare bestämmelser om skyldigheten att utan separat begäran lämna information om priset och kvaliteten på vattnet samt vattenförbrukningen till kunden samt närmare bestämmelser om kundens skyldighet att förmedla denna information till slutförbrukaren av vatten.

Genom förordning av ministerierna utfärdas enligt förslaget bestämmelser som är av mindre betydelse samhälleligt och politiskt. Genom en förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas med stöd av 20 § 6 mom. bland annat bestämmelser om regelbunden övervakning av hushållsvattnets kvalitet, behövliga undersökningar, information, rapportering om resultat och de uppgifter som läggs fram i datanätet samt om övervakning som gäller varmt bruksvatten.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom dricksvattendirektivet innehåller bestämmelser som föreslås bli verkställda genom lag föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av av hälsoskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i hälsoskyddslagen (763/1994) 3 §, rubriken för 5 kap., 16–18, 18 a, 20, 21, 49 a och 49 b §, av dem 3 § sådan den lyder i lag 860/2018, 16–18, 18 a, 20, 21 och 49 b § sådana de lyder i lag 942/2016 och 49 a § sådan den lyder i lag 1103/2011, samt

fogas till lagen nya 16 a, 17 a och 17 b §, en ny 19 §, i stället för den 19 § som upphävts genom lag 120/2001, nya 19 a och 19 b § samt till bilagan, sådan den lyder i lag 1187/2021, en ny 7 punkt som följer

3 §

Förhållande till vissa författningar

Bestämmelser om hälsoskyddet finns dessutom i miljöskyddslagen (527/2014), lagen om vattentjänster (119/2001), strålsäkerhetslagen (859/2018), lagen om hälsovården inom försvarsmakten (322/1987), arbetarskyddslagen (738/2002), vattenlagen (587/2011), avfallslagen (646/2011), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), lagen om friluftsliv (606/1973), lagen angående vissa grannelagsförhållanden (26/1920), livsmedelslagen (297/2021), konsument säkerhetslagen (920/2011) och veterinärvårdslagen (765/2009).

5 kap.

Hushållsvatten och varmt bruksvatten

16 §

Tillämpningsområde

Detta kapitel tillämpas på allt hushållsvatten som är avsett att användas av människor och som tillhandahålls genom ett vattenledningsnät eller från vattentankar, tas med vattenanvändarens egna anordningar eller förpackas i flaska eller behållare.

På varmt bruksvatten och material och produkter som kommer i kontakt med det tillämpas 17 och 17 b §, 19 § 1 och 3–5 mom., 19 b §, 20 § 3 mom. och 6 mom. samt 21 §.

Vad som i denna lag föreskrivs om anläggningar som levererar hushållsvatten tillämpas också på verksamhetsutövare som levererar vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten.

Detta kapitel tillämpas inte på

1) vatten som används uteslutande för klädtvätt eller städning, för sanitetsändamål eller för andra motsvarande ändamål där människors exponering för vattnet är ringa,

2) naturligt mineralvatten som Livsmedelsverket erkänt i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten,

3) vatten som är sådant i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel avsett vatten som används i medicinskt syfte.

På anläggningar som levererar hushållsvatten och vars vattenleverans till ett vattendistributionsområde har en volym av i snitt mindre än 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande färre än 50 personers behov tillämpas inte 18 a § 3 mom. eller 19 a §.

På sjögående fartyg som uteslutande trafikerar på Finlands territorialvatten och som transporterar passagerare och behandlar vatten genom att avsalta det och leda det till hushållsvatten tillämpas inte 19 § 2 mom. 1 punkten eller 19 a §.

På de fastigheter som stadigvarande eller tillfälligt används av försvarsförvaltningen och på de med stöd av 15 § 8 mom. i lagen om försvarsmakten (551/2007) föreskrivna objekt som ska ges särskilt skydd tillämpas inte 18 § 3 mom., 18 a § 3 mom., 20 § 2, 4 och 5 mom., 21 § eller 49 a § 3 mom.

16 a §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *hushållsvatten* vatten som
 - a) används som dricksvatten, för matlagning eller för andra hushållsändamål i privata, offentliga eller kommersiella lokaler,
 - b) förpackas i flaska eller behållare,
 - c) i en livsmedelslokal enligt 5 § 2 mom. 11 punkten i livsmedelslagen används av en livsmedelsföretagare för tillverkning, bearbetning eller förvaring av livsmedel eller för utsläppande av livsmedel på marknaden, med undantag för vatten som används för särskilda ändamål i en livsmedelslokal och i fråga om vilket livsmedelstillsynsmyndigheten är övertygad om att vattenkvaliteten inte försämrar de färdiga livsmedlens hygieniska kvalitet och har säkerställt att vattenförsörjningen har beaktats i verksamhetsutövarens egenkontroll enligt 15 § i den lagen,
- 2) *varmt bruksvatten* vatten som värmts upp genom en byggnads vatteninstallation,
- 3) *anläggning som levererar hushållsvatten* en verksamhetsutövare som levererar vatten för användning som hushållsvatten från ett distributionsnät eller annat än tillfälligt från en vattentank,
- 4) *vattendistributionsområde* ett sådant enhetligt område av ett distributionsnät för hushållsvatten där kvaliteten på hushållsvattnet är i stort sett enhetlig och där en enda anläggning som levererar hushållsvatten svarar för distributionen av hushållsvatten, samt sådana hushåll, livsmedelslokaler samt verksamhetsutövare med offentlig eller kommersiell verksamhet som använder hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar,
- 5) *vattenanvändare* en sådan fysisk person, fastighet eller anläggning, eller verksamhetsutövare som bedriver offentlig eller kommersiell verksamhet, som inom ett vattendistributionsområde använder hushållsvatten eller varmt bruksvatten,
- 6) *vattenproduktionskedja* en helhet för leverans av hushållsvatten från tillrinningsområdet för råvatten för vattentäkten, behandlingen, lagringen och distributionen av vatten till det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till vattenledningsnätet som tillhör den anläggning som levererar hushållsvatten,
- 7) *en byggnads vatteninstallation* privata och offentliga fastigheters och byggnaders tomtvattenledningar och andra vattenledningar med anordningar, vattenarmaturer och särskilda vatteninstallationer med början i vattenanvändarens egen uttagspunkt eller från det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till distributionsnätet som tillhör den anläggning som levererar hushållsvatten, fram till det tappställe från vilket hushållsvatten, varmt bruksvatten och annat vatten som människor kan exponeras för tas,
- 8) *riskhantering* identifiering av faror och tillbud som påverkar vattnets hygieniska kvalitet, bedömning av de risker som farorna och tillbuden medför, fastställande av ändamålsenliga riskhanteringsmetoder för eliminering eller minskning av riskerna, identifiering av de aktörer som

svarar för genomförandet av riskhanteringsmetoderna samt genomförande av riskhanteringsmetoderna,

9) *prioriterad fastighet* någon annan fastighet än en fastighet som är avsedd att användas av ett hushåll och där ett stort antal vattenanvändare kan exponeras för sanitära olägenheter orsakade av hushållsvattnet eller det varma bruksvattnet.

17 §

Allmänna kvalitetskrav

Hushållsvatten och varmt bruksvatten ska vara oskadliga för hälsan och användbara för sina ändamål. Vatten som är avsett att användas som hushållsvatten ska vid behov behandlas och desinficeras så att det inte medför sanitär olägenhet.

Installationer för uttag, behandling, lagring eller distribution av vatten ska planeras, förläggas, byggas och av innehavaren skötas så att hushållsvattnet och det varma bruksvattnet uppfyller de krav som föreskrivs i 1 mom.

En anläggning som levererar hushållsvatten svarar för att det levererade vattnet uppfyller kraven enligt 1 mom. vid det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till anläggningens vattenledningsnät. Fastighetens ägare och byggnadens innehavare ska se till att byggnadens vatteninstallation inte i sådan utsträckning försämrar kvaliteten på det levererade vattnet att det kan medföra sanitära olägenheter. Den som tar vatten ansvarar för att kvalitetskraven på det vatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar uppfylls.

Kvalitetskraven på vatten ska uppfyllas,

1) i fråga om vatten som används inom ett vattendistributionsområde, vid det tappställe där vattenanvändaren tappar hushållsvatten eller varmt bruksvatten,

2) i fråga om vatten som tillhandahålls från tankar, vid det ställe där vattnet tappas ur tanken,

3) i fråga om vatten som tappas på flaska eller förpackas i behållare, vid det ställe där vattnet tappas eller förpackas,

4) i fråga om vatten som används i en livsmedelslokal, vid det ställe där vattnet används i lokalen.

Närmare bestämmelser om krav på hygienisk kvalitet på hushållsvatten och varmt bruksvatten och kvalitetsmål som gäller användbarhet för hushållsvatten och varmt bruksvatten samt om desinficering och tillräcklig behandling av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

17 a §

Undantag från kvalitetskraven

Regionförvaltningsverket kan på ansökan av en anläggning som levererar hushållsvatten eller, i fråga om hushållsvatten som tas med en vattenanvändares egna anordningar, på ansökan av vattnets ägare bevilja ett tidsbegränsat undantag från uppfyllandet av de med stöd av 17 § 5 mom. föreskrivna kemikaliska kvalitetskraven i fråga om vattendistributionsområdet.

Undantag kan beviljas, om anskaffningen av hushållsvatten inte kan skötas på något annat skäligt sätt och undantaget inte medför sanitär olägenhet.

Den anläggning som levererar hushållsvatten eller vattnets ägare, som enligt 1 mom. har beviljats undantag, ska informera vattenanvändarna utan dröjsmål om undantaget, dess orsaker och innehåll samt planerade reparationsåtgärder.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av undantag, innehållet i ansökan om undantag samt om förfarandet vid ansökan om och beviljande av undantag utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 b §

Kemikalier, material och produkter som kommer i kontakt med vatten

De kemikalier eller filtermaterial som används vid behandling av vatten, eller de material eller produkter som används vid uttag, behandling, lagring eller leverans av vatten eller i byggnadens vatteninstallation får inte försämra kvaliteten på hushållsvatten eller varmt bruksvatten så att uppfyllandet av kvalitetskraven enligt 17 § äventyras.

De kemikalier, filtermaterial, material eller produkter som avses i 1 mom. får inte heller inverka negativt på vattnets färg, lukt eller smak, öka mikrobiell tillväxt i vattnet eller lösgöra främmande ämnen i vattnet i större mängder än vad som är behövligt för ändamålet med användningen.

Med avvikelse från 2 mom. kan ämnen som ökar mikrobiell tillväxt användas vid vattenbehandlingen, om det uttryckligen är syftet med det ämne som används.

Tillverkare, importörer, försäljare och andra aktörer som på marknaden tillhandahåller produkter som är avsedda att komma i kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten ska se till att produkterna uppfyller kraven i denna paragraf. Bestämmelser om marknadskontroll och yttre gränskontroll av vid vattenleverans och i byggnaders vatteninstallationer använda produkter samt om sökande av ändring i marknadskontrollmyndighetens beslut finns i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), nedan *marknadskontrollagen*. Vid tillämpning av denna lag avses med ekonomisk aktör enligt marknadskontrollagen sådana aktörer som avses i detta moment.

Bestämmelser om en ram för marknadskontrollen, för samarbetet med ekonomiska aktörer och för kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1020/2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011.

Bestämmelser om godkännande av desinfektionsmedel som används för behandling av vatten finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, samt i kemikalielagen (599/2013).

Social- och hälsovårdsministeriet kan för genomförande av de författningar som utfärdats med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten, nedan *dricksvattendirektivet*, genom förordning utfärda närmare bestämmelser om

1) de kemikalier och filtermaterial som används vid behandlingen av vatten som levereras för att användas som hushållsvatten,

2) de utgångsämnen, sammansättningar eller beståndsdelar som används vid tillverkningen av de material och produkter som i vattenproduktionskedjan eller byggnadens vatteninstallation kommer i kontakt med vatten, om villkoren för användning av dem, om metoderna för testning och godkännande av dem samt om grunderna för godkännande och underkännande av testresultaten,

3) förfarandet för bedömning av överensstämmelse med kraven i fråga om de produkter som kommer i kontakt med vatten, om utnämningen av organ för bedömning av överensstämmelsen och om de märkningar som visar att produkten lämpar sig för användning tillsammans med hushållsvatten,

4) förfarandet för inkludering av de utgångsämnen, sammansättningar eller beståndsdelar som används vid tillverkningen av de produkter som kommer i kontakt med vatten i den förteckning som förs av Europeiska unionen över de ämnen som kan användas vid tillverkning av produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten.

18 §

Godkännande av verksamheten vid anläggningar som levererar hushållsvatten

Anläggningar som levererar hushållsvatten och som har egen produktion eller behandling av vatten ska senast tre månader innan man planerar inleda verksamheten ansöka om godkännande av verksamheten hos den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Hushållsvatten får inte levereras förrän verksamheten har godkänts.

Ansökan om godkännande av verksamheten ska också göras om vattentäkten eller vattenbehandlingen i väsentlig grad utvidgas eller ändras, eller om det i vattenkvaliteten eller vattendistributionen sker förändringar som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet. En ansökan om ändring ska göras senast 30 dygn innan verksamheten ändras. Verksamheten får inte ändras förrän ansökan har godkänts.

Till en ansökan som avses i 1 och 2 mom. ska fogas behövliga uppgifter om verksamhetsutövaren, det vatten som levereras, vattenproduktionskedjan och riskhanteringen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska för kännedom sända ansökan till de regionförvaltningsverk, de närings-, trafik- och miljöcentraler och de kommunala hälsoskyddsmyndigheter till vars områden anläggningen som levererar hushållsvatten levererar vatten eller från vars områden den tar vatten och ge dessa tillfälle att yttra sig med anledning av ansökan.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska i sitt beslut om godkännande ange vattendistributionsområdena för den anläggning som levererar hushållsvatten och meddela den sökande sådana behövliga villkor som avses i 20 §.

Närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet och de uppgifter som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 a §

Anmälningskyldighet om vattendistributionsområde

Anläggningar som levererar hushållsvatten och verksamhetsutövare som tar hushållsvatten med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet ska till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten göra en sådan anmälan som avses i 13 § 1 mom. om ett nytt vattendistributionsområde. Ägaren av en vattentäkt eller vattencistern som är i gemensam användning ska göra en i den paragrafen avsedd anmälan, om vatten tas med vattenanvändarnas egna anordningar för att användas som hushållsvatten till sammanlagt en volym av minst 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande minst 50 personers behov.

De aktörer som avses i 1 mom. ska se till att uppgifterna om vattendistributionsområdet är uppdaterade. En anmälan enligt 13 § 2 mom. om väsentliga förändringar i uppgifterna ska utan dröjsmål göras till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska upprätthålla vattendistributionsområdets gränser som geografisk information i vektorformat där vattendistributionsområdet har angetts som områdesobjekt. Informationen om gränserna ska på det sätt som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården särskilt bestämmer ges till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och Finlands miljöcentral, vilka årligen också ska underrättas om förändringar i gränserna.

19 §

Allmänna riskhanteringsprinciper för vattenproduktionskedjan

Tryggheten av kvaliteten på hushållsvatten och varmt bruksvatten ska grunda sig på förebyggande beredskap och riskhantering.

De verksamhetsutövare som avses i 18 och 18 a § ska fokusera riskhantering på

- 1) de hydrologiska och hydrogeologiska egenskaperna som påverkar kvaliteten på det råvatten som används vid hushållsvattenberedning samt de följder som orsakas av mänsklig verksamhet och som kan äventyra kvaliteten på hushållsvattnet,

- 2) uttag, behandling, lagring och distribution av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten.

Verksamhetsutövaren ska sammanställa och uppdatera sådana uppgifter som behövs för fokuseringen av riskhanteringen.

De uppgifter som avses i 3 mom. ska beaktas i egenkontrollen samt i myndighetstillsynen enligt 6 och 20 §.

Social- och hälsovårdsministeriet kan genom förordning utfärda närmare bestämmelser om uppgifter som behövs med tanke på fokuseringen av riskhanteringen, om egenkontrollen och om den kommunala hälsoskyddsmyndighetens myndighetstillsyn när det gäller

- 1) vattendistributionsområden till vilka en anläggning som levererar hushållsvatten levererar hushållsvatten till en volym av mindre än 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande färre än 50 personers behov,

- 2) hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar.

19 a §

Riskhanteringsplan för vattenproduktionskedjan

En anläggning som levererar hushållsvatten ska utarbeta och uppdatera en plan för riskhantering, nedan *riskhanteringsplanen*, för att förebygga och hantera sådana risker som kan medföra sanitära olägenheter genom hushållsvatten. Riskhanteringsplanen ska täcka riskerna i hela vattenproduktionskedjan och innehålla de uppgifter som är centrala med hänsyn till riskhanteringen och de förfaranden som är ändamålsenliga vid eliminering eller minskning av riskerna.

De som deltar i utarbetandet av riskhanteringsplanen ska ha tillgång till de uppgifter som behövs för riskbedömningen och tillräcklig sakkunskap för att kunna fastställa de förfaranden som avses i 1 mom. Vid sammanställandet av uppgifterna kan de uppgifter som lagrats i det datasystem som avses i 222 § i miljöskyddslagen användas.

Riskhanteringsplanen ska utarbetas i samarbete med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och andra myndigheter och berörda grupper som är centrala med tanke på riskhanteringen, utom om det är uppenbart onödigt att dessa deltar i utarbetandet av planen. Bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens och den kommunala miljöförvaltningsmyndighetens deltagande i riskhanteringen finns i 4 § i lagen om vattentjänster.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska i sin egenkontroll beakta riskhanteringsplanen och ge in den till den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska beakta riskhanteringsplanen vid sådan myndighetstillsyn som avges i 6 och 20 §.

Närmare bestämmelser om riskhanteringsplanens utarbetande, innehåll och uppdateringen samt om egenkontrollen hos en anläggning som levererar hushållsvatten utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 b §

Riskhantering när det gäller vatteninstallationer i prioriterade fastigheter

Prioriterade fastigheter enligt denna paragraf är följande i bilagan avsedda lokaler:

1) i 1 punkten avsedda lokaler som är avsedda för inkvarteringsverksamhet, med undantag av inkvarteringskaserner samt inredda lokaler, semesterbostäder eller utrymmen för inkvartering,

2) i 2 punkten avsedda för allmänheten öppna badanläggningar, simhallar, utebassänger och bastur,

3) i 4 punkten avsedda enheter för serviceboende med heldygnsvård eller enheter inom socialvården som tillhandahåller institutionsvård,

4) i 7 punkten avsedda vårdavdelningar vid sjukhus och hälsovårdscentraler,

5) andra än i 1–4 punkten avsedda lokaler enligt kommunens beslut som med hänsyn till antalet användare eller verksamhetens art kan medföra sanitära olägenheter genom byggnadens vatteninstallationer.

Ägaren av en byggnad som används som prioriterad fastighet ska för att trygga kvaliteten på det hushållsvatten och det varma bruksvatten som tas ur byggnadens vatteninstallation sammanställa och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen samt fokusera riskhanteringen på byggnadens vatteninstallationer. En verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet ska delta i riskhanteringen av de risker som byggnadens vatteninstallationer.

Ägaren av en byggnad ska ge en verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den då i 2 mom. avsedda uppgifter som behövs för riskhanteringen. Verksamhetsutövaren ska för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten på dennes begäran lägga fram uppgifter om riskhanteringen när det gäller byggnadens vatteninstallationer.

Utifrån de uppgifter som avses i 2 och 3 mom. kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för att förhindra en sanitär olägenhet meddela ägaren av en byggnad eller en sådan verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den, förelägganden om

1) underhåll av byggnadens vatteninstallationer,

2) uppföljning av en sanitär olägenhet eller vattenkvaliteten i byggnadens vatteninstallation.

Resultaten från den uppföljning av vattenkvaliteten som avses i 4 mom. 2 punkten ska lagras i det datasystem som avses i 20 § 2 mom.

Bestämmelser om planering och byggande av en byggnad på så sätt att den inte äventyrar hälsan finns i 117 c § i markanvändnings- och bygglagen. Bestämmelser om underhållet av en byggnad så att den hela tiden uppfyller de sanitära kraven, kraven på säkerhet och användbarhet finns i 166 § i markanvändnings- och bygglagen.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som behövs för riskhanteringen när det gäller vatteninstallationer i en byggnad som används som prioriterad fastighet, uppdateringen av uppgifterna samt uppföljningen av en sanitär olägenhet och av kvaliteten på hushållsvattnet och det varma bruksvattnet i byggnadens vatteninstallationer utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

20 §

Övervakning, bestämmelser och information i fråga om vattenkvaliteten

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska godkänna den riskhanteringsplan som avses i 19 a § och regelbundet övervaka att

1) kvaliteten på hushållsvatten i det vattendistributionsområde som avses i 18 § 5 mom. och 18 a § och på hushållsvatten som används i livsmedelslokaler uppfyller kvalitetskraven enligt 17 § 1 mom. vid det i 17 § 4 mom. avsedda ställe där kvalitetskraven ska uppfyllas,

2) de uppgifter som avses i 19 § 3 mom. är uppdaterade,

3) egenkontrollen hos den anläggning som levererar hushållsvatten är tillräcklig,
4) den anläggning som levererar hushållsvatten genomför riskhanteringsplanen enligt 19 a §.
Resultaten av kontrollundersökningarna ska lagras i det datasystem som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anvisat, och vattenanvändarna ska i datanätet informeras om resultaten av kontrollundersökningarna av hushållsvatten.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan vid behov meddela

1) för förebyggande eller undanröjande av en sanitär olägenhet förelägganden om användning av hushållsvatten eller varmt bruksvatten,

2) förelägganden för verksamhetsutövaren om kontroll av vattnets kvalitet, om riskhanteringsåtgärder samt om desinficering och någon annan behandling av hushållsvattnet, om detta ska anses behövligt med hänsyn till vattnets hygieniska kvalitet.

Den kommunala hälsovårdsmyndigheten ska se till att

1) vattenanvändarna inom vattendistributionsområdena inom kommunens område har tillgång till information i datanätet om eventuella sanitära olägenheter som anknyter till hushållsvattnet och om förebyggande av sådana,

2) ägare eller innehavare av sådana fastigheter som inte är anslutna till en vattenledning som tillhör en anläggning som levererar hushållsvatten vid behov får tillräcklig information om möjligheterna att undanröja faktorer som eventuellt försämrar kvaliteten på vattnet.

På begäran av en vattenanvändare ska resultaten av kontrollundersökningar av det hushållsvatten som avses i 1 mom. samt de uppgifter som avses i 4 mom. 1 punkten också ges på något annat lämpligt sätt än i datanätet.

Närmare bestämmelser om regelbunden övervakning av hushållsvattnets kvalitet, behövliga undersökningar, information, rapportering om resultat och de uppgifter som läggs fram i datanätet samt övervakning som gäller varmt bruksvatten utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

21 §

Dataset

Institutet för hälsa och välfärd utarbetar sådana dataset som avses i artikel 18 i dricksvattendirektivet. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska säkerställa att Europeiska kommissionen, Europeiska miljöcentralen och Europeiskt centrum för förebyggande och övervakning av sjukdomar har tillgång till dessa dataset genom en dataförbindelse.

Närmare bestämmelser om innehållet i dataseten kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

49 a §

Undersökningslaboratorier

De för myndigheterna avsedda undersökningar som förutsätts i denna lag och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska utföras i ett laboratorium som Livsmedelsverket har godkänt.

Det laboratorium som utför undersökningarna ska ha ett skriftligt kvalitetssystem och kunna påvisa tillförlitligheten hos de bestämningar det har gjort. Laboratoriet ska dessutom ha den sakkunskap och den tekniska beredskap som behövs för att utföra undersökningarna.

Laboratoriet ska till det datasystem som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anvisat elektroniskt sända de för myndigheterna avsedda undersökningsresultat av hushållsvatten, varmt bruksvatten och badvatten som tas fram med stöd av denna lag.

Livsmedelsverket godkänner laboratorier på ansökan. Ett villkor för att ett laboratorium ska godkännas är att det uppfyller de krav som ställs i 2 och 3 mom. Innan ett laboratorium godkänns

ska Livsmedelsverket begära ett utlåtande av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Institutet för hälsa och välfärd eller Strålsäkerhetscentralen.

Ett godkänt laboratorium ska underrätta Livsmedelsverket om det sker betydande ändringar i verksamheten, om verksamheten avbryts och om verksamheten upphör. Ett godkänt laboratorium ska utan dröjsmål underrätta uppdragsgivaren om undersökningsresultat som tyder på en sanitär olägenhet och sända de mikrobstammar som isolerats från provet till Institutet för hälsa och välfärd.

Närmare bestämmelser om villkoren för godkännande av undersökningslaboratorier och lämnande av undersökningsresultat utfärdas genom förordning av statsrådet.

49 b §

Tillsyn över undersökningslaboratorier

Livsmedelsverket övervakar att de laboratorier som avses i 49 a § iakttar denna lag och de bestämmelser som utfärdats och föreskrifter som meddelats med stöd av den. Om ett laboratorium bryter mot dessa, kan Livsmedelsverket, efter att ha hört Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, meddela de förelägganden som behövs för att rätta till verksamheten. Om laboratoriet inte rättar till bristerna trots Livsmedelsverkets förelägganden, kan Livsmedelsverket återkalla godkännandet av laboratoriet för en viss tid. Livsmedelsverket ska även på framställning av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården meddela förelägganden för att rätta till ett laboratoriums verksamhet eller vid behov avbryta verksamheten för en viss tid.

Livsmedelsverket kan också återkalla godkännandet av ett laboratorium permanent, om missförhållandet är väsentligt och laboratoriet inte har avhjälpt bristerna trots Livsmedelsverkets förelägganden.

Livsmedelsverket för med tanke på den tillsyn som avses i 1 mom. ett register över godkända laboratorier. I registret införs namnet på och kontaktuppgifterna för det godkända laboratoriet, de analysmetoder som tillämpas inom bedömningen samt namnet på den person som ansvarar för undersökningarna i laboratoriet.

Denna lag träder i kraft den 20.

De anmälningar som gjorts och de beslut som fattats med stöd av den lag som gällde före ikraftträdandet av denna lag förblir ikraft vid ikraftträdandet av denna lag, om inte något annat föreskrivs.

På ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter eller domstolar vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska se till att en sådan riskhanteringsplan för råvatten som avses i 19 § 2 mom. 1 punkten har utarbetats i enlighet med 19 a § senast den 12 juli 2027 och att en sådan riskhanteringsplan för systemet för leverans av hushållsvatten som avses i 19 § 2 mom. 2 punkten har utarbetats i enlighet med 19 a § senast den 12 januari 2029.

En anläggning som levererar hushållsvatten kan under de övergångsperioder som avses i 4 mom. vidta riskhanteringsåtgärder enligt den 20 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen, dock högst till dess att den kommunala hälsoskyddsmyndigheten reviderar sitt program för kontrollundersökningar som gäller regelbunden övervakning av hushållsvatten.

Ägaren av en byggnad som används som prioriterad fastighet ska se till att de riskhanteringsåtgärder som gäller vatteninstallationer i prioriterade fastigheter har vidtagits i enlighet med 19 b § 2 mom. senast den 12 januari 2029. Verksamhetsutövare ska ha beredskap att senast nämnda datum för tillsynsmyndigheten lägga fram de riskhanteringsuppgifter som avses i 19 b § 3 mom.

Ett i 49 a § avsett av Livsmedelsverket godkänt laboratorium som utför undersökningar av hushållsvatten ska senast den 12 januari 2023 anmäla till Livsmedelsverket om det uppfyller det krav på elektronisk sändning av undersökningsresultat som avses i 2 mom. i den paragrafen. Livsmedelsverket ska på grundval av anmälan utan dröjsmål uppdatera sitt beslut om godkännande av laboratoriet.

Bilaga

Skyldighet att anmäla ibruktage av ett verksamhetsställe eller inledande av en verksamhet samt skyldighet att betala grundavgift för tillsyn

Verksamhetsställe eller verksamhet	Skyldighet att anmäla ibruktage av ett verksamhetsställe eller inledande av en verksamhet med stöd av 13 §	Skyldighet att betala grundavgift för tillsyn med stöd av 50 §
------------------------------------	--	--

7) verksamhetsenheter för hälso- och sjukvården*

Sjukhus	Ja	Nej
Hälsovårdscentraler med vårdavdelning	Ja	Nej

*Anmälan ska göras med anledning av övervakningen av riskhanteringen när det gäller vatteninstallationer i prioriterade fastigheter enligt 19 b §.

2.

Lag

om ändring av lagen om vattentjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om vattentjänster (119/2001) 15 och 16 § samt 20 d § 1 och 2 mom., sådana de lyder, 15 § och 20 d § 1 och 2 mom. i lag 681/2014 och 16 § delvis ändrad i lagarna 54/2005 och 827/2019, samt
fogas till 3 §, sådan den lyder i lag 681/2014, en ny 3 a-punkt och till 4 §, sådan den lyder i lag 681/2014, nya 4 och 5 mom. och till lagen en ny 16 a § som följer

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

3 a) *uttagspunkt* en brunn, en källa eller ett ställe i ytvatten varifrån vatten tas för att användas som hushållsvatten eller för tillverkning av hushållsvatten,

4 §

Myndigheter

Närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten deltar vid behov inom sina verksamhetsområden i sammanställning av de miljöuppgifter som behövs för sådan riskhantering när det gäller vattenproduktionskedjan som avses i hälsoskyddslagen samt i identifiering av riskhanteringsåtgärder.

Finlands miljöcentral svarar inom sitt verksamhetsområde för produktion av de dataset som förutsätts i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten och för det tekniska genomförandet av informationstjänster för tillhandahållande av webbinformation för vattenanvändare.

15 §

Vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och kontrollskyldighet

Ett vattentjänstverk ska hålla sig informerat om dels de risker som hänför sig till kvantiteten av eller kvaliteten på det råvatten som det använder, dels i vilket skick verkets anordningar är. I detta syfte ska verket kontrollera kvantiteten av och kvaliteten på det råvatten som det använder, anordningarnas skick och mängden läckvatten i verkets vattenlednings- och avloppsnät. Uppgifterna om ledningsnätets placering ska omvandlas till elektronisk form.

Vattentjänstverket väljer de parametrar som i fråga om råvatten ska kontrolleras utifrån den riskhantering när det gäller vattenproduktionskedjan som avses i hälsoskyddslagen. Vattentjänstverket ser till att resultaten av den råvattenkontroll som utförts i detta syfte samt uppgifterna om placeringen av och egenskaperna hos därtill hörande uttagspunkter och observationsplatser sänds till det datasystem för miljöförvaltningsinformation som avses i miljöskyddslagen.

Vattentjänstverket ska underrätta den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och närings-, trafik- och miljöcentralen om sådana exceptionella förändringar som upptäckts i de parametrar som kontrolleras i fråga om råvatten och som avses i 2 mom.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om vattentjänstverk gäller också anläggningar som levererar vatten till vattentjänstverk eller behandlar vattentjänstverks avloppsvatten och i hälsoskyddslagen avsedda anläggningar som levererar hushållsvatten och som levererar hushållsvatten för användning till en volym av minst 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande minst 50 personers behov.

Närmare bestämmelser om vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och om kontrollskyldigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Upplysningsplikt

Vattentjänstverket och kunden ska på begäran lämna varandra de uppgifter som behövs för anslutningen till vattentjänstverkets ledningsnät samt skötseln av vattentjänsterna.

Vattentjänstverket ska ge tillräcklig information om kvaliteten på det hushållsvatten som det levererar och om nivån på avloppsvattenreningen samt om hur avgifterna för vattentjänsterna bildas.

Ett vattentjänstverk som levererar hushållsvatten ska minst en gång om året i samband med fakturan eller annars i lättillgänglig form sända kunderna information om kvaliteten och priset på och förbrukningen av det hushållsvatten som verket levererar.

Vattentjänstverkets kunder ska förmedla den information som avses i 3 mom. till slutförbrukarna av hushållsvatten.

Vad som i 3 och 4 mom. föreskrivs om vattentjänstverk och kunder gäller också i hälsoskyddslagen avsedda anläggningar som levererar hushållsvatten och som levererar hushållsvatten för användning till en volym av minst 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande minst 50 personers behov.

Närmare bestämmelser om den information om kvaliteten, priset och konsumtionen i fråga om hushållsvatten som avses i 3 och 4 mom. och om sändandet och vidareförmedlingen av informationen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 a §

Offentlighet i fråga om handlingar

På tillgången till information ur ett vattentjänstverks handlingar som innehåller miljöinformation om kvaliteten på och mängden av råvatten eller hushållsvatten eller om behandling och avledande av avloppsvatten samt på skyldigheten att främja tillgången till sådan miljöinformation tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), även om verket inte enligt den lagen omfattas av dess tillämpningsområde.

I ett beslut av ett vattentjänstverk, genom vilket har avgjorts ett ärende som gäller rätt att ta del av en handling, får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

20 d §

Informationssystem för vattentjänster

Finlands miljöcentral ska förvalta ett informationssystem för vattentjänster i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen.

Vattentjänstverken ska till informationssystemet för vattentjänster minst en gång om året lämna uppgifter om priserna på sina vattentjänster och grunderna för fastställande av dem samt de uppgifter som behövs för att beskriva vattentjänsternas effektivitet, kvalitet och lönsamhet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter eller domstolar när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av 222 § i miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 222 § 2 mom. som följer:

222 §

Datasystemet för miljövärdsinformation

Datasystemet för miljövärdsinformation består av uppgifter som registreras i närings-, trafik- och miljöcentralernas, regionförvaltningsverkens, Meteorologiska institutets, Finlands miljöcentralers och miljöministeriets datasystem, register och filer. Bestämmelser om de uppgifter som ska registreras i datasystemet finns i 223 §, avfallslagen, vattenlagen, miljöskyddslagen för sjöfarten, lagen om vattentjänster (119/2001) och lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och i bestämmelser som utfärdats med stöd av dem. Uppgifterna kan registreras i maskinläsbar form med hjälp av en teknisk anslutning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016) 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 712/2022, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för hiss säkerhetslagen (1134/2016), lagen om mätinstrument (707/2011), lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (180/2015), lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (1139/2016), lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), elsäkerhetslagen (1135/2016), lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven (1140/2016), lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter (218/2018), gasanordningslagen (502/2018), strålsäkerhetslagen (859/2018), luftfartslagen (864/2014), lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler (794/2020), fordonslagen (82/2021), avfallslagen (646/2011), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om EU-miljömärke (832/2014), lagen om säkerhet och utsläppskrav för fritidsbåtar (1712/2015), lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014), lagen om marin utrustning (1503/2011), lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008), lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (387/2013), kemikalielagen (599/2013), lagen om kosmetiska produkter (492/2013), tobakslagen (549/2016), lagen om överensstämmelse för skodon och textilprodukter (265/2022), lagen om gödselmedel (711/2022) och hälsoskyddslagen (763/1994), om inte något annat föreskrivs i de lagarna.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 29 september 2022

Statsminister

Sanna Marin

Familje- och omsorgsminister Aki Lindén

Lag

om ändring av hälsoskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälsoskyddslagen (763/1994) 3 §, rubriken för 5 kap., 16–18, 18 a, 20, 21, 49 a och 49 b §, av dem 3 § sådan den lyder i lag 860/2018, 16–18, 18 a, 20, 21 och 49 b § sådana de lyder i lag 942/2016 och 49 a § sådan den lyder i lag 1103/2011, samt
fogas till lagen nya 16 a, 17 a och 17 b §, en ny 19 §, i stället för den 19 § som upphävts genom lag 120/2001, nya 19 a och 19 b § samt till bilagan, sådan den lyder i lag 1187/2021, en ny 7 punkt som följer:

Gällande lydelse

3 §

Förhållande till vissa författningar

Bestämmelser om hälsoskyddet finns dessutom i miljöskyddslagen (527/2014), lagen om vattentjänster (119/2001), strålsäkerhetslagen (859/2018), lagen om hälsovården inom försvarsmakten (322/1987), arbetarskyddslagen (738/2002), vattenlagen (587/2011), avfallslagen (646/2011), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), lagen om friluftsliv (606/1973), lagen angående vissa grannelagsförhållanden (26/1920), livsmedelslagen (23/2006), konsument säkerhetslagen (920/2011) och veterinärvårdslagen (765/2009).

5 kap.

Hushållsvatten

Föreslagen lydelse

3 §

Förhållande till vissa författningar

Bestämmelser om hälsoskyddet finns dessutom i miljöskyddslagen (527/2014), lagen om vattentjänster (119/2001), strålsäkerhetslagen (859/2018), lagen om hälsovården inom försvarsmakten (322/1987), arbetarskyddslagen (738/2002), vattenlagen (587/2011), avfallslagen (646/2011), markanvändnings- och bygglagen (132/1999), lagen om friluftsliv (606/1973), lagen angående vissa grannelagsförhållanden (26/1920), livsmedelslagen (297/2021), konsument säkerhetslagen (920/2011) och veterinärvårdslagen (765/2009).

5 kap.

Hushållsvatten och varmt bruksvatten

16 §

Tillämpningsområde

Detta kapitel tillämpas på allt hushållsvatten som är avsett att användas av människor och som tillhandahålls genom ett vattenledningsnät eller från vattentankar, tas med vattenanvändarens egna anordningar eller förpackas i flaska eller behållare.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På varmt bruksvatten och material och produkter som kommer i kontakt med det tillämpas 17 och 17 b §, 19 § 1 och 3–5 mom., 19 b §, 20 § 3 mom. och 6 mom. samt 21 §.

Vad som i denna lag föreskrivs om anläggningar som levererar hushållsvatten tillämpas också på verksamhetsutövare som levererar vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten.

Detta kapitel tillämpas inte på

1) vatten som används uteslutande för klädtvätt eller städning, för sanitetsändamål eller för andra motsvarande ändamål där människors exponering för vattnet är ringa,

2) naturligt mineralvatten som Livsmedelsverket erkänt i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten,

3) vatten som är sådant i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel avsett vatten som används i medicinskt syfte.

På anläggningar som levererar hushållsvatten och vars vattenleverans till ett vattendistributionsområde har en volym av i snitt mindre än 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande färre än 50 personers behov tillämpas inte 18 a § 3 mom. eller 19 a §.

På sjögående fartyg som uteslutande trafikerar på Finlands territorialvatten och som transporterar passagerare och behandlar vatten genom att avsalta det och leda det till hushållsvatten tillämpas inte 19 § 2 mom. 1 punkten eller 19 a §.

På de fastigheter som stadigvarande eller tillfälligt används av försvarsförvaltningen och på de med stöd av 15 § 8 mom. i lagen om försvarsmakten (551/2007) föreskrivna objekt som ska ges särskilt skydd tillämpas inte 18 § 3 mom., 18 a § 3 mom., 20 § 2, 4 och 5 mom., 21 § eller 49 a § 3 mom.

16 §

Definitioner

I denna lag avses med

16 a §

Definitioner

I denna lag avses med

Gällande lydelse

1) hushållsvatten *allt* vatten
a) som är *avsett för dryck*, för matlagning eller för andra hushållsändamål, *oavsett om vattnet tillhandahålls genom ett distributionsnät, från en tankbil eller tankbåt, i flaskor eller i cisterner eller om vattnet tas med vattenanvändarens egna anordningar*,

b) som används i en livsmedelslokal enligt livsmedelslagen för tillverkning, bearbetning eller förvaring av livsmedel eller utsläppande av livsmedel på marknaden,

2) vattentäkt en brunn eller någon annan sådan konstruktion eller anordning som används för tagande av grundvatten, ytvatten eller konstgjort grundvatten att användas som hushållsvatten,

3) anläggning som levererar hushållsvatten en verksamhetsutövare som levererar hushållsvatten från ett distributionsnät eller annat än tillfälligt från en *tankbil eller tankbåt*,

4) vattendistributionsområde ett sådant enhetligt område av ett distributionsnät för hushållsvatten där kvaliteten på hushållsvattnet är i stort sett enhetlig och där en enda anläggning som levererar hushållsvatten svarar för distributionen av hushållsvatten, samt sådana hushåll, livsmedelslokaler samt verksamhetsutövare med offentlig eller kommersiell verksamhet som använder hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar.

Föreslagen lydelse

1) hushållsvatten vatten *som*
a) *används som dricksvatten*, för matlagning eller för andra hushållsändamål *i privata, offentliga eller kommersiella lokaler*,

b) *förpackas i flaska eller behållare*,

c) i en livsmedelslokal *enligt 5 § 2 mom. 11 punkten i livsmedelslagen används av en livsmedelsföretagare* för tillverkning, bearbetning eller förvaring av livsmedel eller för utsläppande av livsmedel på marknaden, *med undantag för vatten som används för särskilda ändamål i en livsmedelslokal och i fråga om vilket livsmedelstillsynsmyndigheten är övertygad om att vattenkvaliteten inte försämrar de färdiga livsmedlens hygieniska kvalitet och har säkerställt att vattenförsörjningen har beaktats i verksamhetsutövarens egenkontroll enligt 15 § i den lagen*,

2) *varmt bruksvatten vatten som värmts upp genom en byggnads vatteninstallation*,

3) anläggning som levererar hushållsvatten en verksamhetsutövare som levererar *vatten för användning* som hushållsvatten från ett distributionsnät eller annat än tillfälligt från en *vattentank*,

4) vattendistributionsområde ett sådant enhetligt område av ett distributionsnät för hushållsvatten där kvaliteten på hushållsvattnet är i stort sett enhetlig och där en enda anläggning som levererar hushållsvatten svarar för distributionen av hushållsvatten, samt sådana hushåll, livsmedelslokaler samt verksamhetsutövare med offentlig eller kommersiell verksamhet som använder hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar,

5) *vattenanvändare en sådan fysisk person, fastighet eller anläggning, eller verksamhetsutövare som bedriver offentlig eller kommersiell verksamhet, som inom ett vattendistributionsområde använder hushållsvatten eller varmt bruksvatten*,

Gällande lydelse

Som hushållsvatten betraktas dock inte naturligt mineralvatten eller vatten som används som medicinska syften och inte heller vatten som används uteslutande för klädtvätt eller städning, för att tvätta sig med, för sanitetsändamål eller för andra motsvarande ändamål.

Vad som i denna lag föreskrivs om anläggningar som levererar hushållsvatten tillämpas också på verksamhetsutövare som levererar vatten till en anläggning som levererar hushållsvatten.

17 §

Föreslagen lydelse

6) vattenproduktionskedja en helhet för leverans av hushållsvatten från tillrinningsområdet för råvatten för vattentäkten, behandlingen, lagringen och distributionen av vatten till det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till vattenledningsnätet som tillhör den anläggning som levererar hushållsvatten,

7) en byggnads vatteninstallation privata och offentliga fastigheters och byggnaders tomtvattenledningar och andra vattenledningar med anordningar, vattenarmaturer och särskilda vatteninstallationer med början i vattenanvändarens egen uttagpunkt eller från det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till distributionsnätet som tillhör den anläggning som levererar hushållsvatten, fram till det tappställe från vilket hushållsvatten, varmt bruksvatten och annat vatten som människor kan exponeras för tas,

8) riskhantering identifiering av faror och tillbud som påverkar vattnets hygieniska kvalitet, bedömning av de risker som farorna och tillbuden medför, fastställande av ändamålsenliga riskhanteringsmetoder för eliminering eller minskning av riskerna, identifiering av de aktörer som svarar för genomförandet av riskhanteringsmetoderna samt genomförande av riskhanteringsmetoderna,

9) prioriterad fastighet någon annan fastighet än en fastighet som är avsedd att användas av ett hushåll och där ett stort antal vattenanvändare kan exponeras för sanitära olägenheter orsakade av hushållsvattnet eller det varma bruksvattnet.

17 §

Gällande lydelse

Allmänna krav och undantag från dem

Vatten som är avsett att användas som hushållsvatten ska vara oskadligt för hälsan och lämpligt för sitt ändamål. Föroreningar från ämnen som används vid behandling eller distribution av vatten eller från material som används i anordningar får inte finnas kvar i hushållsvattnet i högre koncentrationer än vad som är behövligt för ändamålet med användningen av ämnena och materialen, och ämnen och materialen får inte heller äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven för hushållsvatten.

Vattentäkter samt vattenbehandlings-, vattenlagrings- och vattendistributionsanordningar ska planeras, förläggas, byggas och av innehavaren skötas så att hushållsvattnet uppfyller de krav som anges i 1 mom. I samband med dessa åtgärder ska hänsyn dessutom tas till de bestämmelser om skyddsområden för vattentäkter som meddelats med stöd av 4 kap. 12 § i vattenlagen och de skyddsplaner för grundvattenområden som utarbetats med stöd av 10 e § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004).

Föreslagen lydelse

Allmänna kvalitetskrav

Hushållsvatten och varmt bruksvatten ska vara oskadliga för hälsan och användbara för sina ändamål. Vatten som är avsett att användas som hushållsvatten ska vid behov behandlas och desinficeras så att det inte medför sanitär olägenhet.

Installationer för uttag, behandling, lagring eller distribution av vatten ska planeras, förläggas, byggas och av innehavaren skötas så att hushållsvattnet och det varma bruksvattnet uppfyller de krav som föreskrivs i 1 mom.

En anläggning som levererar hushållsvatten svarar för att det levererade vattnet uppfyller kraven enligt 1 mom. vid det ställe där fastighetens tomtvattenledning har anslutits till anläggningens vattenledningsnät. Fastighetens ägare och byggnadens innehavare ska se till att byggnadens vatteninstallation inte i sådan utsträckning försämrar kvaliteten på det levererade vattnet att det kan medföra sanitära olägenheter. Den som tar vatten ansvarar för att kvalitetskraven på det vatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar uppfylls.

Kvalitetskraven på vatten ska uppfyllas,

1) i fråga om vatten som används inom ett vattendistributionsområde, vid det tappställe där vattenanvändaren tappar hushållsvatten eller varmt bruksvatten,

2) i fråga om vatten som tillhandahålls från tankar, vid det ställe där vattnet tappas ur tanken,

Gällande lydelse

Närmare bestämmelser om *kvalitetskraven på och desinficering av hushållsvatten, om tillräcklig behandling av vatten som levereras för att användas som hushållsvatten, om kemikalier som används vid behandlingen, om de hälsorelaterade egenskaperna hos materialen i lednings- och behandlingsanordningar samt om andra omständigheter som påverkar vattenkvaliteten och om det förfarande som tillämpas vid ansökan om och beviljande av undantag enligt 4 mom.* utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Regionförvaltningsverket kan på ansökan av en anläggning som levererar hushållsvatten eller, i fråga om hushållsvatten som tas med *vattenanvändarens* egna anordningar, på ansökan av vattnets ägare bevilja ett tidsbegränsat undantag från uppfyllandet av de med stöd av 3 mom. föreskrivna kvalitetskraven i fråga om vattendistributionsområdet. *Undantag kan beviljas, om anskaffningen av hushållsvatten inte kan skötas på något annat skäligt sätt och undantaget inte medför sanitär olägenhet.*

Föreslagen lydelse

3) i fråga om vatten som tappas på flaska eller förpackas i behållare, vid det ställe där vattnet tappas eller förpackas,

4) i fråga om vatten som används i en livsmedelslokal, vid det ställe där vattnet används i lokalen.

Närmare bestämmelser om *krav på hygienisk kvalitet på hushållsvatten och varmt bruksvatten och kvalitetsmål som gäller användbarhet för hushållsvatten och varmt bruksvatten samt om desinficering och tillräcklig behandling av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten* utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

17 a §

Undantag från kvalitetskraven

Regionförvaltningsverket kan på ansökan av en anläggning som levererar hushållsvatten eller, i fråga om hushållsvatten som tas med *en vattenanvändares* egna anordningar, på ansökan av vattnets ägare bevilja ett tidsbegränsat undantag från uppfyllandet av de med stöd av 17 § 5 mom. föreskrivna *kemikaliska* kvalitetskraven i fråga om vattendistributionsområdet.

Undantag kan beviljas, om anskaffningen av hushållsvatten inte kan skötas på något annat skäligt sätt och undantaget inte medför sanitär olägenhet.

Den anläggning som levererar hushållsvatten eller vattnets ägare, som enligt 1 mom. har beviljats undantag, ska informera vattenanvändarna utan dröjsmål om undantaget, dess orsaker och innehåll samt planerade reparationsåtgärder.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av undantag, innehållet i ansökan om undantag samt om förfarandet vid ansökan om och beviljande av undantag utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 b §

Kemikalier, material och produkter som kommer i kontakt med vatten

De kemikalier eller filtermaterial som används vid behandling av vatten, eller de material eller produkter som används vid uttag, behandling, lagring eller leverans av vatten eller i byggnadens vatteninstallation får inte försämra kvaliteten på hushållsvatten eller varmt bruksvatten så att uppfyllandet av kvalitetskraven enligt 17 § äventyras.

De kemikalier, filtermaterial, material eller produkter som avses i 1 mom. får inte heller inverka negativt på vattnets färg, lukt eller smak, öka mikrobiell tillväxt i vattnet eller lösgöra främmande ämnen i vattnet i större mängder än vad som är behövligt för ändamålet med användningen.

Med avvikelse från 2 mom. kan ämnen som ökar mikrobiell tillväxt användas vid vattenbehandlingen, om det uttryckligen är syftet med det ämne som används.

Tillverkare, importörer, försäljare och andra aktörer som på marknaden tillhandahåller produkter som är avsedda att komma i kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten ska se till att produkterna uppfyller kraven i denna paragraf. Bestämmelser om marknadskontroll och yttre gränskontroll av vid vattenleverans och i byggnaders vatteninstallationer använda produkter samt om sökande av ändring i marknadskontrollmyndighetens beslut finns i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), nedan marknadskontrollagen. Vid tillämpning av denna lag avses med ekonomisk aktör enligt marknadskontrollagen sådana aktörer som avses i detta moment.

Bestämmelser om en ram för marknadskontrollen, för samarbetet med ekonomiska aktörer och för kontrollen av produkter som förs in på unionsmarknaden finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1020/2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011.

Andra författningar och rättsakter som gäller hushållsvatten

Bestämmelser om godkännande av desinfektionsmedel för *hushållsvatten* finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, samt i kemikalielagen.

Bestämmelser om godkännande av desinfektionsmedel *som används för behandling av vatten* finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, samt i kemikalielagen (599/2013).

Social- och hälsovårdsministeriet kan för genomförande av de författningar som utfärdats med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten, nedan dricksvattendirektivet, genom förordning utfärda närmare bestämmelser om

1) de kemikalier och filtermaterial som används vid behandlingen av vatten som levereras för att användas som hushållsvatten,

2) de utgångsämnen, sammansättningar eller beståndsdelar som används vid tillverkningen av de material och produkter som i vattenproduktionskedjan eller byggnadens vatteninstallation kommer i kontakt med vatten, om villkoren för användning av dem, om metoderna för testning och godkännande av dem samt om grunderna för godkännande och underkännande av testresultaten,

3) förfarandet för bedömning av överensstämmelse med kraven i fråga om de produkter som kommer i kontakt med vatten, om utnämningen av organ för bedömning av överensstämmelsen och om de märkningar som visar att produkten lämpar sig för användning tillsammans med hushållsvatten,

4) förfarandet för inkludering av de utgångsämnen, sammansättningar eller beståndsdelar som används vid tillverkningen av de produkter som kommer i kontakt med vatten i den förteckning som förs av Europeiska unionen över de ämnen som kan användas vid tillverkning av produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten eller varmt bruksvatten.

Gällande lydelse

Godkännande av anläggningar som levererar hushållsvatten

Anläggningar som levererar hushållsvatten och som har egen produktion eller behandling av vatten ska senast tre månader innan man planerar inleda verksamheten ansöka om godkännande av verksamheten hos den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Hushållsvatten får inte levereras förrän verksamheten har godkänts.

Ansökan om godkännande av verksamheten ska också göras om vattentäkten eller vattenbehandlingen i väsentlig grad utvidgas eller ändras, eller om det i vattenkvaliteten eller vattendistributionen sker förändringar som är väsentliga med tanke på hushållsvattnets kvalitet. En ansökan om ändring ska göras senast 30 dygn innan verksamheten ändras. Verksamheten får inte ändras förrän ansökan har godkänts.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska för kännedom sända ansökan till de regionförvaltningsverk, de närings-, trafik- och miljöcentraler och de kommunala hälsoskyddsmyndigheter till vars områden anläggningen som levererar hushållsvatten levererar vatten eller från vars områden den tar vatten och ge dessa tillfälle att yttra sig med anledning av ansökan.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska i sitt beslut om godkännande ange vattendistributionsområdena för den anläggning som levererar hushållsvatten. *Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska i sitt beslut om godkännande meddela den sökande sådana behövliga villkor som avses i 20 §.*

Föreslagen lydelse

Godkännande av verksamheten vid anläggningar som levererar hushållsvatten

Till en ansökan som avses i 1 och 2 mom. ska fogas behövliga uppgifter om verksamhetsutövaren, det vatten som levereras, vattenproduktionskedjan och riskhanteringen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska i sitt beslut om godkännande ange vattendistributionsområdena för den anläggning som levererar hushållsvatten och meddela den sökande sådana behövliga villkor som avses i 20 §.

Närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet och de uppgifter som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 a §

Anmälningsskyldighet om vattendistributionsområde

Verksamhetsutövare som tar hushållsvatten med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet och andra än i 18 § avsedda anläggningar som levererar hushållsvatten ska till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten göra en sådan anmälan som avses i 13 §. Ägaren till en vattentäkt eller vattencistern som är i gemensam användning ska till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten göra en i 13 § avsedd anmälan om ett vattendistributionsområde, om vatten tas med vattenanvändarnas egna anordningar för att användas som hushållsvatten för sammanlagt minst 50 personers behov eller minst 10 kubikmeter per dygn.

19 §

19 § har upphävts genom L 9.2.2001/120.

18 a §

Anmälningsskyldighet om vattendistributionsområde

Anläggningar som levererar hushållsvatten och verksamhetsutövare som tar hushållsvatten med egna anordningar för användning som ett led i offentlig eller kommersiell verksamhet ska till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten göra en sådan anmälan som avses i 13 § 1 mom. om ett nytt vattendistributionsområde. Ägaren av en vattentäkt eller vattencistern som är i gemensam användning ska göra en i den paragrafen avsedd anmälan, om vatten tas med vattenanvändarnas egna anordningar för att användas som hushållsvatten till sammanlagt en volym av minst 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande minst 50 personers behov.

De aktörer som avses i 1 mom. ska se till att uppgifterna om vattendistributionsområdet är uppdaterade. En anmälan enligt 13 § 2 mom. om väsentliga förändringar i uppgifterna ska utan dröjsmål göras till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska upprätthålla vattendistributionsområdets gränser som geografisk information i vektorformat där vattendistributionsområdet har angetts som områdesobjekt. Informationen om gränserna ska på det sätt som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården särskilt bestämmer ges till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och Finlands miljöcentral, vilka årligen också ska underrättas om förändringar i gränserna.

19 §

Allmänna riskhanteringsprinciper för vattenproduktionskedjan

Tryggandet av kvaliteten på hushållsvatten och varmt bruksvatten ska grunda sig på förebyggande beredskap och riskhantering.

De verksamhetsutövare som avses i 18 och 18 a § ska fokusera riskhantering på

1) de hydrologiska och hydrogeologiska egenskaperna som påverkar kvaliteten på det råvatten som används vid beredning av hushållsvatten samt de följder som orsakas av

mänsklig verksamhet och som kan äventyra kvaliteten på hushållsvattnet,

2) uttag, behandling, lagring och distribution av vatten som är avsett att användas som hushållsvatten.

Verksamhetsutövaren ska sammanställa och uppdatera sådana uppgifter som behövs för fokuseringen av riskhanteringen.

De uppgifter som avses i 3 mom. ska beaktas i egenkontrollen samt i myndighetstillsynen enligt 6 och 20 §.

Social- och hälsovårdsministeriet kan genom förordning utfärda närmare bestämmelser om uppgifter som behövs med tanke på fokuseringen av riskhanteringen, om egenkontrollen och om den kommunala hälsoskyddsmyndighetens myndighetstillsyn när det gäller

1) vattendistributionsområden till vilka en anläggning som levererar hushållsvatten levererar hushållsvatten till en volym av mindre än 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande färre än 50 personers behov,

2) hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar.

19 a §

Riskhantering inom vattenproduktionskedjan

En anläggning som levererar hushållsvatten ska utarbeta och uppdatera en plan för riskhantering, nedan riskhanteringsplanen, för att förebygga och hantera sådana risker som kan medföra sanitära olägenheter genom hushållsvatten. Riskhanteringsplanen ska täcka riskerna i hela vattenproduktionskedjan och innehålla de uppgifter som är centrala med hänsyn till riskhanteringen och de förfaranden som är ändamålsenliga vid eliminering eller minskning av riskerna.

De som deltar i utarbetandet av riskhanteringsplanen ska ha tillgång till de uppgifter som behövs för riskbedömningen och tillräcklig sakkunskap för att kunna fastställa de förfaranden som avses i 1 mom. Vid sammanställandet av uppgifterna kan de uppgifter som lagrats i det datasystem som avses i 222 § i miljöskyddslagen användas.

Riskhanteringsplanen ska utarbetas i samarbete med den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och andra myndigheter och berörda

grupper som är centrala med tanke på riskhanteringen, utom om det är uppenbart onödigt att dessa deltar i utarbetandet av planen. Bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens och den kommunala miljöförvaltningsmyndighetens deltagande i riskhanteringen finns i 4 § i lagen om vattentjänster.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska i sin egenkontroll beakta riskhanteringsplanen och ge in den till den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska beakta riskhanteringsplanen vid sådan myndighetstillsyn som avges i 6 och 20 §.

Närmare bestämmelser om utarbetande, innehåll och uppdateringen samt om egenkontrollen hos en anläggning som levererar hushållsvatten utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 b §

Riskhantering när det gäller vatteninstallationer i prioriterade fastigheter

Prioriterade fastigheter enligt denna paragraf är följande i bilagan avsedda lokaler:

1) i 1 punkten avsedda lokaler som är avsedda för inkvarteringsverksamhet, med undantag av inkvarteringskaserner samt inredda lokaler, semesterbostäder eller utrymmen för inkvartering,

2) i 2 punkten avsedda för allmänheten öppna badanläggningar, simhallar, utebasängar och bastur,

3) i 4 punkten avsedda enheter för serviceboende med heldygnsomsorg eller enheter inom socialvården som tillhandahåller institutionsvård,

4) i 7 punkten avsedda vårdavdelningar vid sjukhus och hälsovårdscentraler,

5) andra än i 1–4 punkten avsedda lokaler enligt kommunens beslut som med hänsyn till antalet användare eller verksamhetens art kan medföra sanitära olägenheter genom byggnadens vatteninstallation.

Agaren av en byggnad som används som prioriterad fastighet ska för att trygga kvaliteten på det hushållsvatten och det varma

bruksvatten som tas ur byggnadens vatteninstallation sammanställa och uppdatera de uppgifter som behövs för riskhanteringen samt fokusera riskhanteringen på byggnadens vatteninstallationer. En verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den som prioriterad fastighet ska delta i riskhanteringen av de risker som byggnadens vatteninstallationer.

Ägaren av en byggnad ska ge en verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den då i 2 mom. avsedda uppgifter som behövs för riskhanteringen. Verksamhetsutövaren ska för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten på dennes begäran lägga fram uppgifter om riskhanteringen när det gäller byggnadens vatteninstallationer.

Utifrån de som avses i 2 och 3 mom. kan den kommunala hälsoskyddsmyndigheten för att förhindra en sanitär olägenhet meddela ägaren av en byggnad eller en verksamhetsutövare som använder byggnaden eller en del av den, förelägganden om

- 1) underhåll av byggnadens vatteninstallationer,*
- 2) uppföljning av en sanitär olägenhet eller vattenkvaliteten i byggnadens vatteninstallation.*

Resultaten från den uppföljning av vattenkvaliteten som avses i 4 mom. 2 punkten ska lagras i det datasystem som avses i 20 § 2 mom.

Bestämmelser om planering och byggande av en byggnad på så sätt att den inte äventyrar hälsan finns i 117 c § i markanvändnings- och bygglagen. Bestämmelser om underhållet av en byggnad så att den hela tiden uppfyller de sanitära kraven, kraven på säkerhet och användbarhet finns i 166 § i markanvändnings- och bygglagen.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som behövs för riskhanteringen när det gäller vatteninstallationer i en byggnad används som prioriterad fastighet, uppdateringen av uppgifterna samt uppföljningen av en sanitär olägenhet och av kvaliteten på hushållsvattnet och det varma bruksvattnet i byggnadens vatteninstallationer utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

**Övervakning av hushållsvattnets kvalitet
samt villkor om användningen av hushålls-
vatten**

Anläggningar som levererar hushållsvatten och vattenanvändare som tar hushållsvatten med egna anordningar ska se till att hushållsvattnet uppfyller de krav som avses i 17 § 1 mom.

Den egenkontroll och övervakning av hushållsvattnets kvalitet som anläggningar som levererar hushållsvatten gör ska grunda sig på bedömning och hantering av de risker som påverkar vattnets hygieniska kvalitet. Riskbedömningen ska göras i samarbete mellan verksamhetsutövare och myndigheter.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska

1) godkänna den riskbedömning som avses i 2 mom.,

2) säkerställa att information om att en riskbedömning har gjorts tillsammans med en sammanfattning av resultaten finns tillgänglig för vattenanvändarna,

3) regelbundet övervaka kvaliteten på sådant i 18 och 18 a § avsett hushållsvatten som används i livsmedelslokaler,

4) utifrån tillsynsprogrammen verifiera att åtgärder för att hantera riskerna för hälsan vidtas i hela vattenproduktionskedjan från tillrinningsområde via uttag, beredning och lagring till vattendistribution och att dessa åtgärder är ändamålsenliga och effektiva.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan vid behov

1) förplikta verksamhetsutövaren att kontrollera vattenkvaliteten,

2) bestämma att hushållsvatten ska desinficeras eller behandlas på något annat sätt, om

**Övervakning, bestämmelser och information
i fråga om vattenkvaliteten**

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska godkänna den riskhanteringsplan som avses i 19 a § och regelbundet övervaka att

1) kvaliteten på hushållsvatten i det vattendistributionsområde som avses i 18 § 5 mom. och 18 a § och på hushållsvatten som används i livsmedelslokaler uppfyller kvalitetskraven enligt 17 § 1 mom. vid det i 17 § 4 mom. avsedda ställe där kvalitetskraven ska uppfyllas,

2) de uppgifter som avses i 19 § 3 mom. är uppdaterade,

3) egenkontrollen hos den anläggning som levererar hushållsvatten är tillräcklig,

4) den anläggning som levererar hushållsvatten genomför riskhanteringsplanen enligt 19 a §.

Resultaten av kontrollundersökningarna ska lagras i det datasystem som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anvisat, och vattenanvändarna ska i datanätet informeras om resultaten av kontrollundersökningarna av hushållsvatten.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan vid behov meddela

1) för förebyggande eller undanröjande av en sanitär olägenhet förelägganden om användning av hushållsvatten eller varmt bruksvatten,

2) förelägganden för verksamhetsutövaren om kontroll av vattnets kvalitet, om riskhanteringsåtgärder samt om desinficering och någon annan behandling av hushållsvattnet, om detta ska anses behövt med hänsyn till vattnets hygieniska kvalitet.

Den kommunala hälsovårdsmyndigheten ska se till att

1) vattenanvändarna inom vattendistributionsområdena inom kommunens område har tillgång till information i datanätet om eventuella sanitära olägenheter som anknyter till

detta ska anses behövt med hänsyn till vattnets kvalitet,

3) för förebyggande av sanitär olägenhet meddela villkor om vattnets användning.

Närmare bestämmelser om *den riskbedömning och riskhantering som avses i 1 och 2 mom. samt om regelbunden övervakning av hushållsvattnets kvalitet, behövliga undersökningar, information och rapportering om resultat utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.*

21 §

Andra författningar och rättsakter som gäller hushållsvatten

Bestämmelser om godkännande av desinfektionsmedel för hushållsvatten finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, samt i kemikalielagen.

49 a §

Undersökningslaboratorier

De för myndigheterna avsedda undersökningar som förutsätts i denna lag och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska utföras i ett laboratorium som *Livsmedelssäkerhetsverket* har godkänt.

hushållsvattnet och om förebyggande av sådana,

2) *ägare eller innehavare av sådana fastigheter som inte är anslutna till en vattenledning som tillhör en anläggning som levererar hushållsvatten vid behov får tillräcklig information om möjligheterna att undanröja faktorer som eventuellt försämrar kvaliteten på vattnet.*

På begäran av en vattenanvändare ska resultaten av kontrollundersökningar av det hushållsvatten som avses i 1 mom. samt de uppgifter som avses i 4 mom. I punkten också ges på något annat lämpligt sätt än i datanätet.

Närmare bestämmelser om regelbunden övervakning av hushållsvattnets kvalitet, behövliga undersökningar, information, rapportering om resultat och de uppgifter som läggs fram i datanätet samt övervakning som gäller varmt bruksvatten utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

21 §

Dataset

Institutet för hälsa och välfärd utarbetar sådana dataset som avses i artikel 18 i dricksvattendirektivet. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska säkerställa att Europeiska kommissionen, Europeiska miljöcentralen och Europeiskt centrum för förebyggande och övervakning av sjukdomar har tillgång till dessa dataset genom en dataförbindelse.

Närmare bestämmelser om innehållet i dataseten utfärdas genom förordning av statsrådet.

49 a §

Undersökningslaboratorier

De för myndigheterna avsedda undersökningar som förutsätts i denna lag och i bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska utföras i ett laboratorium som *Livsmedelsverket* har godkänt.

Ett laboratorium som utför undersökningar ska ha ett skriftligt kvalitetssystem och kunna påvisa tillförlitligheten hos de bestämningar det har gjort. Laboratoriet ska dessutom ha den sakkunskap och tekniska beredskap som behövs för undersökningarna.

Livsmedelssäkerhetsverket godkänner laboratorier på ansökan. Ett villkor för att ett laboratorium ska godkännas är att det uppfyller de krav som ställs i 2 mom. Innan ett laboratorium godkänns ska Livsmedelssäkerhetsverket be om ett utlåtande av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Institutet för hälsa och välfärd eller Strålsäkerhetscentralen. Närmare bestämmelser om villkoren för godkännande av undersökningslaboratorier utfärdas genom förordning av statsrådet.

Ett godkänt laboratorium ska meddela Livsmedelssäkerhetsverket om det sker betydande ändringar i verksamheten, om verksamheten avbryts och om verksamheten upphör. Ett godkänt laboratorium ska utan dröjsmål underrätta uppdragsgivaren om undersökningsresultat som tyder på en sanitär olägenhet och sända de mikrobstammar som isolerats från provet till Institutet för hälsa och välfärd.

49 b §

Tillsyn över undersökningslaboratorier

Livsmedelssäkerhetsverket övervakar att de laboratorier som avses i 49 a § iakttar denna lag och de bestämmelser som utfärdats och föreskrifter som meddelats med stöd av den. Om ett laboratorium bryter mot dessa, kan Livsmedelssäkerhetsverket, efter att ha hört Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, meddela de förelägganden som be-

Det laboratorium som utför undersökningarna ska ha ett skriftligt kvalitetssystem och kunna påvisa tillförlitligheten hos de bestämningar det har gjort. Laboratoriet ska dessutom ha den sakkunskap och den tekniska beredskap som behövs för att utföra undersökningarna.

Laboratoriet ska till det datasystem som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anvisat elektroniskt sända de för myndigheterna avsedda undersökningsresultat av hushållsvatten, varmt bruksvatten och badvatten som tas fram med stöd av denna lag.

Livsmedelsverket godkänner laboratorier på ansökan. Ett villkor för att ett laboratorium ska godkännas är att det uppfyller de krav som ställs i 2 och 3 mom. Innan ett laboratorium godkänns ska Livsmedelsverket begära ett utlåtande av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Institutet för hälsa och välfärd eller Strålsäkerhetscentralen.

Ett godkänt laboratorium ska underrätta Livsmedelsverket om det sker betydande ändringar i verksamheten, om verksamheten avbryts och om verksamheten upphör. Ett godkänt laboratorium ska utan dröjsmål underrätta uppdragsgivaren om undersökningsresultat som tyder på en sanitär olägenhet och sända de mikrobstammar som isolerats från provet till Institutet för hälsa och välfärd.

Närmare bestämmelser om villkoren för godkännande av undersökningslaboratorier och lämnande av undersökningsresultat utfärdas genom förordning av statsrådet.

49 b §

Tillsyn över undersökningslaboratorier

Livsmedelsverket övervakar att de laboratorier som avses i 49 a § iakttar denna lag och de bestämmelser som utfärdats och föreskrifter som meddelats med stöd av den. Om ett laboratorium bryter mot dessa, kan Livsmedelsverket, efter att ha hört Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, meddela de förelägganden som behövs för att rätta till verksamheten. Om laboratoriet inte rättar

hövs för att rätta till verksamheten. Om laboratoriet inte rättar till bristerna trots *Livsmedelssäkerhetsverkets* förelägganden, kan *Livsmedelssäkerhetsverket* återkalla godkännandet av laboratoriet för en viss tid. *Livsmedelssäkerhetsverket* ska även på framställning av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården meddela förelägganden för att rätta till ett laboratoriums verksamhet eller vid behov avbryta verksamheten för en viss tid.

Livsmedelssäkerhetsverket för med tanke på den tillsyn som avses i 1 mom. ett register över godkända laboratorier. I registret införs namnet på och kontaktuppgifterna för det godkända laboratoriet, de analysmetoder som tillämpas inom bedömningen samt namnet på den person som ansvarar för undersökningarna i laboratoriet.

till bristerna trots *Livsmedelsverkets* förelägganden, kan *Livsmedelsverket* återkalla godkännandet av laboratoriet för en viss tid. *Livsmedelsverket* ska även på framställning av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården meddela förelägganden för att rätta till ett laboratoriums verksamhet eller vid behov avbryta verksamheten för en viss tid.

Livsmedelsverket kan också återkalla godkännandet av ett laboratorium permanent, om missförhållandet är väsentligt och laboratoriet inte har avhjälpt bristerna trots *Livsmedelsverkets* förelägganden.

Livsmedelsverket för med tanke på den tillsyn som avses i 1 mom. ett register över godkända laboratorier. I registret införs namnet på och kontaktuppgifterna för det godkända laboratoriet, de analysmetoder som tillämpas inom bedömningen samt namnet på den person som ansvarar för undersökningarna i laboratoriet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

De anmälningar som gjorts och de beslut som fattats med stöd av den lag som gällde före ikraftträdandet av denna lag förblir ikraft vid ikraftträdandet av denna lag, om inte något annat föreskrivs.

På ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter eller domstolar vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

En anläggning som levererar hushållsvatten ska se till att en sådan riskhanteringsplan för råvatten som avses i 19 § 2 mom. 1 punkten har utarbetats i enlighet med 19 a § senast den 12 juli 2027 och att en sådan riskhanteringsplan för systemet för leverans av hushållsvatten som avses i 19 § 2 mom. 2 punkten har utarbetats i enlighet med 19 a § senast den 12 januari 2029.

En anläggning som levererar hushållsvatten kan under de övergångsperioder som avses i 2 mom. vidta riskhanteringsåtgärder enligt den 20 § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen, dock högst till dess att den kommunala hälsoskyddsmyndig-

heten reviderar sitt program för kontrollundersökningar som gäller regelbunden övervakning av hushållsvatten.

Ägaren av en byggnad som används som prioriterad fastighet ska se till att de riskhanteringsåtgärder som gäller vatteninstallationer i prioriterade fastigheter har vidtagits i enlighet med 19 b § 2 mom. senast den 12 januari 2029. Verksamhetsutövare ska ha beredskap att senast nämnda datum för tillsynsmyndigheten lägga fram de riskhanteringsuppgifter som avses i 19 b § 3 mom.

Ett i 49 a § avsett av Livsmedelsverket godkänt laboratorium som utför undersökningar av hushållsvatten ska senast den 12 januari 2023 anmäla till Livsmedelsverket om det uppfyller det krav på elektronisk sändning av undersökningsresultat som avses i 2 mom. i den paragrafen. Livsmedelsverket ska på grundval av anmälan utan dröjsmål uppdatera sitt beslut om godkännande av laboratoriet.

Lag

om ändring av lagen om vattentjänster

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen om vattentjänster (119/2001) 15 och 16 § samt 20 d § 1 och 2 mom., sådana de lyder, 15 § och 20 d § 1 och 2 mom. i lag 681/2014 och 16 § delvis ändrad i lagarna 54/2005 och 827/2019, samt fogas till 3 §, sådan den lyder i lag 681/2014, en ny 3 a-punkt och till 4 §, sådan den lyder i lag 681/2014, nya 4 och 5 mom. och till lagen en ny 16 a § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Definitioner

Föreslagen lydelse

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

3 a) uttagpunkt en brunn, en källa eller ett ställe i ytvatten varifrån vatten tas för att användas som hushållsvatten eller för tillverkning av hushållsvatten,

4 §

Myndigheter

Närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten deltar vid behov inom sina verksamhetsområden i sammanställning av de miljöuppgifter som behövs för sådan riskhantering när det gäller vattenproduktionskedjan som avses i hälsoskyddslagen samt i identifiering av riskhanteringsåtgärder

Finlands miljöcentral svarar inom sitt verksamhetsområde för produktion av de dataset som förutsätts i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten och för det tekniska genomförandet av informationstjänster för tillhandahållande av webbinformation för vattenanvändare.

15 §

Vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och kontrollskyldighet

Ett vattentjänstverk ska hålla sig informerat om dels de risker som hänför sig till kvantiteten av eller kvaliteten på det råvatten som det använder, dels i vilket skick verkets anordningar är. I detta syfte ska verket kontrollera kvantiteten av och kvaliteten på det råvatten som det använder, anordningarnas skick och mängden läckvatten i verkets vattenlednings- och avloppsnät. Uppgifterna om ledningsnätets placering ska omvandlas till elektronisk form.

15 §

Vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och kontrollskyldighet

Ett vattentjänstverk ska hålla sig informerat om dels de risker som hänför sig till kvantiteten av eller kvaliteten på det råvatten som det använder, dels i vilket skick verkets anordningar är. I detta syfte ska verket kontrollera kvantiteten av och kvaliteten på det råvatten som det använder, anordningarnas skick och mängden läckvatten i verkets vattenlednings- och avloppsnät. Uppgifterna om ledningsnätets placering ska omvandlas till elektronisk form.

Vattentjänstverket väljer de parametrar som i fråga om råvatten ska kontrolleras utifrån den riskhantering när det gäller vattenproduktionskedjan som avses i hälsoskyddslagen. Vattentjänstverket ser till att resultaten av den råvattenkontroll som utförts i detta syfte samt

Gällande lydelse

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också anläggningar som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller behandlar verkets spillvatten.

Närmare bestämmelser om vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och om kontrollskyldigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Upplysningsplikt och offentlighet i fråga om handling

Vattentjänstverket och kunden *skall* på begäran lämna varandra de uppgifter som behövs för anslutningen till vattentjänstverkets ledningsnät samt skötseln av vattentjänsterna.

Vattentjänstverket *skall* ge tillräcklig information om kvaliteten på det hushållsvatten som det levererar och om nivån på avloppsvattenreningen samt om hur avgifterna för vattentjänsterna bildas.

Föreslagen lydelse

uppgifterna om placeringen av och egenskaperna hos därtill hörande uttagpunkter och observationsplatser sänds till det datasystem för miljövärdsinformation som avses i miljöskyddslagen.

Vattentjänstverket ska underrätta den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och närings-, trafik- och miljöcentralen om sådana exceptionella förändringar som upptäckts i de parametrar som kontrolleras i fråga om råvatten och som avses i 2 mom.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om vattentjänstverk gäller också anläggningar som levererar vatten till vattentjänstverk eller behandlar vattentjänstverks avloppsvatten och i hälsoskyddslagen avsedda anläggningar som levererar hushållsvatten och som levererar hushållsvatten för användning till en volym av minst 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande minst 50 personers behov.

Närmare bestämmelser om vattentjänstverkets skyldighet att hålla sig informerat och om kontrollskyldigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Upplysningsplikt

Vattentjänstverket och kunden *ska* på begäran lämna varandra de uppgifter som behövs för anslutningen till vattentjänstverkets ledningsnät samt skötseln av vattentjänsterna.

Vattentjänstverket *ska* ge tillräcklig information om kvaliteten på det hushållsvatten som det levererar och om nivån på avloppsvattenreningen samt om hur avgifterna för vattentjänsterna bildas.

Ett vattentjänstverk som levererar hushållsvatten ska minst en gång om året i samband med fakturan eller annars i lättillgänglig form sända kunderna information om kvaliteten och priset på och förbrukningen av det hushållsvatten som verket levererar.

Gällande lydelse

På tillgången till information ur ett vattentjänstverks handlingar som innehåller miljöinformation om kvaliteten på och mängden av råvatten eller hushållsvatten eller om behandling och avledande av avloppsvatten samt på skyldigheten att främja tillgången till dylik miljöinformation tillämpas det som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). (28.1.2005/54)

I ett beslut av ett vattentjänstverk, genom vilket har avgjorts ett ärende som gäller rätt att ta del av en handling, får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). (5.7.2019/827)

Föreslagen lydelse

Vattentjänstverkets kunder ska förmedla den information som avses i 3 mom. till slutförbrukarna av hushållsvatten.

(flyttats till den nya 16 a §)

(flyttats till den nya 16 a §)

Vad som i 3 och 4 mom. föreskrivs om vattentjänstverk och kunder gäller också i hälso- skyddslagen avsedda anläggningar som levererar hushållsvatten och som levererar hushållsvatten för användning till en volym av minst 10 kubikmeter per dygn eller motsvarande minst 50 personers behov.

Närmare bestämmelser om den information om kvaliteten, priset och konsumtionen i fråga om hushållsvatten som avses i 3 och 4 mom. och om sändandet och vidareförmedlingen av informationen får utfärdas genom förordning av statsrådet

16 a §

Offentlighet i fråga om handlingar

På tillgången till information ur ett vattentjänstverks handlingar som innehåller miljöinformation om kvaliteten på och mängden av råvatten eller hushållsvatten eller om behandling och avledande av avloppsvatten samt på skyldigheten att främja tillgången till sådan miljöinformation tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), även om verket inte enligt den lagen omfattas av dess tillämpningsområde.

I ett beslut av ett vattentjänstverk, genom vilket har avgjorts ett ärende som gäller rätt att ta del av en handling, får ändring sökas

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

genom besvär hos förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

20 d §

20 d §

Informationssystem för vattentjänster

Informationssystem för vattentjänster

Finlands miljöcentral ska förvalta ett informationssystem för vattentjänster i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Finlands miljöcentral ska förvalta ett informationssystem för vattentjänster i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen.

Vattentjänstverken ska till informationssystemet för vattentjänster lämna uppgifter om priserna på sina vattentjänster och grunderna för fastställande av dem samt de uppgifter som behövs för uträkning av nyckeltal för vattentjänsternas effektivitet, kvalitet och lönsamhet.

Vattentjänstverken ska till informationssystemet för vattentjänster *minst en gång om året* lämna uppgifter om priserna på sina vattentjänster och grunderna för fastställande av dem samt de uppgifter som behövs för att beskriva vattentjänsternas effektivitet, kvalitet och lönsamhet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter eller domstolar när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Lag

om ändring av 222 § i miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 222 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

222 §

222 §

Datasystemet för miljövårdsinformation

Datasystemet för miljövårdsinformation

Datasystemet för miljövårdsinformation består av uppgifter som registreras i närings-,

Datasystemet för miljövårdsinformation består av uppgifter som registreras i närings-,

Gällande lydelse

trafik- och miljöcentralernas, regionförvaltningsverkens, Meteorologiska institutets, Finlands miljöcentralers och miljöministeriets datasystem, register och filer. Bestämmelser om de uppgifter som ska registreras i datasystemet finns i 223 §, avfallslagen, vattenlagen och miljöskyddslagen för sjöfarten och i bestämmelser som utfärdats med stöd av dem. Uppgifterna kan registreras i maskinläsbar form med hjälp av en teknisk anslutning.

Föreslagen lydelse

trafik- och miljöcentralernas, regionförvaltningsverkens, Meteorologiska institutets, Finlands miljöcentralers och miljöministeriets datasystem, register och filer. Bestämmelser om de uppgifter som ska registreras i datasystemet finns i 223 §, avfallslagen, vattenlagen, miljöskyddslagen för sjöfarten, *lagen om vattentjänster (119/2001) och lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen* och i bestämmelser som utfärdats med stöd av dem. Uppgifterna kan registreras i maskinläsbar form med hjälp av en teknisk anslutning.

Denna lag träder i kraft den 20.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016) 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 712/2022, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för hiss säkerhetslagen (1134/2016), lagen om mätinstrument (707/2011), lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (180/2015), lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (1139/2016), lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), elsäkerhetslagen (1135/2016), lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven (1140/2016), lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter (218/2018), gasanordningslagen (502/2018), strålsäkerhetslagen

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för hiss säkerhetslagen (1134/2016), lagen om mätinstrument (707/2011), lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (180/2015), lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (1139/2016), lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), elsäkerhetslagen (1135/2016), lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven (1140/2016), lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter (218/2018), gasanordningslagen (502/2018), strålsäkerhetslagen

Gällande lydelse

(859/2018), luftfartslagen (864/2014), lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler (794/2020), fordonslagen (82/2021), avfallslagen (646/2011), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om EU-miljömärke (832/2014), lagen om säkerhet och utsläppskrav för fritidsbåtar (1712/2015), lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014), lagen om marin utrustning (1503/2011), lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008), lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (387/2013), kemikalielagen (599/2013), lagen om kosmetiska produkter (492/2013), tobakslagen (549/2016), lagen om överensstämmelse för skodon och textilprodukter (265/2022) och lagen om gödselmedel (711/2022), om inte något annat föreskrivs i de lagarna.

Föreslagen lydelse

(859/2018), luftfartslagen (864/2014), lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler (794/2020), fordonslagen (82/2021), avfallslagen (646/2011), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om EU-miljömärke (832/2014), lagen om säkerhet och utsläppskrav för fritidsbåtar (1712/2015), lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014), lagen om marin utrustning (1503/2011), lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008), lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (387/2013), kemikalielagen (599/2013), lagen om kosmetiska produkter (492/2013), tobakslagen (549/2016), lagen om överensstämmelse för skodon och textilprodukter (265/2022), lagen om gödselmedel (711/2022) och hälsoskyddslagen (763/1994), om inte något annat föreskrivs i de lagarna.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .